

**ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА
ім. І. КРИП'ЯКЕВИЧА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ
в 2015 р.**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

ББК 63.3 (4 Укр)

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2015 році. Інформаційний бюлетень / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2016. – 240 с.

Бюлетень за 2015 рік містить інформацію про наукову діяльність установи, бібліографію публікацій, відомості про захист дисертацій.

Опубліковано за сприяння Фонду Катедр Українознавства, освітньої неприбуткової благодійної інституції (США).

I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies, National Academy of Sciences of Ukraine. 2015 Annual Review. – Lviv, 2016. – 240 p.

The 2015 bulletin describes the Institute's activities in various areas of the humanities (archeology, medieval, modern, and current history, linguistics, and history of literature). The publications of the Institute's staff are listed and information on current dissertations is given.

This publication was supported by the Ukrainian Studies Fund, Inc., an educational non-profit charity for the advancement of Ukrainian studies.

Редакційна колегія:

Микола Литвин (відп. редактор), Ігор Соляр, Олег Муравський,
Олег Піх (заст. відп. редактора), Оксана Рак (відп. секретар)

Адреса Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України: 79026, Львів, вул. Козельницька, 4; відділу археології та археологічного музею: 79008, вул. Винниченка, 24.

Тел. (380–32) 270–70–22, 270–65–98, 270–65–87 (дирекція); 270–70–16 (бухгалтерія), 276–51–61 (відділ археології); 276–51–59 (археологічний музей); 270–70–14 (відділи української мови та нової історії України); 270–65–61 (відділ новітньої історії); 270–14–18 (Центр дослідження українсько-польських відносин; сектор наукових та інформативних видань).

Факс (380–32) 270–70–21;

E-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua

<http://www.inst-ukr.lviv.ua>

© Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2016

ISBN 978–966–02–8123–3

ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ У 2015 РОЦІ

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України – одна з провідних академічних інституцій гуманітарного профілю нашої держави, яка заснована на засадах комплексності й міждисциплінарності в підході до вивчення соціогуманітарної проблематики. Упродовж багатьох років колектив установи здійснював фундаментальні і прикладні наукові дослідження з історії, археології, мовознавства, літературознавства; проводив експертизи найважливіших наукових програм, законодавчих та нормативно-правових актів; організовував спільні науково-дослідні роботи і наукові заходи з ученими вищих навчальних закладів, науковцями академічних інститутів, краєзнавцями та місцевими органами влади; популяризував знання з історії, культури та мови серед широкого загалу в Україні й за кордоном.

2015 р. в Інституті функціонували відділи: археології (завідувач відділу О.С. Ситник) з сектором “Археологічний музей” (Н.М. Булик); історії середніх віків (В.С. Александрович); нової історії України (І.В. Орлевич); новітньої історії (І.Я. Соляр); української літератури (П.В. Шкраб'юк); української мови (Н.В. Хобзей); Центр дослідження українсько-польських відносин (М.Р. Литвин) із Сектором наукових та інформативних видань (О.М. Піх).

У колективі працювало 110 осіб, з них – 77 наукових співробітників (11 докторів і 50 кандидатів наук). Середній вік докторів наук складав 56,4 років, кандидатів – 44 роки, наукових співробітників без наукового ступеня – 38,5 років. Інститут поповнився молодими здібними науковцями та аспірантами. Одним з основних джерел поповнення наукових кадрів є аспірантура і докторантура. В Інституті навчалася три докторанти (за спеціальністю 07.00.01 – історія України), 11 аспірантів (8 – за спеціальністю 07.00.01 – історія України; 1 – за спеціальністю 07.00.04 – археологія; 2 – за спеціальністю 10.01.01 – українська література). Співробітники захистили три дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук за спеціальністю 07.00.04 – археологія (Войнаровський Віктор Миколайович, Бандрівський Микола Степанович, Гупало Віра Деонізіївна) та дві дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних

наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України (Забілий Руслан Володимирович, Романюк Михайло Васильович).

Указом Президента України від 8 грудня 2015 р. науковцям Інституту, співавторам багатотомної “Історії української культури”, завідувачу відділу історії середніх віків В.С. Александровичу та старшому науковому співробітнику цього ж відділу Л.В. Войтовичу присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки за 2014 р. Молодший науковий співробітник відділу української літератури Д. Я. Ільницький та молодший науковий співробітник відділу новітньої історії І. І. Черчович отримали Премію Львівської обласної державної адміністрації та Львівської обласної ради для працівників наукових установ НАН України та вищих навчальних закладів III–IV рівні акредитації Львівської області. Молодший науковий співробітник Центру дослідження українсько-польських відносин, кандидат історичних наук М.М. Чебан удостоєна стипендії Президента України для молодих учених.

В Інституті діяла спеціалізована вчена рада Д 35.222.01 із захисту докторських дисертацій за спеціальностями: 07.00.01 – історія України; 07.00.02 – всесвітня історія; 07.00.04 – археологія; 07.00.05 – етнологія (М.Р. Литвин – голова ради, І.Я. Соляр – заступник голови, О.І. Муравський – вчений секретар).

Вчена рада та дирекція Інституту сприяли підвищенню рівня теоретичних досліджень, розширенню міжнародної наукової співпраці. Зокрема пройшли наукове стажування: старший науковий співробітник відділу української літератури, доктор філологічних наук Т.І. Гаврилів у Центрі документації літератур Східної та Центрально-Східної Європи (м. Відень, Австрія); молодший науковий співробітник Центру дослідження українсько-польських відносин, кандидат політичних наук Х.Я. Чушак – у Центрі українознавства ім. М. Зерова при Університеті ім. Дж. Монаша (м. Мельбурн, Австралійський Союз).

Основні напрями наукових досліджень охоплювали чотири тематичні блоки: археологічне дослідження матеріальної і духовної культури давнього населення Заходу України; комплексний аналіз проблем теорії та історії української культури, процесів формування етнічної самосвідомості; дослідження суспільно-політичних, соціально-економічних, національно-культурних процесів на західно-українських землях у контексті загальноукраїнських і європейських соціально-економічних, політичних, культурних, етноконфесійних трансформацій; вивчення історичної та діалектної лексики, укладання

різногалузевих словників української мови, зокрема фундаментально-го Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.

Усі науково-дослідні теми мали загальноукраїнський характер, а завдяки опрацюванню нових документальних матеріалів, вивченню світового досвіду гуманітарних студій вдалося підвищити рівень українознавчих досліджень, спрямованих на включення української культурної спадщини в загальноєвропейський контекст. Не зважаючи на фінансові труднощі, колектив Інституту досягнув вагомих успіхів у науковій та науково-організаційній діяльності. Опубліковано низку вагомих наукових монографій, збірників статей та документів, довідкових видань, проведено важливі міжнародні конференції та семінари, виявлено і досліджено нові археологічні пам'ятки. Особливий акцент зроблено на експертно-аналітичну діяльність: підготовлено низку аналітичних записок для місцевих та центральних органів влади, громадських інституцій України та близького зарубіжжя.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України спільно з ЗНЦ НАН та МОН України, іншими академічними установами організував декілька круглих столів та виступів у засобах масової інформації, які присвячувалися російсько-українській гібридній війні. Учасники заходу – викладачі ВНЗ, наукова та політична еліта Донбасу (модератор – директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, доктор історичних наук, професор М.Р. Литвин). Серед доповідачів Інститутських семінарів – провідні світові вчені української діаспори, представники наукових установ і ВНЗ Польщі, Угорщини, Канади, США та ін.

Продовжувалося міжнародне співробітництво археологів, істориків, філологів Інституту шляхом проведення спільних з іноземними партнерами експедицій, конференцій та семінарів, публікації індивідуальних та колективних праць у вітчизняних та закордонних виданнях. У 2015 р. науковцям Інституту вдалося поглибити співробітництво із закордонними науковими установами – Академіями наук та ВНЗ країн СНД та Балтії, близького і далекого зарубіжжя. Зокрема відділ археології завершив виконання міжнародного проекту “Paleolityczna ekumena strefy pery- i metakarpackiej – studium zmian środowiska zachodniej Ukrainy i południowo-wschodniej Polski w plejstocene i ich wpływu na pierwotne osadnictwo oraz szlaki migracji (na podstawie stanowisk lessowych i jaskiniowych)” (“Палеолітична ойкумена Прикарпатського регіону – дослідження природних змін Західної України і Південно-Східної Польщі в плейстоцені

і їх впливу на первісне заселення, а також шляхи міграцій (на основі дослідження лесових та печерних пам'яток)".

Продовжується співпраця між Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Інститутом археології та етнології ПАН в рамках наукового проекту "Пошук, ідентифікація і наукова ідентифікація найдавнішої святині Вознесіння Богородиці, побудованої у Холмі королем Данилом Галицьким" (керівники: проф. А. Буко, Інститут археології і етнології ПАН (Варшава, Республіка Польща). Учені цього ж відділу (Ю.Д. Павлів, В.М. Петегрич) брали участь у виконанні спільного міжнародного українсько-польського наукового проекту щодо підготовки і видання монографії "Биків: комплекс багат шарових археологічних пам'яток у Прикарпатті" (Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Польська академія наук і мистецтв, Жешівський університет).

Відділ нової історії України продовжував розвивати наукове співробітництво із низкою наукових центрів Австрії, Канади, Польщі, Російської Федерації, США, Угорщини. Відділ у рамках діяльності Шашкевичівської комісії продовжував бути основним координуючим осередком міжнародних досліджень з історичного шашкевичезнавства. Співробітники відділу брали участь у роботі міжнародних дослідницьких груп та наукових проектів. Інститут, який є членом європейської дослідницької асоціації NISE ("Національні рухи та громадські структури в Європі"), продовжує виконувати міжнародний проект порівняльного дослідження слов'янських національно-культурних товариств "Матиця" (І.В. Орлевич, О.В. Середя). Члени відділу брали участь у створенні й наповненні бази даних національних рухів та громадських товариств у Європі, що дозволило здійснити порівняльний аналіз інститутів громадянського суспільства в загальноєвропейському контексті.

Заходи Інституту (наукові симпозиуми, круглі столи, семінари) отримали широкий відгос у регіональних ЗМІ, інформації публікувалися на інформаційних веб-сайтах, а також інтернет-ресурсі Інституту. Співробітники регулярно публікувалися у місцевих («Високий замок», «Експрес», «Львівська газета»), та всеукраїнських («День») часописах. Співробітників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України постійні учасники телепрограм "1 каналу", "5 каналу", "24 каналу", місцевих – "ZIK", "12 каналу", "2 каналу" та ін. Пропаганду російських ЗМІ спростовують співробітники Сектору національно-визвольного руху середини ХХ ст., які виступали експертами програм, присвячених патріотичній тематиці.

Загалом співробітники Інституту опублікували близько 150 публікацій у періодичній пресі, інтернет-виданнях (www.pravda.com.ua, www.pohlyad.com, www.zaxid.net, www.vgholos.com.ua, www.gazeta.ua). Чимало заходів, організатором яких виступив Інститут, відбулися завдяки підтримці Західного наукового центру МОН України та НАН України, Львівської обласної ради, Львівської обласної державної адміністрації.

У 2015 р. не реалізовано низку наукових проєктів із місцевими органами влади, передусім – Львівською обласною радою та Львівською обласною державною адміністрацією. У підсумку, де-факто, не розпочав у запланованому обсязі роботу Центр регіональної історії Галичини та Центр дослідження сучасної історії та політології при відділі новітньої історії, фінансування яких залежало від центральних та місцевих інституцій влади. Недостатньо інтегрувався Інститут до світового інформаційного простору: із понад десятка наукових збірників Інституту, тільки один (“Княжа доба”, відповідальний редактор В.С. Александрович) включений до міжнародних науково-метричних баз. Треба збільшити кількість публікацій співробітників у провідних міжнародних виданнях, які входять до бази SCOPUS.

Необхідно позбутися паралелізму у роботі структурних підрозділів Інституту, розпорошення досліджень за окремими напрямками, а також прискіпливіше ставитися до формування тематики відомчого замовлення з її орієнтацією на сучасні пріоритети наукових досліджень НАН України. Потребує розширення господарної діяльності для збільшення надходжень позабюджетних коштів, відсутність яких не дозволяє реалізувати видавничі проєкти, забезпечувати санітарно-побутові умови праці співробітників.

Олег Муравський

НОВІ ВИДАННЯ

Збірники наукових статей

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / [гол. редкол. М. Литвин]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 26. – 376 с.

У наукових статтях українських та зарубіжних істориків висвітлено національно-політичні процеси напередодні та у роки Першої світової війни, зокрема національно-визвольні рухи в Центральній-Східній Європі періоду розпаду монархії Габсбургів та Романових. Особливу увагу приділено аналізу воєнних операцій на західних землях України. Актуалізовано проблеми історіографії та джерелознавства, історичної пам'яті, пам'яткоохоронної діяльності.

ISSN 2223-1196

Україна
КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА,
НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ,
ДЕРЖАВНІСТЬ

2015
26

ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ

ISSN 2223-1196

Україна
КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА,
НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ,
ДЕРЖАВНІСТЬ

ЮВІЛЕЙНИЙ ЗБІРНИК
НА ПОШАНУ
ЮРІЯ СЛИВКИ

2015
27

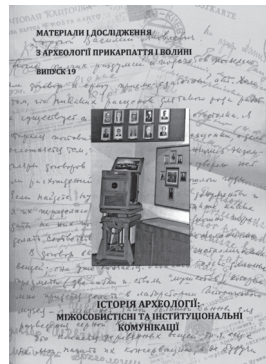
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / [гол. редкол. М. Литвин]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – 314 с.

Збірник містить статті колег і учнів доктора історичних наук, професора, Юрія Сливки, написані на честь його 85-річчя. Тематика розвідок відображає широкі зацікавлення ювіляра – історія, філологія, культурологія України.

Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині / [відп. ред. О. Ситник]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – 460 с.

У збірнику вміщено статті та публікації архівних документів щодо розвитку археологічних знань на теренах України і Польщі протягом XIX–XXI ст. Висвітлюються різноманітні аспекти наукових біографій археологів, епістолярна спадщина дослідників, досвід та сучасні виклики комунікативного простору наукової спільноти.



Леси і палеоліт Поділля / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 3. – 165 с.

У збірнику розглянуто питання стратиграфії палеогеографічних особливостей утворення плейстоценової лесово-грунтової серії Поділля, деталі залягання і датування культурних горизонтів, а також їхніх деформацій, зокрема палокріогенних, у світлі літологічних, палеопедологічних, палеонтологічних, геофізичних, геохімічних та інших досліджень, даних абсолютних датвань відкладів.



Княжа доба: історія і культура / [відп. ред. В. Александрович]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 9: Король Данило Романович 1264–2014. – 360 с.

Збірник присвячено малоопрацьованим проблемам княжої доби української історії та її широкого історично-культурного контексту. Значна частина матеріалів стосується Галицько-Волинського князівства, насамперед XIII – першої половини XIV ст., і найближчого наступного періоду. Зокрема запропоновано критичний аналіз відомих та нових джерельних матеріалів і пам'яток, а також переосмислення поодиноких аспектів історичного процесу княжої доби на різних етапах її еволюції.



З історії західноукраїнських земель / [гол. редкол. М. Литвин; відп. ред. І. Орлевич]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – 318 с.

У збірнику висвітлено проблеми культурно-релігійного життя ранньомодерного періоду, суспільно-політичні та культурні процеси другої половини XIX–XX ст. на західноукраїнських землях. Проаналізовано історію українського братського руху XVII–XVIII ст., політичні, культурні й побу-

тові аспекти перебігу Першої світової війни.

Новітня доба / [гол. редкол. І. Соляр]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 2–3. – 162 с.

У збірнику вміщено статті і повідомлення, в яких проаналізовано актуальні проблеми української та всесвітньої історії новітньої доби, зокрема українського національно-визвольного руху напередодні та в роки Першої і Другої світових війн. Окремі статті присвячено національно-культурним процесам на західноукраїнських землях у 1920–1930-х роках, дискусійним питанням післявоєнного періоду XX ст.



Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість / [відп. ред. М. Литвин]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 8. – 358 с.

У збірнику проаналізовано українсько-польські відносини в контексті європейської історії, роль історичної спадщини у формуванні етнокультурних і політичних пріоритетів сучасних України та Польщі. Особливу увагу приділено проблемам суспільно-політичних, культурно-освітніх і релігійних взаємин українців та поляків, формуванню нової якості українсько-польської співпраці на рівні держав і соціумів у контексті політичних, суспільних та культурних змін у Центрально-Східній Європі.

Писемні пам'ятки: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 220 с.

Збірник сформовано на основі матеріалів виступів учасників III Тимченківських читань (10–12 жовтня 2013 р.). На сторінках видання висвітлено проблеми мови та структури давніх текстів, особливості авторського стилю і перекладу, представлено багатство староукраїнської лексики та фразеології, виявлено специфіку українського, угорського й польського лексиконів. У низці статей порушено деякі питання граматики української мови XVI–XVII ст.

Діалектологічні студії / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Вип. 10: Традиції і новаторство. – 620 с.

“Діалектологічні студії” містять розвідки, які репрезентують різні проблеми, що постають перед сучасними діалектологами. Вчені пропонують їх вирішення, опираючись на давні традиції та сучасну лінгвістичну методологію. У статтях порушено питання взаємовпливів і нашарувань, запозичень, інтерференції тощо на різних мовних рівнях. Подано матеріали з ономастики та фразеології. Традиційно розміщено інформацію про мовознавчі новинки, рецензії і хроніки.

Paleolityczna ekumena strefy pery- i metakarpatskiej. = [Палеолітична екумена пери- і метакарпатської зони]. – Lublin, 2015. – 972 с.

Analizowane naturalne zmiany w zachodniej Ukrainie i południowo-wschodniej Polski w plejstocenie i ich wpływ na początkowym rozliczenia i migracji trasie (w oparciu o badania i lessowych zabytków jaskini).

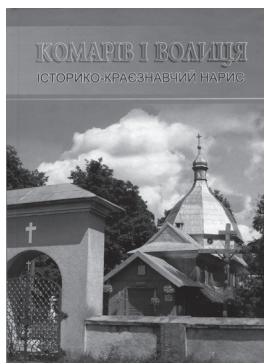
Досліджено природні зміни Західної України і Південно-Східної Польщі у плейстоцені і їх вплив на первісне заселення, а також шляхи міграцій (на основі дослідження лесових та печерних пам'яток).

Старожитності Рогатинщини / [упоряд. Я. Польовий]. – Львів: Тріада плюс, 2015. – 123 с.

Унікальне видання, присвячене 600-річчю Рогатина, розповідає історію краю від найдавніших часів до XX ст.

Історія та історики у Львівському університеті: традиції та сучасність (до 75-ліття створення історичного факультету) / [за ред. Л. Зашкільняка та П. Серженги]. – Львів, 2015. – 316 с.

Видання присвячене історикам, які в різні історичні епохи працювали у Львівському університеті. Подано біографії вчених, в історичній ретроспективі показано розвиток історичної науки у краю.



Комарів і Волиця. Історико-краєзнавчий нарис. – Львів, 2015 – 250 с.

Книга містить повний опис археологічних знахідок, виявлених в с. Волиця та Комарів. Книга буде пізнавальною не тільки для тих, хто займається дослідженням археологічних знахідок різних періодів, а, насамперед, для мешканців Комарева та Волиці, їхніх вихідців, які зможуть дізнатися багато нового про рідні села від найдавніших часів і до сьогодення в контексті відомостей про історію Сокальського р-ну.

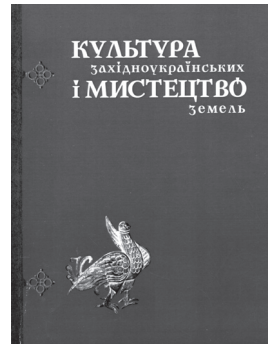
Черныш А. Очерки по палеолиту Прикарпатья / НАН Украины; Институт украиноведения им. И. Крип'якевича. – Львов, 2015. – 170 с.

В монографии представлены результаты последних полевых изысканий известных палеолитических стоянок в бассейне Днестра – Молдовы I и Оселивки I–III, которые были исследованы Днестровской палеолитической экспедицией под руководством А. П. Черныша в 1980–1985 гг. Книга завершает серию монографий автора о среднем и позднем палеолите Приднестровья, изданных в 1950–1980-х годах.



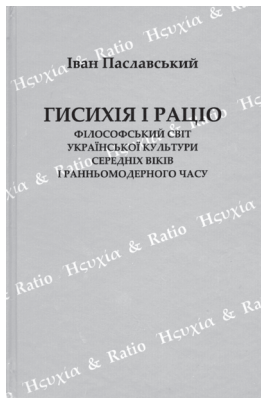
Культура і мистецтво західноукраїнських земель 2009, 2010: зб. наук. статей / [відп. ред. В. Александрович]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 336 с.

У збірнику опубліковано матеріали проведених у 2009 та 2010 рр. конференцій пам'яті знаного львівського історика мистецтва, музейника і реставратора Володимира Вуйчика (1934–2002). Тематика обіймає широке коло проблем мистецької культури західноукраїнських земель від княжої доби до початку ХХ ст. з акцентом на спадщині львівського осередку, який був головним об'єктом дослідження В. Вуйчика.



Войтович Л. Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 478 с.

У дослідженні здійснено спробу висвітлити стосунки Галицького, Галицько-Волинського князівств та королівства Русі з Візантією, Угорським королівством, польськими та німецькими князівствами і Литвою в XI–XIV ст. переважно на підставі західноєвропейських та візантійських хронік й інших джерел, які для дослідження цієї теми раніше не залучалися, а також праць угорських, чеських, польських, сербських та інших зарубіжних істориків, охоплюючи найновіші дослідження.



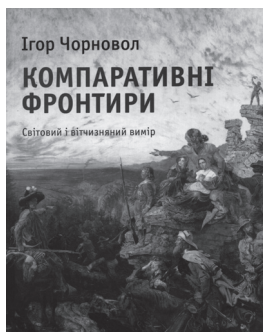
Паславський І. Гисихія і Рацио. Філософський світ української культури середніх віків і ранньомодерного часу / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 616 с.

У книзі зібрано важливіші статті, розвідки і рецензії з історії філософської, науково-природничої та церковно-релігійної думки України XIII–XVII ст., які автор написав й опублікував упродовж 1985–2015 рр. У них поглиблено знання і розширено уявлення про філософський світ української культури середніх віків та ранньомодерного часу.

Виявлено західні (раціоналізм) і візантійські та південнослов'янські (гисихазм) впливи на формування філософського дискурсу в XIII–XV ст., а також обґрунтовано його зв'язок з арабо-єврейською логічною та астрономічною літературою, що поширювалася на Україні в зазначений період. По-новому простежено розвиток філософської ідеї доби першого українського національно-культурного відродження кінця XVI – першої половини XVII ст. Підтверджено виразно сформульовану тенденцію до збагачення філософської культури того часу ідейними впливами, що йшли з Європи, т. зв. другої схоластики, Ренесансу і Реформації.

Хом'як М. Маврицій Горн (1917–2000): Життя і наукова спадщина / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 136 с. [Серія: Історики України. – № 13].

Дослідження є спробою написання біографії відомого польського історика Мавриція Горна та першим оглядом його наукової спадщини, зокрема тієї її частини, що стосується теренів Галичини в XV – першій половині XVII ст. Піонерська тематика багатьох Горнових наукових праць зумовила сталий інтерес до них, також з огляду на те, що в українській історіографії суспільно-економічне життя у малих містах і селах малодосліджене. Скрупульозне вивчення його наукової спадщини дозволить поглиблено зрозуміти основні явища в тогочасному міщанському та селянському житті.



Чорновол І. Компаративні фронтири: світовий та вітчизняний вимір. – Київ: Критика, 2015. – 376 с.

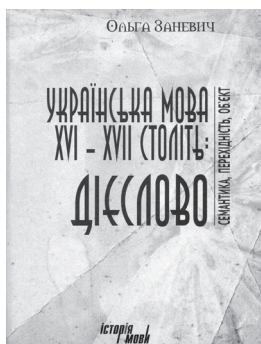
У монографії автор аналізує теоретичні здобутки порівняльного підходу до тези про фронтір і шукає відповіді на питання про те, як чинник фронтіру впливає на соціальну структуру і духовну культуру суспільства: чи доцільно впроваджувати тезу про фронтір в історію України, а коли так, то наскільки широко; до якої міри фронтірне минуле впливає на творення модерної української ідентичності: що українці завдячують фронтиту і які небезпеки приховує цей феномен, надто в ситуації, коли Україна знову стає порубіжжям європейської цивілізації у зіткненні з російською експансією.

Посівнич М. Степан Бандера. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2015. – 256 с.

Степан Бандера. Хто він? Герой? Зрадник? Символ? Дискусії навколо цієї яскравої та суперечливої особистості не вщухатимуть ще довго. Що ж робить цього не дуже високого і зовсім не кремезного чоловіка символом, прапором, ім'ям? Чому з одних трибун його називають ворогом, а з інших – Провідником і героєм? Щоб це зрозуміти, варто почати з подолання стереотипів, які утвердилися в суспільстві. Грунтуючись на архівних документах, цікавих і невідомих широкому загалу матеріалах, автор розповідає життєпис лідера ОУН без штучно створених міфів: які погляди він мав, якими ідеалами керувався і, зрештою, якою він був людиною.

Дидик-Меуш Г. Українські краєвиди XVI–XVIII ст. Слово. Текст. Словник / [співавт. О. Слободзяник]. – Львів, 2015. – 384 с.

Книга створена на основі друкованих та рукописних писемних джерел і є цінною ілюстрацією давньої української мови, насамперед функціонування загальних географічних назв. Відповідно до специфіки уміщеного лексичного матеріалу сформовано корпус описуваних слів, дібрано ілюстративний матеріал (частина якого уперше введена до наукового обігу) та розроблено спеціальну структуру словникової статті, завдяки чому пропонуване лексикографічне дослідження є своєрідним та унікальним.



Заневич О. Українська мова XVI–XVII століть: дієслово. Семантика, перекладність, об'єкт / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 256 с.

У монографії вперше в українському мовознавстві представлено вичерпний реєстр граматик української мови кінця XVI – початку XXI ст. (130 найменувань) і репрезентовано систему термінів на позначення категорії стану та його різновидів протягом

указаного періоду, а також номінації перехідних і неперехідних дієслів. Систематизовано вчення про дієслівну перехідність (проаналізовано 80 граматик) та запропоновано власну концепцію трактування цієї категорії. На підставі опрацьованого фактичного матеріалу (близько 600 одиниць) подано опис перехідних дієслів, зокрема фізичної дії, зафіксованих у пам'ятках української мови XVI–XVII ст. Лексеми класифіковано за лексико-семантичним принципом, відповідно виокремлено лексико-семантичні підгрупи, ряди і мікрогрупи. Представлено вияв експліцитної та імпліцитної перехідності в межах кожної лексико-семантичної підгрупи, визначено типи й умови реалізації імпліцитної перехідності; розглянуто вплив семантики на зміну/втрату перехідності. Подано різновиди значень акузатива та генетива, а також основні засоби вираження знахідного та родового прямого об'єкта. Репрезентовано іменники – назви осіб, тварин і предметів, які уточнюють семантику дієслів фізичної дії, та типи структурних моделей в заперечних конструкціях, виявлених у пам'ятках української мови XVI–XVII ст.

Лексикон львівський: поважно і на жарт / [Н. Хобзей, К. Сімович, Т. Ястремська, Г. Дидик-Меуш]. – 3-є вид., доповн. і випр. / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – (Серія “Діалектологічна скриня”). – 852 с.

Фіксація особливостей мовлення Львова XX ст. – мета цієї праці. Джерелами стали насамперед власні спостереження авторок за словниковим фондом мовців рідного міста, а також художня та мемуарна література авторів-львів'ян.

Особливістю книги є не тільки тлумачення багатьох, іноді уже призабутих слів, сталих словосполучень, фразеологізмів, прислів'їв та приказок, а й розлогі цитати, у яких згадано про львівські традиції й звичаї, історичні події, особливості побуту. Героями цих мініоповідок є не тільки вигадані персонажі, а часто й відомі львів'яни. Словник ілюстровано роботами львівських художників.

Ільницький М. Розвиток літературознавчої науки в Західній Україні й еміграції у XX столітті. – Львів, 2015. – 64 с. – [Серія “Бібліотечка Дивослова”].

Сьогодні, коли розвиток літератури постав у всій повноті, виявляється важливість літературознавчої думки і критики, яка відіграла суттєву роль на всіх крутих поворотах історії, орієнтуючи письменників на потребу зберігати відчуття національних коренів,

історичної традиції та перспективи. Пропоноване дослідження висвітлює розвиток літературознавчої науки – теорії, історії літератури й літературної критики в Західній Україні та еміграції перших трьох десятиліть ХХ ст. і в умовах еміграції повоєнного періоду.

Ільницький М. Формули осягання Антонича. – Львів: ЛА “Піраміда”, 2015. – 236 с.

Книга – результат багаторічних досліджень творчості Богдана Ігоря Антонича. Першу частину складає монографія, написана у 60-х роках ХХ ст. і видана в 1991 р., в якій здійснено першопрочитання поета. Друга частина – спроба перепрочитання з позицій сучасної літературознавчої думки.

Микола Ільницький



Ільницький М. Українська літературознавча думка ХХ століття (Західна Україна, еміграція): навч. посіб. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 352 с.

В основу посібника покладено матеріали спецкурсів з історії розвитку української літературознавчої думки і літературної критики в Західній Україні перших трьох десятиліть ХХ ст. та в умовах еміграції після Другої світової війни до проголошення української державної незалежності. Виділення цих періодів як відгалужень спільної основи українського літературного процесу зумовлене умовами розвитку української літератури, що впливали з обставин історичної реальності.

Кожний розділ супроводжують фрагменти статей відомих критиків і літературознавців відповідного періоду. Книга розрахована на студентів, аспірантів та всіх, хто цікавиться проблемами розвитку української літератури.

Гаврилів Т. Де твій дім, Одиссею? Поема. – Львів: В-во Анетти Антоненко, 2015. – 216 с.

Світ зазнає докорінних змін, і сьогодні в ньому ніщо вже не таке, як учора. Вирушаючи в подорож, герой не підозрює, що опиниться в центрі зіткнення культур і цивілізацій. “Де твій дім, Одиссею?” – про Віру, Надію і Любов, зближення та розлуку, пошуки і впізнання, примарне та справжнє.

Гаврилів Т. На наш бік. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – 198 с.

Це – книжка есеїв про літературу від Роберта Музіля і Вірджинії Вулф до Бернгарда Кортасара та Єлінек. Покликаючись на А. В. Шлегеля, ці тексти можна було б назвати “інтелектуальними віршами”. Есеїстику Гавриліва характеризують ерудованість, уміння та бажання мислити і полемізувати, блискуче поєднання вправного, легкого, високо поетичного письма та фахових знань. Чесність перед собою, читачем і предметом розмови, естетична вибагливість й інтелектуальна сміливість роблять книгу есеїв важливим внеском в “український дискурс” (з рецензії С. Маценки).



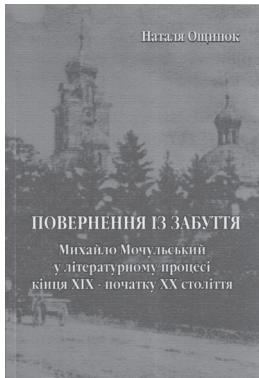
Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії / [ред. Т. Гаврилів]. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – 328 с.

Спільна праця присвячена феномену літератури в Галичині останньої третини ХІХ ст. – початку ХХ ст. у міжкультурній взаємодії, а також відлунню галицької теми в часи опісля. Тематика й проміжні здобутки проговорювалися в численних дискусіях, публікаціях, конференціях, круглих столах.

Ця книжка – спілкування науки й письменства, взаємовіддзеркалення літератур і художніх явищ, а також діалог науковців, представників різних поколінь у літературознавстві.

Авторами праці є наукові співробітники відділу української літератури: М. Ільницький, П. Шкраб'юк, Л. Козак, Н. Ощипок, Д. Ільницький, Т. Гаврилів, В. Мартинюк, науковий співробітник відділу нової історії України Р. Голик, а також колеги інституту – П. Рихло та К. Котинська.

Цю спільну працю присвячено пам'яті Ярослава Ісаєвича (1936–2010) та Венделіна Шмідт-Денглера (1942–2008).



Ощипок Н. Повернення із забуття. Михайло Мочульський у літературному процесі кінця XIX–XX століття. – Львів, 2015. – 252 с.

У монографії на підставі широкого кола архівних і друкованих джерел ґрунтовно висвітлено життєвий шлях, наукову та літературну діяльність визначного українського вченого, письменника і перекладача Михайла Мочульського (1875–1940). Вперше в українському літературознавстві проаналізовано праці вченого з історії літератури, порівняльного літературознавства та мемуаристики, а також розглянуто його творчий доробок. Визначено вагомий внесок М. Мочульського в розвиток українського літературознавства.

Шкраб'юк П. Історії, прожиті тричі (події, документи, спогади) / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2015. – 444 с.

У книзі сотні різних історій про події та людей. Проте (якщо узагальнювати) найголовніші три: історія України, історія роду й історія (біографія) автора. Ця триєдина історія і визначила стиль видання, його змістову навантагу та стилістичну динаміку. Закономірно, що автор найбільше розповідає про себе, товаришів, працю, творчість, поїздки, про своє розуміння таємниці буття, реалій давніх і теперішніх у контексті історії України та свого роду.

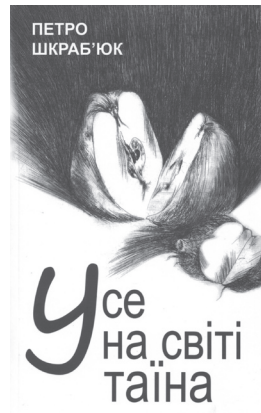


Шкраб'юк П. Крехів у вінку сонетів: історична хроніка. – Львів: Місіонер, 2015. – 56 с. іл.

Підзаголовок цієї книги не випадковий. Бо це справді історична хроніка славного монастиря, але відтворена в поетичній, вишуканій, строго дисциплінованій і водночас документальній формі.

Шкраб'юк П. Усе на світі таїна: поезії / [передмова М. Слабошпицького; післямова М. Ільницького]. – Львів, 2015. – 220 с.

Хто любить поезію, той, безумовно, одержить інтелектуально-естетичну насолоду від читання цієї духовно-філософської збірки, кожен вірш якої стилістично викінчений, часто-густо візуальний, новелістичний, глибокий. Ці вірші, написані в останні чотири роки (2012–2015), – небуденні, хвилюючі, як і все наше життя, як і вся наша історія; вони тематично розмаїті, торкаються проблем сучасності і вічності.



Горбачевський Т. Римо-Католицька Церква у Львові в міжвоєнний період ХХ століття / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 112 с.

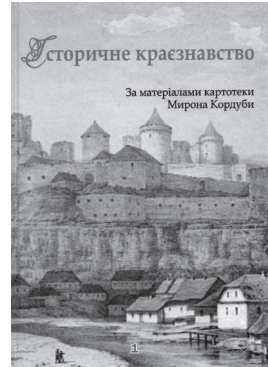
У виданні висвітлено роль та місце національно-релігійного життя польської громади Львова в контексті міжнаціональних відносин у Галичині міжвоєнного періоду. Проаналізовано значення Римо-Католицької Церкви в духовно-культурному просторі Львова, зокрема благодійну діяльність митрополичої капітули та культурно-освітні заходи католицьких товариств під час Католицької акції.

Буквар Івана Федоровича 1574 року: путівник. – Львів, 2015. – 116 с.

Досліджено суспільно-політичні передумови виходу у світ “Букваря” Івана Федоровича. Проаналізовано освітньо-виховний зміст і мистецьке оформлення книги.

Історичне краєзнавство (за матеріалами картотеки Мирона Кордуби) / [упоряд.: О. Піх, О. Руда]; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – Ч. 1: Історичне краєзнавство, історична географія та картографія українських земель. – 316 с.

У книзі представлено бібліографію з історичного краєзнавства, укладену за матеріалами рукописної картотеки “Бібліографія історії України” Мирона Кордуби – видатного українського вченого, громадського діяча, професора Варшавського та Львівського університетів. Подані матеріали охоплюють літературу, опубліковану у XIX – першій половині XX ст., і присвячені історичному краєзнавству, історичній географії та картографії українських етнографічних земель.



Литвин М. Проект “Україна”. Галичина в Українській революції 1917–1921 рр. – Харків: “Фоліо”, 2015. – 380 с.

У книзі розглянуто роль і місце Галичини та галичан в Українській національно-демократичній революції. Особливу увагу приділено державотворенню Західно-Української Народної Республіки, провокативній політиці більшовицької Росії, яка намагалася влітку 1920 р. прищепити “любов” галичан до Галицької Соціалістичної Радянської Республіки. І хоча своєї мети Українська революція не досягла, її значення важко переоцінити, оскільки вона спонукала нові покоління до спроб розбудови власної держави та здобуття незалежності.

Литвин М. Мойсей українського народу. До 150-річчя від дня народження митрополита Андрея Шептицького. – Львів, 2015. – 32 с.

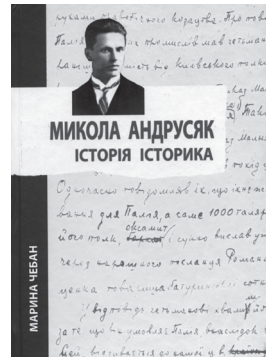
Показано прагнення і діяння митрополита Греко-Католицької Церкви Андрея Шептицького (1865–1944) та його наступників через віру, милосердя, громадські ініціативи й державно-політичну діяльність підтримувати моральні цінності, людський інтелект, національну культуру і науку, а відтак торувати шлях до єднання християнських спільнот.

Руда О. Історія як навчальний предмет у початкових школах Галичини (1867–1918) / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 146 с.

У книзі висвітлено розвиток початкового шкільництва Галичини періоду автономії 1867–1918 рр., що характеризувався полонізацією галицької освіти зі збереженням австрійського спрямування народних і виділових шкіл та австрійської і польської інтерпретації історичного минулого. Починаючи з кінця XIX ст., у шкільних підручниках акценти змістилися з вивчення австро-угорського минулого, яке тепер згадувалося спорадично, на історію польського народу, його культури й історичних традицій. Натомість минулому українців відводилася другорядна роль.

Чебан М. Микола Андрусяк. Історія історика / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 356 с.

У монографії вперше узагальнено громадську та науково-організаційну діяльність талановитого українського історика Миколи Андрусяка (1902–1985) в контексті суспільно-політичних і культурно-освітніх процесів XX ст. Проаналізовано науковий доробок вченого, встановлено його внесок у розвиток української історичної науки, діяльність Наукового товариства ім. Шевченка, Польського історичного товариства, Інституту історії України, Українського історичного товариства. До наукового обігу вперше введено чимало матеріалів з архівів та бібліотек Львова й Києва, зокрема особисті документи вченого, листування із видатними істориками і громадськими діячами: М. Грушевським, Д. Дорошенком, М. Кордубою, І. Крип'якевичем, В. Кубійовичем та ін. У додатку опубліковано бібліографію праць історика (543 позиції), розкрито криптоніми та псевдоніми, якими він підписував праці.



Збірники документів

Зайцев Ю. Благословенні душі, що вміють випромінювати... (Зеновій Красівський і Олена Антонів) / [упоряд. Л. Маринович, Ю. Зайцев]. – Львів: Свічадо. – 960 с.

Книга присвячена одному з кращих синів України, лицареві духу Зеновію Красівському, який усе життя боровся за незалежність України, відбувши за це 26 років у тюрмах, “психушках”, таборах і на засланні, а після звільнення з ув’язнення – за відродження національної самосвідомості українців, легалізацію Української Греко-Католицької Церкви. Хоч про З. Красівського існує вже чимало різних публікацій, все ж небагато людей у нашій країні знають про нього, тому що він завжди прагнув дії, а не слави. Україна ж має знати своїх героїв.

Довідкові видання

Інститут українознавства імені Івана Крип’якевича НАН України у 2015 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – 218 с.

Бюлетень містить інформацію про наукову діяльність установи, бібліографію публікацій, відомості про захист дисертацій, хроніку.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ

Відділ археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича завжди відзначався специфікою джерельної бази, яка вимагає спеціального дослідження в польових умовах – організації і проведення археологічних розкопок та розвідок. Відсутність планового державного фінансування експедицій інституту в останні десятиріччя суттєво зменшило кількість і якість польових досліджень.

Упродовж 2015 р. працівники відділу археології брали активну участь у виконанні держбюджетної пошукової теми “Етнокультурні контакти на пограниччі Східної і Центральної Європи від найдавніших часів до Середньовіччя” (2015–2017). Керівник теми – проф. О. С. Ситник. Тему виконували 13 штатних працівників: О. С. Ситник, д-р іст. наук, завідувач відділу археології, ст. наук. сп., проф.; М. С. Бандрівський, д-р іст. наук, ст. наук. сп.; Н. М. Булик, канд. іст. наук, наук. сп.; В. М. Войнаровський, д-р іст. наук, ст. наук. сп.; А. М. Гавінський, канд. іст. наук, наук. сп.; В. Д. Гупало, д-р іст. наук, ст. наук. сп.; В. М. Конопля, мол. наук. сп.; Р. Р. Коропецький, мол. наук. сп.; Ю. В. Лукомський, к. а., наук. сп.; В. Г. Оприск, мол. наук. сп.; Д. Ю. Павлів, мол. наук. сп.; П. С. Пеняк, канд. іст. наук, наук. сп.; В. М. Петегирич, наук. сп.; за сумісництвом – О. М. Томенюк, канд. геогр. наук, мол. наук. сп.

Тема має важливе наукове значення, оскільки розкриває невідомі сторінки стародавнього і середньовічного минулого великого географічного регіону України, зокрема питання етнокультурних зв'язків між носіями різних археологічних культур, племен, народів. Науковці досліджували соціально-економічний та культурно-історичний розвиток доби палеоліту і мезоліту, початку ведення відтворювального господарства доби неоліту, перших землеробсько-скотарських племен періоду енеоліту й ранніх культур доби палеометалів. Проведено також широке регіональне вивчення громад ранньослов'янського часу і племен давньоруської держави у IX–XIII ст. Таке дослідження виконано із застосуванням

нової методології, залученням спеціалістів суміжних наукових дисциплін, використанням всього новітнього арсеналу техніки, електроніки, Інтернету та міжнародних зв'язків.

З метою вирішення поставлених проблем працівники відділу археології проводили систематичні польові дослідження із залученням вчених природничого напрямку – палеогеографів, геологів-четвертинників, геоморфологів, палінологів, малакологів та ін. На особливу увагу заслуговують дослідження періоду палеоліту, доби неоліту-єнеоліту, розвідки курганів єнеоліту-бронзи – ранньозалізного віку, архітектурно-археологічне вивчення решток середньовічних міст.

Отже, у процесі виконання першого року наукового проекту зібрано багатий абсолютно новий джерельний матеріал, який підтверджує ідею постійних культурно-історичних контактів населення західної частини України із сусідніми племенами й етносами, систематизовано та проаналізовано дослідження попередніх років і архівні матеріали.

За звітний період співробітники відділу працювали в кількох археологічних експедиціях.

Одна з них – Палеолітична експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (керівник – О. Ситник) – у липні–серпні провела стаціонарні археологічні розкопки палеолітичної стоянки Пронятин, що входить у міську зону Тернополя. У дослідженнях брали участь працівники відділу археології Р. Коропецький (заступник начальника експедиції), Я. Яковишина, О. Томенюк, аспірант М. Колос. Окрім того, в 2015 р. проводилися додаткові геологічно-археологічні дослідження опорної для Поділля багатошарової пам'ятки палеоліту Великий Глибочок І. Ці пам'ятки вивчали також геологи-четвертинники з погляду палеогеографії та стратиграфії плейстоцену. Працювала тут група науковців зі Львова, Варшави і Любліна (професори Андрій Богущкий, Марія Ланчонт, Тереза Мадейська, канд. геогр. наук Олена Томенюк), які описували геологічні розрізи, відбирали зразки ґрунту на термolumінесцентне датування та інші аналізи.

Ще одна – Кременецька експедиція (керівник – Р. Коропецький) провела розвідувальні дослідження багатошарової палеолітичної стоянки Куличівка у м. Кременець Тернопільської обл. у квітні 2015 р. Р. Коропецький також брав участь в археологічних розкопках пізньопалеолітичної стоянки Лишень-Подолі у Чеській Республіці (серпень 2015 р.), які провела експедиція під керівництвом проф. Петера Шкрдли.

Уже кілька років поспіль успішно працює Енеолітична експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (керівник – А. Гавінський). У польовому сезоні 2015 р. здійснено розкопки поселення культури лійчастого посуду IV тис. до н. е. у м. Винники Пустомитівського р-ну Львівської обл. (7–27 липня). Крім того, проведено розкопки поселення маліцької культури доби енеоліту Ставчани X у Львівській обл. (10 червня, 1 серпня–15 вересня).

Польові археологічні роботи в 2015 р. проводила також В. Гупало: ідентифікація знищеного гробівця Карла фон Зайфі на цвинтарі біля церкви Покрови Пресвятої Богородиці в Моршині-Довгому (Львівська обл.); ідентифікація шляхетського одягу XVII–XVIII ст., музей ткацтва при Центрі дослідження та відродження Волині у Радивиліві (Рівненська обл.) (керівник – канд. іст. наук В. Дзьобак); перезахоронення останків, виявлених під час археологічних розкопок у храмі Св. Онуфрія монастиря отців василіан у Лаврові.

Проведено значну роботу за підтемою “Етнокультурні процеси в Прикарпатті й на Волині в добу Середньовіччя”, яку виконав Ю. Лукомський. Зокрема він керував рятивними архітектурно-археологічними дослідженнями у Львові й інших містах Заходу України. Надавав консультації в архітектурно-археологічному нагляді під час реставрації замку в м. Жовкві Львівської обл.; керував рятивними архітектурно-археологічними дослідженнями у монастирі Св. Онуфрія в с. Лаврів Самбірського р-ну Львівської обл.; надавав наукові консультації працівникам Археологічної експедиції Дрогобицького педагогічного університету ім. І. Франка (керівник експедиції – Р. Миська).

У руслі виконання планової теми Н. Булик розпочала збір та опрацювання матеріалів з історії дослідження етнокультурних контактів на пограниччі Східної і Центральної Європи. Опрацювання наукової спадщини археологів, що належали до львівського археологічного осередку в XIX–XX ст., засвідчує, що питання етнокультурних зв'язків було актуальним в археологічній науці від часу її виокремлення в окрему наукову дисципліну. Опрацьовано праці різних авторів, що зберігаються в архіві Леона Козловського, та статті Кароля Гадачека.

Разом із науковцями Львівського національного університету ім. І. Франка в 2015 р. у межах підрозділу “Стратиграфія і палеогеографічні умови формування плейстоценових відкладів Північно-Східного Поділля і Галицького Придністер'я та вік палеолітичних горизонтів” планової теми О. Томенюк провела природничі

дослідження опорних розрізів та розрізів палеолітичних стоянок Маріямпіль, Хом'яківка, Забережжя, Волочиськ, Великий Глибочок, Пронятин, а також розрізів плейстоценових відкладів на території Республіки Польща – Ярослав, Оріхівці, Одонов, Вожучин, Злота, Тишовці й ін.

Важлива подія в розвитку археологічної науки західноукраїнського регіону – це організація і проведення щорічних міжнародних конференцій “Археологія Заходу України”, перша з яких започаткована працівниками відділу археології ще у 2004 р. 20–22 травня 2015 р. проведено вже 12 конференцію, на яку прибули науковці з різних міст України, Польщі, Білорусі, Росії, Словаччини. У роботі конференції брав участь 101 науковець, з яких 37 – з далекого зарубіжжя і 7 – з ближнього.

Спільно з Інститутом археології НАН України 15–16 жовтня 2015 р. працівники відділу археології організували і провели у стінах нашого інституту III Міжнародну наукову конференцію “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації”, яка спричинила широкий резонанс у наукових археологічних колах. У ній взяли участь 44 науковці, 8 з яких – з далекого зарубіжжя. На конференції обмінювалися досвідом, обговорювали питання методики історії археологічних досліджень, домовлялися про організацію спільних проектів з історії археологічних досліджень і публікацію відповідних статей.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, зокрема відділ археології, став співорганізатором проведення XIX Українсько-польського польового семінару “Леси і палеоліт Поділля”, що проходив у Тернополі 23–27 серпня 2015 р. (співорганізаторами були Львівський національний університет ім. І. Франка, Університет Марії Кюрі-Скłodовської (РП), Інститут геологічних наук НАН України й ін.). Під час семінару науковці України (25 осіб) та далекого зарубіжжя (15 осіб), переважно з Польщі (хоча також були присутні проф. П. Езартс із Брюсселя і С. Зубович із Мінська), обговорювали питання стратиграфії та палеогеографічних особливостей утворення плейстоценової лесово-грунтової серії Поділля, деталі залягання і датування культурних горизонтів опорних палеолітичних стоянок Західного Поділля – Пронятин, Великого Глибочка І, Ігровиці І.

Отже, за звітний період учасники проекту організували і провели три міжнародних заходи, з них дві міжнародні конференції й один українсько-польський польовий семінар, виголосили 58 доповідей

на міжнародних конференціях та семінарах (із них 11 доповідей – на міжнародних конференціях за кордоном, 37 – на міжнародних конференціях і семінарах в Україні, 10 – на інших наукових форумах).

Значним досягненням інституту загалом та відділу зокрема за 2015 р. стали захисти трьох докторських дисертацій наукових працівників відділу археології:

– Войнаровського В. М. (2 червня) на тему: “Промисли та допоміжні ремесла в соціально-економічному розвитку населення півдня Східної Європи I–XIII ст.”;

– Бандрівського М. С. (23 червня) на тему: “Культурно-історичні процеси на Прикарпатті і Західному Поділлі в пізній період епохи бронзи – на початку доби раннього заліза”;

– Гупало В. Д. (2 липня) на тему: “Звенигород і Звенигородська земля у XI–XIII століттях (соціоісторична реконструкція)”.

Усі захисти відбулися за спеціальністю 07.00.04 “Археологія”.

У 2015 р. працівники відділу підготували і видали кілька збірників, монографію та 4 колективних монографій. Найперше організовано видання монографії Олександра Черниша, колишнього завідувача відділу, який помер у 1993 р., “Очерки по палеолиту Прикарпаття” (Львів, 2015. – 170 с.). Праця пролежала в архіві відділу понад 20 років, але опублікована завдяки науковому редакторові та спонсорів видання, учневі Олександра Черниша – Олександрові Ситнику. У монографії представлено результати останніх польових досліджень палеолітичних стоянок у басейні Середнього Дністра, зокрема Молодового I та Оселівки I–III. Ці матеріали мають важливе наукове значення як абсолютно нове джерело до вивчення стародавнього населення Наддністрянщини. У роботі наявні вступ та післямова з коментарями О. Ситника.

Колективна монографія: Paleolityczna ekumena strefy pery- i metakarpatskiej (Палеолітична екумена пери- і метакарпатської зони) / [red. M. Łanczont, T. Madeyska]. – Lublin, 2015. – 972 с. [розділи: *Sytnyk O. Paleolit Przedkarpacia i Podola: kontekst archeologiczny, geochronologiczny, kulturowy* (Палеоліт Передкарпаття і Поділля: археологічний, геохронологічний і культурний контекст). – S. 691–837; *Łanczont M., Madeyska T., Bogucki A., Nadachowski A., Sytnyk O., Valde-Nowak P., Komar M. Zmienność paleokrajobrazów i paleośrodowiska oraz główne etapy rozwoju osadnictwa paleolitycznego w strefie pery- i metakarpatskiej w okresie MIS 8–MIS 2* (Зміни палеоландшафтів і палеосередовища та головні етапи палеолітичного заселення пери- і метакарпатської зони в період MIS 8–MIS 2). – S. 911–961.

Колективна монографія: Комарів і Волиця. Історико-краєзнавчий нарис. – Львів, 2015. – 250 с. [розділи: *Конопля В., Бугай П.* Прадавня історія сіл. – С. 21–62; *Войнаровський В.* Комарів і Волиця від ранньозалізного віку до княжої доби. – С. 63–79].

Колективна монографія: Історія та історики у Львівському університеті: традиції та сучасність (до 75-ліття створення історичного факультету) / [за ред. Л. Зашкільняка та П. Серженги]. – Львів, 2015 [розділ: *Булик Н.* Перший професор львівської археології Кароль Гадачек і його наукова пасія. – С. 246–257].

Колективна монографія: Старожитності Рогатинщини / [упоряд. Я. Польовий]. – Львів, 2015. – 123 с. [розділ: *Петегурич В., Павлів Д.* Археологія і давня історія Рогатинщини. – С. 16–96].

Як і в попередні роки, науковці відділу широко співпрацюють зі своїми колегами з-за кордону, зокрема з Польщі, Чехії і Білорусі. Роботи ведуть згідно з міжнародними угодами про наукову співпрацю поміж нашим інститутом та Інститутом археології Жешувського університету, Польською академією науки і мистецтв (PAU), Інститутом геологічних наук ПАН у Варшаві.

У 2015 р. закінчилося виконання міжнародного проекту “Палеолітична екумена Прикарпатського регіону – дослідження природних змін Західної України і Південно-Східної Польщі в плейстоцені і їхнього впливу на первісне заселення, а також шляхи міграцій (на основі дослідження лесових та печерних пам’яток)” (“Paleolityczna ekumena strefy pery- i metakarpackiej – studium zmian środowiska zachodniej Ukrainy i południowo-wschodniej Polski w plejstocenie i ich wpływu na pierwotne osadnictwo oraz szlaki migracji (na podstawie stanowisk lessowych i jaskiniowych)” (MNiSW grant nr 691/N-Ukraine/2010/0). Керівники з польської сторони – проф. Марія Ланчонт, з української – проф. Олександр Ситник та Андрій Богуцький. Після закінчення проекту опубліковано велику колективну монографію: *Paleolityczna ekumena strefy pery- i metakarpatskiej* (Палеолітична екумена пери- і метакарпатської зони) / [red. M. Łanczont, T. Madeyska]. – Lublin, 2015.– 972 s.

У звітному періоді укладено угоду про українсько-чеську наукову співпрацю в галузі дослідження ранньої пори пізнього палеоліту за темою: “Стоянка Куличівка та її місце у верхньому палеоліті Центрально-Східної Європи”. Керівники з чеської сторони – проф. П. Шкрдла (Інститут археології Академії наук Чеської Республіки, Брно), з української – проф. О. Ситник та мол. наук. сп. Р. Коропецький (Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України).

Одне з важливих досягнень 2015 р. – публікація О. Ситника (у співавторстві) наукової статті в рейтинговому журналі “Quaternary International”, що індексується у міжнародних наукометричних базах, зокрема “SCOPUS” та “Web of Science”.

Крім того, в польських та російських наукових виданнях працівники відділу опублікували шість статей загальним обсягом понад сім д. а.

Велася співпраця з Інститутом археології Університету ім. М. Коперніка в Торуні, зокрема виконувався міжнародний проєкт “Фунеральна культура еліт Речі Посполитої у XVI–XVIII ст. на терені Корони і Великого князівства Литовського. Спроба інтердисциплінарного аналізу” (керівник д-р габ., проф. Анна Дронжковська, з українського боку – д-р іст. наук Віра Гупало) – 2012–2015 рр.

В. Гупало та Ю. Лукомський співпрацювали з Національним університетом “Львівська Політехніка” й Інститутом археології і етнології ПАН (м. Варшава) під час виконання міжнародного інтердисциплінарного польсько-українського проєкту “Пошук, локалізація і наукова ідентифікація найдавнішої святині Вознесіння Богородиці, побудовані у Холмі королем Данилом Галицьким”. Керівники – проф. А. Буко (Інститут археології і етнології ПАН, м. Варшава); проф. М. Бевз (Національний університет “Львівська Політехніка”, Львів).

Д. Павлів, В. Петегірич були учасниками спільного міжнародного українсько-польського наукового проєкту із підготовки і видання монографії “Биків: комплекс багатошарових археологічних пам’яток у Прикарпатті” (2012–2015). Учасники проєкту: Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, Польська академія науки і мистецтв, Жешувський університет.

Ю. Лукомський брав участь у зборах Українського національного комітету ICOMOS. 05.11.2015 р.

ПУБЛІКАЦІЇ

Ситник О. С.

Дослідження палеолітичної стоянки Ванжулів I у 2013 р. // Археологічні дослідження в Україні в 2013 р. – Київ, 2013. – С. 236–237.

Леси і палеоліт Поділля: тези доповідей XIX Українсько-польського семінару (Тернопіль, 23–27 серпня 2015 р.). – Тернопіль, 2015 [статті: “З історії досліджень палеолітичних пам’яток Тернопільського осередку”. – С. 22–26; “Palaeolithic Proniatyn site on the Seret River”. – С. 27–28 (співавт.: М. Łanczont, A. Bogucki, M. Komar, J. Nawrocki, J. Kusiak); “Головні проблеми дослідження палеоліту”. – С. 76–78 (співавт.: А. Богуцький, М. Ланчонт); “Леси і палеоліт Поділля: наукова екскурсія”. – С. 79–84 (співавт.: А. Богуцький, М. Ланчонт, П. Волошин, О. Томенюк, П. Мрочек, Р. Дмитрук, А. Яцишин)].

Матеріали і дослідження археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації [статті: “Археологічно-геологічний тандем Олександра Черниша та Ірини Іванової”. – С. 136–161; “Українсько-польські польові лесові семінари як форми наукової комунікації палеогеографів і археологів”. – С. 348–354 (співавт.: А. Богуцький, О. Томенюк, М. Ланчонт, Т. Мадейська)].

Нові пам’ятки неандертальської людини у Галицькому Придністер’ї // Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – С. 52–55 [співавт. Р. Коропецький].

Natural environment of MIS 5 and soil catena sequence along a loess slope in the Seret River valley: Evidence from the Pronyatyn Palaeolithic site (Ukraine) // Quaternary International. – 2015. – Vol. 365. – P. 74–97 [співавт.: М. Łanczont, T. Madeyska, A. Bogucki, M. Komar, J. Nawrocki, B. Hołub, P. Mroczek].

Paleolityczna ekumena strefy pery- i metakarpatskiej (Палеолітична екумена пери- і метакарпатської зони): монографія / [red. M. Łanczont, T. Madeyska]. – Lublin, 2015 [розділи: “Paleolit Przedkarpacia i Podola: kontekst archeologiczny, geochronologiczny, kulturowy (Палеоліт Передкарпаття і Поділля: археологічний, геохронологічний і культурний контекст)”. – S. 691–837; “Zmienność paleokrajobrazów i paleośrodowiska oraz główne etapy rozwoju osadnictwa paleolitycznego w strefie pery- I metakarpackiej w okresie

MIS 8–MIS 2” (“Зміни палеоландшафтів і палеосередовища та головні етапи палеолітичного заселення пери- і метакарпатської зони в період MIS 8–MIS 2”). – S. 911–961 (співавт.: Maria Łanczont, Teresa Madeyska, Andriy Bogucki, Adam Nadachowski, Paweł Valde-Nowak, Maryna Komar)”).

Черныш А. П. Очерки по палеолиту Прикарпатья. – Львов, 2015 [статті: “Передмова”. – С. 5; “Олександр Черниш і палеоліт Наддністрянщини”. – С. 152–170].

[Наук. ред.]: Черныш А. П. Очерки по палеолиту Прикарпатья. – Львов, 2015. – 170 с.

[Відп. ред.]: Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – 460 с.

Бандрівський М. С.

Культурно-історичні процеси на Прикарпатті і Західному Поділлі в пізній період епохи бронзи – на початку доби раннього заліза: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-р іст. наук: спец. 07.00.04 “Археологія”. – Львів, 2015. – 36 с.

Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів, 2015. – Кн. 1 [статті: “З проблематики «до-Львового» періоду в історії Львова (релігієзнавчий екскурс)”. – С. 12–18; “Ранньосередньовічний Львів і астрологічні традиції Візантійського імператорського двору (до проблеми поширення чужорідних культових практик при дворі галицьких давньоруських владик)”. – С. 20–24].

Митрополит Андрей Шептицький – меценат західноукраїнської археології (за матеріалами співпраці з директором музею НТШ Ярославом Пастернаком) // МДАПВ. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – С. 93–99.

Булик Н. М.

Замки Східної Галичини у дослідженнях археологів XIX – початку XX століття // *Zamki w Karpatach*. – Krosno, 2014. – С. 409–422.

“Вмів він розбудити серед молоді запал до вивчення класичного мистецтва і доісторичної культури”: Кароль Гадачек в оцінці сучасників // МДАПВ. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – С. 58–68.

Перший професор львівської археології Кароль Гадачек і його наукова пасія / Історія та історики у Львівському університеті: традиції та сучасність (до 75-ліття створення історичного факультету): кол. монографія / [за ред. Л. Зашкільняка та П. Серженги]. – Львів, 2015. – С. 246–257.

[Відп. секретар]: Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – 460 с.

Войнаровський В. М.

Нові знахідки ранньосередньовічної зброї у р. Західний Буг // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. – Львів, 2014. – № 809: Держава та армія. – С. 7–12 [співавт.: С. Терський, О. Стрельченко].

Промисли та допоміжні ремесла в соціально-економічному розвитку населення півдня Східної Європи I–XIII ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-р іст. наук: спец. 07.00.04 “Археологія”. – Львів, 2015. – 36 с.

Комарів і Волиця від ранньозалізного віку до княжої доби / Комарів і Волиця. Історико-краєзнавчий нарис. – Львів, 2015. – С. 63–79.

Гавінський А. М.

Дослідження поселення культури лійчастого посуду Винники-Лисівка у 2013 р. // Археологічні дослідження в Україні 2013. – Київ, 2014. – С. 178.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2013 році. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2014 [статті: “Пошуки поселень культури лійчастого посуду у верхів'ях Дністра”. – С. 49–50 (співавт.: В. Пастеркевич, Я. Рогожинський); “Археологічні дослідження у Винниках”. – С. 51–53 (співавт. В. Оприск)].

Пошуки поселень культури лійчастого посуду у верхів'ях Дністра // Археологічні дослідження в Україні 2013. – Київ, 2014. – С. 179 [співавт.: В. Пастеркевич, Я. Рогожинський].

Віталію Коноплі 70 // МДАПВ. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – С. 450–453.

Віталію Михайловичу Коноплі – 70 // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2015. – Вип. 19. – С. 168–175 [співавт. В. Оприск].

Поселення трипільської культури Костяниць-Горби // Наукові записки. Рівненський обласний краєзнавчий музей. – Рівне, 2015. – Вип. 13. – Ч. 1. – С. 145–148 [співавт.: В. Конопля, Л. Крушельницька].

Щире слово про товариша // Вісник Інституту археології. – Львів, 2015. – Вип. 10. – С. 200–208 [співавт. В. Оприск].

Гупало В. Д.

Дослідження праісторичних об'єктів на городищі літописного Звенигорода у 2010 р. // АДЛУ. – 2013. – Вип. 17. – С. 60–86 [співавт. Н. Войцешук].

Дерев'яне зодчество Звенигорода на Білці в кінці XI – першій половині XIII ст. // Вісник Інституту археології Львівського університету. – Львів, 2014. – Вип. 10. – С. 77–99.

Звенигород і Звенигородська земля у XI–XIII століттях (соціо-історична реконструкція): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-р іст. наук: спец: 07.00.04 “Археологія”. – Львів, 2015. – 40 с.

Звенигородський період у дослідженнях Ігоря Свєшнікова: між-дисциплінарний напрямок // МДАПВ. Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – Львів, 2015. – Вип. 19. – С. 13–22.

Виставка до 100-річчя з дня народження Ігоря Свєшнікова // МДАПВ. Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – Львів, 2015. – Вип. 19. – С. 454–457.

Конопля В. М.

Прадавня історія сіл / Комарів і Волиця. Історико-краєзнавчий нарис. – Львів, 2015. – С. 21–62 [співавт. П. Бугай].

Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею: зб. наук. праць. – Рівне, 2015. – Вип. 13, ч. 1 [статті: “Поселення трипільської культури Костяниць-Горби”. – С. 145–148 (співавт.: Л. Крушельницька, А. Гавінський); “Кременеобробний осередок раннього періоду доби бронзи на Жорнівському городищі”. – С. 160–163 (співавт.: О. Войтюк, Б. Прищепа)].

Нові матеріали висоцької культури у фондах Бродівського історико-краєзнавчого музею // Брідщина – край на межі Галичини та Волині. – Броди, 2015. – С. 8–11 [співавт. Я. Онищук].

Археологічні пам'ятки Винник // Наша спадщина. Науково-популярний журнал. – Львів, 2015. – № 3 – С. 32–44 [співавт.: Н. Білас, І. Тимець].

Коропецький Р. Р.

Нові пам'ятки неандертальської людини у Галицькому Придністер'ї // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – С. 52–55 [співавт. О. Ситник].

Лукомський Ю. В.

Віднайдення фундаментів та стін катедрального собору XIII ст. Пресвятої Богородиці у місті Холмі // Жовква крізь століття. – Львів: Растр-7, 2014. – Вип. 3. – С. 184–191 [співавт. М. Бевз].

Виявлення катедри короля Данила у Холмі // Наша спадщина (Львів). – 2014. – № 2. – С. 15–16 [співавт. М. Бевз].

Археологічно-архітектурні дослідження залишків катедрального храму Пресвятої Богородиці XIII ст. у місті Холмі // Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції “Сучасна архітектурна освіта: Архітектура: образ, естетика, емоційний контекст”. – Київ: КНУБА, 2015. – С. 31–33 [співавт. М. Бевз].

Матеріали і технології в архітектурній біографії міста (на прикладі міста Холм у Польщі) // Збереження історичної забудови центра Одеси шляхом включення до основного Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Одеса–ЮНЕСКО): матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 24–26 червня 2015 р.). – Одеса: Астропринт, 2015. – С. 136–145 [співавт.: А. Буко, М. Бевз, С. Голуб, Л. Газда].

Nowe rezultaty badań latopisowej cerkwi Bogurodzicy z czasów Daniela Romanowicza (XIII w.) i inne odkrycia z roku 2014 // Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej, zachodniej Białorusi i Ukrainiew roku 2014: streszczenia referatów XXXI konferencji. – Lublin, 2015. – S. 51–52 [співавт.: А. Buko, М. Bewz, S. Gołub].

Оприк В. Г.

Віталію Михайловичу Коноплі – 70 // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2015. – Вип. 19. – С. 168–175 [співавт. А. Гавінський].

Лемківський календар на 2016 рік. – Львів, 2015 [статті: “Друга мала батьківщина Марії Григорівни Старчак-Вавричин”. – С. 66–72; “«Тут наше коріння...»: з історії культових місць села Босько у Польщі”. – С. 208–213 (співавт. Я. Козак)].

Щире слово про товариша // Вісник Інституту археології. – Львів, 2015. – Вип. 10. – С. 200–208 [співавт. А. Гавінський].

Павлів Д. Ю.

[Розділ] Археологія і давня історія Рогатинщини // Старожитності Рогатинщини / [упоряд. Я. Польовий]. – Львів: Тріада плюс, 2015. – С. 16–96 [співавт. В. Петегрич].

Badania archeologiczne nad osadnictwem pradziejowym w dorzeczu Wiszni (Ukraina) // Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej, zachodniej Białorusi i Ukrainie w roku 2014: streszczenia referatów XXXI konferencji. – Lublin, 2015. – S. 30–31 [співавт.: Н. Войцещук, О. Осаульчук, Ю. Мисько, О. Кононенко, Р. Коропецький, Р. Новіцький, Т. Токарчик, К. Шперковска, І. Адамик, В. Райпорт, М. Бурхарт].

Меморіал поблизу Гійче та невідома сторінка діяльності львівських археологів // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – С. 55–59 [співавт. В. Петегрич].

Українсько-польська археологічна експедиція: наукові здобутки та перспективи // МДАПВ. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – С. 323–347 [співавт.: В. Петегрич, Я. Махнік].

Пеняк П. С.

Метод стандартних множин та метод ізохрон для визначення подій у зразках кераміки // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Фізика. – 2013. – № 34. – С. 101–108 [співавт.: О. Поп, М. Стець].

Старожитності Закарпаття на сторінках угорських і чесько-словацьких часописів наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. // МДАПВ. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – С. 413–418.

Археологи-аматори Закарпаття другої половини ХІХ – початку ХХ ст. // Внесок натуралістів-аматорів у вивчення біологічного різноманіття: матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Людвіга Вагнера. – Берегово, 2015. – С. 482–488.

Павел Йозеф Шафарик про слов'ян Європи // *Náš kultúрно-historický kalendár* 2015. – Užhorod, 2015. – S. 78–85.

Пам'ятки Першої світової війни на Закарпатті // Карпатський об'єктив. – 2015. – № 8(86).

Пшеворські пам'ятки Закарпаття // Карпатський об'єктив. – 2015. – № 23–24.

Кельти на Закарпатті // Карпатський об'єктив. – 2015. – № 35. – С. 12.

Перша світова війна у монументальних пам'ятках // Срібна Земля. – 2015. – № 8(937).

Петегирич В. М.

[Розділ] Археологія і давня історія Рогатинщини // Старожитності Рогатинщини / [упоряд. Я. Польовий]. – Львів: Тріада плюс, 2015. – С. 16–96 [співавт. Д. Павлів].

Меморіал поблизу Гійче та невідома сторінка діяльності львівських археологів // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – С. 55–59 [співавт. Д. Павлів].

Українсько-польська археологічна експедиція: наукові здобутки і перспективи // МДАПВ. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – С. 323–347 [співавт.: Д. Павлів, Я. Махнік].

Томенюк О. М.

Zaburzenia peryglacialne warstw kulturowych na stanowiskach paleolitycznych północnego Podola – problemy ich wydzielenia i datowania // Granice Geografii. Kongres Geografów Polskich (17–21 czerwca 2015). – Lublin, 2015. – S. 25–26 [співавт.: А. Bogucki, М. Łanczont, P. Mroczek, S. Fedorowicz, K. Standzikowski].

Леси і палеоліт Поділля: тези доповідей ХІХ Українсько-польського семінару (Тернопіль, 23–27 серпня 2015 р.). – Тернопіль, 2015 [статті: “Професор Володимир Ласкарев”. – С. 9–11 (співавт. А. Богуцький); “Геологічна будова Тернопільського палеолітичного осередку”. – С. 14–15 (співавт. А. Богуцький); “Рельєф Тернопільського палеолітичного осередку”. – С. 16–18 (співавт. А. Богуцький); “Лесовий покрив Тернопільського палеолітичного осередку”. – С. 19–21 (співавт.: А. Богуцький, М. Ланчонт, П. Волошин, Р. Дмитрук, Т. Мадейська, П. Мрочек); “Малакологічні дослідження палеолітичних пам'яток Великий Глибочок, Ігровиця, Пронятин”. – С. 29–32 (співавт.: Р. Дмитрук, А. Богуцький); “Малакофауна лесового розрізу Волочиськ (Хмельниччина)”. – С. 36–38 (співавт.: Р. Дмитрук, А. Богуцький); “Леси і палеоліт Поділля: наукова експерсія”. – С. 79–84 (співавт.: А. Богуцький, М. Ланчонт, О. Ситник, П. Волошин, П. Мрочек, Р. Дмитрук, А. Яцишин)].

Українсько-польські польові лесові семінари як форми наукової комунікації палеогеографів і археологів // МДАПВ. – Львів, 2015. – Вип. 19: Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації. – С. 348–354 [співавт.: А. Богущкий, О. Ситник, М. Ланчонт, Т. Мадейська].

Gypsum tumuli in the karst areas of Western Ukraine [Електронний ресурс] // 31st IAS Meeting of Sedimentology. – 2015. – 22–25 June. – Режим доступу: <http://programme.exordo.com/ims2015/delegates/presentation/620> [співавт.: М. Babel, D. Ługowski, A. Yatsyshyn, D. Olszewska-Nejbert, K. Nejbert, A. Bogucki, J. Kotowski].

Яковишина Я. М.

Елементи орнаменту на посуді заліщицької групи Трипілля // Spheres of culture. – Lublin, 2015. – Vol. 11. – P. 461–470.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ, СЕСІЯХ

У 2015 р. працівники відділу організували і провели три міжнародних заходи, з них дві міжнародні конференції (“Археологія заходу України”, 20–22 травня 2015 р.; “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації”, 15–16 жовтня 2015 р.) і один українсько-польський польовий семінар (“Леси і палеоліт Поділля”, 23–27 серпня 2015 р.), виголосили 59 доповідей на міжнародних конференціях та семінарах (з них 11 доповідей – на міжнародних конференціях за кордоном, 38 – на міжнародних конференціях і семінарах в Україні, 10 – на інших наукових форумах).

Ситник О. С.

Нові пам'ятки середнього палеоліту поблизу Маріямпольа в Галицькому Придністер'ї // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.).

Галицький палеолітичний район: питання хронології та культурної варіабельності // XXXI Rzeszowska Konferencja “Badania prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy

i równoczej Słowacji” (Rzeszów, 17–18 marca 2015 r.) [співдоп.: Р. Коропецький, А. Богуцький, О. Томенюк, М. Ланчонт, Т. Мадейська].

З історії досліджень палеолітичних пам'яток Тернопільського осередку // XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” (Тернопіль, 23–27 серпня 2015 р.).

Головні проблеми дослідження палеоліту // XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” (Тернопіль, 23–27 серпня 2015 р.) [співдоп.: А. Богуцький, М. Ланчонт].

Palaeolithic Proniatyn site on the Seret River (Podolia, Ukraine) // XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” (Тернопіль, 23–27 серпня 2015 р.) [співдоп.: М. Łanczont, A. Bogucki, M. Komar, J. Nawrocki, J. Kusiak].

Палеоліт Українського Передкарпаття: геохронологія, технологія, культура // Międzynarodowa konferencja archeologiczna “Stan i potrzeby badań archeologicznych w Karpatach” (Кросно, Польща, 19–20 листопада 2015 р.).

Інформація про XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” // Науковий семінар відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 17 вересня 2015 р.) [співдоп.: О. Томенюк, Р. Коропецький].

Українсько-польські польові лесові семінари як форми наукової комунікації палеогеографів і археологів // III Міжнародна наукова конференція “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації” (Львів, 15–16 жовтня 2015 р.) [співдоп.: А. Богуцький, О. Томенюк, М. Ланчонт, Т. Мадейська].

Бандрівський М. С.

Маловідомі факти з історії археологічних розкопок 1991–1992 рр. в крипті собору св. Юра у Львові (на прикладі співпраці наукових осередків і спархіального управління УГКЦ) // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Нові матеріали до археологічної карти середньовічного Львова // Семінар для екскурсиводів на базі Львівського музею історії релігії (Львів, лютий 2015 р.).

Завершальний етап голіградської культури і пам'ятки Михалківської групи: традиційні погляди і сучасне бачення (за матеріалами Західного Поділля) // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.).

Булик Н. М.

Митрополит Андрей Шептицький та археологія // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Обірване життя: професійний і особистий світи Богдана Януша // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.).

Львівська періодика як комунікативний простір археологічного співтовариства XIX – початку XX ст. // III Міжнародна наукова конференція “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації” (Львів, 15–16 жовтня 2015 р.).

Гупало В. Д.

Фунеральна культура доби сарматизму (за матеріалами розкопок бернардинського костелу у Дубні // III Острозькі наукові читання (Остріг, 25–26 вересня 2015 р.).

Звенигородський період у дослідженнях І. Свешнікова: міждисциплінарний напрямок // III Міжнародна наукова конференція “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації: III Міжнародна наукова конференція” (Львів, 15–16 жовтня 2015 р.).

Dźwinigród i jego rola w formowaniu ustroju państwowego Rusi Południowo-Zachodniej // Grody Czerwieńskie – złote jabłko polskiej archeologii – Seminarium № 3 (Lublin, 25–27 listopada 2015 r.).

Звенигород і Звенигородська земля у XI–XIII століттях // Науковий виступ на день села у будинку культури (Звенигород, 26 липня 2015 р.).

Поховальні звичаї XVII–XVIII ст. (за матеріалами монастиря оо. Василян у Лаврові) // Виступ на парафії церкви Св. Онуфрія (Лаврів, 9 серпня 2015 р.).

Основні етапи наукової діяльності І. Свешнікова // Виступ на відкритті виставки “У пошуках слідів минушини (до 100-річчя від дня народження І. К. Свешнікова)” (Львів, 22 жовтня 2015 р.).

Гавінський А. М.

Археологічні дослідження енеолітичної експедиції Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України у 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2014 р.) [співдоп.: Н. Білас, В. Оприск, В. Пастеркевич, Я. Рогожинський, М. Рибіцька].

Нові дослідження у Винниках (до проблеми синхронізації зв'язків між культурою лійчастого посуду та пізнім Трипіллям) // Міжнародний науковий семінар “Датування – хронологія – періодизація. Різні аспекти часу в археології” (Львів–Винники, 5–7 листопада 2015 р.) [співдоп.: О. Дяченко, М. Рибіцька, Д. Круль, В. Панковський, Т. Лехнюк].

Конопля В. М.

Кременеві серпи неоліту – ранньозалізного віку заходу України: типологія і культурно-хронологічна інтерпретація // Міжнародний науковий семінар “Датування – хронологія – періодизація. Різні аспекти часу в археології” (Львів–Винники, 5–7 листопада 2015 р.).

Нові матеріали висоцької культури у фондах Бродівського історико-краєзнавчого музею // Міжнародний науковий семінар “Брідщина – край на межі Галичини та Волині” (Броди, квітень 2015 р.).

Коропецький Р. Р.

Палеолітичні пам'ятки Львівщини, історія та сучасний стан дослідження // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп. О. Ленартович].

Нові дослідження пізньопалеолітичної стоянки Куличівка у м. Кременець (попередні результати) // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп. П. Шкрдла].

Інформація про XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” // Науковий семінар відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 17 вересня 2015 р.) [співдоп.: О. Ситник, О. Томенюк].

Галицький палеолітичний район: питання хронології та культурної варіабельності // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, Польща, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: О. Ситник, А. Богуцький, О. Томенюк, М. Ланчонт, Т. Мадейська].

Дослідження багатошарової пам'ятки Заріччя 4 в 2014 р. // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, Польща, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Д. Павлів, О. Кононенко, Р. Новіць-

кий, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження пам'ятки доби пізньої бронзи-ранньозалізного часу Берегове 2 в 2014 р. // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, Польща, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Д. Павлів, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження багатошарової пам'ятки Оселя 15 в 2014 р. // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, Польща, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Д. Павлів, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Археологічні дослідження на пшеворському поселенні Хоросниця 6 в 2014 р. // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, Польща, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Д. Павлів, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження багатошарової пам'ятки Заріччя 4 в 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Д. Павлів, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження пам'ятки доби пізньої бронзи-ранньозалізного часу Берегове 2 в 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Д. Павлів, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження багатошарової пам'ятки Оселя 15 в 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук,

Д. Павлів, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Археологічні дослідження на пшеворському поселенні Хоросниця 6 в 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Д. Павлів, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Колос М. П.

Початковий етап пізньопалеолітичних досліджень на теренах Передкарпаття і Поділля // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.).

Лукомський Ю. В.

Архітектурно-археологічні аспекти досліджень катедри Пресвятої Богородиці в Холмі // Міжнародна науково-практична конференція “Король Данило: культурна і державотворча спадщина його доби” (Львів, 8–9 грудня 2014 р.) [співдоп. М. Бевз].

Літописна катедра Пресвятої Богородиці у Холмі. Спроба реконструкції за результатами археологічних досліджень 2013–2014 рр. // Наукова конференція на відзначення річниці короля Данила Романовича “Король Данило Романович – 1264–2014” (Львів, 24 грудня 2014 р.).

Археологічно-архітектурні дослідження літописної церкви Пресвятої Богородиці в Холмі // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Nowe rezultaty badań latopisowej cerkwi Bogurodzicy z czasów Daniela Romanowicza (XIII w.) i inne odkrycia z roku 2014 // XXXI Konferencję “Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej, zachodniej Białorusi i Ukrainie w roku 2013” (Люблін, Польща, 25–26 березня 2015 р.) [співдоп.: А. Буко, М. Бевз, С. Голуб].

Нові архітектурно-археологічні дослідження церкви св. Онуфрія Лаврівського монастиря // Комісія архітектури та містобудування НТШ / Науковий семінар: “Урбанізаційні процеси західноукраїнського регіону на зламі XX–XXI століть” (до ювілею науково-педагогічної діяльності доц., канд. арх. наук Ірини Русанової) (Львів, 27 березня 2015 р.).

Давній Галич як фортифікаційний комплекс // VII Міжнародна конференція: “Проблеми дослідження, збереження та реставрації історичних фортифікацій” (Львів; Холм, 8 червня, 21–23 серпня 2015 р.).

Роль археологічних досліджень у реставрації архітектурних комплексів // Міжнародний історико-архітектурний воркшоп: “Палац Потоцьких – простір і час” (Івано-Франківськ, 12–14 листопада 2015 р.).

Матеріали і технології в архітектурній біографії міста (на прикладі міста Холм у Польщі) // II Міжнародна науково-практична конференція “Збереження історичної забудови центра Одеси шляхом включення до основного Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Одеса–ЮНЕСКО)” (Одеса, 24–26 червня 2015 р.).

Оприск В. Г.

Дослідження сільських поселень Західної Волині Х–XIII ст. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.).

Археологічні пам'ятки Білосточчя та їх культурно-хронологічна періодизація // Міжнародний науковий семінар “Датування – хронологія – періодизація. Різні аспекти часу в археології” (Львів; Винники, 5–7 листопада 2015 р.) [співдоп. П. Бугай].

Археологічні дослідження енеолітичної експедиції Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України у 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Білас, В. Оприск, В. Пастеркевич, Я. Рогожинський, М. Рибіцька].

Павлів Д. Ю.

Могила Святослава. Реалії і міфи (до 1000-ліття трагедії в Карпатах) // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп. В. Петегрич].

Дослідження багатошарової пам'ятки Заріччя 4 в 2014 р. // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Р. Коропецький, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження пам'ятки доби пізньої бронзи-ранньозалізного часу Берегове 2 в 2014 р. // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Р. Коропецький, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження багатошарової пам'ятки Оселя 15 в 2014 р. // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Р. Коропецький, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Археологічні дослідження на пшеворському поселенні Хоросниця 6 в 2014 р. // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Р. Коропецький, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Могила Святослава. Реалії і міфи (до 1000-ліття трагедії в Карпатах) // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп. В. Петегірич].

Дослідження багатошарової пам'ятки Заріччя 4 в 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Р. Коропецький, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження пам'ятки доби пізньої бронзи-ранньозалізного часу Берегове 2 в 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Р. Коропецький, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Дослідження багатошарової пам'ятки Оселя 15 в 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України”

(Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Р. Коропецький, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Археологічні дослідження на пшеворському поселенні Хоросниця 6 в 2014 р. // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: Н. Войцешук, О. Осаульчук, Р. Коропецький, О. Кононенко, Р. Новіцький, С. Чопек, К. Трибала-Завісляк, М. Полтовіч-Бобак, Д. Бобак, Т. Токарчик, К. Шперковська, І. Адамик, В. Райпольд, М. Бургарт].

Українсько-польська експедиція 1992–2012: наукові здобутки, досвід співпраці, перспективи // III Міжнародна наукова конференція “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації” (Львів, 15–16 жовтня 2015 р.) [співдоп. Я. Махнік, В. Петегирич].

Меморіал Першої світової війни поблизу с. Гійче і невідома сторінка діяльності львівських археологів // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.) [співдоп.: В. Петегирич, І. Принада].

Пеняк П. С.

Слов’яни Тисо-Дунайського басейну в угорській історіографії // Міжнародна наукова конференція “Ужгородські угорські наукові читання” (Ужгород, січень 2015 р.).

Петро Сова про давнє минуле Закарпаття // Щорічна підсумкова конференція професорсько-викладацького складу УжНУ (Ужгород, березень 2015 р.).

Археологи-аматори Закарпаття другої половини XIX – початку XX ст. // Міжнародна наукова конференція, присвячена 200-річчю від дня народження Людвіга Вагнера (Берегово, травень 2015 р.).

Про час заселення гірської частини Закарпаття // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.).

Петегирич В. М.

Меморіал Першої світової війни поблизу с. Гійче і невідома сторінка діяльності львівських археологів // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.) [співдоп.: Д. Павлів, І. Принада].

Могила Святослава. Реалії і міфи (до 1000-ліття трагедії в Карпатах) // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone

na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп. Д. Павлів].

Могила Святослава. Реалії і міфи (до 1000-ліття трагедії в Карпатах) // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп. Д. Павлів].

Українсько-польська експедиція 1992–2015: наукові здобутки, досвід співпраці, перспективи // III Міжнародна наукова конференція “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації” (Львів, 15–16 жовтня 2015 р.) [співдоп.: Я. Махнік, Д. Павлів].

Томенюк О. М.

Проблеми виділення і датування культурних горизонтів бу-глівських палеолітичних стоянок // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: А. Богуцький, М. Ланчонт, Т. Мадейська, П. Мрочек, К. Стандзіковський].

Галицький палеолітичний район: питання хронології та культурної варіабельності // XXXI Rzeszowska konferencja “Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Жешув, 17–18 березня 2015 р.) [співдоп.: О. Ситник, Р. Коропецький, А. Богуцький, М. Ланчонт, Т. Мадейська].

Gypsum tumuli in the karst areas of Western Ukraine // 31st IAS Meeting of Sedimentology 2015 (Краків, 22–25 червня 2015 р.) [співдоп.: М. Bąbel, D. Ługowski, A. Yatsyshyn, D. Olszewska-Nejbert, K. Nejbert, A. Bogucki, J. Kotowski].

Zaburzenia peryglacialne warstw kulturowych na stanowiskach paleolitycznych północnego Podola – problemy ich wydzielenia i datowania // Kongres Geografów Polskich “Granice Geografii”, LX Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz IX Forum Geografów Polskich w 70-lecie Lubelskiej Geografii (Люблін, 17–21 червня 2015 р.) [співдоп.: А. Bogucki, M. Łanczont, P. Mroczek, S. Fedorowicz, K. Standzikowski].

Лесовий покрив Тернопільського палеолітичного осередку // XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” (Тернопіль, 23–27 серпня 2015 р.) [співдоп.: А. Богуцький, М. Ланчонт, П. Волошин, Р. Дмитрук, Т. Мадейська, П. Мрочек].

Рельєф Тернопільського палеолітичного осередку // XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” (Тернопіль, 23–27 серпня 2015 р.) [співдоп. А. Богуцький].

Леси і палеоліт Поділля: наукова екскурсія // XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” (Тернопіль, 23–27 серпня 2015 р.) [співдоп.: А. Богуцький, М. Ланчонт, О. Ситник, П. Волошин, П. Мрочек, Р. Дмитрук, А. Яцишин].

Стратиграфічна позиція середньопалеолітичних артефактів у плейстоценових відкладах околиць Маріямполя (Галицьке Придністер'я) // XII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 20–22 травня 2015 р.) [співдоп.: А. Богуцький, М. Ланчонт, К. Стандзіковський].

Українсько-польські польові лесові семінари як форми наукової комунікації палеогеографів і археологів // III Міжнародна наукова конференція “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації” (Львів, 15–16 жовтня 2015 р.) [співдоп.: А. Богуцький, О. Ситник, М. Ланчонт, Т. Мадейська].

Розвиток кріогенних процесів у плейстоцені // Звітна наукова конференція Львівського національного університету ім. І. Франка за 2014 р. (Львів, 5 лютого 2015 р.) [співдоп. А. Богуцький].

XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” // Науковий семінар кафедри геоморфології і палеогеографії Львівського національного університету ім. І. Франка (Львів, 22 вересня 2015 р.) [співдоп.: А. Богуцький, Р. Дмитрук, А. Яцишин].

Інформація про XIX Українсько-польський семінар “Леси і палеоліт Поділля” // Науковий семінар відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 17 вересня 2015 р.) [співдоп.: О. Ситник, Р. Коропецький].

Стоянка Пронятин: нові відкриття 2015 р.

Для керівника археологічної експедиції проф. Олександра Ситника стоянка Пронятин (тепер у міській зоні Тернополя) має не лише велике наукове, а й особистісне значення. Це була перша археологічна пам'ятка, яку тоді молодий дослідник “власноруч” відкрив під час своїх перших археологічних розвідувальних робіт у 1977 р. Того ж року він отримав перший відкритий лист на право проведення розкопок власне палеолітичної стоянки Пронятин, що і визначило весь його подальший науковий поступ та кар'єру науковця-палеолітознавця. Потім були щорічні розкопки цієї стоянки аж до 1985 р., коли була захищена кандидатська дисертація, в основу якої лягли першоджерела середнього палеоліту Пронятин.

Уже на новому науковому рівні, на новому методологічному етапі українського палеолітознавства експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України під керівництвом О. Ситника у 2010 р. відновила дослідження, а в 2015 р. ще раз звернулася до цієї унікальної, але з наукових позицій дуже складної стоянки. У дослідженнях Пронятини як у 2010, так і в 2015 р. брали участь геологи четвертинного періоду на чолі з проф. Андрієм Богуцьким, а саме: Марія Ланчонт (Люблін), Тереза Мадейська (Варшава), Пшемислав Мрочек (Люблін), Роман Дмитрук (Львів), Андрій Яцишин (Львів), Олена Томенюк (Львів) та ін. Вони детально описали розрізи й умови формування геологічних шарів пам'ятки, відібрали зразки ґрунту на різні природничі аналізи та термолюмінесцентне (ТЛ) датування.

Пам'ятка розташована за 800 м на північний схід від с. Пронятин, в ур. Гора Круча, на правому березі р. Серет – лівої притоки Дністра. За 7 польових сезонів (1978–1985) тут розкопано 500 м² на площі суцільного розкопу. Виявлено 6 410 екземплярів крем'яних виробів, окремі остеологічні знахідки викопних тварин, розсіяні вуглики від вогнищ. Палеонтолог Н. Белан (м. Київ) визначив такі види тварин: мамонт (*Mammuthus primigenius Blum*) – фрагменти трубчастих кісток, бивнів; кінь викопний (*Eguus eguus Pidop*) – фрагменти зубів, кістки; носоріг волохатий (*Coelodonta antiquitatis Blum*) – 8 фрагментів зуба; олень північний (*Rangifer tarandus L.*) – фрагменти рогу, трубчасті кістки; зубр первісний (*Bison primigenius Woj.*) – фрагмент променевої кістки.

Культурний шар пам'ятки залягає в соліфлюкційному горизонті надгорохівської (надмезинської за О. Величком) пачки суглинків. Археологічні матеріали належать головню до верхньої і середньої

частини прошарку, хоча трапляються і в нижній. Нижче залягає зруйнований горохівський (мезинський) викопний комплекс (рис-вюрм – вюрм I), під яким нашаровуються середньоплейстоценові леси.

У техніко-типологічному аспекті індустрія Пронятини виразно левалуазька радіально-паралельна, менше конвергентна, фасетована, середньопластинчаста. Вона має риси специфічного виробництва стандартизованої серії сколів-заготовок за розмірами, пропорціями, формою, технічними особливостями попереднього оформлення ударних площадок і робочих поверхонь нуклеусів, за способами вторинної обробки та типологічним набором знарядь праці (ножі). Використовувався високоякісний темно-сірий кремій із місцевих туронських відкладів верхньої крейди. Найближчі виходи крем'яної сировини розташовуються дещо північніше пам'ятки, у відслоненні крейдових відкладів правого берега Серету.

Визначення абсолютної хронологічної дати за ТЛ проведено в Інституті геологічних наук НАН України (В. Шелкопляс, відділ геології антропогену), за яким відклади лесу над культурним горизонтом датовано 85 ± 7 тис. р. тому.

Важливим результатом досліджень 2010 р. стало відкриття (глибина від 2 до 4,4 м) комплексу інтерстадіальних ґрунтів горохівського викопного ґрунтового комплексу, що відносяться до V киснево-ізотопної стадії.

Виявилося, що Пронятин – один із найповніших і найважливіших розрізів відкладів V стадії, де, крім власне міжльодовикового еемського ґрунту, є ще три інтерстадіальні ґрунти – амерсфорт, брьоруп, одераде.

Значно посилюють ці висновки абсолютні датування Люблінської лабораторії, зроблені на основі дослідження пам'ятки в 2010 р., внаслідок яких одержано серію дат для горизонту I горохова, які складають: **71 ± 10 , 84 ± 12 , 86 ± 11 , 95 ± 13 , 105 ± 16 тис. р.**, а для соліфлюкційної пачки у прирізці 1 – **95 ± 12 , 83 ± 12 тис. р.**, в шурфі 5 – **91 ± 13 тис. р.**

На основі цих даних зроблено висновок, що у Пронятині культурний горизонт пов'язаний з нижнім інтерстадіальним (амерсфорт) ґрунтом V киснево-ізотопної стадії, згодом порушеного соліфлюкційними процесами.

У 2015 р. закладено новий невеликий розкоп (3x4 м) на місці шурфу 5 у південно-західній частині пам'ятки. Це єдина ділянка стародавньої поверхні стійбища, де культурний шар міг зберегтися непорушеним. І справді, під час розкопок вдалося виявити

два артефакти – типові левалуазькі вироби з незначною ретушшю (скребла-ножі), які залягали в генетичному профілі горизонту Е горохівського викопного комплексу ґрунтів (еєм) на глибині 3,2-3,4 м (див. рисунок). Вище цього рівня на 1 м (рисунок), у відкладах зруйнованого інтерстадіального ґрунту знайдено пластину, поверхня якої повністю вкрита конкреційною кіркою.

За висновками геологів, первісний рівень заселення стоянки Пронятин пов'язаний з порівняно теплим періодом еєму – горизонтом Е (микуліно, прилуки, горохів). Пізніше (в період формування інтерстадіальних ґрунтів амерсфоорт і брьоруп) більшу частину території пам'ятки захопила соліфлюкція, яка зруйнувала інсінний культурний шар і частково перевідклала його на незначну відстань, свідчення чому – наявність мікроінвентарю, фауністичних решток та вугликів від вогнищ. Лише в окремих місцях периферії стоянки збереглися фрагменти генетичного профілю еєму, в яких трапляються поодинокі артефакти, що документують хронологічне місце першого заселення.



Пронятин. 2015. Шурф-розкоп 5. Горизонтальною лінією позначено рівень залягання культурного шару муст'є. Показані також крем'яні вироби типу скребел-ножів із культурного шару (позначено місця їх розташування в розкопі)

Велике наукове значення геологічно-археологічних досліджень 2015 р. у Пронятині полягає в тому, що вперше з часу відкриття пам'ятки (1977) вдалося датувати стоянку в межах вузького хронологічного періоду і пов'язати культурний шар із непорушеними відкладами геологічного профілю. Відібрані зразки з шурфа-розкопу 5 (2015) на ТЛ датування визначають конкретніші межі існування пам'ятки.

О. Ситник, Р. Коропецький

Розкопки енеолітичного поселення Ставчани Х

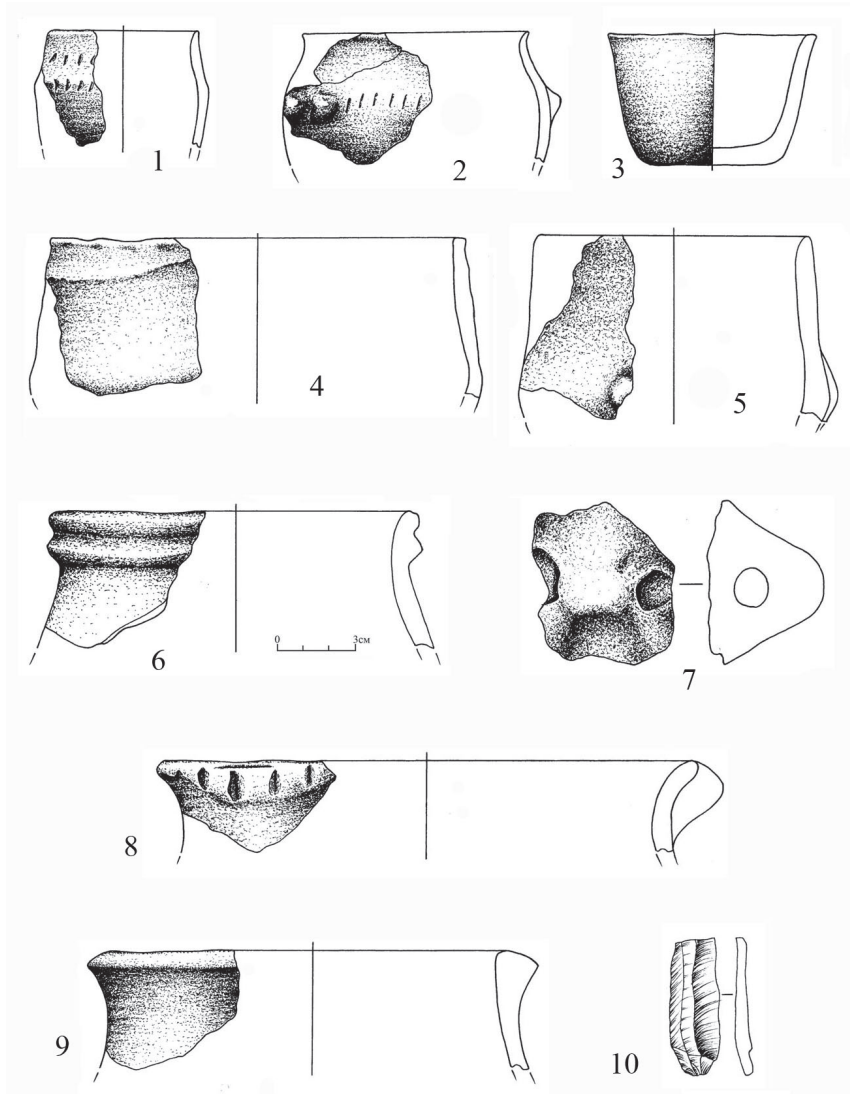
Вже третій польовий сезон енеолітична експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України продовжує вивчати поселення маліцької культури Ставчани Х. Пам'ятка цікава незвичними, великими за розмірами об'єктами, функціональне призначення яких не до кінця з'ясоване.

Цьогорічний розкоп закладено біля попереднього. На розкритій площі в 140 м² пощастило виявити 8 об'єктів і 9 слідів від стовпових ям (*фото*). І знову однією з центральних є величезна споруда, подібна до розкопаних у 2008 та 2014 р. Це був котлован довжиною 7,7 м, шириною 4 м, з аморфними по периметру краями. Його долівка нерівна, складається з кількох ям, найглибша з яких вкопана до 1 м від рівня виявлення, інші – до 0,5-0,7 м. В одній з них зафіксовано рештки вогнища у вигляді дрібних шматків обмазки, перемішаних із вугіллям. Також над цим заглибленим об'єктом було накриття, оскільки по його периметру зафіксовано сліди від стовпових ям. Отож, маючи вже три такі споруди, розташовані поряд, можемо припускати, що це були місця для вибирання глини, т. зв. “глинища”.

Крім цього, в розкопі зафіксовано ще три ями діаметрами 1-1,5 м, глибиною 0,5 м. В одній із них виявлено відходи крем'яного виробництва у вигляді лусок, дрібних і великих за розмірами відщепів, що може свідчити про виробництво крем'яних знарядь праці безпосередньо на поселенні.

Основні знахідки на археологічних поселеннях – це уламки білого посуду. Виділяються характерні для маліцької культури опуклобокi горщики, діаметрами розхилених вінець 15-20 см, окремі з яких профільовані та орнаментовані пластиком. Також посуд прикрашався в найбільшій опуклості тулуба класичними штампами “півмісяця” в поєднанні з наліпними гудзами (*рис. 1, 2, 4-6, 8, 9*).

Майже цілою формою представлений кубок діаметром вінець 8 см та висотою 5 см (рис. 3). Фрагментами амфор є масивні колінчасті вушка (рис. 7). До виробів із кременю належать ножеподібні пластини довжиною близько 5 см (рис. 10).



Ставчани Х. Знахідки кераміки та кременю маліцької культури



Ставчани Х. Об'єкти маліцької культури

Представлений матеріал, зокрема кераміка, має чіткі аналогії з пізньою жешувською фазою маліцької культури з території Польщі, яка датується кінцем V початком IV тис. до н. е.

Археологічні розкопки в с. Ставчани неабияк зацікавили місцевих жителів. Популяризація вивчення історії відбувалася через проведення екскурсій для учнів і вчителів. Також результати досліджень висвітлювали в новинах на Львівському телебаченні.

А. Гавінський, В. Оприск

Розкопки у Винниках на “Стежці митрополита Андрея Шептицького”

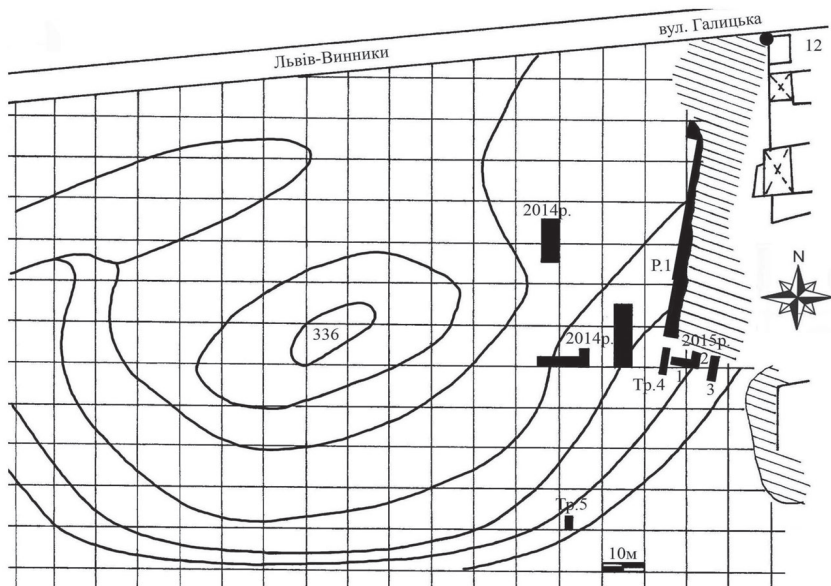
На початку грудня 2015 р. археологічна експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України проводила рятівні дослідження багаточислової пам'ятки у м. Винники на г. Шипшина (Голянівка), яку вивчали автори в 1994 та 2014 рр.

Роботи виконувались на місці будівництва релігійно-туристичного об'єкта "Стежка митрополита Андрея Шептицького", який згідно з проектом мав частково проходити по археологічній пам'ятці.

Гора Шипшина (336 м над рівнем моря) займає близько 150 м у діаметрі. Північна її сторона плавно переходить у підніжжя г. Жупан, а решта мають круті схили. При цьому східна частина Шипшини в значній мірі зруйнована кар'єром із видобування каменю, який діяв ще наприкінці XIX ст., та частково сучасною забудовою міста. Саме вздовж цієї ділянки гори запроєктований туристичний об'єкт шириною 2 м.

У місці проходження стежки та скульптурних груп закладено один розкоп та п'ять траншей загальною площею 137 м² (рис. 1). Так археологи повністю розкопали визначену для будівництва ділянку. Давніх споруд не зафіксовано, встановлено часткову нівеляцію схилу гори та наявність в окремих місцях культурного шару, в якому знайдено понад 200 виробів із кераміки та кременю різного хронологічного походження.

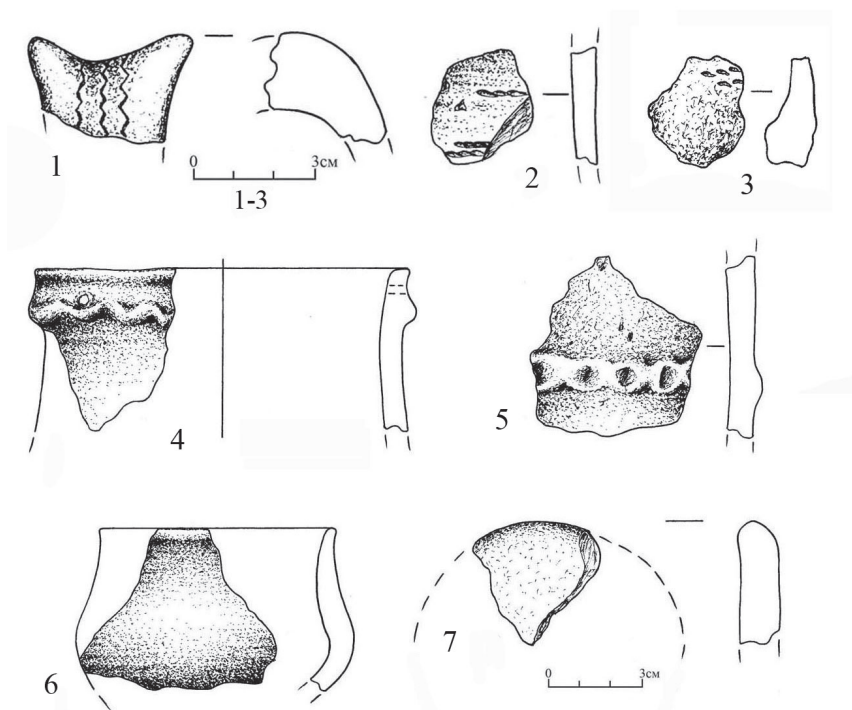
Вперше поселення давніх людей з'явилося тут ще в добу енеоліту і пов'язане з носіями т. зв. культури лійчастого посуду (IV тис.



Гора Шипшина (Голянівка) із зазначенням розкопів

до н. е.). До цієї культури відноситься фрагмент ручки черпака типу "ansa lunata", сформованої у вигляді півмісяця, поверхня якої прикрашена заглибленими лініями зигзагу (рис. 2: 1). Незначною кількістю представлені уламки посуду доби бронзи і характерним шнуровим орнаментом (рис. 2: 2, 3). Значно переважають знахідки кераміки черепаино-лагодівської групи ранньозалізного часу. Серед типів посуду виділяються банкоподібні горщики (рис. 2: 4), черпаки (рис. 2: 6), миски конічної форми. Частина горщиків має під вінцями наскрізні проколи. Вироби часто прикрашали пружками з пальцевими заглибленнями та защипами (рис. 2: 5), а на окремих стінках трапляється орнамент у вигляді т. зв. нігтевих вдавлень. Одним екземпляром представлена невеличка накривка до горщика діаметром 9–10 см (рис. 2: 7).

Потрібно відзначити, що митрополит Андрей Шептицький активно сприяв розвитку археології, зокрема фінансував розкопки в



Шипшина (Голянівка). Знахідки кераміки

Галичі у дослідженнях Успенського собору, які здійснював відомий археолог Я. Пастернак у 1930-х роках. Можливо випадково, але історія повторюється, адже завдяки митрополитові проведено й цьогорічні розкопки на г. Шипшина, де свого часу він любив відпочивати.

М. Бандрівський, А. Гавінський, В. Оприск

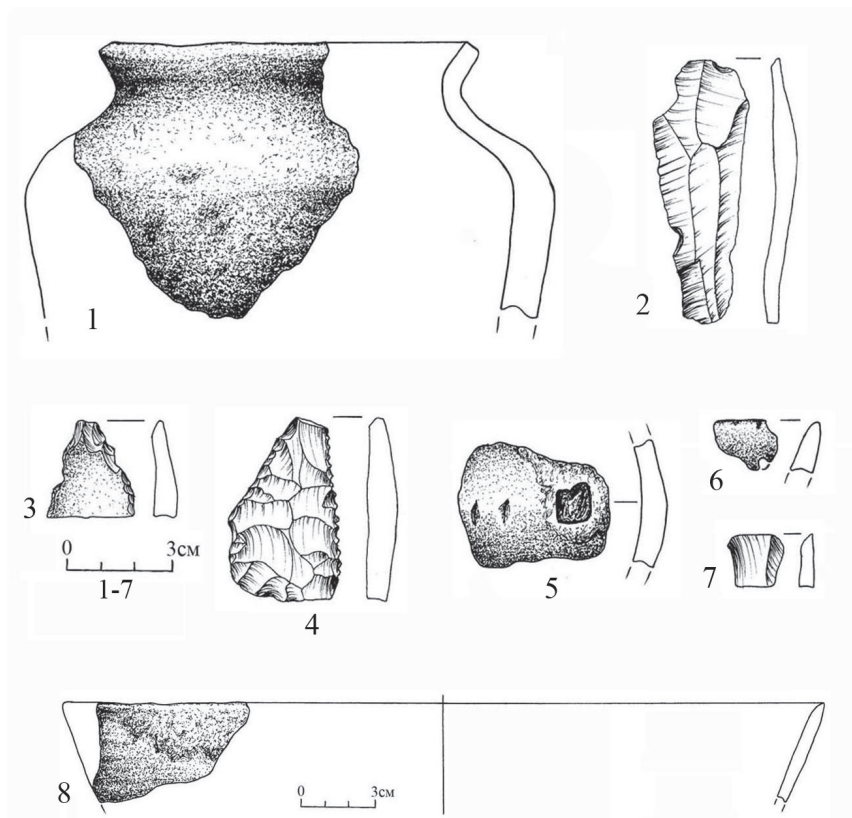
Археологічні розвідки у Винниках та на Пустомитівщині

Систематичні археологічні дослідження на території м. Винники здійснює спільна експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Історико-краєзнавчого музею м. Винники та Львівського національного університету ім. І. Франка. Основна увага зосереджена на пам'ятках, розташованих у місцях, перспективних для забудови міста, що може призвести до їх зникнення.

Одне з таких – багатшарове поселення на окраїні міста, яке локалізується на помірно пологому південному схилі лівого берега р. Маруньки в урочищі “Лазки”. Тут представлені майже всі археологічні періоди. Один із найбільших культурних горизонтів належить до енеолітичної малецької культури. Пам'ятку досліджували неодноразово. Найбільші за площею розкопки провів М. Бандрівський у 1991 р (400 м²). Продовжили вивчати експедиції Історико-краєзнавчого музею м. Винники у 2008 р. та Рятівної археологічної служби Інституту археології НАН України у 2009 р. Незважаючи на це, більшість площі поселення відведено міською владою під новий квартал забудови, що призвело до втрати фактично назавжди пам'ятки історії.

Цьогорічні дослідження зосередились на ще вцілілій ділянці, розташованій між газопроводом і кільцевою дорогою. У різних її частинах закладено 6 шурфів розмірами 2×2 м. Знахідки траплялися в шарі чорнозему потужністю 0,5–0,7 м. Також вдалось зафіксувати сліди двох об'єктів. Серед характерних виробів виділяються струнких форм опуклобок горщики з низькими вінцями діаметрами 12 см (*рис. 1*), які можуть датуватись другою половиною I тис. н. е. До крем'яних знарядь належать ретушовані пластини й уламок серпа, які могли використовуватись у добу енеоліту та ранньозалізного часу (*рис. 3, 4*).

На залісненому високому березі р. Маруньки, поблизу школи-інтернату м. Винники, у стінках ґрунтової дороги, знайдено



Знахідки з Винник (1–4) та Ставчан (5–8)

ножеподібну крем'яну пластину розмірами 8×3 см (рис. 2), широкі аналогії якої маємо в культурі лійчастого посуду.

У Пустомитівському р-ні археологічні розвідки здійснювались в околицях с. Басівка, Лапаївка, Полянка та Ставчани. Найцікавіші результати отримано під час шурфування пам'ятки Ставчани ХІІІ, де зафіксовано матеріали маліцької культури. Серед характерних знахідок виділяється конічної форми миска, діаметром 30 см (рис. 8), фрагмент стінки горщика з відламанною ручкою, в найбільшій опуклості якого нанесено орнамент у вигляді ромбоподібних штампів (рис. 5), вінець горщика з наскрізним отвором (рис. 6) та уламок крем'яної пластини (рис. 7). Пам'ятка важлива в контексті вивчення поселенських структур маліцької культури басейну р. Ставчанки,

адже тут виявлено низку поселень, найближчі з яких Ставчани Х, XIV, Оброшино III.

А. Гавінський, Н. Білас

Загадки кургану “Могила Святослава”

Влітку 2015 року минуло 1000 років від однієї трагічної події, яка сталася в Українських Карпатах і залишила свої сліди у народних переказах, топонімах та в археології. Ця подія пов’язана з боротьбою за владу між синами Володимира Великого після його смерті у 1015 р. У “Повісті временних літ” під цим роком знаходимо таку інформацію: *“І став він помишляти: Переб’ю всіх братів своїх і візьму землю Руськую один... Святполк же сей окаянний, лихий, убив [також брата] Святослава, пославши [убивць] до гори Угорської, коли він утікав в Угри* (переклад за Л. Махновцем). З-поміж живих синів Володимира по його смерті, Святополк був найстаршим і претендував на великокнязівський престол. Хоч батько його не любив і хотів, щоби його наступником став улюблений син Борис. У цій ситуації Святополк вирішив позбутися головних конкурентів. Він підсилає вбивць і усуває Бориса, а потім і Гліба зі своєї дороги. Ці події докладно з багатьма деталями описані у писемних джерелах та знайшли своє відображення у мініатюрах Радзивилівського літопису. Великомученики Борис та Гліб невдовзі були зачислені до лику святих, канонізовані. Появилися християнські реліквії, присвячені цим князям, зокрема, енколпіони, кам’яні іконки, їх зображали на іконах, на їх честь будували храми.

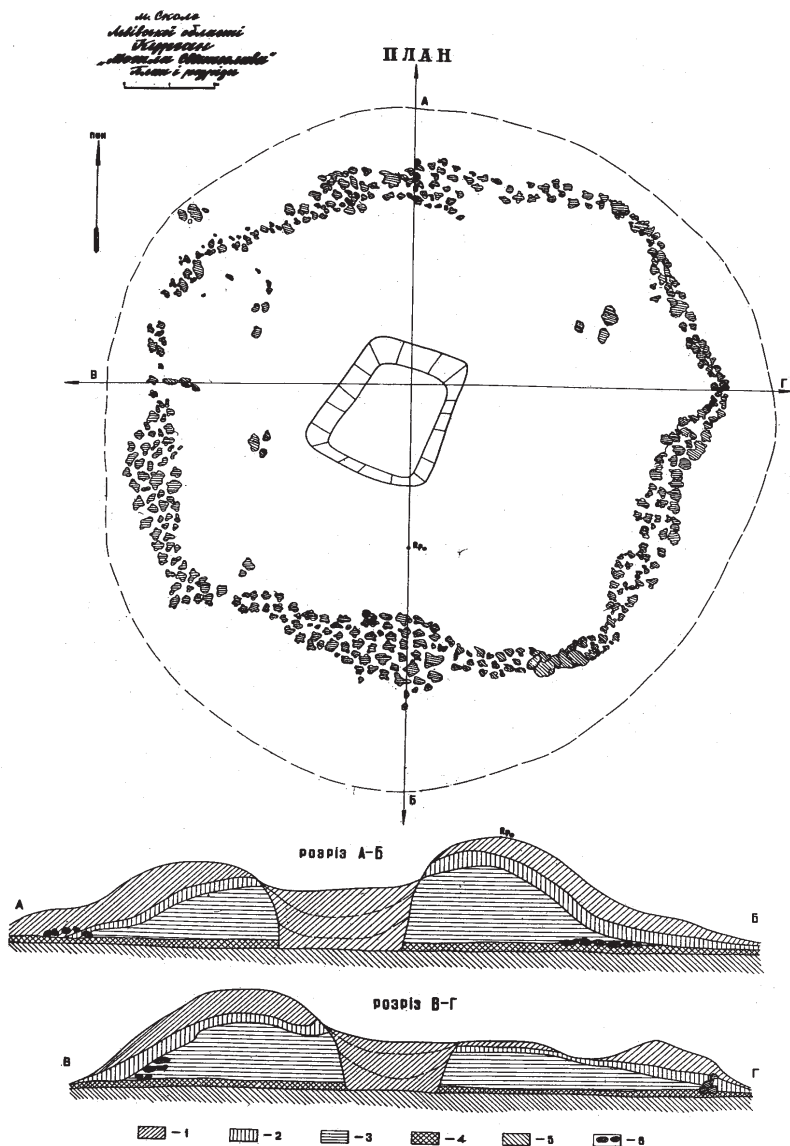
Натомість про вбитого Святослава писемні джерела більше не згадують і тільки народні перекази, топоніми та скупі археологічні сліди дали змогу локалізувати можливе місце захоронення цього князя. Тепер це урочище “Долина Святослава” на правому березі р. Опір, між м. Сколе та Гребеновим. Тут фіксується ціла серія назв – Святослав (передмістя Сколе), Сколе, Славськ, Славки (притока Опору), Опір, урочище Святославле, потік Святославчик і Святославова Могила; цікавою є назва гори Київцець.

Рятуючись від Святополка, Святослав рушив через Карпати вже знайомою дорогою, яку фіксують також окремі різночасові пам’ятки археології. Вона пролягала долиною рік Стрий та Опір і на цьому шляху знаємо про поселення княжої доби у Стрию, скельний

монастир у Розгірче, скарб залізних знарядь праці X–XI ст. з Гірного, кургани невідомого часу у Семигинові, угорське поховання у Нижній Стинаві, урочища “Городище” та “Золота гора” з городищем і монастирем у Верхньому Синьовидному, де зупинявся князь Данило Романович повертаючись з Угорщини, та найглибше вклинено у Карпати “Могилу Святослава”.

Найстарші записи про могилу Святослава пов’язують з Миколою Устияновичем, відомим письменником, громадським діячем, парохом Славська, який записав багато переказів та створив у 1865 р. поему “Святославова могила”. Його справу продовжив син Корнило, відомий маляр та письменник, автор праці “Путь за Бескид”. Про князя та його могилу у Карпатах писали багато вчених (І. Шараневич, М. Грушевський, Г. Осовський, Т. Коструба, Л. Войтович, О. Мазур та ін.) та краєзнавців. Могилу також неодноразово розкопували, починаючи ще з XIX ст., але вагомих результатів ніхто з дослідників так і не отримав, тому окрім згадок про такі розкопки, відсутні докладніші публікації. Останні розвідкові розкопки біля кургану провів у 1996 р. відомий дослідник пам’яток Карпатського регіону М. Рожко, однак вони теж не виправдали сподівань. Найповніші дані маємо про результати розкопок 1971 р., які здійснив львівський археолог Олексій Ратич. Він опублікував згодом невеличке повідомлення, яке передрукували також у діаспорних виданнях, та підготував науковий звіт. На підставі цього повідомлення окремі історики почали подавати неточну інформацію, безпідставно згадувати про знайдену в кургані “рукоять меча скандинавської роботи”, порівнювати цю пам’ятку з багатим похованням у Таганчі на Черкащині, випадково відкритим у 1894 р., в якому виявлено у дерев’яній домовині чоловіче захоронення, а поруч нього скелет коня і багатий інвентар.

Цікаво, що в експедиції О. Ратича працював відомий український художник, громадський діяч, краєзнавець Григорій Смольський. Він виготовив серію зарисовок кургану, зокрема, з північного боку та зверху, його перерізи та проєкт пам’ятного знаку. Курган мав діаметр 12–13 м і висоту 1,5 м. Насип був пошкоджений двома траншеями шириною приблизно 1,2 м, які розміщувалися по лінії північ – південь та захід – схід. На їх перетині виднілася кругла яма діаметром біля 2 м і глибиною до 1,2 м від сучасного краю. На рівні підосви кургану виявлено прямокутну яму розміром 3,40 x 2,80 м, однак чи це була поховальна чи грабіжницька яма встановити не вдалося.



План і розрізи кургану. Рисунок художника Григорія Смольського і вчителя Михайла Бартківа. 1971 р.

Уважне вивчення звіту О. Ратича про ці розкопки та збережених матеріалів показало, що центральна частина насипу кургану була повністю зруйнована неодноразовими перекопами, а виявлені матеріали та їх інтерпретація не дозволяють однозначно погодитись з їх датуванням та висновками вченого. Важливим результатом досліджень 1971 р. стало відкриття здається непорушеної кам'яної викладки по периметру кургану. Це наштовхує на певні припущення щодо ідентифікації цього кургану з похованням Святослава. Відомо, що він був князем древлянським з центром в Іскоростені. Отже у його бойовій дружині напевно були представники цієї землі, де серед великої кількості курганів зустрічаються могили з кам'яними викладками і саме ці особливості поховального обряду могли появитися під час поховання князя. Не виключена інша, ймовірніша інтерпретація наявної в кургані кам'яної викладки. Знайдені під насипом могили на давньому горизонті уламки кераміки та фрагменти залізних предметів О. Ратич зарахував до X–XI ст. і датував курган цим часом. Перегляд цих матеріалів показав, що це переважно уламки горщиків XII–XIII ст. та пізнішого часу. Разом з тим серед матеріалів виявилися уламки ліпних посудин, які О. Ратич датував серединою I тис. н.е. Вважаємо, що це могли б бути черепки культури карпатських курганів. Знаємо про неподалік розташовані курган цієї культури над р. Стрий у с. Добряни та курганний мотильник у с. Семигинів. У світлі цих фактів можемо припустити, що князь Святослав міг бути похований на місці існуючого курганного мотильника культури карпатських курганів, у якій теж відомі насипи з кам'яними викладками по їх периметру. Присутність уламків кераміки XII–XIII ст. може свідчити про можливе пограбування князівського поховання вже у тому часі. Прикладів таких дійств знаємо в різних культурах багато, тим паче, що місцевість ця була тоді досить безлюдна.

Отже, усі наявні на наш час джерела щодо могили Святослава можемо інтерпретувати двояко. Існування сталих топонімічних традицій цього можливого місця вбивства та захоронення князя, наявність курганного насипу (насипів), окремі археологічно простежені сліди здійсненого поховання, розташування пам'ятки на одному з важливих транскарпатських переходів свідчать про можливість захоронення тут князя Святослава. З іншого боку археологічні знахідки виявлені О. Ратичем під час розкопок 1971 р. (уламки горщиків, окремі фрагменти металевих виробів) не дають підстав для їх датування XI ст. та порівняння цієї пам'ятки з багатим захороненням



*Відкриття пам'ятного знаку на місці могили князя Святослава
у 2012 р.*

поблизу Таганчі, яке до того ж за найновішими дослідженнями датується серединою XIII ст.

У 2012 р. на місці можливого захоронення Святослава встановлено пам'ятний знак, однак багато питань пов'язаних як з князем, так і його могилою залишаються, а можливо залишаться назавжди не з'ясованими, доповнюючи перелік загадкових подій української історії.

В. Петегурич, Д. Павлів

ІІІ МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ З ІСТОРІЇ АРХЕОЛОГІЇ: ВИЯВ СПІВПРАЦІ І ВЗАЄМОДІЇ

15–16 жовтня 2015 р. у Львові відбулася ІІІ Міжнародна наукова конференція “Історія археології: міжособистісні та інституціональні комунікації”, яку організував Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича спільно з Інститутом археології НАН України та Спілкою археологів України. Заявки для участі в цьому науковому заході подали понад 70 дослідників, проте до безпосередньої роботи конференції долучилися близько 40 науковців з України (Львів, Київ, Харків, Дніпропетровськ, Кіровоград, Чернігів) та Польщі (Варшава, Краків). Виголошували і дискутували реферати, присвячені проблемам різних форм комунікації в науковому співтоваристві від XIX ст. до сьогодення. Зокрема листування між науковцями, формальні й неформальні шляхи передачі досвіду і знань від учителів до учнів, комплексні інтердисциплінарні експедиції та наукові форуми як форми взаємодії і простір для налагодження контактів, різні вияви апробації археологічних студій, публікації у фахових, науково-популярних, громадсько-політичних виданнях, різновекторні формальні й неформальні, постійні й тимчасові форми організації археологічної науки (з'їзди, семінари, виставки, навчальні гуртки тощо), гендерні аспекти розвитку археологічної спільноти, проблеми різночитань та неузгодженості археологічної термінології як вияв недостатньої дієвості комунікаційних мереж між національними науковими співтовариствами, багатогранність постатей археологів та напрями і кордони їхніх інтелектуальних комунікацій у професійному й особистому спілкуванні тощо.

Окрім результативної сесійної роботи, учасники конференції мали змогу спілкуватися, а відтак створювати нові наукові контакти, під час екскурсій Археологічним музеєм Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича (пояснення надавав Руслан Коропецький), Музеєм історії релігій та історичним центром міста Львова (екскурсію проводив Микола Бандрівський).

Продовження традиції відповідних конференцій (перші дві відбулися в Києві у 2010 та 2012 рр.), поживавлення наукового полілогу, розширення тематики доповідей засвідчують, що історія археології як дослідницький напрям набула своєї самостійності в Україні, продовжує розвиватися й інтегруватися в європейське наукове співтовариство. Суттєвий доказ і результат розвитку сучасного історіографічного процесу в цій галузі – поява тематичного випуску фахового видання “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині” (Вип. 19), який цьогогоріч репрезентував такі рубрики, як персоналії, листування в інтелектуальному співтоваристві, історія й внутрішні особливості археологічних експедицій, техніки і методи передачі наукового знання в університетському середовищі, значення музеїв, бібліотек і архівів як суб’єктів продукування археологічного інтелектуального продукту, місце конгресів, з’їздів і конференцій в обміні й збереженні традицій та створенні нового археологічного знання, сучасні виклики комунікативному простору.

Такі події в науковому житті (міжнародні конференції, появи тематичних фахових видань) сприяють розвитку взаємодії представників різних інтелектуальних осередків – єднають зусилля академічного, музейного, університетського середовищ у царині дослідження й популяризації українських традицій організації і функціонування археології.

Інститут українознавства розраховує на подальшу співпрацю з фахівцями із науково-дослідних, культурно-освітніх, громадських інституцій, оскільки лише взаємодія – запорука поступу історії археології в Україні й інтеграції вітчизняних студій до європейського наукового простору. З метою створення ще одного комунікативного майданчика та продовження важливої традиції історіописання української археології Інститут українознавства й Інститут археології запланували провести IV Міжнародну наукову конференцію з історії археології.

А. Яненко, Н. Булик

ВІДДІЛ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ

Згідно з плановою темою “Культурна традиція у націє- і державотворчих процесах Середньовіччя та ранньомодерного часу”, відділ продовжував працювати над поодинокими аспектами історії та культури княжої доби, пізнього Середньовіччя й Нової доби, вивчаючи як загальні тенденції історичного процесу, так і особливості віддзеркалення в ньому вибраних проблем студій над історично-культурною спадщиною та культурними взаємозв'язками, відводячи особливу увагу джерельному аспекту відображення відповідних явищ національної традиції.

Найважливішими позиціями наукового доробку відділу за рік стали: монографія Л. Войтовича “Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть”, збірник статей І. Паславського “Тисихія і Рацио. Філософський світ української культури середніх віків і ранньомодерного часу”, упорядкований до річниці смерті короля Данила Романовича (†1264), дев'ятий випуск збірника “Княжа доба: історія і культура” та збірник статей “Культура і мистецтво західноукраїнських земель 2009, 2010”, опублікований за матеріалами конференцій пам'яті знаного львівського історика мистецтва Володимира Вуйчика (1934–2002).

Л. Войтович в обширному монографічному дослідженні розглянув комплекс відносин Галицько-Волинської держави з сусідами упродовж XI–XIV ст. – Візантією, Угорщиною, Польщею, німецькими землями, Литвою, вперше в історіографії запропонувавши настільки докладний аналіз цілісного кола відповідних проблем.

Широкий спектр проблем історії і культури від княжої доби до XVIII ст. з акцентуванням насамперед традиційної для працівників відділу тематики проаналізовано в опублікованих упродовж року статтях.

В. Александрович докладно розглянув комплекс проблем, пов'язаних із холмським будівництвом короля Данила Романовича, на підставі сукупності писемних, археологічних матеріалів і нечисленних пам'яток, вперше запропонувавши широку панораму виїмкової не лише для української, а й східноєвропейської практики

середини XIII ст. ранньої холмської будівельної традиції. Окремі аспекти історичного процесу в середовищі та ширшому контексті епохи короля Данила Романовича розглянуто також у рецензії на його біографію, яку опублікував Д. Домбровський. Із проблем тогочасної історії Холма комплексно проаналізовано так само одну з особливостей місцевої культурної традиції – шанування святого Іоана Златоуста. На оригінальних зразках і писемних переказах вперше запропоновано реконструкцію еволюції малярської культури середньовічного Луцька. Окремі аспекти історії перемишльської школи українського пізньосередньовічного малярства розглянуто в рецензії на каталог ікон XVI ст. у збірці Історичного музею в Сяноку. Традиційно немало уваги відведено мистецькій культурі Львова. Тут впроваджено до наукового вжитку комплект джерельних відомостей про середовище українських малярів першої половини – середини XVII ст., проаналізовано комплекс ікон Покрову Богородиці з доробку анонімною “п’ятницької майстерні”, вперше простежено життєвий і творчий шлях найвидатнішого львівського маляра XVII ст. Миколи Мороховського Петраховича, опубліковано комплект мініатюр львівського Євангелія 1602 р., докладніше розглянуто найважливіші позиції львівського релігійного малярства першої половини XVII ст. в експозиції і фондах Музею-заповідника “Олеський замок” та проаналізовано один із ранніх зразків портретного жанру львівського кола – вотивний портрет львів’янина Миколая Кісліцького 1612 р. Насамперед на львівському матеріалі побудоване також дослідження стосунків малярів із замовниками-можновладцями в мистецькій практиці західноукраїнських земель XVII ст. Окремі аспекти мистецької історії вказаних земель XVI–XVIII ст. і збірки європейського мистецтва у Львівській національній галереї мистецтв ім. Бориса Возницького заторкнuto в огляді показаної на проведеній у галереї виставці богородичної іконографії. Вивчення інвентарів та унікального зображення Олицького замку XVII ст. дало єдиний досі в Україні приклад додання оборонних веж замку середини XVI ст. до бастионних укріплень замку другої чверті XVII ст.

Л. Войтович у декількох публікаціях зупинився на окремих традиційно спірних питаннях найдавнішої історії Київської держави, скандинавській присутності на теренах Східної Європи в початковий період київської державності. Водночас запропоновано перший в історіографії огляд біографії волинського князя Мстислава Ізяславовича. Опубліковано також добірку енциклопедичних статей. І. Паславський опублікував обширний збірник статей про різні

аспекти української філософії Середніх віків та ранньомодерного часу, до якого увійшли як уже опубліковані, так і вперше подані друком тексти. Окремі дослідження він присвятив зв'язкам митрополита Антонія Ангеловича зі Старосамбірщиною й уклав окремі статті до Енциклопедії НТШ. Я. Книш запропонував ідентифікацію невідомих монет останнього галицько-волинського князя Юрія II Болеслава Тройденовича. Декілька статей Ю. Зазуляка присвячено проблемам усної й писемної ментальності XV ст. та різним аспектам судочинства, звичаєвого права, насамперед XVI ст. І. Паршин продовжував аналізувати не використані в давнішій українській історіографії поодинокі свідчення західних джерел про окремі аспекти історії Галицько-Волинської держави (Хроніка Іоана з Вінтентура), розглянув вектори політики першого періоду правління останнього галицько-волинського князя Юрія II Болеслава Тройденовича. Окреме дослідження він присвятив доведенню безпідставності та помилковості віддавна поширеного в літературі й відновленого в окремих новіших публікаціях визнання угорської васальної залежності князя Данила Романовича на основі його участі в коронації угорського короля Бели IV. О. Гуль у двох статтях розглянула конфліктну ситуацію у львівському міському середовищі 1570-х років.

Відділ провів VII Наукову конференцію пам'яті Володимира Вуйцика "Культура і мистецтво західноукраїнських земель 2015", матеріали якої заплановано упорядкувати до друку.

Упродовж року співробітники відділу взяли участь і виступили з доповідями на 21 українській і зарубіжній наукових конференціях, частину текстів виголошених доповідей уже опубліковано у виданих до їх проведення матеріалах.

ПУБЛІКАЦІЇ

Александрович В. С.

Дар Львова. – Львів, 2014. – Вип. 1: Мистецтво XIII–XVI століть. – 176 с. + 18 с.

Оборонні вежі середини XVI ст. в структурі бастионних укріплень Олицького замку XVII ст. // Архітектурна спадщина Волині: зб. наук. праць / [за ред. П. А. Ричкова]. – Рівне, 2014. – Вип. 4. – С. 7–11.

Володимирські матеріали до побутування на престольних вівтариків у релігійній культурі українських земель зламу

XVII–XVIII століть // Історія та сучасність православ'я на Волині: матеріали VI Науково-практичної конференції (Луцьк, 12 листопада 2015 р.). – Луцьк, 2015. – С. 108–111.

Культура і мистецтво західноукраїнських земель 2009, 2010. – Львів, 2015 [статті: “Мініатюри Євангелія Івана Кучірки 1602 року”. – С. 123–152; “Ікони Покрову Богородиці з доробку «п’ятницької майстерні»”. – С. 153–202].

Львівське середовище українських малярів першої половини – середини XVII століття // Соціум. Альманах соціальної історії. – Київ, 2015. – Вип. 10–11. – С. 34–60.

Львівський осередок українських малярів другої половини XVII століття // З історії західноукраїнських земель. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – С. 37–70.

Малярство середньовічного Луцька // Волинська ікона: дослідження та реставрація. – Луцьк, 2015. – Вип. 22: матеріали XXII Міжнародної наукової конференції (Луцьк, 21–22 жовтня 2015 р.). – С. 3–23.

Микола Мороховський Петрахович (Вершина львівського малярства XVII століття) // Пам’ятки України: історія та культура. – 2015. – № 1. – С. 2–19.

“Надвірний маляр”. Замовники-можновладці та виконавці у мистецькій практиці західноукраїнських земель XVII століття // Студії з ранньомодерної історії Центрально-Східної Європи. – Київ; Краків, 2015. – Т. 1: Ранньомодерна людина: простір–влада–право XVI–XVIII століть. – С. 241–255.

Найважливіші позиції львівського релігійного малярства першої половини XVII століття в експозиції і фондах Музею-заповідника “Одеський замок” // Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Г. Возницького. Дослідження і матеріали. – Львів, 2015. – Вип. 4: 2012–2015. – С. 6–37.

Богородиця у європейському мистецтві. Малярство і скульптура збірки Львівської національної галереї мистецтв ім. Б. Г. Возницького // Образ Богородиці. Малярство та скульптура з фондів Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького. – Львів; Торонто, 2015. – С. 7–15.

Матеріали з творчої спадщини Юзефа Пічмана в колекції ЛННБ України імені В. Стефаника // Мистецька культура: історія, теорія, методологія. Тези доповідей Міжнародної наукової конференції (Львів, 27 листопада 2015 р.). – Львів, 2015. – С. 3–4.

Останній дар від Ромуальда Біскупського // Дзвін. – 2015. – № 7. – С. 115–118.

Холмське будівництво короля Данила Романовича // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2015. – Вип. 9: Король Данило Романович 1264–2014. – С. 34–66.

Środowisko malarzy zamojskich czasów Jana Zamoyskiego (Część 2) // Sphere of culture. – Lublin, 2015. – Vol. 10. – S. 286–302.

Wotywny obraz dziekana infulata zamojskiego Mikołaja Kiślickiego z roku 1612 w katedrze zamojskiej (Część 1) // Spheres of culture. – Lublin, 2015. – Vol. 11. – S. 414–425.

Wotywny obraz dziekana infulata zamojskiego Mikołaja Kiślickiego z roku 1612 w katedrze zamojskiej (Część 2) // Spheres of culture. – Lublin, 2015. – Vol. 12. – S. 276–289.

[Наук. ред., упоряд. та наук. бібл. каталогу (у співавт.), літ. ред.]: Образ Богородиці. Малярство та скульптура з фондів Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького. – Львів; Торонто, 2015. – 140 с.

[Рец.]: Каталог українських ікон XVI століття збірки Історичного музею у Сяноку [на:] Winnicka K. Ikony z XVI wieku w Muzeum Historycznym w Sanoku. Katalog zbiorów. – Sanok, 2013. – Т. 2. – 139 s., il. // Україна–Польща: історична спадщина та суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 298–320.

[Рец.]: “Щастя” короля Данила Романовича [на:] Dąbrowski D. Daniel Romanowicz król Rusi (ok. 1201–1264). Biografia polityczna (Monografie Pracowni Badań nad Dziejami Rusi Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. – Т. 1). – Kraków: Avalon, 2012. – 538 s. // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2015. – Вип. 9: Король Данило Романович 1264–2014. – С. 309–350.

[Відп. ред.]: Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2015. – Вип. 9. – 468 с.

Войтович Л. В.

Енциклопедія НТШ / [за ред. О. Купчинського та ін.]. – Львів, 2014. – Т. 2. – 616 с. [статті: “Білгород-Дністровський”. – С. 126–127; “Бохівська земля”. – С. 276–277; “Борис Володимирович”. – С. 291–292; “Бояри, боярин”. – С. 334–336; “Варяги”. – С. 495–496; “Василько Романович”. – С. 516–517; “Василько Ростиславич”. – С. 517–518].

Спірні питання галицько-волинської історії: відкриття дискусії // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2014. – Вип. 8. – С. 360–371.

Таємниці столиці короля Данила Романовича // Наукові студії Історико-краєзнавчого музею м. Винники. – Львів; Винники,

2014. – Вип. 7: Культові та поховальні пам'ятки у Вісло-Дніпровському регіоні: проблеми інтерпретації. – С. 378–409.

Якби було більшим море // Волощук Мирослав. “Русь” в Угорському королівстві (XI – друга половина XIV ст.): суспільно-політична роль, майнові стосунки, міграції / [відп. ред. Л. Войтович]. – Івано-Франківськ, 2014. – С. 9–11.

Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть. – Львів, 2015. – 478 с.

Гольмгард: де правила руські князі Святослав Ігорович, Володимир Святославич та Ярослав Володимирович // Український історичний журнал. – Київ, 2015. – № 3(522). – С. 37–55.

Данило в Галичі з 59 років правління не пробув і трьох // Країна (Київ). – 2015. – № 2(255). – С. 48–50.

Рюрик и происхождение династии Рюриковичей: новые дополнения к старым спорам // Ладога и Ладожская земля. – Санкт-Петербург, 2015. – Вип. 5: материалы Международной конференции “Город Ладога и Северная Русь в первые века Русской истории” (Старая Ладога, 13 июня 2015 г.). – С. 148–183.

Призрак Олега Вещего // Tractus Aevorum. – Белгород, 2015. – Т. 2. – С. 3–43.

Хольмгард–Новгород: загадки истории Руси X – первой половины XI века // Вестник Удмуртского университета. Серия 5: История и философия. – Ижевск, 2015. – Вип. 1. – С. 7–18.

Як харчувалася галицька еліта у XI–XIV століттях // Лиліо І. Львівська кухня. – Харків, 2015. – С. 204–214.

Kralj Danylo Romanovyč // Ukrajinska Galicija. – Zagreb, 2015. – S. 41–88.

Паславський І. В.

Енциклопедія НТШ / [за ред. О. Купчинського та ін.]. – Львів, 2014. – Т. 2. – 616 с. [статті: “Білянський Петро”. – С. 175–176; “Блажейовський Дмитро”. – С. 195–197; “Богословсько-Наукове Товариство”. – С. 228–229; “Богословсько-Педагогічна Академія”. – С. 229–230; “Бойківщина” [Т-во]. – С. 261–262; “Борецький Ісидор”. – С. 289–290; “Боцян Йосип”. – С. 322–324; “Бучко Іван”. – С. 454–456; “Ваврик Михайло”. – С. 463–464; “Великий Атанасій”. – С. 554–557].

Гисихія і Раціо. Філософський світ української культури середніх віків і ранньомодерного часу. – Львів, 2015. – 616 с.

Антоній Ангелович і Старосамбірщина // Україна: Культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів,

2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – С. 10–15.

Афон та його ідеологія в українській релігійно-філософській думці середніх віків і ранньомодерного часу // Афонська спадщина: Науковий альманах / The Athonite Heritage: Scholar's Anthology. – Київ; Чернігів, 2015. – Вип. 1–2. – С. 317–323.

Книш Я. Б.

Невідомі монети Юрія-Болеслава Тройденовича // Львівські нумізматичні записки. – Львів, 2014. – Ч. 11. – С. 2–6.

Зазуляк Ю. П.

Судочинство волоського права на перемиському замку у середині XVI ст. // *Scientia nihil est quam veritatis imago. Studia ofiarowane prof. Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin.* – Lublin, 2014. – S. 964–977.

Погрози та листи-погрози посполитих з Руського воєводства XVI ст. // *Patrimonium. Студії з ранньомодерної історії Центрально-Східної Європи.* – Київ; Краків, 2015. – Т. 1: Ранньомодерна людина: простір–влада–право XVI–XVIII ст. – С. 31–44.

Старці та їхні свідчення у межевому судочинстві Руського воєводства першої половини XVI ст. // *Соціум: Альманах соціальної історії.* – Київ, 2015. – Вип. 11–12. – С. 11–33.

Усна культура та писемна ментальність у Галицькій Русі XV століття // *Київська Академія.* – Київ, 2014–2015. – Вип. 12. – С. 92–109.

Гуль О. В.

Zmiany w organizacji i funkcjonowaniu gminy miejskiej Lwowa po konfliktach z lat 1576–1577 // *Scientia nihil est quam veritatis imago. Studia ofiarowane Profesorowi Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin.* – Lublin 2014. – S. 365–376.

Луція Харевічова і Ян Птасьнік: взаємини учня і вчителя // *Історія та історики у Львівському університеті: традиції та сучасність (до 75-ліття створення історичного факультету).* – Львів, 2015. – С. 265–274.

Konflikt między pospółstwem a władzami miasta Lwowa w latach 1576–1577. Przebieg wydarzeń i zasięg społeczny // *Emocje w życiu mieszkańców miast na przestrzeni dziejów. Zbiór studiów.* – Toruń, 2015. – S. 191–203.

Хомяк М. В.

Маврицій Горн (1917–2000): штрихи до біографії // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету: зб. наук. праць. – Львів, 2012–2013. – Вип. 13–14: Ювілейний збірник на пошану Богдана Якимовича. – С. 523–537.

Маврицій Горн (1917–2000): Життя і наукова спадщина. – Львів, 2015. – 136 с. [Серія: Історики України. – № 13].

Маврицій Горн: штрихи до наукової біографії // Історія та історики у Львівському університеті: традиції та сучасність. – Львів, 2015. – С. 285–294.

Галицкая митрополия в политических комбинациях конца XIV – начала XV в. // Вестник Гродненского государственного университета им. Янки Купалы. Серия 1: История и археология. Философия. Политология. – Гродно, 2015. – № 2(197). – С. 124–133.

Социальное и правовое положение низшего духовенства в Галицкой Руси в конце XIV – начале XVI в. К постановке проблемы // Ученые записки УО ВГУ им. П. М. Машерова: сб. научн. трудов. – Витебск, 2015. – Т. 19. – С. 70–76.

Drang nach Osten: деякі особливості колонізаційної політики Ягеллонів на теренах Королівства Русі (кінець XIV – перша половина XV ст.) // Історична панорама: зб. наук. статей. – Чернівці, 2015. – Вип. 21. – С. 7–20.

Паршин І. Л.

Вектори політики князя Юрія-Болеслава Тройденовича до року 1333: між набутиим та “успадкованим” // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2015. – № 5(306). – С. 4–10.

Наукова конференція “Король Данило Романович 1264–2014” // Український історичний журнал. – Київ, 2015. – № 2(521). – С. 230–233.

Самсін Н. Р.

Архів Ярослава Ісаєвича в контексті історіографічної думки й культури Галичини // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. – Львів, 2012–2013. – Вип. 13–14. – С. 538–547.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ

Александрович В. С.

Ікона святої Параскеви Тирновської з церкви Собору Богородиці в Бусовиськах з дару митрополита Андрея (Шептицького) до Національного музею у Львові 1913 року // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Візантійська ікона Холмської Богородиці: проблеми датування й атрибуції // Міждисциплінарний семінар УКУ “Київська традиція та християнський універсум”. Третє засідання: Топографія святості: ікона Холмської Богородиці в традиціях *Slavia Orthodoxa*, *Slavia Unita* та *Slavia Latina* (Львів; Луцьк, 15–16 вересня 2015 р.).

Святий Володимир Великий: хрещення Київської держави і початки національної християнської мистецької традиції // Наукова конференція “Тисячолітня спадщина святого рівноапостольного князя Володимира”, присвячена 1000-літтю упокоєння святого рівноапостольного великого князя Київського Володимира (Львів, 25 вересня 2015 р.).

Тематичний репертуар волинського іконопису XVI століття // Кременецькі читання з історії Волині (Кременець, 8–9 жовтня 2015 р.).

Київське малярство періоду виникнення Києво-Могилянської академії // Міжнародна наукова конференція до 400-ї річниці заснування Києво-Могилянської академії “*Ad fontes – До джерел*” (Київ, 12–14 жовтня 2015 р.).

Малярство середньовічного Луцька // XXII Міжнародна наукова конференція “Волинська ікона: дослідження та реставрація” (Луцьк, 21–22 жовтня 2015 р.).

Львівське середовище майстрів малярства західноєвропейського культурно-історичного родоvodu у XVII столітті // *Ukraina, Ruś w erose nowożytnej, instytucje i elity* (Краків, 18–20 листопада 2015 р.).

Українське “повернення обличчям до заходу”: досвід релігійної іконографії XIII–XVI століть // *Colloquia Russica VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Ruś a kraje kultury łacińskiej: społeczeństwo, kultura, religia (X–XVI w.)* (Kraków, 26–28 listopada 2015 r.).

Фрагменти молитовного ряду другої чверті XVI століття з Успенської церкви у Кліцку Городоцького р-ну Львівської обл. // Наукова конференція пам’яті Володимира Вуйчика “Культура і мистецтво західноукраїнських земель 2015” (Львів, 16 грудня 2015 р.).

Войтович Л. В.

Михайло Грушевський – дослідник княжої і козацької доби історії України // Науково-практична конференція, присвячена 126 роковинам від народження М. Грушевського (Львів, 29 вересня 2014 р.).

Волинське військо на полях Центрально-Східної Європи в останній третині XIII ст. // Наукова конференція “Волинь у Центрально-Східній Європі” (Острог, 24 жовтня 2014 р.).

Останній злет Галицького князівства // Міжнародна наукова конференція “Галич і галицька земля” (Національний заповідник “Давній Галич” 30 жовтня 2014 р.).

Фундатор Успенського собору у Володимирі князь Мстислав Ізяславич // V Науково-практична конференція “Історія православ’я на Волині” (Луцьк, 11 листопада 2014 р.).

Чорна металургія у Галицькій землі у IX–XIV століттях // Міжнародний науковий семінар “Давні майстерні та виробництво у Вісло-Дніпровському регіоні” (Винники, 27–28 листопада 2014 р.).

Король Данило Романович: давні і модерні напрямки фальсифікації портрету // Міжнародна науково-практична конференція “Король Данило: культурна і державотворча спадщина його доби” (Львів, 8–9 грудня 2014 р.).

“Подвійна” коронація Данила Романовича: витoki легенди // Наукова конференція на відзначення річниці короля Данила Романовича (Львів, 24 грудня 2014 р.).

Загадка Хольмгарда. Де княжили Святослав Ігорович, Володимир Святославович та Ярослав Володимирович? // Звітна наукова конференція Львівського національного університету імені Івана Франка за 2014 р. (Львів, 4–5 лютого 2015 р.).

Кримське ханство Гіреїв і формування кримськотатарського народу // Науковий семінар “Спільні сторінки історії українців та кримли” (Львів, 5 вересня 2015 р.).

Fenomen halickich bojarów i ich stosunki z książętami // V Kongres mediewistów polskich (Rzeszów, 21–24 wrzesnia 2015 r.).

Скандинавські контексти політики Володимира Святославича // Наукова конференція, присвячена 1000-літтю упокоєння святого рівноапостольного великого князя Київського Володимира (Львів, 25 вересня 2015 р.).

Паславський І. В.

Митрополит Андрей Шептицький в оцінці Курта Левіна // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Роль греко-католицького духовенства у визвольних змаганнях 1918–1921 рр. // Наукова конференція “Український політикум Галичини у 1920–1930-х роках” (Львів, 6 листопада 2015 р.).

Християнський світ Ірини Калинець // Урочиста Академія до 75-ліття народження Ірини Калинець (Львів, 6 грудня 2015 р.).

Гуль О. В.

Конфлікт у Львові в другій половині 70-х років XVI ст.: національний аспект // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Rusini i Ormianie oraz ich dążenia do zrównania z ludnością katolicką we Lwowie w XVI wieku. Wprowadzenie do tematu // IV Interdyscyplinarna Miejska Konferencja Młodych Badaczy. Incolae, hospites, peregrini... Ludzie bez praw obywatelskich w mieście średniowiecznym i nowożytnym (Toruń, 19–20 czerwca 2015 r.).

Зазуляк Ю. П.

Peasant Violence and Literacy in the Early Modern Polish-Lithuanian Commonwealth: The Peasant Letters of Public Threats from the Polish-Ukrainian Borderland // Work–Love–Violence: Rural Societies and New Research Perspectives (Leipzig, January 15–16, 2015 r.).

Noble Lordship, Violence and the Origin of the Peasant Serfdom in Late Medieval Kingdom of Poland // Transformation Europas im Spätmittelalter. Herrschaft, Stände, Kirche und geistige Kultur Ostmitteleuropas vor dem Hintergrund von gesamteuropäischen Prozessen von Austausch, Transfer und Adaption. Internationale und Interdisziplinäre Sommerakademie des Herder-Instituts Marburg und der Universität Passau (Passau, 31 August – 4 September 2015 y.).

Королівські комісари у граничному судочинстві Руського воєводства XV–XVI ст. // Ukraina, Ruś w epoce nowożytnej. Instytucje i elity (Kraków, 18–20 listopada 2015 r.).

Книш Я. Б.

Вкладна грамота князя Юрія Даниловича Холмського церкви Пресвятої Богородиці в м. Холмі // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Паршин І. Л.

Папські були як джерело до вивчення угорської політики князя Юрія-Болеслава Тройденовича // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Об источниках одного сообщения о Галицко-Волынской Руси в “Польской истории” Яна Длугоша // XXVII Международная научная конференция “Вспомогательные исторические дисциплины и источниковедение: современные исследования и перспективы развития” (Москва, 9–11 апреля 2015 г.).

Русь та Рашка на сторінках західноєвропейських наративних джерел XIV–XV ст.: труднощі ідентифікації // XXIII Міжнародний славістичний колоквиум (Львів, 21–22 травня 2015 р.).

Папское посольство к королю Юрию Львовичу в представлении Яна Длугоша и Корнелия из Зандфлита // VI Międzynarodowa konferencja naukowa z serii Colloquia Russica. Ruś a kraje kultury łacińskiej: społeczeństwo, kultura, religia (X–XVI w.) (Kraków, 26–28 listopada 2015 r.).

Хомяк М. В.

Міщанські об'єднання XV ст. на галицько-руських землях // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Міська цивілізація в наукових дослідженнях Мавриція Горна (малі міста Руського воєводства з кінця XV – до середини XVII ст.) // Міжнародна інтердисциплінарна наукова конференція з нагоди 15-ліття заснування кафедри полоністики “Традиція–Сучасність–Пограниччя: письменство, освіта, історія” (Київ; Умань, 21–24 вересня 2015 р.).

Церковні унії першої половини XV ст.: контекст польсько-литовсько-руський та міжнародний // Міжнародна наукова конференція “IV міждисциплінарні гуманітарні читання” (Київ, 25 жовтня 2015 р.).

VII наукова конференція “Культурна спадщина західноукраїнських земель 2015”. Пам’яті Володимира Вуйцика

16 грудня 2015 р. відбулася сьома з циклу присвячених пам’яті Володимира Вуйцика наукових конференцій “Культурна спадщина західноукраїнських земель 2015”. До програм традиційно було внесено 12 доповідей, з якими виступили львівські дослідники, а також вперше запрошений гість з Острога. Запропонована тематика стосувалася звичного кола наукових зацікавлень Патрона конференції з традиційною перевагою проблематики малярської спадщини й охоплювала період з XVI по XX ст.

3-поміж проблем історії пізньосередньовічної доби Володимир Александрович привернув увагу до важливого для мистецької культури львівського кола, проте досі не опублікованого фрагментарно збереженого одного з ранніх зразків апостольських молитовних рядів – трьох ікон другої чверті XVI ст., які належать до мистецького імпорту “з півдня”, з Успенської церкви у Кліцку Городоцького р-ну Львівської обл. (Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Г. Возницького – Музей-заповідник “Одеський замок”). Віктор Мельник розглянув досі лише побіжно відзначені в літературі сліди влаштування епістилію в монастирській печерній церкві в Розгірчу Стрийського р-ну Львівської обл. і вдався до малодослідженої версії укладу ядра ансамблю ікон в інтер’єрах храмів – нечисленних пізньосередньовічних епістиліїв із вибраними святими та святами в українській малярській спадщині. Юрій Диба прокоментував не зауважене досі зображення “майового стовпа” на найдавнішій панорамі Львова, потрактувавши його в широкому культурно-історичному контексті з численними аналогіями відповідної традиції як в іконографії, так і культурній практиці європейського сьогодення.

Три доповіді репрезентували нові об’єкти з мистецької спадщини XVII ст. Аліна Мулик показала новорозкритий з-під перемалювань рідкісний образ Спаса на престолі з шістьма ангелами з молитовного ряду першої половини століття із церкви Собору Іоана Предтечі в с. Волоща Дрогобицького р-ну Львівської обл. у збірці Музею сакрального мистецтва Львівської митрополії УГКЦ ім. о. Антона Петрушевича. Андрій Лінінський оприлюднив новореставроване “Воплочення” другої половини століття тієї ж збірки з однієї із церков у Грушеві на Дрогобиччині – один із рідкісних зразків цього сюжету в іконі самостійного призначення серед доробку нової мистецької

культури XVII–XVIII ст. Роксолана Косів виклала результати дослідження монументальних “Страстей Христових” 1675 р. із церкви Святого Миколая в Кам’янці Бузькій на Львівщині.

Декілька виступів було присвячено різним аспектам мистецької практики XVIII ст. Микола Бендюк запропонував огляд ікон Покрову Богородиці з колекції Державного історико-культурного заповідника м. Острога, серед яких незаслужено мало відомий унікальний образ першої половини XVIII ст., який свого часу реставрував Володимир Вуйчик. Латинську іконографію Мадонни Милосердя в ньому доповнює одиноке для мистецької спадщини зображення патріарха з імператором, які навколішки тримають на тканині лик Спаси. Ольга Горди-Цибко розглянула датовані ікони XVII–XVIII ст. із поміж експонатів Археологічно-бібліографічної виставки Ставропігійного інституту у Львові 1888–1889 рр. Андрій Фелонюк подав нововіднайдені джерельні матеріали до біографії менше відомого львівського друкаря середини XVIII ст. Юзефа Гольчевського. Юрій Мердух привернув увагу до збереженої тільки в копіях гравюри визначного львівського майстра середини століття Івана Филиповича на коронацію чудотворної ікони Богородиці львівського домініканського монастиря й принагідно зробив важливі фактичні уточнення до знаної львівської графіки, присвяченій цій урочистості.

Лариса Купчинська розглянула екслібриси з мотивами мистецьких пам’яток Львова.

За матеріалами конференції заплановано видати збірник статей.

В. Александрович

ВІДДІЛ НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У 2015 р. працівники відділу спільно із відділом новітньої історії розпочали роботу над темою “Взаємодія інституцій держави і громадянського суспільства в Україні у другій половині XIX–XX ст. Західні землі”. У межах зазначеної тематики науковці працювали над питанням генези ідеї громадянського суспільства на західноукраїнських землях у XIX – початку XX ст. (О. Серeda, Ф. Стеблій), досліджували діяльність українських товариств в Австро-Угорській імперії та Другій Речіпосполитій (І. Орлевич, В. Пашук), українських політичних партій у політичній системі зазначених держав (В. Расевич), аналізували проблему функціонування Греко-Католицької Церкви як “національної інституції” українців Галичини XIX–XX ст. та її роль у формуванні громадянського суспільства, мобілізаційні можливості в контексті розвитку масової політики, поширення ідей націоналізму та соціалізму (Н. Колб, Н. Кісь), висвітлювали уявлення галицьких українців про “громаду” та “громадянство” у вказаний період (Р. Голик).

Співробітники відділу реалізували низку науково-видавничих проєктів. Один із знакових – монографія Р. Голика “Культурна пам’ять і Східна Європа: писемна культура та формування суспільних уявлень в Галичині”. Автор простежив теоретичне підґрунтя, витоки й розвиток писемної культури як форми культурної пам’яті та її вплив на формування суспільних уявлень Східної Європи і Галичини. На прикладі долі української писемної культури Р. Голик дослідив основні віхи історії формування ідеологічних літературних парадигм регіону, проаналізував образ Галичини як простору письма в ментальності її мешканців та чужинців та етнічні стереотипи в суспільній свідомості галичан.

В. Пашук у дослідженні “Товариство «Просвіта»: формування організаційних норм і засад (1868–1939)” проаналізував організаційні положення Статутів, розкрив норми і засади, за допомогою яких формувалася масова просвітницька організація.

Працівники відділу стали дописувачами в колективних монографіях, виданих в Інституті та за кордоном. Зокрема В. Расевич підготував

два розділи: “Західно-Українська Народна Республіка у 1918–1919 рр.” та “Життя за окупації: погляд зсередини” до колективної монографії “Україна між самовизначенням і окупацією 1917–1922”, яку видав Інститут Больцмана (Грац, Австрія). Англійською мовою вона вийшла в Канадському інституті українських студій. Р. Голик та І. Орлевич взяли участь у підготовці колективної монографії “Галичина: історія, політика, культура. Перша світова війна” (відп. ред. І. Патер).

У 1915 р. минуло 150 років від дня народження митрополита Греко-Католицької церкви Андрея Шептицького. Ювілейні дати від дня народження й смерті архисерея стали поштовхом до дослідження його життя та діяльності, видання ювілейних збірників, проведення наукових конференцій, семінарів тощо. Дослідження про погляди митрополита Шептицького на завдання душпастирського служіння клиру, висловлювані в пастирських посланнях до духовенства, опублікувала Н. Колб в альманасі “Український Мойсей (до 150-ліття від дня народження митрополита Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького)”. Науковці відділу виступили на П’ятих наукових читаннях імені академіка Я. Д. Ісаєвича, присвячених митрополитові Шептицькому. Про суспільно-політичні моделі у трактуванні митрополита Андрея Шептицького і єпископа Григорія Хомишина доповів Н. Кісь. Проблемі душпастирського покликання, життя та служіння в пастирських посланнях владики Андрея Шептицького був присвячений виступ Н. Колб. Взаємини митрополита з русофільською течією наприкінці XIX – початку XX ст. проаналізувала І. Орлевич. У листопаді 2015 р. Н. Колб та І. Орлевич взяли участь в Андреєвських читаннях, що організував Музей історії релігії. Захід відбувся у Стрию та був орієнтований на вчителів історії, української мови й літератури Стрийського р-ну. Тематика доповідей охоплювала різні періоди життя предстоятеля, не тільки ознайомлюючи слухачів зі сторінками минулого, а й спонукаючи шукати в них відповіді на виклики сьогодення.

Усього в 2015 р. працівники відділу видали 2 індивідуальні монографії, написали 5 розділів у колективних монографіях, опублікували 25 статей у наукових (серед них 3 у зарубіжних) виданнях, 7 науково-популярних розвідок. Науковці продовжували роботу над текстами до колективної монографії “Від народоловства до національної демократії. Нарис історії українського народовецького руху у Східній Галичині (друга половина XIX ст. – початок XX ст.)”.

Відділ продовжив проводити семінари. У лютому 2015 р. відбувся семінар за участю працівника Інституту історії Ягеллонського

університету (Краків, Польща) Томаша Пудлоцького з доповіддю: “Інтелігенція Галичини (1867–1939)”. Гостею семінару у травні 2015 р. була кандидат філологічних наук, співробітник Інституту народознавства НАНУ Оксана Кузьменко. У виступі “Стрілецькі пісні як знаки історичної пам’яті (візія фольклориста)” доповідачка розповіла про вагоме місце стрілецької пісенності у пласті українського прозового фольклору про Першу світову війну та найбільш характерні наративи про Січових стрільців, які побутують у сучасній регіональній усній традиції.

Доцент Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, канд. іст. наук Лідія Лазурко розповідала про “Святкування українських національних ювілеїв у Галичині (кінець XIX – початок XX століття)” у червні 2015 р. На прикладі святкування в Галичині ювілеїв Тараса Шевченка, Маркіяна Шашкевича й інших показала значення масових святкувань у конструюванні національних елементів історичної свідомості, їхнє сприяння усвідомленню українською спільнотою Галичини себе як нації.

Відділ нової історії України спільно з відділом історії середніх віків та його завідувачем Володимиром Александровичем провели 5 серпня 2015 р. семінар на тему: “Діяльність книговидавця Івана Грозевського у Ставропігійській друкарні (1741–1759)”. На ньому виступила кандидат історичних наук, доцент кафедри джерелознавства і допоміжних історичних дисциплін Російського державного гуманітарного університету (Москва) Юлія Шустова. У семінарі взяли участь: польський історик Анджей Гіль, декан історичного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка Леонід Тимошенко, декан історичного факультету Українського католицького університету Ігор Скочилиас та ін.

Науковці відділу беруть участь у міжнародних проектах і закордонних стажуваннях. Протягом березня–червня 2015 р. Остап Середя перебував на стажуванні в Українському науковому інституті Гарвардського університету, де проводив бібліотечні пошуки літератури й матеріалів до вивчення проблеми розвитку громадянського суспільства в Центрально-Східній Європі, а також виступив з рядом доповідей. О. Середя та І. Орлевич є членами загальноєвропейської дослідницької асоціації “Національні рухи та посередницькі структури в Європі” (NISE) (Антверпен, Бельгія). Асоціація працює над створенням бази даних новочасних національних рухів у Європі, яка дозволить подальше проведення міжнародних порівняльно-історичних досліджень. Н. Колб та І. Орлевич працюють над

реалізацією українсько-польського проекту “Galicja 1772–1918” (Жешувський університет, Львівський національний університет імені Івана Франка).

Участь у науково-громадських заходах

18 березня 2015 р. у Дзеркальному залі Львівського національного університету ім. І. Франка відбулася презентація публікацій, присвячених вшануванню пам'яті Тараса Шевченка у зв'язку з відзначенням 200-річчя від дня його народження.

Відкрив акцію вступним словом професор університету Богдан Якимович. Ректор університету проф. Володимир Мельник проінформував про здійснені видання. Факсимільне видання “Щоденника” Тараса Шевченка аналізував директор державного підприємства “Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»” проф. Ігор Мельник.

Про опублікований збірник “Тарас Шевченко і Галичина” з передруком численних матеріалів видатних галицьких громадсько-культурних діячів та письменників про подвижницьку місію Кобзаря щодо відстоювання національної самобутності української спільноти й соборності українських земель, а також про власну збірку статей і матеріалів “Шевченкознавчі студії” доповів старший науковий співробітник Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України канд. іст. наук Феодосій Стеблій.

В обговоренні презентованих видань взяли участь: директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України проф. М. Литвин, голова НТШ член-кореспондент АН Р. Кушнір, професори університету ім. І. Франка М. Гнатюк і О. Шаблій, проф. Української академії друкарства С. Гунько, письменник, лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка Р. Лубківський, завідувач відділу літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича проф. П. Шкраб'юк, громадська діячка Л. Крип'якевич.

На закінчення обговорення Б. Якимович вніс пропозицію про забезпечення нових шевченкознавчих видань на матеріалах західно-українських земель.

Презентацію було зафільмовано й ретрансльовано по Львівському телебаченні.

ПУБЛІКАЦІЇ

Голик Р. Й.

Реальна й віддзеркалена Галичина: календарі, час, ментальність й повсякденне життя галичан в краю та на еміграції (кінець XIX – перша половина XX ст.) // Вісник Львівського університету. Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львів, 2014. – Вип. 9. – С. 23–42.

A nima galiciana i / ili fatamorgana: realna i imaginarna Galicija w književnosti i svijesti // Ukrajinska Galicija / [prijevodi z ukrajinskoga; uredio J. Paščenko]. – Zagreb, 2015. – S. 193–203.

Від знаку – до душі і від села – до міста: іпостасі франкової поезики у синхронії та діакронії // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2015. – Вип. 62. – С. 35–44.

Галичина: історія, політика, культура: в 11 т. / [гол. ред. ради М. Литвин, відп. ред. І. Патер]. – Львів; Тернопіль, 2015. – Т. 6: Перша світова війна [статті: “Література, фольклор й писемна культура”. – С. 603–636; “Велика війна очима Галичан / бої за Галичину очима іноземців”. – С. 828–861].

Гене́за слов'янської душі: рецепція кирило-мефодіївської спадщини в Галичині XIX–XX ст. // Slavica Slovaca. – Bratislava, 2015. – № 1. – С. 14–27.

Між різними етнічними світами?: міський фольклор Львова, арго та міф батяра у 20–30-х рр. XX ст. // Народнознавчі зошити. – Львів, 2015. – № 4(124). – С. 767–776.

Через соцреалізм до постмодерну: радянський і пострадянський етапи історії читання в Галичині // Україна XX століття: культура, ідеологія, політика: зб. статей. – Львів, 2015. – Вип. 20. – С. 118–129.

Творчість Тараса Шевченка у наддніпрянській і галицькій рецепції: спроба порівняння // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 25: Тарас Шевченко і соборна Україна / [гол. ред. М. Литвин, упоряд.: Б. Якимович, Ф. Стеблій]. – С. 203–227.

Delicate Souls between the Veil and the Habit: Images of Galician Ukrainian Women from 1890 to 1950 [Електронний ресурс] // East / West: Journal of Ukrainian Studies. – 2015. – Vol. 2. – N. 2. – P. 29–52. – Режим доступу: <http://ewjus.com/ojs/index.php/ewjus/article/view/142>

Кісь Н. Д.

Західництво в Галичині початку ХХ століття: клерикальна група – політична доктрина – цивілізаційний вибір // З історії західноукраїнських земель / [гол. редкол. М. Литвин]. – Львів, 2013. – Вип. 9. – С. 25–38.

“Поети-пророки” і Католицька церква: формування “національних пантеонів” у Галичині на початку ХХ ст. // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 25: Тарас Шевченко і соборна Україна / [гол. ред. М. Литвин, упоряд.: Б. Якимович, Ф. Стеблій]. – Львів, 2015. – С. 404–410.

Колб Н. М.

Греко-католицьке парафіяльне духовенство Східної Галичини початку ХХ ст. // Український Мойсей (до 150-ліття від дня народження митрополита Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького): статті та матеріали / [упоряд.: О. Киричук, М. Омельчук, І. Орлевич]. – Львів, 2015. – С. 16–32.

Дяківська верства в Галичині наприкінці ХІХ століття: станові спархіяльні товариства // З історії західноукраїнських земель. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – С. 155–165.

Орлевич І. В.

Документы к изучению вопроса о “Талергофской трагедии” // Вспомогательные исторические дисциплины и источниковедение: современные исследования и перспективы развития: материалы XXVII Международной научной конференции (Москва, 9–11 апреля 2015 г.) / [редкол.: Ю. Шустова (отв. ред.) и др.]. – Москва, 2015. – С. 343–346.

Галичина: історія, політика, культура: в 11 т. / [гол. ред. ради М. Литвин, відп. ред. І. Патер]. – Львів; Тернопіль, 2015. – Т. 6: Перша світова війна [статті: “Діяльність русофілів”. – С. 269–290; “Освіта, театр, стрілецька творчість”. – С. 579–602].

“Отцы и дѣти”: ідеологічні розбіжності чи боротьба за домінування в Русській народній партії? (До питання розколу в русофільській течії на початку ХХ століття) // З історії західноукраїнських земель. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – С. 166–183.

Реставраційні роботи Львівського Ставропігійського інституту (кінець ХVІІІ – 70-ті рр. ХІХ ст.) // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів, 2015. – Кн. 2. – С. 244–259 (співавт. О. Киричук).

Тарас Шевченко в оцінці галицьких русофілів (XIX – початок XX століть) // Тарас Шевченко: Апостол правди і науки: матеріали Міжнародної наукової конференції. – Львів, 2015. – Т. 19. – С. 294–304.

[Наук. ред.; упоряд.]: З історії західноукраїнських земель. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – 318 с.

Пашук В. С.

Товариства “Просвіта”: формування організаційних норм і засад. – Львів, 2015. – 120 с.

Культ Шевченка: початок творення // Дзвін. – Львів, 2015. – № 6. – С. 121–124.

“Просвіта” – Т. Шевченкові. Формування культу (1868–1876 рр.) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 25: Тарас Шевченко і соборна Україна / [гол. ред. М. Литвин, упоряд.: Б. Якимович, Ф. Стеблій]. – С. 240–260.

Расевич В. В.

Україна: національне кіно, національний наратив, спроби “виправлення” історії // Наукові записки Українського католицького університету. Журналістика. Медіакомунікації. – Львів, 2015. – Ч. 7. – С. 86–101.

The emergence of Ukraine: self-determination, occupation, and war in Ukraine, 1917–1922. – Toronto, 2015 [статті: “The Western Ukrainian People’s Republic of 1918–1919”. – P. 132–155; “The View from Within: Every day Life during the Occupation”. – P. 280–298].

Fighting with ghosts [Електронний ресурс] // The Economist . – 2015. – 16 May. – Режим доступу: <http://www.economist.com/news/europe/21651265-well-shells-and-rockets-ukraine-afflicted-struggle-over-its-past-fighting>

Ukraine to rewrite Soviet history with controversial 'decommunisation' laws [Електронний ресурс] // The Guardian. – 2015. – 20 April. – Режим доступу: <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/20/ukraine-decommunisation-law-soviet>

Liebe und Grausamkeit [Електронний ресурс] // Die Weltwoche, Ausgabe. 2015. – Juni. – Режим доступу: <http://www.weltwoche.ch/ausgaben/2015-29/artikel/liebe-und-grausamkeit-die-weltwoche-ausgabe-292015.html>

Historyczne analogie wystawy “Ukraińska II wojna światowa” [Електронний ресурс] // Kurjer galicyjski. – Режим доступу: <http://kurjergalicyjski.com/spolechenstwo/analizy/4646-historyczne-analogie-wystawy-ukrainska-ii-wojna-swiatowa-czesc-2>

Стеблій Ф. І.

З шевченкознавчих досліджень Василя Щурата і Кирила Студинського // Парадигма: зб. наук. праць. – Львів, 2014. – Вип. 8. – С.13.

Галицько-волинський чародій-піснетворець: штрихи до мистецького портрета Ярослава Батенчука. Студія-спомин // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27. – С. 422–431.

Галицько-волинський чародій-піснетворець: штрихи до мистецького портрета Ярослава Батенчука. Студія-спомин // Ярослав Батенчук. “Я додому іду...”. З творчої спадщини композитора-піснетворця / [упоряд: Ф. Стеблій]. – Львів, 2015. – С. 5–13.

З шевченкіани Кирила Студинського // Тарас Шевченко: Апостол правди і науки: матеріали Міжнародної наукової конференції. – Львів, 2015. – Т. 19. – С. 254–256.

Василь Подолинський – речник української незалежності доби “Весни народів” (1848) // Львівщина в 2015 році. Знаменні пам’ятні дати. Календар. – Львів, 2015. – С. 3–5.

Галицька Шевченкіяна Михайла Грушевського // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 25: Тарас Шевченко і соборна Україна [гол. ред. М. Литвин, упоряд.: Б. Якимович, Ф. Стеблій]. – С. 324–328.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ ТА СЕМІНАРАХ**Голик Р. Й.**

Релігійна ментальність у Галичині в ХІХ–ХХ ст. // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Слов'яни між мовами й обрядами: ментальність, ідеологія та етнокультурна ідентичність в Галичині ХІХ–ХХ ст. // ХХІІІ Міжнародний колоквиум (Львів, 21–22 травня 2015 р.).

[Дискутант] // Міжнародна наукова конференція “Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого” (Львів; Унів, 23–25 квітня 2015 р.).

Політична дійсність у текстах та уявленнях галицьких українців // Український політикум Галичини у 1920–1930-х роках (до 90-річчя утворення Українського національно-демократичного об'єднання) (Львів, 6 листопада 2015 р.).

Кісь Н. Д.

Суспільно-політичні моделі у трактуванні митрополита Андрея Шептицького і єпископа Григорія Хомишина // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Колб Н. М.

“... щоб ми були достойними ставати без пороку перед святим Твоїм жертвенником...”: проблеми душпастирського покликання, життя і служіння в пастирських посланнях владики Андрея Шептицького (1899–1914 рр.) // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

“Wiara w Polskę i nadzieja na lepszą przyszłość stały się znamięm nasze modkolebki, wolność Ojczyzny na szemmarzeniem...”: rocznicowe powstania styczniowego we Lwowie na przełomie ХІХ і ХХ wieku // Наукова конференція “Powstanie styczniowe w pamięci zbiorowej (ХІХ–ХХІ wiek)” (Rzeszów, 21–22 maja 2015 r.).

Дяківська верства в Галичині наприкінці ХІХ ст.: стан, статус, основні проблеми й завдання // Історія релігій в Україні. ХХV Міжнародна наукова конференція (Львів, 25–28 травня 2015 р.).

“Хочемо Мужів для Церкви, а не для продовження політичних експериментів з Церквою”: призначення Андрея Шептицького Станіславівським єпископом (1898–1899 рр.): позиція влади і суспільна

рецепція // Андреєвські читання, присвячені 150-річчю від дня народження митрополита УГКЦ Андрея Шептицького (Стрий, 12 листопада 2015 р.).

Греко-католицька церква в Галичині наприкінці XIX ст.: відповіді на виклики модерності // Засідання Вченої ради Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 8 жовтня 2015 р.).

Орлевич І. В.

Взаємини русофільської течії та митрополита Андрея Шептицького (кінець XIX ст.) // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Історична пам'ять русофілів про Польське повстання 1863 р. // Наукова конференція “Powstanie styczniowe w pamięci zbiorowej (XIX–XXI wiek)” (Rzeszów, 21–22 maja 2015 r.).

До взаємин між русофілами та митрополитом Андреєм Шептицьким (XIX – початок XX ст.) // Історія релігій в Україні. XXV Міжнародна наукова конференція (Львів, 25–28 травня 2015 р.).

Історична пам'ять русофілів про “Талергофську трагедію” (1914–1916) у міжвоєнний період // “World War I in Central and Eastern Europe” (Przemyśl, 9–10 July, 2015 r.).

Взаємини русофілів та митрополита Андрея Шептицького (кінець XIX – початок XX ст.) // Андреєвські читання, присвячені 150-річчю від дня народження митрополита УГКЦ Андрея Шептицького (Стрий, 12 листопада 2015 р.).

Пашук В. С.

Релігійно-церковна тематика у виданнях товариства “Просвіта” 1872–1876 рр. // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Середя О. В.

Ранні народовці і питання церковно-обрядової ідентичності українців Галичини (60-ті роки XIX ст.) // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

2015 – рік композитора отця Михайла Вербицького. Греко-католицький священик у Галичині середини XIX ст. на тлі доби // Публічна лекція. Українська католицька церква Христа Царя (м. Бостон, США, 10 травня 2015 р.).

Ruthenian contested identities and public self-representation in Austrian Galicia (1860s–70s) // Українознавчий семінар Гарвардського університету (Кембридж, США, 11 травня 2015 р.).

Стеблій Ф. І.

О. Іван Наумів – репрезентант духовного життя Брідщини // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

“Тарас Шевченко і Галичина” і “Шевченкознавчі студії” // Презентація книг у Львівському національному університеті ім. І. Франка (Львів, 18 березня 2015 р.).

Презентація книг “Тарас Шевченко і Галичина” і “Шевченкознавчі студії” // IX Кращезнавча конференція (Броди, 24 квітня 2015 р.).

“Тарас Шевченко і Галичина” і “Шевченкознавчі студії” // Презентація книг у Радехівській районній бібліотеці (Радехів, 18 березня 2015 р.).

Презентація книг “Тарас Шевченко і Галичина” і “Шевченкознавчі студії” // Шевченківський святковий вечір в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича (Львів, березень 2015 р.).

Виступ на Львівському телебаченні про Кирило-Мефодіївське Братство (Львів, 16 квітня 2015 р.).

Сторінки наукової співпраці з Марією Вальо // Наукова конференція в пам'ять Марії Вальо (1925–2011) “Життя в трьох вимірах: література – театр – бібліографія” (Львів, 16 червня 2015 р.).

Курс лекцій І. Крип'якевича “Українська історіографія XIX–XX ст.” у Львівському таємному університетів 1920-х років // Засідання Вченої ради Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 2015 р.).

ВІДДІЛ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

У 2015 р. відділ спільно з відділом нової історії України розпочав роботу над науково-дослідною темою “Взаємодія інституцій держави і громадянського суспільства в Україні у другій половині XIX–XX ст. Західні землі”.

У звітному періоді розроблялися питання про форми взаємодії держави та суспільства в Габсбурзькій монархії XIX – початку XX століття, модернізація та політизація українського національного руху в Галичині та Наддніпрянщині (О. Аркуша), досліджувалися проблеми українсько-польських відносин на початку XX ст. (І. Патер).

Питання емансипації жінок у галицькому суспільстві у другій половині XIX – початку XX ст. опрацьовувала І. Черчович, зосередивши увагу на вивченні матеріалу в контексті актуальних дискурсів щодо “жіночого питання, феміністичних рухів, боротьби жінок за рівні виборчі права, доступу до вищої школи і розширення переліку доступних для них професій.

Досліджувалися важливі проблеми партійно-політичного життя західноукраїнського суспільства у міжвоєнний час (І. Соляр), питання соціально-економічних відносин у Галичині в 1921–1939 рр. (О. Пасіцька).

Західноукраїнське суспільство в період утвердження радянського тоталітарного режиму було предметом вивчення О. Луцького. Зокрема висвітлювалися питання приєднання Західної України і західноукраїнського соціуму, між конформізмом і спротивом, радянзації регіону (вересень 1939 – червень 1941 рр.).

Суспільно-політичні зміни в Західній Україні в роки Другої світової війни та у повоєнний час досліджувала О. Стасюк. Український національно-визвольний рух середини XX ст., зокрема діяльність окремих структур ОУН і УПА вивчав М. Романюк.

Досліджуючи проблеми національно-визвольного руху, Ю. Зайцев сконцентрував увагу на висвітленні питань удосконалення політичної системи Української держави, вивченні концепції формування

громадянського суспільства в політичній думці української опозиції 1960–1980 рр.

І. Чорновол у своїй роботі “Українська історіографія в порівняльному контексті” акцентував увагу на перспективах застосування теорії фронтиру в історіографії України.

Українське питання у діяльності європарламентарів Литви у 2004–2015 рр., литовську проблематику на українських наукових форумах, європейську ідентичність в пострадянських культурних столицях (на прикладі Каунаса та Львова), конструювання образу сучасного українського воїна в громадській думці жителів військових містечок вивчала О. Лукачук. Нею записано також 47 інтерв'ю по темі “Поняття “Європа” та “євроінтеграція” у стратегіях розвитку міст і містечок українсько-польсько-литовського прикордоння на зламі XX–XXI століть”.

Співробітники відділу (О. Аркуша, Ю. Шелеп) брали участь у колективному проєкті “Інформаційна база даних “Міські голови Львова”. – Львівська міська рада. – Конкурс на визначення кращих соціально-культурних проєктів, 2014–2015 рік. Виконавець: Громадська організація “Центр міської історії Центрально-Східної Європи”.

29 вересня 2015 р. молодші наукові співробітники відділу захистили кандидатські дисертації: Забілий Р. – “Особливості збройної боротьби Української повстанської армії в 1942–1949 рр.”; Романюк М. – “Золочівська округа ОУН у національно-визвольному русі (1937–1953)”.

Гавришко М. – перебувала на науковому стажуванні у Гамбурзькому інституті соціальних досліджень (12–30 жовтня) за програмою “Дослідження транскультурної пам'яті у Європі”.

ПУБЛІКАЦІЇ

Аркуша О. Г.

Будзиновський В'ячеслав // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія / [ред.: О. Купчинський, О. Савула, Н. Федорчак]. – Київ; Львів; Тернопіль, 2014. – Т. 2: Бібл–Вес. – С. 375–378.

Andrzej Potocki: życie i śmierć c.k. namiestnika galicyjskiego na tle stosunków polsko-ukraińskich przełomu XIX–XX stuleci. – Wielkopolska, Galicja i Królestwo Polskie. Jedna czy trzy historie? – Poznań: UAM, 2015. – S. 193–207.

Вибори в Галичині другої половини ХІХ – початку ХХ століття: до проблеми політичної модернізації українського суспільства // Парламентаризм в Центральній-Східній Європі: історія, національні особливості, сучасні тенденції: зб. наук. праць. – Київ: Ліра-К, 2015. – С. 22–32.

Від наукового редактора // Колб Н. “З Богом за Церкву і вітчизну”: греко-католицьке парафіяльне духовенство в Галичині у 90-х роках ХІХ століття. – Жовква: Місіонер, 2015. – С. 5–9.

Щоденники Теофіла Грушкевича як джерело до вивчення світогляду української інтелігенції в Галичині кінця ХІХ – початку ХХ століття // Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика. – Львів: Растр-7, 2015. – Вип. 20. – С. 236–262.

Батрак Л. О.

Відділ новітньої історії // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – С. 93–110.

Спеціалізована вчена рада у 2014 році // Там само. – С. 229–236.

Гавришко М. І.

Лицарка Бронзового хреста заслуги УПА: до 100-річчя Юлії Ганущак // Дрогобицький краєзнавчий збірник / [ред. кол.: Л. Тимошенко та ін.] – Дрогобич: Коло, 2015. – Вип. 17–18. – С. 308–315.

Заборонене кохання: фактичні дружини учасників підпілля ОУН та УПА у 1940–1950-х років // Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства / [наук. ред.: Г. Грінченко, К. Кобченко, О. Кісь]. – Київ, 2015. – С. 123–141.

Репресована сексуальність: приватне життя учасників підпілля ОУН і УПА у 1940–1950 рр. // Український визвольний рух. – Львів, 2015. – Зб. 20. – С. 199–213.

Дві гравюри Якова Гніздовського висіли в кабінеті президента Джона Кеннеді // Країна. – 2015. – 29 січня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_dvi-gravyuri-akova-gnizdovskogo-visili-v-kabineti-prezidenta-dzhona-kennedi/606477

“Ница Москва бачить, що не дасть нам ради, тому взялася до найпідліших метод” [про Петра Миколенка-“Байду”] // Країна. – 2015. – 3 березня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://gazeta.ua/articles/history-journal/_nica-moskva-bachit-scho-ne-dast-nam-radi-tomu-vzyalasya-do-najpidlishih-metod/609179

Провідниця ОУН Артемизія Галицька народила сина від чекіста // Газета по-українськи. – 2015. – 6 березня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (http://gazeta.ua/articles/history-newspaper/_providnicya-oun-artemiziya-galicka-narodila-sina-vid-chekista/613404)

Юлія Ганущак: “Помилування не просила, бо не так була вихована...” // Дзеркало тижня. – 2015. – 13 березня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/history/yuliya-ganuschak-pomiluvannya-ne-prosila-bo-ne-tak-bula-vihovana_.html

“Я прийняв фізичну роботу, щоб рятуватися від матеріяльного краху” [Про Уласа Самчука] // Країна. – 2015. – 17 березня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_a-prijnyav-fizichnu-robotu-schob-ryatuvatisya-vid-materiyalnogo-krahu/610537)

“Боячись розголосу про мою вагітність, “Гомін” неодноразово пропонував мені зробити аборт” [про Михайла Дяченка] // Країна. – 2015. – 19 березня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_boyachis-rozgosolu-pro-moyu-vagitnist-gomin-neodnorazovo-proponuvav-meni-zrobiti-abort/615658

“Король хоче відпочити бодай день. Але боїться гніву Бісмарка” // Країна. – 2015. – 26 березня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_korol-hoche-vidpochiti-bodaj-den-ale-boyitsya-gnivu-bismarka/616883

Миколу Лемика стратили через рік після одруження // Газета по-українськи. – 2015. – 31 березня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-newspaper/_mikolu-lemika-stratili-cherez-rik-pislya-odruzhennya/618115

“Ви мені зовсім не сподобалися. Зріст зависокий, руки замалі, очі не блискучі” [про Уляну Кравченко] // Країна. – 2015. – 16 квітня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_vi-meni-zovsim-ne-spodobalisya-zrist-zavisokij-ruki-zamali-ochi-ne-bliskuchi/620630

Заборонене кохання: фактичні дружини учасників підпілля ОУН та УПА у 1940–1950-х років // Україна модерна. – 2015. – 20 квітня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uamoderna.com/md/havryshko-de-facto-marriages-ua>

Журнал, який друкували у кривці // Країна. – 2015. – 23 квітня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/people-and-things-journal/_zurnal-yakij-drukuvali-u-kriyivci/615918

Україна не визнала знищення вірмен актом геноциду // Країна. – 2015. – 24 квітня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_ukrayina-ne-viznala-znischennya-vmeniv-aktom-genocidu/622422

“Переконавала мене писати не по-німецьки, а для свого народу – по-українськи” [про Софію Окуневську] // Країна. – 2015. – 14 травня.

“Хтіли здобути сірих волів, щоб везли, за старим українським звичаєм, його труну, – але не знайшли” [про Георгія Нарбута] // Країна. – 2015. – 21 травня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_htili-zdobuti-sirih-voliv-schob-vezli-za-starim-ukrayinskim-zvichayem-jogo-trunu-ale-ne-znajshli/626948

Напівбожевільного художника Никифора арештували як “розвідника УПА” [про Епіфанія Нарбута] // Країна. – 2015. – 15 червня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_napivbozhevilnogo-hudozhnika-nikifora-areshtovali-yak-rozvidnika-upa/629802

“Поляки вважатимуть мене за українця, а українці будуть мене трактувати як поляка” [про Андрея Шептицького] // Країна. – 2015. – 23 липня.

“Іздила верхи, як найкращий козак. Добре володіла рушницею” [П’ять українських жінок-військових: Олена Степанів, Ольга Підвисоцька, Олександра Соколовська, Любов Губіна, Артемізія Галицька] // Країна. – 2015. – 20 серпня.

“Страшно захотілося додому, в Україну. Терпів-терпів і не витримав, утік” [про Олександра Мурашка] // Країна. – 2015. – 11 вересня.

“Особенно странная его склонность к малорусскому языку, который часто использует безо всякой на то надобности” [про Олександра Потебню] // Газета по-українськи. – 2015. – 1 жовтня.

“Били мене палками, ногами, вставляли пальці рук між двері” [про підпільницю Ніну Біляченко] // Газета по-українськи. – 2005. – 16 жовтня.

Зайцев Ю. Д.

Благословенні душі, що вміють випромінювати... (Зеновій Красівський і Олена Антонів) / [упоряд. Л. Маринович, Ю. Зайцев]. – Львів: Свічадо, 2015. – 960 с.

[Рец.]: Канівець О. Стрияни зустрілися з Зеновієм Красівським // Заграва (Стрий). – 2015. – Листопад; Хом’як О. Вона його “за муки полюбила” // Високий Замок. – 2015. – 27 листопада. Богдан Горинь: віхи

життя і творчості // Богдан Горинь: Біобібліографічний покажчик 1960–2015 / [уклад. О. Горинь та ін.; наук. ред. І. Негрейчук; передм. Ю. Зайцев]. – Київ: Унів. в-во ПУЛЬСАРИ, 2015. – С. 5–16.

“Нехай ім'я твоє святиться!” [Про Олену Антонів] // Благословенні душі, що вміють випромінювати... (Зеновій Красівський і Олена Антонів) / [упоряд.: Л. Маринович, Ю. Зайцев]. – Львів: Свічадо. – С. 832–837.

“Нас ніхто не продав, нас ніхто не зрадив” [інтерв'ю Юрія Зайцева з Дмитром Квечком 3 квітня 1997 р.] // Там само. – С. 630–636.

[Публікація документа]: Месник [Поетична збірка З. Красівського // Архів Управління Служби безпеки України у Львівській області. – Спр. П 27490. – Т. 1. – Арк. 236–240] // Там само. – С. 129–139.

[Публікація документів]: Виступи Ігоря Калинця, Степана Хмари, Євгена Пронюка, Мирослава Красівського, Ольги Витвицької, Дарії Гусяк у с. Витвиця Долинського району Івано-Франківської області 11 листопада 1995 р. на відкритті пам'ятника Зеновію Красівському. Аудіозапис Юрія Зайцева // Там само. – С. 756–765.

Наша велика втрата [Пам'яті Ірини Калинець] // Калинець І. О. Зібрання творів: у 8 т. // Львів: СПОЛОМ, 2015. – Том додатковий: Метелики над могилою: листи, спогади, неопубліковані твори у попередніх томах. – С. 379.

[Наук. ред.]: Благословенні душі, що вміють випромінювати... (Зеновій Красівський і Олена Антонів) / [упоряд.: Л. Маринович, Ю. Зайцев]. – Львів: Свічадо, 2015. – 960 с.

[Рец.]: Канівець О. Стрияни зустрілися з Зеновієм Красівським // Заграва (Стрий). – 2015. – Листопад; Хом'як О. Вона його “за муки полюбила” // Високий Замок. – 2015. – 27 листопада.

Лукачук О. В.

Литуаністичні зацікавлення працівників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2013 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2014. – С. 167–175.

Українське питання в діяльності європарламентарів у 2004–2015 рр.: досвід депутатів з Литви // Парламентаризм в Центрально-Східній Європі: історія, національні особливості, сучасні тенденції: зб. наук. праць. – Київ: Ліра-К, 2015. – С. 127–139.

З молитвою поміж двох Батьківщин...України і Литви (І частина) // Місіонар. Український християнський часопис. – 2015. – № 5(276). – Травень. – С. 39–44.

Революція гідності 2013–2014 рр. в усних свідченнях львів'ян і жителів Львівської області (за матеріалами проекту “Майдан: усна історія”) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oralhistory.com.ua/novini/akadem-zhittya/revoliucia-gidnosti-za-materialami-proektu-majdan-usna-istoria.html>

“Про повсякденне приємне й пережите трагічне у світлі подій ХХ–ХХІ ст.”: постконференційні враження від форуму дослідників усної історії в Одесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oralhistory.com.ua/novini/akadem-zhittya/pro-povsyakdenne-priyemne-i-perezhyte-tragichne.html>

Луцький О. І.

Історичні дослідження Інституту суспільних наук Львівського державного університету ім. І. Франка (1963–1969) // Історія та історики у Львівському університеті: традиції та сучасність (до 75-ліття створення історичного факультету): колективна монографія / [за ред.: Л. Зашкільняка та П. Серженги]. – Львів: ПАІС, 2015. – С. 193–203.

Наукові дослідження істориків Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (90-ті роки ХХ століття): основні публікації, тематика, ідеї // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – С. 400–421.

Львівський відділ Інституту археології АН УРСР (1940–1951): здобутки і втрати) // З історії західноукраїнських земель. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – С. 278–294.

Пасіцька О. І.

Професійне та естетичне виховання галицької молоді в українських ремісничо-промислових бурсах Львова упродовж кінця ХІХ ст. – 20–30 рр. ХХ ст. // Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-методичний журнал / [гол. ред. Н. Ничкало]. – Львів, 2014. – № 4. – С. 265–272.

Товариство “Українська ремісничо-промислова бурса” у Львові (1898–1939) // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки / [гол. ред. С. Гелей]. – Львів, 2014. – Вип. 12. – С. 87–93.

Історія тернопільської фабрики “Калина” (1910–1939 рр.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Історія / [за заг. ред. проф. І. Зуляка]. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 123–127.

Морально-етичне та естетичне виховання української молоді у професійних організаціях Львова у 20–30-х роках ХХ ст. // Етичне та естетичне у людському світовідношенні: тези Міжнародної наукової конференції “ХХVІІ-ті Читання, присвячені пам’яті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи Казимира Твардовського” (Львів, 11–12 лютого 2015 р.) / [відп. ред. В. Петрушенко]. – Львів: “Ліга-Прес”, 2015. – С. 216–218.

Релігійне виховання в ремісничих та робітничих організаціях Львова у 1920–1930-х рр. // Історія релігій: науковий щорічник / [упоряд.: О. Киричук, М. Омельчук, І. Орлевич]. – Львів: “Логос”, 2015. – Кн. 1. – С. 359–363.

Товариство українських греко-католицьких робітниць “Будучність” під опікою митрополита Андрея Шептицького // Український Мойсей (До 150-ліття від дня народження митрополита Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького): статті та матеріали / [упоряд.: О. Киричук, М. Омельчук, І. Орлевич]. – Львів: В-во “Логос”, 2015. – С. 57–60.

Патер І. Г.

Репресії та депортації населення Галичини у 40-х – 50-х роках ХХ століття // Новітня доба. – Львів, 2014. – Вип. 2. – С. 49–62.

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015 [статті: Вип. 25 “Шевченкіана Союзу визволення України”. – С. 253–271; Вип. 26 “28 червня 1914 р. – пролог Української державності”. – С. 49–58; Вип. 27 “Кооперативна діяльність Андрія Жука в 1930-х роках”. – С. 214–225].

Українсько-польські відносини (1914–1916) // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 69–85.

Роль та місце туристичної галузі в соціально-економічному розвитку регіону: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми наукового й освітнього простору в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів” (Мукачево, 14–15 травня 2015 р.). – Мукачево, 2015. – С. 60–62.

1914 рік у національно-політичному житті Галичини: сподівання і реалії // З історії західноукраїнських земель. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – С. 226–243.

Посівнич М. Р.

Степан Бандера. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2015. – 256 с.

Закарпаття в концепціях ОУН у 1937–1938 рр. // Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск 2 / [гол. ред. Л. Тимошенко, упоряд. і наук. ред.: М. Галів, В. Ільницький]. – Дрогобич, 2015. – С. 173–178.

Феномен Степана Бандери: від містики до політики // Бандерівські читання. Матеріали перших та других бандерівських читань / [упоряд.: Т. Бойко, Ю. Сиротюк]. – Київ; Івано-Франківськ, 2015. – С. 47–55.

Участь членів ОУН у Карпатській Січі // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – С. 240–252.

“Найбільша загроза для Росії – бандеризація України” [Інтерв’ю Святослава Костюка] // Свобода (Київ). – 2015. – 1–7 січня.

Слово про Степана Бандеру // Шлях Перемоги (Київ) – 2015. – 18 лютого.

Діяльність розвідувального відділу Карпатської Січі в 1938–39 рр. // Шлях Перемоги. – 2015. – 25 лютого.

Роман Шухевич: людина і вояк // Шлях Перемоги. – 2015. – 11 березня.

Stepan Bandera en prisiones alemanes y campos de concentración [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conucrania.com/2015/01/12/stepan-bandera-en-prisiones-alemanes-y-campos-de-concentracion/>

Степан Бандера хотів бути символом руху, а не “іконою за склом” [Інтерв’ю Н. Балюк, О. Хом’як з М. Посівничем] // Високий замок. – 2015. – 1–7 січня.

Земан такий фантазер! [Інтерв’ю О. Тамкової з М. Посівничем] // Експрес (Львів). – 2015. – 22–29 січня.

Мільйони “пішли у небеса” через печі крематорію [Інтерв’ю О. Хом’як з М. Посівничем і Адель Діанова] // Високий замок. – 2015. – 22–28 січня.

Сліпий бачив Церкву вільною / Інтерв’ю О. Хом’як з О. Турієм і М. Посівничем // Високий замок. – 2015. – 23–25 січня.

Бандера не в бронзі. Розмова з істориком Миколою Посівни-
чем / Інтерв'ю Тараса Базюка // Збруч, 24.03.2015. – Режим доступу:
<http://zbruc.eu/node/34176>

Високий блондин із револьвером у лівій руці [До 100-ття Мико-
ли Лемика] / Інтерв'ю О. Хом'як з М. Посівничем // Високий замок
(Львів). – 2015. – 3 квітня.

[Ред. і упоряд.]: Степан Бандера: ...коли один скаже: Слава Укра-
їні! – Івано-Франківськ, 2015. – 160 с.

[Ред. і упоряд.]: Літопис Української Повстанської Армії. Ка-
лендар на 2016 рік / [співупоряд.: З. Боровець, І. Гомзяк, В. Гуме-
нюк, Д. Проданик]. – Львів, 2015. – 32 с.

Романюк М. В.

Українська народна самооборона та формування відділів Укра-
їнської повстанської армії на теренах Золочівської округи ОУН (літо
1943 р. – перша половина 1944 р.) // Новітня доба. – Львів, 2014. –
Вип. 2. – С. 37–48.

Золочівська округа ОУН у національно-визвольному русі (1937–
1953): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец.
07.00.01 “Історія України” / М. В. Романюк. – Львів, 2015. – 20 с.

Золочівська округа ОУН у національно-визвольному русі (1937–
1953): дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.01 / Михайло Васильович
Романюк. – Львів, 2015. – 257 с.

Військово-пропагандивна та організаційна діяльність націона-
лістичного підпілля Золочівської округи у період масової повстан-
ської боротьби (літо 1944 – літо 1946 рр.) // Брідщина – край на межі
Галичини й Волині. – Броди, 2015. – Вип. 8. – С. 36–43.

Націоналісти Бродівської гімназії // Гімназія в Бродах: від ми-
нувшини до відродження. – Броди: Бродівська гімназія ім. І. Тру-
ша, 2015. – Вип. 3: Матеріали третьої науково-теоретичної конфе-
ренції присвяченої 150-річчю створення гімназії (Броди, 19 червня
2015 р.) / [упоряд.: Н. Присяжнюк, А. Корчак]. – С. 98–109.

Розбудова оунівського підпілля Золочівської округи в період ні-
мецької окупації // Україна: культурна спадщина, національна свідо-
мість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на
пошану Юрія Сливки. – С. 253–265.

Втрати села Почапи на Золочівщині під час “Великої блокади”
початку 1946 року // Шлях перемоги. – 2015. – 14 січня.

Втрати куща “Стефанівського” під час “Великої блокади” січня
1946 року // Шлях перемоги. – 2015. – 21 січня.

Окружний провідник ОУН Золочівщини Кирило Якимець // Воля народу (Буськ). – 2015. – 4 червня.

Окружний провідник ОУН Золочівщини Кирило Якимець – “Бескид” // Шлях перемоги. – 2015. – 10 червня; Те ж: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrnationalism.com/history/1339-okruzhnij-providnik-oun-zolochivshchiny-kirilo-yakimets-beskid.html> (дата звернення 27.05.2015).

Стасюк О. Й.

Формування демократичних інституцій та виборчого права на українських землях у першій половині ХХ століття // Новітня доба. – Львів, 2014. – Вип. 2. – С. 27–36.

[Рец. на]: Вронська Т., Лисенко О. Тюремний мартиролог окупаційного режиму: написи на стінах нацистських казематів: науково-документальне видання. – Харків: Права людини, 2014. – 583 с. // Новітня доба. – Львів, 2014. – Вип. 2. – С. 145–146.

Форсована радянська західноукраїнських земель в світлі виборів представницьких органів влади // Парламентаризм в Центральній Східній Європі: історія, національні особливості, сучасні тенденції. – Київ, 2015. – С. 110–115.

Форми та методи спротиву населення під час виборчих кампаній в Західній Україні в 1946–1947 рр. // Матеріали VIII Волинської Всеукраїнської історико-краєзнавчої конференції (до 95-річчя заснування Житомирського державного університету імені Івана Франка). – Житомир, 2015. – С. 55–58.

“Пам’ятайте, що ви є Українці...” Степан Федак і національна справа [Електронний ресурс] // Українська правда. Історична правда. – 2015. – 25 червня. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2015/06/25/148445/>

Черчович І. П.

Realizacja zawodowa kobiet końca XIX – początku XX w. na przykładzie społeczeństwa ukraińskiego w Galicji // Przegląd nauk historycznych: Zbiór studiów Instytutu historii Uniwersytetu Łódzkiego / [pod red. Z. Anusiaka]. – Łódź, 2014. – Rocznik 13. – Nr. 2. – S. 147–161.

Громадська праця жінок на Гуцульщині зламу ХІХ–ХХ століть // Łemkowie, Bojkowie, Rusini historia, współczesność, kultura materialna s duchowa / [pod red.: B. Halczaka, S. Dudry]. – Zielona Góra, 2015. – T. 5. – S. 107–114.

Чорновол І. П.

Брідщина у світлі регіональної історії // Брідщина – край на межі Галичини й Волині: матеріали дев'ятої краєзнавчої конференції, присвяченої Міжнародному дню пам'яток історії та культури (Броди, 24 квітня 2015 р.). – Броди, 2015. – Вип. 8. – С. 12–15.

Релігія та культура на фронтах // Фронтири міста. – Дніпропетровськ, 2015. – № 4. – С. 8–21; Те ж [Електронний ресурс]. – Релігійно-інформаційна служба України (далі – РІСУ). – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/60833/ (14.08.2015).

Українські клерикальні партії Галичини (1896–1939) [Електронний ресурс]. – РІСУ. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/60925/ (26.08.2015).

Інтернат отців-змартвихвстанців як камінь спотикання в українсько-польських стосунках. Спогади Івана Франка про Романа Чарторийського і Валеріяна Калінку [Електронний ресурс]. – РІСУ. – Режим доступу: http://risu.org.ua/page.php?_lang=ua&path=exclusive%2F&name=events_people&id=60367&alias=&#_ftn11 (26.6.2015).

“Владика для всіх вірних”. Митрополит Андрей Шептицький у спогадах Олександра Барвінського [Електронний ресурс]. – РІСУ. – Режим доступу: http://risu.org.ua/page.php?_lang=ua&path=exclusive/&name=events_people&id=60632&alias=&#_ftn10 (24.07.2015).

Скільки коштує Шевченківська премія, або ще раз про плагіат [Електронний ресурс]. – Левый берег. – Режим доступу: http://blogs.lb.ua/igor_chornovol/292922_skilki_koshtuie_shevchenkivska.html 2015 (22.01.2015).

Стрийська “божа рілля” у Львові [Електронний ресурс]. – РІСУ. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/relig_tourism/religious_region/60442/ (6.07.2015).

Незбагненний митрополит. Кардинал Сильвестр Сембратович [Електронний ресурс]. – РІСУ. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/60504/ (10.07.2015).

Святий Юр на зламі століть. Митрополит Юліян Куїловський [Електронний ресурс]. – РІСУ. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/60572/ (17.07.2015).

Про цукерки, Моцарта та Собор св. Юра [Електронний ресурс]. – РІСУ. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/relig_tourism/religious_region/60661/ (27.07.2015).

Антоній Ангелович – перший греко-католицький митрополит Галицький (1808–1814) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/61001/ (4.09.2015).

Як шукали могилу митрополита Ангеловича на Городоцькому цвинтарі у Львові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/61041/?fb_action_ids=10206846800943548&fb_action_types=og.recommends (12.09.2015).

Тасмниці Галичиної могили у Крилосі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/relig_tourism/religious_region/61243/ (29.09.2015).

Як галицькі священики в депутати ходили (1861–1914) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/61440/ (20.10.2015).

Греко-католицьке духовенство в системі місцевого самоврядування Галичини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/61487/ (23.10.2015).

Священик Остап Нижанківський – жертва польсько-української війни 1918–1919 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/61560/ (31.10.2015).

Тасмниці Страдчанської гори [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/relig_tourism/religious_region/61243/ (20.11.2015).

Івано-Франкове та його сакральні пам'ятки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/relig_tourism/travel_notes/travel_authors/chornovol_travel/61929/ (15.12.2015).

[Рец.]: Від Порубіжжя до Пограниччя [на]: Кравченко В. Харьков/Харків: столица пограничья. – Вильнюс: Европейский гуманитарный университет, 2010. – 357 с.; Кравченко В., Мусиезов В., Филиппова О. Представления о Пограничье и практики их использования. – Вильнюс: Европейский гуманитарный университет, 2012. – 172 + 2 с. // Фронтири міста. – Дніпропетровськ, 2015. – № 4. – С. 219–222; Те ж: Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – С. 432–435.

[Рец.]: Станиславів під час Першої світової війни [на]: Сергій Адамович. Станиславів у часи лихоліть Великої війни (1914–1918 рр.). – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2013. – № 38. – 80 с. (Серія “Моє місто”) // З історії західно-українських земель. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – С. 295–296.

УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ, ЛЕКЦІЯХ

Аркуша О. Г.

Польський східногалицький консерватизм та українське питання на зламі XIX–XX ст. // Звітна наукова конференція викладачів, докторантів та аспірантів Львівського національного університету імені Івана Франка за 2014 рік (Львів, 2–3 лютого 2015 р.).

Українці Галичини в парламентських установах Габсбурзької монархії (друга половина XIX – початок XX століття) // Круглий стіл “Парламентаризм в Центрально-Східній Європі: історія, національні особливості, сучасні тенденції” (Львів, 17 квітня 2015 р.).

“Suggestions for project “Floating borders”. Group of participants from the University of L’viv” // Working meeting “Floating borders”. Eastern and South-Eastern Europe as a meeting point of different cultures: heritage, ethnicity, religions, economy and imaginary (Kraków, 27–29 czerwca 2015 p.).

Гавришко М. І.

Лицарка Бронзового хреста заслуги УПА: до 100-річчя Юлії Ганущак // Науково-практична конференція “Український визвольний рух (перша половина XX століття): краєзнавчі аспекти” (Дрогобич, 24 квітня 2015 р.).

Методологічний і джерельний інструментарій дослідників приватного життя (на прикладі історії ОУН і УПА 1940–1950-х рр. // Методологічний семінар “Вивчення жіночого досвіду Другої світової війни: вихід за межі (не)відомого” (Львів, 30 квітня 2015 р.).

Виміри сексуальності учасниць українського націоналістичного підпілля і УПА 40–50-х рр. XX століття // Панельна дискусія на тему “Вивчення жіночого досвіду Другої світової війни: повсякдення у надзвичайних історичних обставинах” (Чернівці, 7 травня 2015 р.).

Жіночі обличчя ОУН та УПА: специфіка досвіду та його репрезентації // Науковий семінар в рамках лекторію Союзу українок Америки (Львів, 15 травня 2015 р.).

“Illegitimate sexual behavior in the underground of OUN and UPA in Western Ukraine in the 1940s and 1950s” // Міжнародна наукова конференція “Against Our Will – 40 Years After: Exploring the Field of Sexual Violence in Armed Conflict” (Гамбург, Німеччина, 2–4 липня 2015 р.).

Жінки, чоловіки і насильство в ОУН, УПА у 40–50-і роки ХХ століття // Науковий семінар у Гамбурзькій фундації для вивчення і розвитку культури (Гамбург, Німеччина, 26 жовтня 2015 р.).

Мемуарна версія інтимності в підпіллі ОУН та УПА 1940-х – 1950-х рр.: особливості жіночого наративу // Методологічний семінар Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України “Історія-філологія: міждисциплінарний погляд на жінку” (Львів, 24 листопада 2015 р.).

Примусова інтимність: сексуальне насильство в ОУН і УПА у 1940-і–1950-і роки // Науковий семінар “Історія повсякденності учасників ОУН і УПА 1930–1950-х років” (Львів, 4–5 грудня 2015 р.).

Зайцев Ю. Д.

Взаємини антирежимної опозиції в Польщі та Україні на межі 1980–1990-х років: Візія Богуміли Бердиховської // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів у Центрально-Східній Європі (ХХ – поч. ХХІ століття) (Львів, 27 травня 2015 р.).

Виступ на презентації книги “Дві душі – одна ідея” – англomовного видання книги “Перегук двох над безвістю”: Листування Зіновія Красівського та Айріс Акагоші, опублікованої видавництвом “Смолоскип” 2015 р. (Львів, книгарня “Є”, 7 вересня 2015 р.).

Виступ на презентації книги “Благословенні душі, що вміють випромінювати (Зеновій Красівський і Олена Антонів)” в Музеї етнографії та художнього промислу під час ХХІІ форуму видавців (Львів, 12 вересня 2015 р.).

І хай святяться у віках їх імена в народі: Зіновій Красівський та Олена Антонів // Презентація книги “Благословенні душі...” (м. Стрий, 20 жовтня 2015 р.).

Модератор та доповідач на презентаціях книги “Благословенні душі...” у Моршині (25 вересня 2015 р.), Дрогобичі (4 жовтня 2015 р.), Івано-Франківську (4 листопада 2015 р.), Витвиці (12 листопада 2015 р.), Львові (Український католицький університет, 17 листопада 2015 р.).

Виступ у Палаці мистецтв на презентації двотомника Богдана Гориня “Любов і творчість Софії Карафори-Корбут” (Львів, 29 вересня 2015 р.).

Участь: Презентація двотомника спогадів Євгена Сверстюка та про нього “На полі чести” в музеї Т. Шевченка Палацу мистецтв (Львів, 11 вересня 2015 р.).

Участь: Вечір пам'яті Ірини Калинець з нагоди 75-річчя від дня народження (Львів, 6 грудня 2015 р.).

Лукачук О. В.

“Литва... це десь поза межами географії і водночас поряд із моїм серцем”: молодь про литовсько-українські взаємини на зламі ХХ–ХХІ ст.” // Звітна наукова конференція Львівського національного університету імені Івана Франка за 2014 рік (Львів, 2–4 лютого 2015 р.).

“У молитві зустрілись Литва й Україна”: релігійні аспекти українсько-литовських культурних зв'язків (1991–2015 рр.)” // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Українське питання в діяльності європарламентарів у 2004–2015 рр.: досвід депутатів з Литви // Круглий стіл “Парламентаризм в Центральній-Східній Європі: історія, національні особливості, сучасні тенденції” (Львів, 17 квітня 2015 р.).

“The Notion of “Center / Capital” and “Periphery / Province” in Political Concepts of the Polish-Lithuanian-Ukrainian Borderlands of the XXI Century” // Круглий стіл “Floating Borders. Eastern and South-Eastern Europe as a meeting point of different cultures: heritage, ethnicity, economy, imaginary and policy” (Краків, 28–30 квітня 2015 р.).

“Współcześni Ukraińcy o Polakach i Litwinach: od mitu Rzeczypospolitej do poszukiwania tożsamości europejskiej (na materiałach historii mówionej)” // III Międzynarodowy Kongres Lituanistów (III Міжнародний конгрес литuanістів) (Вроцлав, 13–14 травня 2015 р.).

“Біль і радість, туга й щастя – отак і живемо з дня на день...”: конструювання образу сучасного українського воїна в громадській думці жителів військового містечка (на прикладі Яворова) // Міжнародна наукова конференція “Усна історія (не)подоланого минулого: подія – наратив – інтерпретація” (Одеса, 8–9 жовтня 2015 р.).

Учасник круглого столу // Публічна дискусія-семінар “Внутрішньо переміщені особи в Україні – від повної інтеграції до стигматизації” (Львів, 30 жовтня 2015 р.).

Записи усних свідчень про події Революції гідності у Львові та Львівській області: методологічні зауваги дослідника // Методичний

семінар учасників проекту “Майдан усна історія” за сприянням Українського інституту національної пам’яті (Київ, 11–12 грудня 2015 р.).

Луцький О. І.

Релігієзнавчі дослідження Інституту суспільних наук (1970–1980-ті рр.) // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Науково-бібліографічна діяльність Марії Вальо в інтерпретації Миколи Кравця // Наукова конференція на пошану пам’яті Марії Вальо (до 90-річчя з дня народження) “Життя у трьох вимірах – література, театр, бібліографія” (Львів, 16 червня 2015 р.).

Пасіцька О. І.

Морально-етичне та естетичне виховання української молоді у професійних організаціях Львова у 20–30-х роках ХХ ст. // Міжнародна наукова конференція “ХХVII-ті читання, присвячені пам’яті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи Казимира Твардовського” (Львів, 11–12 лютого 2015 р.).

Українські політичні партії та громадські організації Галичини: від політичних впливів до співпраці // Наукова конференція “Український політикум Галичини у 1920–1930-х роках (до 90-річчя утворення Українського національно-демократичного об’єднання)” (Львів, 6 листопада 2015 р.).

Андрей Шептицький у контексті суспільно-економічного розвитку Галичини 20–30-х років ХХ ст. // Всеукраїнська науково-практична конференція “Митрополит Андрей Шептицький в релігійно-церковному і громадсько-культурному житті України” (до 150-річчя від дня народження) (Івано-Франківськ, 26 листопада 2015 р.).

Патер І. Г.

Ставлення Союзу визволення України до Церкви // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Роль та місце туристичної галузі в соціально-економічному розвитку регіону // Міжнародна науково-практична конференція “Актуальні проблеми наукового й освітнього простору в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів” (Мукачеве, 14–15 травня 2015 р.).

Медична опіка над українськими виселенцями в австрійських таборах у роки Першої світової війни // Український політикум

Галичини у 1920–1930-х роках (до 90-річчя утворення УНДО) (Львів, 6 листопада 2015 р.).

Посівнич М. Р.

Роман Шухевич: людина і вояк // Академія з нагоди 65-ї річниці смерті Головного Командира УПА / Ліга Українців Канади (Торонто, 3 травня 2015 р.).

Україна: між минулим і сучасним // Українська Суспільна Служба Канади (Торонто, 27 травня 2015 р.).

Степан Бандера: від минулого до сучасного // Наукова конференція: “Національно-визвольна боротьба, якій немає кінця” / МГО Світовий Конгрес Бойків (Турка, 8 серпня 2015 р.).

Романюк М. В.

Військово-пропагандивна та організаційна діяльність націоналістичного підпілля Золочівської округи у період масової повстанської боротьби (літо 1944 – літо 1946 рр.) // IX Науково-краєзнавча конференція “Брідщина – край на межі Галичини й Волині” (Броди, 24 квітня 2015 р.).

Стасюк О. Й.

Форсована радянізація західноукраїнських земель в світлі виборів представницьких органів влади // Міжнародна наукова конференція “Парламентаризм в Центральній-Східній Європі: історія, національні особливості, сучасні тенденції” (Львів, 17 травня 2015 р.).

Форми та методи спротиву населення під час виборчих кампаній в Західній Україні в 1946–1947 рр. // VIII Волинська всеукраїнська історико-краєзнавча конференція (Житомир, 20 листопада 2015 р.).

Коментарі для науково-популярної програми “Історична правда з Вахтангом Кіпіані” на телеканалі ZIK на тему “Художники у лавах УПА”.

Черчович І. І.

“З природи склонні до афекцій і сентиментів”: жінки і релігія в Галичині зламу XIX – початку XX століття // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

“Bezdzietna osoba, znająca się na gospodarstwie domowym i kuchni, przyjmę posadę teraz”: kobiety na rynku pracy we Lwowie drugiej

połowy XIX wieku // IV Інтердисциплінарна міська конференція молодих вчених “Incolae, hospites, peregrini... Ludzie bez praw obywatelskich w mieście średniowiecznym i nowożytnym” (Торунь, 19–20 червня 2015 р.).

“Життя чоловіки має так довго реальну вартість, як довга мала хвилинка в товаристві гарної жінки”: уявлення про жіночність у галицькому суспільстві другої половини XIX – початку XX століття // Круглий стіл Ради молодих вчених “Історія – філологія: міждисциплінарний погляд на жінку” (Львів, 24 листопада 2015 р.).

Чорновол І. П.

Історія адміністративного поділу як напрямок регіональної історії. На прикладі Пустомитівського району (1782–2004) // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Брідщина у світлі регіональної історії // IX Науково-краєзнавча конференція “Брідщина – край на межі Галичини й Волині” (Броди, 24 квітня 2015 р.).

Українські адвокати в Галицькому сеймі. 1861–1914 // Всеукраїнський круглий стіл “Адвокатура України: історія і сучасність” (на пошану адвоката, президента Української народної Республіки в екзилі Степана Порфировича Вітвицького) (Львів, 24 листопада 2015 р.).

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

2015 р. працівники відділу української мови продовжили виконання четвертого етапу планової наукової теми “Українська історична та діалектна лексикологія і лексикографія” (2014–2018).

Важливим результатом досліджень стала публікація монографії О. Заневич “Українська мова XVI–XVII ст.: дієслово. Семантика, перехідність, об’єкт” і лексикографічної праці Г. Дидик-Меуш, О. Слободзяник “Українські красиви XVI–XVIII ст. Слово. Текст. Словник”, а також збірників наукових праць “Писемні пам’ятки: текст і контекст” (відп. ред. Г. Дидик-Меуш, серія “Історія мови”), “Діалектологічні студії. 10. Традиції і новаторство” (відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей, серія “Діалектологічна скриня”). Крім цього, вийшло третє, змінене й доповнене, видання праці Н. Хобзей, О. Сімович, Т. Ястремської та Г. Дидик-Меуш “Лексикон львівський: поважно і на жарт”.

Протягом року тривала робота над редагуванням 17 та 18 випусків “Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.” (відп. ред. М. Чікало, ред. Г. Войтів) та створенням словникових статей до 18 та 19 випусків (автори: О. Кровицька, Г. Дидик-Меуш, Н. Багнюк, Ю. Осінчук, О. Заневич, О. Шпиль). Як відомо, аналітичні дослідження актуальних питань сучасної літературної мови, а також узагальнювальні теоретичні розвідки практично не можливі без погляду в діяхронію у мові. Тому настільки важливі лексикографічні праці історичного плану, серед яких етимологічні, діалектні й насамперед історичні словники. Історичні словники по-своєму інтерпретують історію слова, розвиток його семантичної структури та форми, демонструють етапи пізнавальної і розумової діяльності кожного народу. І. Огієнко свого часу наголошував на цінності історичного словника, вітаючи появу двох зошитів словника Є. Тимченка: “Історичний словник української мови! Мрія трьох поколінь українських мовознавців. Та це ж тепер сотні рук (і не тільки) хапливо потягнуться до нього, як до вищого трибуналу, як до найавторитетнішого джерела за виясненням найрізномірніших питань і темних загадок із обсягу не тільки чистого мовознавства. До цього Словника, в першу чергу, негайно звернуться всі мовознавці, і не тільки

слов'янські, шукаючи в них відповіді на питання, що їх у кожного з фахових лінгвістів назбиралося чимало". Історичні словники демонструють писемну традицію конкретної мови. Адже укладачі не можуть допустити здогадок, реконструкції того чи того слова або словосполучення. До завдань історичної лексикографії входить документування (не просто ілюстрація!) всієї інформації про слово, вміщеної у словниковій статті конкретного типу словника. У практиці історичної лексикографії не прийнято подавати власних прикладів, навіть на основі матеріалу, яким багата картотека. Тільки виокремлені з реального тексту синтаксично закінчені смислові одиниці – словосполучення, синтагми, фрази, які мають точне покликання на дату оригіналу і списку, із вказівкою на аркуш чи сторінку видання – можна вважати документальним матеріалом. Мистецтво документувати в історичній лексикографії полягає в доборі й такій сегментації контекстів, яка, забезпечуючи достатню інформативність, не завантажить корисної площі словникової статті баластним матеріалом, який безпосередньо не стосується досліджуваного слова. Лише текст писемної пам'ятки може бути єдиним джерелом для створення реєстру історичного словника й ілюстративної частини. Крім цього, і граматичну характеристику слова, і розкриття його семантики лексикографі подають, ґрунтуючись на текстовому матеріалі пам'ятки. Отож, джерелами для кожного історичного словника повинні бути не всі пам'ятки конкретного періоду з конкретної території, а лише тексти, в яких переважає та чи та мова. У кожному історичному словнику статус слова виявляється у трьох вимірах: час, простір і динаміка.

Дослідження в межах теми "Українська історична та діалектна лексикологія і лексикографія" реалізовано із застосуванням новітньої методології, за участі фахівців суміжних наукових дисциплін. Студії з історії мови та діалектології, з уваги на нерозривний зв'язок між цими науками, мали комплексний вимір і вагомі результати. Серед різноаспектних досліджень із цієї проблематики вже опубліковано (понад 25 арк.) та подано до друку низку праць: Г. Дидик-Меуш "Львівські пам'ятки ділового стилю XVI–XVII ст. як джерело вивчення історії граматичних класів слів", "Українські складені найменування XVI–XVIII ст.: Особливості лексикографічної кодифікації", "Всеомогучий Богъ – добродчинный чоловікъ – жива церковь. Атрибутивна панорама староукраїнського тексту. 3", "Діалектизм як допоміжний засіб для укладання "Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.", "Службові частини мови: функціональний аспект (на матеріалі пам'яток української мови XVI–XVII ст.)"; Г. Войтів "Семантична

історія слова «мир» в українській мові XVI – I пол. XVII ст.”, “Семантичний компонент «благодать» у значеннєвій структурі абстрактних іменників української мови XVI – I пол. XVII ст.”; О. Заневич “Родовий відмінок: формування системи значень у східнослов’янських мовах”, “Знахідний відмінок в українській мові XVI–XVII ст.: основні засоби вираження”, “Родовий відмінок об’єкта в українській мові: особливості та значення”, Ю. Осінчука “Особові та зворотний займенники у давніх перекладних канонічних текстах: морфологічний аспект”, “Із досліджень старослов’янських пам’яток східнослов’янської редакції: іменники з основою *-а (*-ja)” й ін.

Одна з актуальних проблем, які постали перед дослідниками давніх рукописних і друкованих пам’яток, створених на східнослов’янських землях, – це проблема вивчення специфічних рис графічного та мовного оформлення інкунабул, що дали би змогу датувати писемні пам’ятки, а також розмежувати їх територіально. Територію виготовлення рукопису можна локалізувати передусім на підставі аналізу його мови, а про час написання свідчать особливі накреслення літер. Проблемам цілісного комплексного аналізу пам’яток присвячено низку досліджень працівників відділу української мови, зокрема: Багнюк Н. “Мовні засоби впливу на слухача / читача в українській пам’ятці XVI ст. «Страсті Христові»”, “Українська рукописна пам’ятка другої половини XVI століття «Страсті Христові»: з історії дослідження”; Кровицька О. “Волинські пам’ятки XVI–XVII ст. у корпусі джерел історичного словника”, “Пам’ятки художнього стилю як джерело історичного словника” й ін.

Діалектологічна проблематика в контексті виконання планової теми впродовж усього року також перебувала у фокусі науковців. Лексикографічне опрацювання матеріалу – квінтесенція будь-яких лінгвістичних студій, що декларують усеохопність і претендують на статус фундаментальних. Особливо актуально звучить ця теза щодо досліджень, які ґрунтуються на діалектному матеріалі. Лексикографічний опис лінгвістичної дійсності, однієї із форм існування мови, – не лише спроба відчитати призабуті чи фрагментарно втрачені сегменти мовно-культурного виміру нації, а й зберегти їх. Праця над словником, безперечно, передбачає низку завдань, серед яких: а) спроба систематизації попередніх напрацювань (маємо на увазі архітекτονіку словника й препаратований матеріал); б) скрупульозна фіксація та паспортизація тих мовних фрагментів, які упорядник декларує як предмет дослідження, що згодом мають стати фундаментом чи джерелом нових студій; в) поширення опрацьованого

матеріалу не лише серед обмеженого кола вузьких фахівців (наприклад, діалектологів), а й серед широкого загалу дослідників гуманітарних дисциплін.

Словник як факт культури – унікальний спосіб ретрансляції смислів, втілених у мові, та збереження мовної (у цьому випадку – діалектної) дійсності, легкої та мінливої в часі, можливо, через часткове переривання традиції наслідування (вплив екстра- й інтралінгвальних чинників). Діалектне мовлення, перебуваючи в автохтонних територіальних резерваціях, поступово втрачає численні мовні елементи, що виявляють різночасові етапи розвитку мови. Єдиний спосіб збереження такого матеріалу – лексикографічне опрацювання, що знаменує важливий етап його пізнання. Саме тому сучасна діалектологічна наука приділяє значну увагу дослідженню й упорядкуванню зібраного матеріалу. У цій царині є чимало напрацювань із діалектного словникарства.

Упродовж року опубліковано низку досліджень цього типу: Т. Ястремська “The lexeme **верх**: its phonetic and semantic features, and derivative resources in south-western dialects of Ukrainian”, “Динаміка діалектних явищ у тексті”, “Динаміка семантичних змін у гуцульських говірках”, “Система дериватів із коренем *-верх-*: історичний та діалектний виміри” й ін.; Н. Хобзей “Текст і словник: площини перетину”, “Назви Русин, руський в словниках і поза ними”, “Мовний світ гуцулів у форматі словника: Іван Вагилевич”, “Сучасний діалектний словник: моделі вдосконалення” та ін., В. Різник “Семантика слова борщ у говірках надсянсько-наддністрянського суміжжя”, О. Сімович “Символ у контексті культури”, “Формування семантики традиційних вербальних символів” та ін.

Актуальними для співробітників відділу залишалися дослідження, пов’язані із вшануванням попередників і значущих історичних подій. Окрім низки доповідей та опублікованих студій, працівники здійснювали рецензування наукових праць, опонували дисертаційні дослідження.

ПУБЛІКАЦІЇ

Хобзей Н. В.

Лексикон львівський: поважно і на жарт. – 3 вид., доповн. і випр. – Львів, 2015. – 895 с. (Серія “Діалектологічна скриня”) [спів-авт.: О. Сімович, Т. Ястремська, Г. Дидик-Меуш].

Назви *Русин, руський* в словниках і поза ними // Писемні пам'ятки: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2015. – С. 92–101.

Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – (Серія “Діалектологічна скриня”) [статті: “Українська діалектна морфологія сьогодення”. – С. 585–589; “Мовний світ гуцулів у форматі словника: Іван Вагилевич”. – С. 51–61; “Сучасний діалектний словник: моделі вдосконалення”. – С. 600–605; “Скарби говірок Закарпаття у творчому доробку Професора Івана Сабадоша”. – С. 606–608; “Про що говорять написи українських цвинтарів у Польщі”. – С. 609–611].

Текст і словник: площини перетину // Діалекти в синхронії та діакронії: матеріали Міжнародного круглого столу “Діалектний текст як джерело лінгвістичних студій” (Київ, 22–25 березня 2015 р.). – Київ, 2015. – С. 432–439.

Багнюк Н. В.

Зі здобутків діалектологічної науки: нові видання (2012–2015) // Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 593–600. – (Серія “Діалектологічна скриня”).

Мовні засоби впливу на слухача/читача в українській пам'ятці XVI ст. “Страсті Христові” // *Ucrainistica*: зб. наук. праць / [відп. ред. М. Вербовий]. – Кривий Ріг: Криворізький держ. пед. університет, 2015. – С. 39–49.

Повтор як стилетворчий засіб у мові українських проповідей кінця XVI – початку XVII ст. // *Лінгвістика*: зб. наук. праць / [гол. ред. К. Глуховцева]. – Старобільськ: Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, 2015. – № 2(33). – С. 71–79.

Українська рукописна пам'ятка другої половини XVI століття “Страсті Христові”: з історії дослідження // Писемні пам'ятки: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2015. – С. 22–30. – (Серія “Історія мови”).

Хроніка // Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 616. – (Серія “Діалектологічна скриня”).

Войтів Г. В.

Семантична історія слова “мир” в українській мові XVI – I пол. XVII ст. // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні.

Збірник наукових праць, присвячений 100-річчю від дня народження І. К. Свєшнікова – Київ, 2015. – Вип. 24. – С. 400–406.

Семантичний компонент “благодать” у значеннєвій структурі абстрактних іменників української мови XVI – I пол. XVII ст. // Писемні пам’ятки: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2015. – С. 30–40. – (Серія “Історія мови”).

Дидик-Меуш Г. М.

Лексикон львівський: поважно і на жарт. – 3-тє вид., доповн. і випр. – Львів, 2015. – 895 с. – (Серія “Діалектологічна скриня”) [співавт.: Н. Хобзей, О. Сімович, Т. Ястремська].

Українські красиви XVI–XVIII ст. Слово. Текст. Словник. – Львів, 2015. – 450 с. (Серія “Історія мови”) [співавт. О. Слободзяник].

Всемогутий Богъ – доброчинный чоловікъ – жива церковь. Атрибутивна панорама староукраїнського тексту. 3 // Писемні пам’ятки: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2015. – С. 41–70. – (Серія “Історія мови”).

Діалектизм як допоміжний засіб для укладання “Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.” // Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 18–22. – (Серія “Діалектологічна скриня”).

Львівські пам’ятки ділового стилю XVI–XVII ст. як джерело вивчення історії граматичних класів слів // Нові дослідження пам’яток козацької доби в Україні. Збірник наукових праць, присвячений 100-річчю від дня народження І. К. Свєшнікова. – Київ, 2015. – Вип. 24. – С. 471–481.

“Мікротопонімія Володавщини на перетині українського та польського мовного пластів” (огляд книжки М. Olejnika) / Mikrotoponimia powiatu włodawskiego (Lublin, 2014) // Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 612–615.

Українські складені найменування XVI–XVIII ст.: особливості лексикографічної кодифікації // Українське мовознавство. – 2015. – Вип. 1(45). – С. 42–49.

Заневич О. Є.

Українська мова XVI–XVII ст.: дієслово. Семантика, перехідність, об’єкт: монографія. – Львів, 2015. – 256 с. – (Серія “Історія мови”).

Знахідний відмінок в українській мові XVI–XVII ст.: основні засоби вираження // Писемні пам'ятки української мови: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2015. – С. 150–157.

Родовий відмінок об'єкта в українській мові: особливості та значення // Сучасна філологія: теорія і практика: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20–21 березня 2015 р.). – Херсон, 2015. – С. 10–15.

[Рец.]: Особливості уснорозмовної мови Полтавщини XVI ст.: система дієслівних форм // Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 578–583. – (Серія “Діалектологічна скриня”).

Кровицька О. В.

Волинські пам'ятки XVI–XVII ст. у корпусі джерел історичного словника // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. Збірник наукових праць, присвячений 100-річчю від дня народження І. К. Свєшнікова. – Київ, 2015. – Вип. 24. – С. 400–406.

Пам'ятки художнього стилю як джерело історичного словника // Писемні пам'ятки: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2015. – С. 13–21. – (Серія “Історія мови”).

Осінчук Ю. В.

Із досліджень старослов'янських пам'яток східнослов'янської редакції: іменники з основою *-а (*-ja) // Науковий потенціал славістики: історичні здобутки та тенденції розвитку: тези доповідей Міжнародної наукової конференції до Дня слов'янської писемності і культури (Київ, 21 травня 2015 р.). – Київ, 2015. – С. 34–36.

Особові та зворотний займенники у давніх перекладних канонічних текстах: морфологічний аспект // Писемні пам'ятки: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2015. – С. 158–179. – (Серія “Історія мови”).

Словник мікротопонімів Радехівського району Львівської області // Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 519–535. – (Серія “Діалектологічна скриня”).

Церковно-обрядова лексика різдвяного циклу в староукраїнських текстах // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. Збірник наукових праць, присвячений 100-річчю від дня народження І. К. Свєшнікова. – Київ, 2015. – Вип. 24. – С. 462–470.

Різник В. П.

Семантика слова борщ у говірках надсянсько-наддністрянського суміжжя // Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 358–363.

Сімович О. І.

Лексикон львівський: поважно і на жарт. – 3-тє вид., доповн. і випр. – Львів, 2015. – 895 с. – (Серія “Діалектологічна скриня”) [співавт: Н. Хобзей, Т. Ястремська, Г. Дидик-Меуш].

“Гербарій” Михайла Лесева // Діалектологічні студії 10. Традиції і новаторство / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 576–578. – (Серія “Діалектологічна скриня”).

Символ у контексті культури // Мовне і культурне розмаїття у Східній та Центральній Європі: цінності та виклики. Тези доповідей Міжнародної інтердисциплінарної конференції (Берегово, 26–28 березня 2015 р.) / [за ред. В. Газдаг]. – Берегово, 2015. – С. 109.

Формування семантики традиційних вербальних символів. 1: об’єктивні чинники // Zbór raportów naukowych. Literatura i kulturoznawstwo. Projekty naukowe (26.01.2015–27.01.2015). – Warszawa, 2015. – S. 119–124.

Формування семантики традиційних вербальних символів. 2: суб’єктивні чинники // Zbór raportów naukowych. Literatura i kulturoznawstwo. Projekty naukowe (27.02.2015–28.02.2015). – Warszawa, 2015. – S. 116–123.

Шпиль О. Б.

Граматика і семантика присвійних займенників мой – наш у пам’ятках української мови XVI – першої половини XVII століття // Писемні пам’ятки: текст і контекст / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2015. – С. 179–191. – (Серія “Історія мови”).

Займенник в українських граматиках // Українське мовознавство / [відп. ред. А. Мойсієнко]. – Київ, 2015. – Вип. 45/1. – С. 422–428.

Займенники гоноративності у пам’ятках XVI–XVII століття // Проблеми гуманітарних наук: зб. наук. праць / [відп. ред. М. Федурко]. – Дрогобич: Дрогобицький держ. пед. університет ім. І. Франка, 2015. – С. 152–158.

Особові займенники *вы (ви)* і *ты (ти)* у пам’ятках XVI–XVII століть: граматика // Zbiór raportów naukowych. Filologia i kultura: problemy i perspektywy. – Warszawa, 2015. – S. 28–32.

Ястремська Т. О.

Лексикон львівський: поважно і на жарт. – 3-тє вид., доповн. і випр. – Львів, 2015. – 895 с. – (Серія “Діалектологічна скриня”) [співавт.: Н. Хобзей, О. Сімович, Г. Дидик-Меуш].

The lexeme **верх**: its phonetic and semantic features, and derivative resources in south-western dialects of Ukrainian // *LingVaria*. – Rok X (2015). – N 1(19). – S. 221–239.

“Біблійні історії” у контексті становлення української мови початку ХХ століття // *Мовне і культурне розмаїття у Східній та Центральній Європі: цінності та виклики. Тези доповідей Міжнародної інтердисциплінарної конференції (Берегово, 26–28 березня 2015 р.)* / [за ред. В. Газдаг]. – Берегово, 2015. – С. 128.

Динаміка діалектних явищ у тексті // *Діалекти в синхронії та діакронії: матеріали Міжнародного круглого столу “Діалектний текст як джерело лінгвістичних студій”* (Київ, 22–25 березня 2015 р.). – Київ, 2015. – С. 480–492.

Динаміка семантичних змін у гуцульських говірках // *Streszenia referatów na międzynarodową konferencję naukową z cyklu “Dialektologia słowiańska” “Dynamika rozwoju gwar słowiańskich w kontekście dziedzictwa narodowego i kulturowego”* (Warszawa, 11–12 czerwca 2015 r.). – Warszawa, 2015. – S. 18.

Деривати з коренем -*верх*-. українсько-польські паралелі // *Teka Komisji polsko-ukraińskich związków kulturowych* / [pod. red. L. Frolak]. – Lublin: PAN OL, 2015. – T. 10. – S. 105–114.

Система дериватів із коренем -*верх*-. історичний та діалектний виміри // *Діалектологічні студії 10: Традиції і новаторство* [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів, 2015. – С. 370–392. – (Серія “Діалектологічна скриня”).

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ, ЛЕКЦІЯХ

Хобзей Н. В.

Діалектний текст, діалектний словник: площини перетину // *Міжнародний круглий стіл “Діалектний текст як джерело лінгвістичних студій”* (Київ, 23–24 березня 2015 р.).

Культурний контекст “Словника-пам’ятника” Олексі Бевки // *Міжнародна інтердисциплінарна конференція “Мовне і культурне розмаїття у Східній та Центральній Європі: цінності та виклики”* (Берегово, 26–27 березня 2015 р.).

[Дискутант] // Міжнародна наукова конференція “Кирило Транквіліон Ставровецький – Проповідник Слова Божого” (Львів, 23–25 квітня 2015 р.).

Священики-лексикografi // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Проблема дефініції слова в діалектних словниках // Засідання Мовознавчої комісії НТШ (Львів, 19 березня 2015 р.).

Говірки суміжжя в діалектній лексикографії: проблеми опису // Міжнародна наукова конференція “Pogranicza słowiańskie w opisach językoznawczych i opomastycznych” (Влодава, 19–20 червня 2015 р.).

Сучасна українська діалектна фразеологія: лексикографічний аспект // Міжнародна наукова конференція “Słowiańska frazeologia gwaraowa” (Краків, 3–4 жовтня 2015 р.).

Гуцульські світи у форматі словника // Міжнародна наукова конференція “Мова як світ світів: граматики і поетика текстових структур” (Київ, 5–6 листопада 2015 р.).

Слова Русин, руський в словниках і поза ними // Міжнародна наукова конференція “Походження та розвиток української мови та її говорів” (Житомир, 13–14 листопада 2015 р.).

Багнюк Н. В.

Рукописна пам’ятка XVI ст. “Страсті Христові”: стильові особливості тексту // Засідання мовознавчої комісії XXV Наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 19 березня 2015 р.).

Олекса Горбач про мову української Церкви // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Діалектна основа рукописної пам’ятки “Страсті Христові” // XXIV Міжнародна конференція “Нові дослідження пам’яток козацької доби в Україні” (Київ, 19–20 березня 2015 р.).

Мовні засоби впливу на слухача/читача в українських проповідях XVI – початку XVIII ст. // Тимченківські наукові читання. Засідання 4: Пам’ятки української мови: стилі та жанри (Львів, 1–2 жовтня 2015 р.).

Войтів Г. В.

Семантичний потенціал лексем з коренем -мир- в українській мові XVI – I пол. XVII ст. // Засідання мовознавчої комісії XXV Наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 19 березня 2015 р.).

З історії формування предметно-тематичної групи назв богослужбових предметів у пам’ятках української мови XVI–XVII ст. //

П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Лексика на позначення мирних відносин у “Картотеці історичного словника XVI – I пол. XVII ст.” // XXIV Міжнародна конференція “Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні” (Київ, 19–20 березня 2015 р.).

Творча спадщина Кирила Транквіліона Ставровецького в корпусі “Історичного словника української мови” [співавтор. О. Кровицька] // Міжнародна наукова конференція “Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого” (Львів; Унів, 23–25 квітня 2015 р.).

Походження та історія назв лемківської народної ноші // Круглий стіл “Лемківська обрядовість у контексті української культури” (Львів, 28–29 березня 2015 р.).

М'яка твердість галичанки // Наукова конференція “Життя у трьох вимірах” на пошану Марії Вальо (Львів, 16 червня 2015 р.).

Мовна репрезентація поняття “Богородиця” у Картотеці словника української мови XVI – першої половини XVII ст. // Тимченківські наукові читання. Засідання 4: Пам'ятки української мови: стилі та жанри (Львів, 1–2 жовтня 2015 р.).

Дидик-Меуш Г. М.

Мова Львова XVI–XVII ст.: жанри, стилі, образ // XXIV Міжнародна науково-практична конференція “Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні” (Київ, 20 березня 2015 р.).

Культура і традиції українців, відображені у корпусі топоапелятивів XVI–XVIII століть // Міжнародна інтердисциплінарна конференція “Мовне і культурне розмаїття у Східній та Центральній Європі: цінності та виклики” (Берегово, 26–28 березня 2015 р.).

Українські складені найменування XVI–XVIII ст.: Особливості лексикографічної кодифікації // Міжнародна конференція “Мова як світ світів” (Київ, 4–6 листопада 2015 р.).

Участь у Круглому столі з питань діалектної лексикографії // Міжнародна конференція “Słowiańska frazeologia gwarowa” (Краків, 4–5 жовтня 2015 р.).

Доповідь-презентація про словник “Українські краєвиди XVI–XVIII ст. Слово. Текст. Словник” // Тимченківські наукові читання. Засідання 4: “Пам'ятки української мови: стилі та жанри” (Львів, 1–3 жовтня 2015 р.).

Заневич О. Є.

Знахідний відмінок об'єкта в українській мові: особливості значень // Засідання Мовознавчої комісії НТШ (Львів, 19 березня 2015 р.).

Особливості та значення родового відмінка в українській мові // Міжнародна науково-практична конференція “Сучасна філологія: теорія і практика” (Київ, 20–21 березня 2015 р.).

Українська мова XVI–XVII ст.: дієслово. Семантика, перехідність, об'єкт // Тимченківські наукові читання. Засідання 4: Пам'ятки української мови: стилі і жанри” (Львів, 1–2 жовтня 2015 р.).

Кровицька О. В.

Кирило Транквіліон Ставровецький у друкованій культурі XVI–XVII ст. // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Творча спадщина Кирила Транквіліона Ставровецького в корпусі “Історичного словника української мови” [співавт. О. Войтів] // Міжнародна наукова конференція “Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого” (Львів; Унів, 23–25 квітня 2015 р.).

Волинські пам'ятки XVI–XVII ст. у корпусі джерел історичного словника // XXIV Міжнародна конференція “Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні” (Київ, 19–20 березня 2015 р.).

Бібліотека – це “особливий дух спілкування” // Наукова конференція “Життя у трьох вимірах” на пошану Марії Вальо (Львів, 16 червня 2015 р.).

Іван Верхратський – дослідник лемківських говірок // Круглий стіл “Лемківська обрядовість у контексті української культури” (Львів, 28–29 березня 2015 р.).

Назви рослинного світу в текстах конфесійного стилю XVI–XVII ст. // Тимченківські наукові читання. Засідання 4: Пам'ятки української мови: стилі та жанри (Львів, 1–2 жовтня 2015 р.).

Осінчук Ю. В.

Лексичні варіанти в давніх канонічних Євангеліях-апракосах // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Церковно-обрядова лексика різдвяного циклу в староукраїнських текстах // XXIV Міжнародна науково-практична конферен-

ція “Нові дослідження пам’яток козацької доби в Україні” (Київ, 20 березня 2015 р.).

Із досліджень старослов’янських пам’яток східнослов’янської редакції: іменники з основою *-а (*-ja) // Міжнародна наукова конференція “Науковий потенціал славістики: історичні здобутки та тенденції розвитку” (Київ, 21 травня 2015 р.).

Історичне та практичне значення неопублікованої частини “Історичного словника українського языка” Є. Тимченка // Тимченківські наукові читання. Засідання 4: “Пам’ятки української мови: стилі та жанри” (Львів, 1–3 жовтня 2015 р.).

Різник В. П.

Назви страв, які готують у піст, у говірках надсянсько-наддністрянського суміжжя // Засідання мовознавчої комісії XXV Наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 19 березня 2015 р.).

Назви страв із картоплі в говірках надсянсько-наддністрянського суміжжя // Актуальні проблеми діалектології. Засідання 15: Діалект і пам’ятка (Львів, 1–2 жовтня 2015 р.).

Сімович О. І.

Символ хрест в українській культурній традиції // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Концепція створення словника вербальних символів // Засідання Мовознавчої комісії НТШ (Львів, 19 березня 2015 р.).

Символ у контексті культури // Міжнародна інтердисциплінарна конференція “Мовне і культурне розмаїття у Східній та Центральній Європі: цінності та виклики” (Берегово, 26–28 березня 2015 р.).

Шпиль О. Б.

Грамматика присвійних займенників мой – нашъ в пам’ятках XVI – першої половини XVII ст. // Засідання мовознавчої комісії XXV Наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 19 березня 2015 р.).

Семантика і граматики присвійного займенника свой у пам’ятках XVI–XVII ст. // Тимченківські наукові читання. Засідання 4: Пам’ятки української мови: стилі та жанри (Львів, 1–3 жовтня 2015 р.).

Займенник в українських граматиках // Х Міжнародна наукова конференція “Мова як світ світів: граматика і поетика текстових структур” (Київ, 5–6 листопада 2015 р.).

Ястремська Т. О.

“Біблійні історії” як зразок західноукраїнського варіанта літературної мови початку ХХ ст. // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Лексема **верх**: фонетико-семантична характеристика та словотворчий потенціал // Засідання мовознавчої комісії ХХV Наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 19 березня 2015 р.).

“Біблійні історії” у контексті становлення української мови початку ХХ століття // Міжнародна інтердисциплінарна конференція “Мовне і культурне розмаїття у Східній та Центральній Європі: цінності та виклики” (Берегово, 26–28 березня 2015 р.).

Динаміка семантичних змін у гуцульських говірках // Międzynarodowa konferencja naukowa z cyklu “Dialektologia słowiańska” “Dynamika rozwoju gwar słowiańskich w kontekście dziedzictwa narodowego i kulturowego” (Warszawa, 11–13 czerwca 2015 r.).

Семантична еволюція ‘час’ – ‘погода’: деривати з коренем -год- // Актуальні проблеми діалектології. Засідання 15: “Діалект і пам’ятка” (Львів, 1–2 жовтня 2015 р.).

Із наукових заходів відділу української мови
(семінар “Актуальні проблеми діалектології 15”,
Тимченківські читання 4: “Пам’ятки української мови:
стилі та жанри”)

У перші дні жовтня відділ української мови Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України спільно з мовознавчою комісією Наукового товариства ім. Шевченка провели Міжнародну наукову конференцію, на якій зібралося понад 60 учасників – знаних науковців і дослідників-початківців з України, Польщі, Угорщини, Хорватії. Під час цього річної наукової зустрічі вдалося втілити особливий задум – зібрати разом мовознавців-діалектологів (у межах наукового семінару “Актуальні проблеми діалектології”. Засідання 15: “Діалект і пам’ятка”) та мовознавців, які досліджують

писемні пам'ятки (в межах 4-го засідання *Тимченківських наукових читань “Пам'ятки української мови: стилі та жанри”*). 1 жовтня в конференційній залі Наукового товариства ім. Шевченка відбулося пленарне засідання, на якому з фундаментальними доповідями виступили *Галина Наєнко* (Київський національний університет ім. Т. Шевченка), *Наталія Пуряєва* (Інститут української мови НАН України, Київ), *Дорота К. Рембішевська* та *Януш Сятковський* (Інститут славістики Польської академії наук, Варшава), *Любов Фроляк* (Університет Марії Кюрі-Склодовської, Люблін), *Віра Фрис* (Український католицький університет, Львів), *Борис Галас* (Ужгородський національний університет), *Тетяна Ястремська* (Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Львів), *Борис Коваленко* (Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка). 2 жовтня робота конференції продовжилася у стінах Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України і тривала у трьох секціях, на яких виступили: Оксана Тимко-Дітко зі Загребі, Єлизавета Барань із Берегова, Оксана Суховій, Галина Сікора, Галина Кобирино, Людмила Колеснік із Києва, Вікторія Штефуца зі Сегеда, Наталія Коваленко з Кам'янця-Подільського, Василь Денисюк, Оксана Зелінська і Тетяна Тищенко з Умані, Марія Борцох з Любліна, Алла Галас, Роксолана Пригара, Галина Шкурко з Ужгорода, Інна Царалунга, Леся Гула з Хмельницького, Ольга Макарова з Варшави, Михайло Бігусяк, Марія Брус з Івано-Франківська, Вікторія Любашенко, Ольга Кровицька, Зоряна Мацюк, Ірина Сус, Ганна Войтів, Леся Хомчак, Віра Різник, Юрій Осінчук, Дарія Якимович, Мирослава Гнатюк, Ірина Романина, Наталя Багнюк зі Львова.

У межах конференції відбулася презентація нових видань із проблем діалектології та історії мови: Валентина Лєснова презентувала “Словник оцінних номенів людини в українських діалектах”; Оксана Суховій та Галина Наєнко – підручники з української діалектології та історії української мови; Ганна Дидик-Меуш й Олена Слободзяник – працю “Українські краєвиди XVI–XVIII ст.: Слово. Текст. Словник”; Ольга Заневич – монографію “Українська мова XVI–XVII ст.: дієслово. Семантика, перехідність, об'єкт”.

Третій день конференції вже традиційно було відведено для цікавої екскурсійної поїздки, яку організатори цьогогоріч приурочили до 150-річчя від дня народження митрополита Андрея Шептицького. Для багатьох уперше трапилася нагода поїхати у Прилбичі – родинне село митрополита Андрея. Учасники конференції побували на Відправі в місцевому храмі, оглянули експозицію оновленого

музею, відвідали родинну каплицю-усипальницю Шептицьких. Далі маршрут проліг через особливе відпустове місце – село Страдч. Тут місцевий священник провів цікаву й пізнавальну екскурсію, детально розповівши про історію Страдецької святої гори, про блаженних мучеників за Христову віру о. Миколу Конрада й уродженця села дяка Володимира Прийму, мощі яких перебувають у стінах храму. Учасники екскурсії мали змогу оглянути келії печерного монастиря, довідатися про життя й побут монахів у XIII ст.

Закінчилася екскурсія у Львові на площі Св. Юра, біля пам'ятника митрополитові Андрєєві Шептицькому.

Н. Багнюк

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У 2015 р. відділ української літератури розпочав роботу над новою трирічною плановою науковою темою “Літературне життя в Галичині у міжвоєнний період ХХ ст.: ідейно-тематичні напрями”. Науковим керівником теми став доктор історичних наук, старший науковий співробітник Петро Шкраб’юк, який перейшов до штату відділу і став виконувати обов’язки його завідувача.

Як підсумок попередньої наукової теми – “Міжкультурна взаємодія в літературі Галичини ХІХ – першої третини ХХ ст.” – у 2015 р. підготовано і здійснено першу за тривалий час колективну монографію відділу української літератури: *Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії / [за ред. Т. Гавриліва]. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – 328 с.* Авторами праці є всі наукові співробітники відділу: М. Ільницький, П. Шкраб’юк, Л. Козак, Н. Ощипок, Д. Ільницький, Т. Гаврилів, В. Мартинюк, а також науковий співробітник відділу нової історії України Інституту Р. Голик і запрошені автори – П. Рихло та К. Котинська.

Цьогоріч у відділі відбулися кадрові оновлення: лаборанткою стала Ольга Белянцева, випускниця аспірантури Інституту Івана Франка НАН України; на навчання в аспірантуру вступила Христина Рутар, розпочавши роботу над дисертацією “Травмована пам’ять в сучасному історичному українському романі” (науковий керівник – провідний науковий співробітник відділу, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор М. Ільницький).

Центральною науковою подією відділу у 2015 р. стала проведена спільно з Радою молодих вчених Інституту та відділом наукової бібліографії Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника наукова конференція “Життя у трьох вимірах – література, театр, бібліографія” на пошану пам’яті відомого літературознавця, бібліографа, бібліотекознавця і книгознавця Марії Вальо (1925–2011), інтелектуальна біографія якої пов’язана з відділом української літератури.

Упродовж року, що минув, відділ провів 7 наукових семінарів. Доповідачами були молоді науковці, представники львівських наукових установ та вищих шкіл, а на одному із семінарів прелегенткою

була дослідниця з Польщі (співорганізатор цього семінару – Рада молодих вчених).

Було зібрано та упорядковано матеріали для 9-го і 10-го випусків щорічного відділівського збірника наукових праць “Парадигма”, куди, крім статей на основі виголошених семінарських чи конференційних доповідей, увійде й низка інших праць, що відображатиме позальвівські і навіть позаукраїнські наукові контакти відділу.

Протягом року працівники відділу постійно наповнювали інформацією інститутську сторінку в мережі Інтернет, передусім про події відділу та про індивідуальну наукову діяльність.

Працівники відділу

Петро Шкраб’юк опублікував книгу “Історії, прожиті тричі: події, документи, спогади”; дві поетичні збірки; розділ “Іван Франко, Еліза Ожешко, а також дещо про змішані шлюби як вияв міжнаціонального взаємопорозуміння та пошанування” до спільного наукового видання “Письменство Галичини у міжкультурній взаємодії”; низку наукових і публіцистичних статей, есеїв. Працював над темою повернення суспільно-політичних діячів та письменників до Церкви і віри, що було складовою частиною відстоювання національно-політичних і духовно-культурних прав українського населення Галичини, а ширше – всієї України. Виступив на численних наукових конференціях і круглих столах, а також громадсько-культурних акціях; рецензував наукові праці, збірник статей і матеріалів, здійснював літературну редакцію поетичної збірки.

Ольга Бєлявцева опублікувала дві наукові праці, взяла участь у трьох наукових конференціях, з яких одна – в Інституті українознавства ім. І. Крип’якевича; продовжувала роботу над дисертацією “Міський текст Львова в українській та польській прозі міжвоєнного двадцятиліття”.

Тимофій Гаврилів опублікував збірку есеїв «На наш бік», як упорядник і науковий редактор підготував монографію відділу “Письменство Галичини у міжкультурній взаємодії”, що побачила світ у “ВНТЛ-Класика”. 24 вересня на запрошення Центру міської історії Центрально-Східної Європи прочитав відкриту лекцію на тему «Територія болю. Перша світова війна, Галичина й українське письменство». Опублікував низку статей, рецензій та есеїв. Лауреат міжнародної літературно-мистецької премії ім. Пантелеймона Куліша

(2015). Перевиданий цьогоріч роман “Де твій дім, Одиссею?” очолив десятку найкращих художніх книжок 2015 р. за версією часопису “Forbes-Україна”.

Данило Ільницький опублікував розділ до спільного наукового видання відділу “Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії”, тема розділу – “Дискусії про зміст і форму мистецького твору (Кляйнер – Інгарден – Рудницький – Антонич)”; підготував аналітичні описи до дослідження в галузі цифрової гуманістики “Уявна мапа літературного Львова (±1939 р.)”, який реалізовує спільно з В. Мартинюком на платформі “Інтерактивний Львів” (LIA) Центру міської історії Центрально-східної Європи (м. Львів); співорганізував і промодерував: 7 засідань наукового семінару та наукову конференцію відділу української літератури, засідання наукового семінару та круглий стіл Ради молодих учених Інституту. Опублікував наукові статті, рецензії, есеї, спогади та інтерв'ю, взяв участь у низці наукових, культурно-мистецьких акцій, у радіо- і телепередачах та інших заходах; здійснив академічний візит до Загребського університету (Хорватія).

Микола Ільницький опублікував монографію, навчальний посібник та брошуру, а також розділ “Франко та Гете: діалог культур і традицій” до спільного наукового видання “Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії”. Основну увагу спрямував на: дослідження розвитку української літератури як цілісності в суспільно-політичному, міжлітературному та внутрішньолітературному аспектах (що знайшло своє відображення в окремих виданнях); вивчення діяльності та творчої/наукової спадщини постатей, які внесли свій вклад у розвиток української літератури та науки, але ще не досліджених з належною повнотою (Михайло Мухин, Павло Богацький, Ярослав Цурковський); розвиток традицій 1920–1930-х років в сучасній літературознавчій думці; дослідження франкознавчої теми в міжвоєнний період і перепрочитання Івана Франка сьогодні. Опублікував статті, рецензії, есеї, передмови, енциклопедичні статті. Брав участь у культурно-мистецьких акціях, у радіо- і телепередачах.

Лариса Козак опублікувала розділ “Між своїм та чужим: рецепція французької літератури Василя Щурата” у спільному науковому виданні “Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії”; брала участь в організації наукових семінарів і конференції відділу.

Віктор Мартинюк опублікував розділ “Місце тривоги і примусу: Львівський клуб радянських письменників у спогадах про 1939–1941 рр.” до спільного наукового видання “Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії”. У рамках теми завершив роботу над

дослідницьким проектом “Уявна мапа літературного Львова ±1939” (спільно з Д. Ільницьким) на базі платформи “Інтерактивний Львів” Центру міської історії міст Центрально-Східної Європи. На підставі спогадів письменників дослідив трансформацію літературного ландшафту Львова з початком його радянської окупації. Розглянув тематично-тропологічний рівень розповідей про ці процеси. Спів-організатор наукових семінарів і конференції відділу.

Наталя Ощипок опублікувала монографію “Повернення із забуття. Михайло Мочульський у літературному процесі кінця XIX – початку XX століття”, розділ “«Українська школа» в польській літературі в рецепції Михайла Мочульського” до спільного наукового видання “Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії” та навчально-методичні матеріали. Брала участь в організації наукових семінарів і конференції відділу.

ПУБЛІКАЦІЇ

Шкраб’юк П. В.

Ідеали, або Десять заповідей Шевченка // Парадигма: зб. наук. праць. – Львів, 2014. – Вип. 8. – С. 74–79.

Шевченко; Пам’ятник Тарасові; Розмова з Кобзарем; “Поезія Шевченка строго...”: добірка поезій // Кобзарева сотня: Львівська Шевченкіана. – Львів: СПОЛОМ, 2014. – С. 161–164.

[Рец.]: Про час, про себе і про Львів [на кн.]: Шпіцер В. Рікою пам’яті. – Львів: Тиса, 2014. – 352 с. // Там само. – С. 533–537.

Історії, прожиті тричі: події, документи, спогади. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2015. – 444 с.

Крехів у вінку сонетів: історична хроніка. – Львів: Місіонер, 2015. – 56 с.

Усе на світі таїна: поезії / [передм. М. Слабошпицького; післям. М. Ільницького]. – Львів: “Українські технології”, 2015. – 220 с.

Дороги, які нас обирають: Із книги мандрів і діянь Романа Фабрики [передмова] // Дороги, які нас обирають: книга на пошану Романа Фабрики. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. – С. 4–15.

Дзвінок через півстоліття... // Дороги, які нас обирають: книга на пошану Романа Фабрики. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. – С. 71–75.

Жінка в умовах тоталітаризму // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний

збірник на пошану Юрія Сливки / [Гол. ред. кол. М. Литвин; упоряд. і наук. ред. І. Соляр; відп. секретар М. Чебан]. – С. 299–309.

Іван Франко, Еліза Ожешко, а також дещо про змішані шлюби як вияв міжнаціонального взаємопорозуміння та пошанування // Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії / [за ред. Т. Гавриліва]. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – С. 44–71.

Виявом суспільної (і громадянської) дії є... // Музей родинних професій / [упоряд. Р. Фабрика]. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. – С. 18.

На тлі столикого сонця // Лесів В. П. Нажиток. Колінці: народознавчі обшири у слові та світлинах. – Івано-Франківськ: СІМІК, 2015. – С. 3–10.

Слово про дві українські еліти (на тлі Особистостей Митрополита Андрея та Івана Франка) // Мойсей українського духа: науковомистецьке видання / [автор-упоряд. О. Михайлюк]. – Львів: ПП «Видавничий дім “Артклас”», 2015. – С. 292–297.

Андрій Чайковський, козаки і процес Ісуса Христа // Місіонар. – 2015. – № 1. – С. 25–27.

Вогні над гробом Господнім // Місіонар. – 2015. – № 5. – С. 38–40.

Мілена Рудницька: від зустрічі з бісами до оглядин Божого Раю // Місіонар. – 2015. – № 2. – С. 31–33.

Свята Вероніка та імператор Тіберій // Місіонар. – 2015. – № 4. – С. 36–38.

Дещо про дві еліти, митрополита Андрея та Івана Франка // Львівська газета. – 2015. – 9 квітня; Те саме // Слово Просвіти. – 2015. – 9–15 квітня.

Полум'яний Донбас та його українське обличчя // Нова Неділя. – 2015. – Травень–червень.

Два есеї з музикою і Фабрикою: Криничанка, яка черпає з криниць любові; Фабрика: вироби... якісні і тривкі, або Дзвінок через півстоліття // Нова Неділя. – 2015. – Липень–серпень.

Бєлявцева О. Д.

Імагологічний образ Іншого в українському дискурсі про Львів // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Філологічна”: зб. наук. праць. – Острог: В-во Національного університету “Острозька академія”, 2015. – Вип. 54. – С. 148–150.

Польсько-український культурний діалог на сторінках часопису “Sygnały” // Київські полоністичні студії. – Київ: ДІА, 2015. – Т. 26. – С. 208–315.

Гаврилів Т. І.

Мигдаль: оповідання // Березіль. – 2014. – № 9–10. – С. 142–146.
Де твій дім, Одиссею?: поема. – Львів: В-во Анетти Антоненко, 2015. – 216 с.

На наш бік. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – 198 с.

“Воськове діло Гуцулію вбити, а наше діло єї поховати”. Галичина і Перша світова війна: від Івана Франка до Йозефа Рота та Кристофа Рансмайра // Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії / [за ред. Т. Гаврилів]. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – С. 174–212.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015 [статті: “Міжнародна конференція про міжкультурну взаємодію в літературах Галичини”. – С. 158–159; “[Рец.]: Знаки і грані [на кн.]: Ільницький М. Знаки доби і грані таланту. – Київ: Кліо, 2014”. – С. 205–207].

“Wir lagen in Wolhynien im Morast“. Literarisch aufgearbeiteten Kriegserfahrungen aus dem Osten. In: Arnulf Knafl (Hg.). Ende einer Ära. 1914 in den Literaturen der Donaumonarchie und ihrer Nachfolgestaaten. – Wien: Praesens, 2015. – S. 53–63.

Przemyśl. Ein mitteleuropäisches Lehrstück von Christoph Ransmayr. In: Attila Bombitz (Hg.). Bis zum Ende der Welt. – Wien: Praesens, 2015. – S. 176–187.

Пришелепкуватий Мишко: оповідання // Березіль. – 2015. – № 10–12. – С. 31–39

[Рец.]: Артикль [на кн.]: Рушді С. Джозеф Антон: Спогади / З англійської переклав Тарас Бойко. – Київ: В-во Жупанського, 2014. – 728 с. – Серія “Майстри світової прози” [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 12 січня. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/31478>

[Рец.]: Від постколоніалізму до кічу [на кн.]: Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. – Київ: Грані-Т, 2013. – 548 с. [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 20 березня. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/34071>

Йозеф Рот, репортер [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 8 квітня. – Режим доступу: // <http://zbruc.eu/node/34806>

Книжковий Арсенал: Київські враження. [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 29 квітня. – Режим доступу: // <http://zbruc.eu/node/35597>

[Рец.]: Його любов. Роберт Бернс, фермер і поет [на кн.]: Бернс Р. Моя любов / Переклали з англійської Микола Лукаш та Василь

Мисик. – Львів: Піраміда, 2014. – 416 с. [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 22 травня. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/36507>

[Рец.]: Партитура роману [на кн.]: Маценка С. Партитура роману. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 528 с. [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 10 червня. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/37546>

Мандри з читанням [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 4 серпня. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/39857>

“Дикі вовки увірвалися в браму”. Галичина, Перша світова війна й австрійське письменство [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 7 вересня. – Режим доступу: zbruc.eu/node/41106

[Рец.]: Форми опору [на кн.]: Мандела Н. Довгий шлях до свободи / [пер. В. Старка. – Київ: “Наш Формат”, 2015. – 568 с. [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 25 вересня. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/41899>

[Рец.]: Міністерство любові [на кн.]: Орвелл Дж. 1984 / [пер. з анг. В. Шовкун. – Київ: В-во Жупанського, 2015. – 312 с. [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 20 жовтня. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/42765>

Perfidy. Case record; Thiefs File: Two poems [Електронний ресурс] // Truck: n. a self-propelled vehicle for carrying goods. – Режим доступу: <http://halvard-johnson.blogspot.co.at/2015/08/tymofiy-havryliv.html>

Ільницький Д. Я.

Дискусія про національне мистецтво у міжвоєнній Галичині: Богдан Ігор Антонич і контекст // “Йшла не тільки з духом часу, але й перед ним...”: Наталія Кобринська та літературний процес кінця ХІХ–ХХ століття: зб. наук. праць: до 160-річчя від дня народження Наталії Кобринської; до 90-річчя від часу заснування Союзу Українок Америки / [наук. й літ. ред.: М. Легкий, О. Мельник, А. Швець; передм. М. Заяць; редкол.: Є. Нахлік (голова) та ін.]. – Львів, 2015. – С. 307–318; Те саме // Лемківський календар на 2016 рік: альманах / [наук. ред. М. Литвин; упоряд., ред. О. Кровицька; Всеукраїнське товариство “Лемківщина”; Фондація дослідження Лемківщини у Львові]. – Львів, 2015. – С. 138–153. – (Бібліотека Лемківщини; Ч. 65).

Розділ V. Дискусії про зміст і форму мистецького твору (Кляйнер – Інгарден – Рудницький – Антонич) // Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії / [за ред. Т. Гавриліва]. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – С. 125–146.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015 [статті: “Наукові семінари: Дарія Сироїд про агіографів Димитрія Туптала і Петра Скаргу; Два літературознавчі семінари про Назара Гончара; Ришард Купідура. Коцюбинський та Винниченко: в пошуках спільного знаменника; Максим Тарнавський: інтелектуальна біографія; Микола Крупач. «Псевдо-Ольжичева стаття “Сучасна українська поезія”»; Олена Галета. Зворотна перспектива соцреалізму”. – С. 136–156 (співавт. В. Мартинюк, Л. Козак, Н. Ощипок); “Презентація 7-го випуску «Парадигми»”. – С. 156–158 (співавт. В. Мартинюк); “Микола Ільницький – Doctor Honoris Causa Дрогобицького університету”. – С. 159–160 (співавт. В. Мартинюк); “В Антонича на батьківщині”. – С. 161–176; “Концерт до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка”. – С. 176–177; “Рада молодих учених. Круглий стіл про Михайла Грушевського та історичне середовище Львова”. – С. 211–214]. В Антонича на батьківщині // Дукля: літературно-мистецький та публіцистичний журнал. – Пряшів. – 2015. – № 1. – С. 34–41.

Бодя Солч [спогад про Богдана Сольчаника] // Буковинський журнал. – 2015. – № 3(97). – С. 24–30.

“Шлях поезії – це спускання згори донизу, аби потім знову піднятися догори”: інтерв'ю Олега Коцарева з Данилом Ільницьким // Буковинський журнал. – 2015. – № 4(98). – С. 85–101.

Мені щастить зустрічати споріднених людей: розмова з Данилом Ільницьким, науковцем / [розмовляв Б. Залізняк] // Львівська газета. – 2015. – 2 квітня; Те саме під назвою “Данило Ільницький: «Мені щастить зустрічати споріднених людей»” // Слово Просвіти. – 2015. – 16–22 квітня.

Майданський М. Погляд, що окрилює: спогад про героя Небесної сотні Богдана Сольчаника (текст підготував Д. Ільницький) [Електронний ресурс] // Zbruc'. – 2015. – 19 лютого. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/32956>; Те саме // Буковинський журнал. – 2015. – № 3(97). – С. 31–40.

Михайло Возняк [Електронний ресурс] // Інтерактивний Львів. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/persons/250-vozniak-mykhaylo/>

Юрій Шевельов (Юрій Шерех) [Електронний ресурс] // Інтерактивний Львів. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/persons/shevelov-yuriy/>

[Рец.]: Інакший роман про УПА [на кн.]: Лазарук М. Посаг для приречених: роман у новелах // Дзвін. – 2014. – № 4. – С. 26–77;

№ 5. – С. 24–60; Окреме видання: Львів: В-во “Апріорі», 2014. – 216 с. // Українська літературна газета. – 2015. – 30 січня.

[Рец.]: Чистий звук мого покоління [на кн.]: Сольчаник Б. Кухні мого покоління: вірші / [передм. О. Неберикута; ілюстр. та обклад. О. Голубятнікової; відп. за вип. І. Швець та М. Погорілко]. – Львів, 2014. – 76 с. [Електронний ресурс] // Zbruc. – 2015. – 20 лютого. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/32969>; Те саме // Дзвін. – 2015. – № 6(848), червень. – С. 169–172.

Ільницький М. М.

У легенді багато правди і мудрості [передмова] // Легенди, бувальщини та оповідки з Турківщини / [упоряд. П. Зборовський]. – Львів: Срібне слово, 2014. – С. 5–7.

Формули осягання Антонича. – Львів: ЛА “Піраміда”, 2015. – 236 с.

Українська літературознавча думка XX століття: Західна Україна. Еміграція: навчальний посібник. – Львів: Вид. центр Львівського університету, 2015. – 350 с.

Розвиток літературознавчої науки в Західній Україні й еміграції у XX столітті // Бібліотечка “Дивослова”. – 2015. – № 1. – 64 с.

Боровиця [про збірку М. Петренка: Боровиця]. – Київ: Рад. письменник, 1970] // Микола Петренко: життя і творчість. – Львів: Споллом, 2015. – С. 82–85.

Відкритий на всі прочитання (до дискусій про природу Шевченкового вірша) // Тарас Шевченко: Апостол правди і науки: матеріали Міжнародної наукової конференції (Львів, 2015). – С. 147–158.

Відроджене з попелу, як фенікс [передмова] // Лехновський П. “Жукотин”. – Львів, 2015. – С. 6–9.

Й. В. Гете й І. Франко: антиномія природи і духу // Франкознавчі студії: зб. наук. праць. – Дрогобич, 2015. – Вип. 6. – С. 74–90.

“Живої книги камертон...”: [післяслово] // Шкраб'юк П. Усе на світі – таїна. – Львів, 2015. – С. 208–211.

Мотив Ендиміона як ключ до поезій Т. Шевченка (Степан Балей) // Слово, яке тебе обирає: збірник на пошану проф. Володимира Моренця. До 60-річчя від дня народження. – Київ, 2015. – С. 119–126.

“Мав у собі щось сковородинського” (Михайло Мухин) // Слово і час. – 2015. – № 8. – С. 83–91; Те саме // Spheres of Culture: journal of Philological, Historical, Social and Cultural Studies. – Lublin, 2015. – Vol. 11. – S. 181–196.

Розділ І. Франко та Гете: діалог культур і традицій // Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії / [за ред. Т. Гавриліва]. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – С. 13–43.

Своє і позичене (“Лис Микита” І. Франка і “Райнеке-Лис” Й. В. Гете) // У пошуках істини: збірник на пошану проф. Володимира Антофійчука. – Чернівці; Дрогобич: Посвіт, 2015. – С. 316–325.

Шевченківська енциклопедія: в 6 т. – Київ, 2015. – Т. 5 [статті: “Пеленський Євген-Юлій Йосипович”. – С. 31–32; Т. 6 “Еміграційне шевченкознавство”. – С. 945–958].

Проза поета // Микола Петренко: життя і творчість. – Львів: Сполом, 2015. – С. 48.

“Про що природа прагне розказати” (Поезія Леоніда Талалая) // Буковинський журнал. – 2015. – № 1. – С. 215–223.

Цілюща сила полинової гіркоти [Ірина Калинець] // Каменяр. – 2015. – № 8/9. – Листопад–грудень. – С. 13.

Ювілейні рефлексії [до 75-річчя журналу “Дзвін”] // Дзвін. – 2015. – № 10. – С. 79–82.

[Рец.]: “Бай-бай, богемо!.. Вона – ще з нами!” [на кн.]: Небо-рак В. Літаюча голова. Вибране. – Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013. – 287 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2015/02/03/baj-baj-bohemo-vona-sche-z-namy/>

[Рец.]: “Йду найперше поклонитись грабові...” [на кн.]: Шалата М. Вибране. – Дрогобич: Коло, 2014. – 462 с. // Дзвін. – 2015. – № 6. – С. 175–178.

[Рец.]: Лоцман в антологійному морі [на кн.]: Галета О. Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст. – Київ: Смолоскип, 2015. – 640 с. // Дивослово. – 2015. – № 9. – С. 64.

[Виступ на презентації книги Богдана Гориня “Про любов і творчість С. Караффи-Корбут”] // Дві презентації книги про любов і творчість С. Караффи-Корбут. – Львів, 2015. – С. 35–39.

Козак Л. В.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015 [статті: “Наукові семінари: Дарія Сироїд про агіографів Димитрія Туптала і Петра Скаргу”. – С. 136–139; “Два літературознавчі семінари про Назара Гончара”. – С. 139–145; “Ришард Купідур. Коцюбинський та Винниченко: в пошуках спільного знаменника. – С. 145–148; “Максим Тарнавський: інтелектуальна біографія”. – С. 148–150; “Микола

Крупач. “Псевдо-Ольжичева стаття «Сучасна українська поезія»”. – С. 150–152; “Олена Галета. Зворотна перспектива соцреалізму”. – С. 152–156 (співавт. Д. Ільницький, В. Мартинюк, Н. Ощипок)].

Розділ III. Між своїм та чужим: рецепція французької літератури Василя Щурата // Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії / [за ред. Т. Гавриліва]. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – С. 72–99.

Мартинюк В. О.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015 [статті: “Наукові семінари: Дарія Сироїд про агіографів Дмитрія Туптала і Петра Скаргу”. – С. 136–139; “Два літературознавчі семінари про Назара Гончара”. – С. 139–145; “Ришард Купідур. Коцюбинський та Винниченко: в пошуках спільного знаменника. – С. 145–148; “Максим Тарнавський: інтелектуальна біографія”. – С. 148–150; “Микола Крупач. “Псевдо-Ольжичева стаття «Сучасна українська поезія»”. – С. 150–152; “Олена Галета. Зворотна перспектива соцреалізму”. – С. 152–156 (співавт. Д. Ільницький, Л. Козак, Н. Ощипок); “Презентація 7-го випуску «Парадигми»”. – С. 156–158 (співавт. Д. Ільницький); “Микола Ільницький – Doctor Honoris Causa Дрогобицького університету”. – С. 159–160 (співавт. Д. Ільницький)].

Письменство Галичини у міжкультурній взаємодії – Львів, 2015 [статті: “Котинська К. Локальна теорія відносності. Як чужість перетворюється на мультикультурність” / [за ред. Т. Гавриліва; пер. з польс. В. Мартинюка]. – С. 237–257; “Місце тривоги і примусу: Львівський клуб радянських письменників у спогадах про 1939–1941 рр.” / [за ред. Т. Гавриліва]. – С. 213–234].

“Вільна Україна” на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Інтерактивний Львів. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/8-vilna-ukraina/>

Готель “Жорж” на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/52-hotel-zhorzh/>

“Жовтнева 46” на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/53-zhovtneva-46/>

Концерн “Українська преса” на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/9-koncern-tyktora/>

Львівський університет на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/34-lvivskyi-universytet/>

Львівський державний театр опери та балету на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/47-opernyi-teatr/>

Марійська площа на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/46-mariyska-ploshcha/>

Миська ратуша на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/51-ratusha/>

Наукове товариство імені Тараса Шевченка (НТШ) на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/50-ntsh/>

Професійна спілка польських письменників на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/53-zhovtneva-46/>

Театр імені Лесі Українки на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/48-teatr-lesi-ukrayinky/>

“Червони штандарт” на літературній мапі Львова ±1939 [Електронний ресурс] // Там само. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/organizations/33-czerwony-sztandar/>

Ощипок Н. Л.

Повернення із забуття. Михайло Мочульський у літературному процесі кінця XIX – початку XX століття. – Львів, 2015. – 252 с.

Використання мемуарів на уроках української літератури: Методичні матеріали. – Миколаїв, 2015. – 40 с.

“Українська школа” в польській літературі в рецепції Михайла Мочульського // Письменство Галичини в міжкультурній взаємодії / [за ред. Т. Гаврилів]. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. – С. 100–124.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015 [статті: “Наукові семінари: Дарія Сироїд про агіографів Димитрія Туптала і Петра Скаргу”. – С. 136–139; “Два літературознавчі семінари про Назара Гончара”. – С. 139–145; “Ришард Купідур. Коцюбинський та Винниченко: в пошуках спільного знаменника. – С. 145–148; “Максим Тарнавський: інтелектуальна біографія”. – С. 148–150;

“Микола Крупач. “Псевдо-Ольжичева стаття «Сучасна українська поезія»”. – С. 150–152; “Олена Галета. Зворотна перспектива соцреалізму”. – С. 152–156 (співавт. Д. Ільницький, В. Мартинюк, Л. Козак)].

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ, СЕСІЯХ

Шкраб'юк П. В.

Андрей Шептицький та Іван Франко в контексті взаємин аристократичної і демократичної еліт // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Марія Вальо: спомин при денному світлі // Наукова конференція на пошану пам'яті Марії Вальо (1925–2011): “Життя у трьох вимірах – література, театр, бібліографія”: (Львів, 16 червня 2015 р.), (співголова оргкомітету і співмодератор).

Митрополит А. Шептицький і проблема реасиміляції української еліти // Міжнародна науково-практична конференція “Мойсей українського духа” (Львів, 25 червня 2015 р.).

Національний чин Андрея Шептицького: випадковість чи закономірність? // Виступ під час проведення круглого столу “Андрей Шептицький та Александер Фредро – величні постаті українсько-польського порозуміння” в рамках I Міжнародного літературного фестивалю “Галицька осінь” (с. Вишня Старосамбірського р-ну Львівської обл., палац Фредрів-Шептицьких; 3 жовтня 2015 р.).

Бандера – постать, яка поривала навіть ворогів // Виступ під час проведення круглого столу з нагоди освячення пам'ятника діяльному членові ОУН Володимиру Горбовому (м. Долина Івано-Франківської області, музей “Бойківщина”; 18 жовтня 2015 р.).

“Кожен думай, що на тобі мільйонів стан стоїть” (І. Франко) // Виступ під час проведення в ефірі радіо “Незалежність” круглого столу “Революція Гідності з відстані двох літ” (Львів, 2 грудня 2015 р.).

Бєлявцева О. Д.

Літературно-мистецьке життя Львова на сторінках часопису “Назустріч” (1934–1938 рр.) // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

“Глибокі передмістя старого Львова”: типологія літературних образів // XIII Всеукраїнська наукова конференція молодих філологів

“VIVAT ACADEMIA”: Українська філологія – історія, теорія, методологія (Львів, 24–25 лютого 2015 р.).

Марево війни у прозі Марії Струтинської: жіночий досвід у передвоєнному Львові // Всеукраїнська наукова конференція “Йшла не тільки з духом часу, але й перед ним” (до 160-річчя від дня народження Наталії Кобринської) (Львів; Болехів, 5 червня 2015 р.).

Гаврилів Т. І.

Medium Zeitung. Joseph Roth als Reporter der deutschsprachigen Blätter // Міжнародна наукова конференція “Medium – Medialität – Intermedialität” (Відень, 27–28 березня 2015 р.).

Ільницький Д. Я.

Топоси тривоги, примусу і неминучості на уявній мапі літературного Львова (1939 р.) (співдоповідач – В. Мартинюк) // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Поет – блазень – Перебендя: шевченківська ідентичність Назара Гончара // Засідання літературознавчої комісії XXVI Наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 17 березня 2015 р.).

Дискусія про “національне мистецтво” у міжвоєнному Львові (Богдан Ігор Антонич і контекст) // Всеукраїнська наукова конференція “Йшла не тільки з духом часу, але й перед ним” (до 160-річчя від дня народження Наталії Кобринської) (Львів; Болехів, 5 червня 2015 р.).

Дискусія про національне мистецтво у міжвоєнній Галичині: Богдан Ігор Антонич і контекст // Шоста міжнародна науково-практична Інтернет-конференція з україністики “Діалог мов – діалог культур. Україна і світ” (Мюнхен, 29 жовтня – 1 листопада 2015 р.).

Ільницький М. М.

Риси ментальності бойка і гуцула (“Ярмарок у Смержу” І. Франка та “У корчмі” Г. Хоткевича) // П’яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Батьківщина очима заслання (Т. Шевченка, В. Стус, І. Калинець) // Засідання літературознавчої комісії XXVI Наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 17 березня 2015 р.).

Мартинюк В. О.

Топоси тривоги, примусу і неминучості на уявній мапі літературного Львова (±1939 р.) (співдоповідач – Д. Ільницький) // П’яті

наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 25 лютого 2015 р.).

Ощипок Н. Л.

Корнило Устиянович та Іван Франко: змагання талантів чи боротьба за лідерство? // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

**УЧАСТЬ У НАУКОВО-ГРОМАДСЬКИХ ТА ОСВІТНІХ
ЗАХОДАХ**

Шкраб'юк П. В.

Отець Миколай Приймай як автор повстанської пісні “Гей, там на далеко, на Волині...” і будівничий української церкви в Лурді (Франція) // Виступ на святкуванні ювілею о. М. Прийми (Перемишляни, 28 січня 2015 р.).

Шляхетність – питома риса українки // Виступ перед учасниками “Школи шляхетних українок” у СШ № 72 (Львів, 25 лютого 2015 р.).

Поезія у час глобалізації // Виступ у Науковій бібліотеці ЛНУ ім. І. Франка (Львів, 25 лютого 2015 р.).

Лауреат Нобелівської премії Джон Стейнбек (США) та епізод у Музеї Т. Г. Шевченка у Києві // Виступ перед пам'ятником Т. Г. Шевченкові у Львові (9 березня 2015 р.).

Поезія у нас і навколо нас... // Виступ у Сколівській ЗОШ (Сколе, 11 березня 2015 р.).

Тарас Шевченко у Пом'янику Підгорецького василіянського монастиря // Виступ на презентації збірника “Т. Шевченко і Галичина” у Дзеркальній залі ЛНУ ім. І. Франка (Львів, 18 березня 2015 р.).

“Ні, не однаково мені...”. Шевченко на тлі війни на Донбасі // Виступ на Шевченківському святі в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 25 березня 2015 р.).

Молодість тоді, коли молода душа // Виступ у Фотогалереї Василя Пилип'юка на 85-річчі професора Ю. Ю. Сливки (Львів, 26 березня 2015 р.).

З історії УПА: подвиг і жертовність // Виступ у військовому госпіталі перед воїнами АТО (Львів, 14 квітня 2015 р.).

В об'єктиві – всі барви життя // Участь у телепередачі про Василя Пилип'юка (Львів, 15 квітня 2015 р.).

Журналістика і гібридна війна: сучасні виклики // Виступ на зборах Асоціації журналістів в актовій залі ЛНУ ім. І. Франка (Львів, 25 квітня 2015 р.).

Павло Чубинський і Михайло Вербицький як символ духовно-культурної соборності в час політичної роз'єднаності // Виступ у Львівській національній музичній академії ім. М. В. Лисенка на концерті студентів класу заслуженої артистки України, доцента Марії Галій-Моравської “Звуки музики” (Львів, 26 квітня 2015 р.).

Чужинці в силовому (пісенному) полі української пісні // Виступ у Львівському обласному Будинку вчителя (Львів, 10 червня 2015 р.).

Митрополит Андрей Шептицький та Іван Франко // Виступ у Львівській організації НСП України під час вшанування 150-річчя митрополита (Львів, 30 липня 2015 р.).

Біла гора у житті Маркіяна // Виступ у Підлиссі на Білій горі (Підлисса, 2 серпня 2015 р.).

1975-й у пам'яті світить... // Виступ в актовій залі ЛНУ ім. І. Франка на зустрічі з випускниками-журналістами 1975 року (Львів, 12 вересня 2015 р.).

Три іпостасі Любомира Сеника // Виступ у дзеркальній залі ЛНУ ім. І. Франка на ювілеї Л. Т. Сеника (Львів, 21 вересня 2015 р.).

Поезія – не примха, а доля // Виступ у Львівському обласному Будинку вчителя на авторському творчому вечорі (Львів, 30 вересня 2015 р.).

Поезія – це завжди відкриття // Виступ як члена журі поетичного конкурсу “Від Маківки до Майдану” у Львівському обласному Будинку вчителя (Львів, 13 жовтня 2015 р.).

І політик, і державник, і письменник // Виступ в Івано-Франківському обласному товаристві “Просвіта” на ювілеї народного депутата першого демократичного скликання Д. В. Захарука (Івано-Франківськ, 17 жовтня 2015 р.).

Василіянське книговидання у монографії о. К. Стасіва, ЧСВВ // Виступ у монастирі св. Онуфрія на презентації книги о. К. Стасіва “Місія високого слова” (Львів, 22 жовтня 2015 р.).

Сім доріг Романа Фабрики // Доповідь в Івано-Франківській обласній філармонії на ювілеї Р. М. Фабрики (Івано-Франківськ, 27 жовтня 2015 р.).

Слуга Божий Андрей у спогадах Юрія Шевельова (Шереха) та інших видатних наддніпрянців // Виступ у Музеї історії релігії на презентації книжки Лідії Купчик “До владики Андрея лину душею” (Львів, 31 жовтня 2015 р.).

Релігія і віра в добу секуляризації // Виступ на відкритті статуї архистратигу Михайлу у с. Гончареві Тлумацького району на Івано-Франківщині (с. Гончареве Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл., 14 листопада 2015 р.).

Повертаюсь до отчого краю: історія і поезія // Виступ на презентації книги “Історії, прожиті тричі” в с. Пужниках Тлумацького району на Івано-Франківщині (с. Пужники Тлумацького р-ну Івано-Франківськ, 22 листопада 2015 р.).

Отці-василіяни як вчені і літератори // Виступ на презентації книги о. К. Стасіва “Місія високого слова” (Жовква, 6 грудня 2015 р.).

Донеччина та її видатні українські діячі // Виступ у Львівському обласному Будинку вчителя на благодійному концерті “Збережемо Україну” (Львів, 10 грудня 2015 р.).

Від графа Романа Шептицького до митрополита Андрея // Виступ як члена Громадської Ради “Святий Юр” у Класичній гімназії при ЛНУ ім. І. Франка (Львів, 17 грудня 2015 р.).

“Поет – це теж душпастир...” // Виступ на творчому вечорі у Тлумацькій районній бібліотеці на Івано-Франківщині (Тлумацьк, Івано-Франківська обл. 2 рудня 2015 р.).

Гаврилів Т. І.

Територія болю. Перша світова війна, Галичина й українське письменство // Відкрита лекція у Центрі міської історії Центрально-Східної Європи (Львів, 24 вересня 2015 р.). Лекція перебуває у відкритому публічному доступі: <http://www.lvivcenter.org/uk/videoarchive/theory-of-pain-video/>

Ільницький Д. Я.

II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів Малої академії наук (робота в журі секції світової літератури; Львівський національний університет імені Івана Франка, 15 лютого 2015 р.).

Участь у радіопередачі про Богдана Сольчаника та його поетичну збірку “Кухні мого покоління” (Львівське радіо, 18 лютого 2015 р.; Ведуча – Аліна Литвинова; Гості: Ірина Старовойт, Марічка Погорілко, Данило Ільницький).

Участь у телепередачі “CMS” на ТРК “Львів”, присвяченій Богданові Сольчанику та його поетичній збірці “Кухні мого покоління”

(Ведуча – Любов Ступчук; гості – Марічка Погорілко, Петро Чорний, Олександр Неберикут, Данило Ільницький; 19 лютого 2015 р.).

Участь у зустрічі з циклу “Творчі родини Львова: письменники, перекладачі”: родина Ільницьких: Микола Ільницький, Мар’яна Комариця (Ільницька), Ярослав Ільницький, Данило Ільницький. Модератор – Василь Габор. (Львів, Літературна агенція “Піраміда”, Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької, 19 березня 2015 р.).

Участь у радіопередачі Аліни Литвинової на Львівському радіо з нагоди присудження Ільницьким звання “Шляхетна львівська родина” (разом із Павлом Ільницьким; 29 квітня 2015 р.).

Формули екстази: мистецький світогляд Антонича // Публічна лекція у мистецькій спільноті “Collegium Musicum” (у приміщенні “Першої львівської медіатеки”; Львів, 10 травня 2015 р.).

Франко. Акценти // Публічна лекція у мистецькій спільноті “Collegium Musicum” (у приміщенні “Першої львівської медіатеки”; Львів, 16 травня 2015 р.).

Участь у радіопередачі “Зустріч на князя Романа” – розмова про Івана Франка, пошанування і дослідження цієї постаті, її значення для сучасності, для молоді. Ведуча – Наталка Криничанка (Львівське радіо, 31 травня 2015 р.).

“Життя у трьох вимірах – література, театр, бібліографія”: наукова конференція на пошану пам’яті Марії Вальо (1925–2011) (Львів, 16 червня 2015 р.; співголова оргкомітету і співмодератор).

Розмова про тенденції розвитку сучасної української літератури в інформаційно-аналітичній рубриці “Акценти” Турківського районного радіо “Карпатський гомін” (м. Турка, липень 2015 р.; ведуча – Ольга Ільницька).

Модерування презентації книги Надії Мориквас “Корнелія” (Львівська обласна універсальна наукова бібліотека, 28 серпня 2015 р.).

Модерування трьох зустрічей з письменницею Людмилою Таран (у рамках акції “Третій вік: задоволення від читання”; Бібліотека-філія № 37 Центральної бібліотечної системи для дорослих м. Львова, 10 вересня 2015 р.; Перший український театр для дітей та юнацтва, Львів, 11 вересня 2015 р.; Порохова вежа, Львів, 12 вересня 2015 р.).

Участь у науковому семінарі-робітні “Філологія в Українському католицькому університеті: українська традиція, світовий досвід та пошук інноваційної моделі” (Львів, Український Католицький Університет, 11 вересня 2015; в рамках “Гуманітарного марафону”, модератор Андрій Ясіновський).

Модерування презентації книги есеїв Ростислава Чопика “Менталітети” (Львів, Музей мистецтва давньої української книги, 12 вересня 2015 р.).

Модерування зустрічі з Андрієм Содоморою (у рамках акції “Третій вік: задоволення від читання” (Львів, 13 вересня 2015 р.).

Лекція про Богдана Ігоря Антонича для учнів Львівського філіалу Національного університету культури і мистецтв (Львів, 9 жовтня 2015 р.).

Академічний візит до кафедри української мови та літератури філософського факультету Загребського університету (Хорватія) упродовж 1–7 листопада 2015. Проведення чотирьох лекцій для студентів-україністів: “Експериментальна поезія в Україні 1980–2000-х років: ЛуГоСад, творчість Назара Гончара як вияв необароко на початку другого тисячоліття” (2 листопада 2015 р.); “Lebenswelt Івана Франка: феноменологічний портрет письменника у суспільному та естетико-філософському контекстах” (3 листопада 2015 р.); “Творчість Валерія Шевчука як актуалізація барокової культури” (4 листопада 2015 р.); “Естетико-теоретичні ідеї і літературні дискусії у міжвоєнній Галичині (письменники і малярі). Творчість Богдана Ігоря Антонича: художні візії, естетичні ідеї” (Львів, 6 листопада 2015 р.);

Цикл лекцій “Українські літературні угруповання” для учнів Львівської обласної Малої академії наук: “Молода Муза” (Львів, 9 листопада 2015 р.); “Літературно-ідеологічні та мистецькі угруповання міжвоєнної Галичини” (Львів, 16 листопада 2015 р.); “Шістдесятники, постшістдесятники, львівський поетичний андерграунд, Київська школа поетів, вісімдесятники, угруповання Бу-Ба-Бу та ЛуГоСад” (23 листопада 2015 р.).

Виступ на урочистому нагородженні премією для молодих науковців від Львівської обласної державної адміністрації та Львівської обласної ради (Львів, 13 листопада 2015 р.).

Круглий стіл “Історія ↔ філологія: міждисциплінарний погляд на жінку” (Львів, 24 листопада 2015 р.) (співорганізатор і модератор).

Лекція “«Формули екстази»: мистецький світогляд Богдана Ігоря Антонича крізь призму життєвого світу і на тлі духу часу”, презентація “Трьох перстенів” і “Вибраних творів” Б. І. Антонича для студентів та викладачів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Короленка (Полтава, 1 грудня 2015 р.).

Лекція “Мистецький світогляд Б. І. Антонича” та презентація книг письменника у Полтавській обласній бібліотеці для юнацтва ім. О. Гончара (Полтава, 1 грудня 2015 р.).

Лекція “«Формули екстази»: мистецький світогляд Богдана Ігоря Антонича крізь призму життєвого світу і на тлі духу часу”, презентація “Трьох перстенів” і “Вибраних творів” Б. І. Антонича для студентів та викладачів Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди (Харків, 2 грудня 2015 р.).

Презентація “Трьох перстенів” і “Вибраних творів” Б. І. Антонича у книгарні “Є” у Харкові (модератор – Ростислав Мельників; Харків, 2 грудня 2015 р.).

Лекція “«Формули екстази»: мистецький світогляд Богдана Ігоря Антонича крізь призму життєвого світу і на тлі духу часу», презентація «Трьох перстенів» і «Вибраних творів» Б. І. Антонича для студентів та викладачів Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна (Харків, 3 грудня 2015 р.).

Виступ у межах відкритого уроку Юлії Римашевської у Кротошинській СШ. Тема уроку: “Богдан Ігор Антонич. Життя і творчість” (Кротошин, 9 грудня 2015 р.).

“«Формули екстази»: мистецький світогляд Богдана Ігоря Антонича крізь призму життєвого світу і на тлі духу часу”, презентація “Трьох перстенів” і “Вибраних творів” Б. І. Антонича для студентів та викладачів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, 10 грудня 2015 р.).

Участь у радіопередачі “Точка дотику” (радіо “Буковина”; разом з Іриною Старовойт та Мирославом Лазаруком; 10 грудня 2015 р.).

Участь у телепередачі “Чернівці сьогодні. Мистецтво і війна” (“Чернівецький промінь”) (разом з Іриною Старовойт; 10 грудня 2015 р.).

Участь у публічній дискусії “Зрада чи перемога? Що можуть знавці літератури зробити для майбутнього українського суспільства” (дискутант разом з Іриною Старовойт (Чернівецька обласна наукова бібліотека ім. М. Івасюка, Чернівці, 10 грудня 2015 р.) (модератор – Мирослав Лазарук).

Участь у телепередачі “Історична правда з Вахтангом Кіпіані: Богдан Ігор Антонич” (Телеканал ZIK, опубліковано 27 грудня 2015 р.).

Ільницький М. М.

Участь у зустрічі з циклу “Творчі родини Львова: письменники, перекладачі”: родина Ільницьких: Микола Ільницький, Мар’яна Комариця (Ільницька), Ярослав Ільницький, Данило Ільницький.

Модератор – Василь Габор. (Львів, Літературна агенція “Піраміда”, Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької, 19 березня 2015 р.).

Цілюща сила полинової гіркоти // Доповідь на вечорі, присвяченому пам'яті Ірини Калинець (Львів, 7 грудня 2015 р.).

Участь у радіопередачі “Я розбудив весну (творчість Володимира Лучука)” (Львів, березень 2015 р.).

Розмова про покоління шістдесятників у культурологічній рубриці “Ми, бойки” Турківського районного радіо (м. Турка, липень 2015; ведуча – Ольга Ільницька).

Участь у телепередачі “Історична правда з Вахтангом Кіпіані: Резонансні вбивства. Симоненко” (опубліковано 17 вересня 2015 р.).

Голова журі учнівського поетичного конкурсу “Весняний легіт” (Львівська обласна Мала академії наук).

Ощипок Н. Л.

“Він бути нам рабами не дає...” // Доповідь на районних урочистостях, присвячених 201-ій річниці від дня народження Т. Г. Шевченка (м. Миколаїв Львівської обл., 9 березня 2015 р.).

Наукові семінари

Упродовж 2015 р. відділ української літератури провів 7 наукових семінарів. Доповідачами були молоді науковці, представники львівських наукових установ і вищих шкіл, а також колега відділу з Польщі.

Софія Когут про Михайла Рудницького і його стосунки з польською культурою

Дванадцятье засідання наукового семінару відділу української літератури відбулося 5 лютого 2015 р. Прозвучала доповідь на тему: **“Михайло Рудницький і польська культура: наближення і протиставлення”**, що тримається в руслі актуальної для відділу теми **“Міжкультурна взаємодія у літературі Галичини XIX – першої тре-**

тини ХХ ст.”. Символічно, що семінар відбувся саме в цей день – у 140 річницю від дня смерті М. Рудницького.

Доповідачкою стала **Софія Когут** – молодша наукова співробітниця відділу наукової бібліографії Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника. Обрана для семінару тема є частиною більшого дослідження про М. Рудницького. С. Когут – укладач фундаментального біобібліографічного покажчика М. Рудницького й автор низки розвідок про цю непересічну постать. У доповіді прелегентка аналізувала польські впливи на М. Рудницького та його бачення польської культури як провідника європейських ідей і європейської культурної естетики для галичан.

Стосунки Михайла Рудницького з польською літературою і культурою загалом були непростими й навіть амбівалентними: з одного боку, опертий на філософію Станіслава Бжозовського естетико-філософський світогляд, особисті дружні контакти з польськими літераторами і журналістами, органічне відчуття і розуміння польської літератури, з другого – український патріотизм та засноване на глибокому внутрішньому переконанні позиціонування себе як суто українського літератора. В результаті М. Рудницький у міжвоєнний період взяв на себе роль своєрідного посередника, “моста між двома культурами”, яка, зважаючи на політичні й культурні обставини міжвоєнної, була не простою і доволі невдячною. Зокрема він узяв участь у підготовці спеціального українського числа часопису “Sygnały” в 1934 р. Згідно з задумом редакторів це число мало на меті заповнити лакуну в обізнаності польської публіки з літературою найближчих сусідів. Окрім того, він був автором популярної польськомовної газети “Chwila”, де виступав зі статтями на українську тематику. Активно перекладав польських письменників, відгукувався рецензіями на кожен варту уваги польську культурну подію. Проте гостро відчувався брак природного повнокровного діалогу, для якого необхідна активна участь обох сторін.

Незважаючи на певні зусилля як із польського боку, так і з українського, ідея міжкультурного порозуміння була на той час приреченою на несприйняття в суспільстві та реалізовувалася лише на рівні спорадичних приватних стосунків. Намір налагоджувати культурні контакти, оминаючи політично-дипломатичні питання, був від початку занадто романтичним й утопічним. Ця теорія легко розбивалася об дійсність: польська і українська культури розвивались у надто нерівних політичних і суспільних умовах.

Після виступу Софії Когут відбулася активна, цікава і дуже інформативна дискусія, в якій взяли участь **Микола Ільницький, Михайло Гнатюк, Петро Шкраб'юк, Данило Ільницький, Роман Лаврентій, Анастасія Василик-Фурман, Наталія Колтакова, Лариса Козак** та ін. В ході дискусії робилося уточнення та доповнення біографічного характеру, піднімалось питання про єврейські, німецькі, французькі контакти М. Рудницького, про вплив міжнародного культурного політично-нейтрального контексту на світоглядно-естетичні уявлення М. Рудницького; про колаборантство М. Рудницького в міжвоєнний період та радянські часи. Поставало також питання про достовірність мемуарів М. Рудницького й правомірність белетризації спогадів, до якої він вдавався. Професор Микола Ільницький подав своє бачення силуетки М. Рудницького, про вплив на нього естетики “Молодої музи”, про літературну й естетичну позицію М. Рудницького, висловлену, зокрема, під час дискусії “Чи мусить письменник мати світогляд?”, яку він сам спровокував у 1934 р. Цікавими і колоритними були спогади професорів М. Ільницького та М. Гнатюка про М. Рудницького як викладача Львівського університету.

Загалом слухачами семінару були представники різних установ: Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Інституту Івана Франка НАН України, Львівського національного університету ім. Івана Франка, Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника, Інституту фізики конденсованих систем НАН України.

Оксана Загороднюк про Львів Грицька Чубая

5 березня 2015 р. відбулось 13-те засідання наукового семінару відділу української літератури. Доповідь на тему: “**Львів Чубая: між Сходом і Заходом**” виголосила **Оксана Загороднюк**, аспірантка кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства Львівського національного університету ім. Івана Франка. Доповідь складалася з двох змістових частин: **місто в Чубая** (тобто простір у поезії) і **Чубай у місті** (поет у просторі).

У першій частині йшлося про три основні форми присутності простору у поезії Григорія Чубая: замкнутий простір власної кімнати, повний символізму простір природи та простір міста.

Кімната, домівка, оселя найчастіше є місцем повноти поетичного проживання поета. Замкнутий простір кімнати, розширений до

безмежності символічним дзеркалом або вікном, набуває значення душі поета. Саме в ній, таємній і прихованій від світу, за зачиненими дверима свідомості відбувається чудо поетичного перетворення. Проте приходить момент, коли цей простір виявляється тісним і задушливим, коли “надходить найтемніша/найтісніша на світі ніч”, яка заступає собою правдиву реальність світу за вікном.

Простір природи – особливо сприятливий для творення символічних образів і приязний до ліричного героя поезій Чубая. Він теж ніколи не залишається статичним і повний постійних перетворень. Кожна річ зі сфери природи – трава, дерево, птах чи світло (передусім улюблене Чубаєве світло місяця) – має завжди більше ніж одну сутність, перебуває в процесі метаморфози.

Простір міста натомість частіше має негативні конотації. Місто – це те, що заступає правдиву реальність, заглушує таємниці, які хотіла б нам розповісти природа. Місто не стає простором синовікізму (термін, який пригадав із давньогрецької теоретик урбанізму Едвард Соджа в есеї “Як писати про місто з погляду простору” і який доповідачка розуміє як об’єднання для спільного незалежного, ефективного й творчого проживання). “Ми” (або, як часто подибуємо в поезії Чубая, “вони”) – це не спільнота творчих особистостей, а швидше – однолика маса, яка особистості протиставляється.

Правдиве проживання – про яке читаємо в Гайдеггера в есе “Будувати, проживати, мислити” – може бути представлене як “чотирикутник”: мати опорою Землю, але мешкати під Небом, належати до спільноти смертних, але стояти перед лицем “божественних сутностей”. У Чубая його, власне, реалізує не спільнота, а самотня особистість, яка перебуває поза часом і простором, точніше – в абсолютному часопросторі. Приклад такого проживання – пророк із поезії “Плач Єремії”.

Друга частина доповіді розгорталась в основному навколо спогадів сучасників та друзів Григорія Чубая, які відзначали, з одного боку, обізнаність поета зі світом західної культури, зацікавленість її досягненнями й тенденціями, з другого – східні образи в поезиї та споглядальне “візантійське” мислення, любов до китайських майстрів слова. Так *власне* – українське, львівське – творилось на перетині цих двох силових полів. Своє було і *східним*, і *західним*, а водночас – вільним від наслідування чи копіювання якихось зразків і традицій.

Інший аспект, у якому розглядалось буття Чубая у Львові – це перетворення образу міста в уяві поета і його оточення. Можна припустити, що Чубая у Львові найбільше приваблювали не популярні сьогодні туристичні маршрути, а межа, на якій зустрічається

людське житло та природа. Саме прогулянки Погулянкою й Майорівкою часто згадують друзі Григорія Чубая.

Як приклад були наведені два уривки: із “Весняних ігор в осінніх садах” Юрія Винничука та “Вечірнього меду” Костянтина Москальця, де Погулянка виступає особливим, майже сакральним простором.

Дискусію розпочав **Данило Ільницький**, запитавши, чи працювала доповідачка з рукописами, щоб з’ясувати походження текстувальних розбіжностей у різних виданнях (наприклад епітета в рядку “найтемніша/найтісніша на світі” з поезії “Так спроквола надходить”) чи у книжковому та співаному, у виконанні Тараса Чубая, варіанті рядка з поеми “Відшукування причетного” – “підкреслено/нарочито існуючі”.

Оксана Загороднюк відповіла, що текстуальні розбіжності помітила недавно і тепер їй самій цікаво знайти відповідь на озвучене запитання. **Тарас Лучук** додав, що текстологічні запитання не надто вписуються в обрану методологію дослідження, яке оперує корпусом опублікованих текстів як доконаним фактом.

Лариса Козак запитала, чим був Захід для Чубая? Зі слів Оксани, Захід – це орієнтація на Еліота, на Паунда, на Чеслава Немена, на польських поетів. Це музика – від Баха і до джазу. Якщо Схід присутній на символічному рівні – в образах пустелі, пророків, на рівні тематики, то Захід – на рівні інтелектуальному, а також на рівні структури, на рівні форми вільного вірша.

Наталія Колтакова запитала, чи доречно використовувати тексти Гайдеггера для тлумачення замкненості простору в Чубая. Адже Гайдеггер багато пише саме про відкритість буття і безмежність. А також, чи, крім східнохристиянської традиції, не актуалізується ще й китайська поетика – якщо навіть не на рівні побудови, то на рівні світогляду. З останнім зауваженням доповідачка цілком погодилась, щодо першого запитання було наголошено, що саме замкнутий матеріальний простір давав можливість поетові пережити безмежність буття.

Наступним було міркування професора **Миколи Ільницького** про те, що символи й екзистенційні образи в Чубая, озвучені в доповіді, перегукуються з “колом” і “квадратом” у Стуса, про які пише Марко Павлишин. Сама людина, поет, розмикає обмеженість в’язничного квадрата в безмежність кола. Власне на роздумах про протиставлення недосконалості реального та небесного ідеалу, який постійно присутній у поетичному світосприйнятті, завершилася розмова.

Андрій Дрозда. “Поезія Нью-Йоркської групи: модернізм в епоху американської контр-культури”

2 квітня 2015 р. відбувся науковий семінар відділу української літератури, присвячений Нью-Йоркській групі поетів, доповідач – *Андрій Дрозда*, літературознавець, критик, есеїст, аспірант кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства Львівського національного університету ім. Івана Франка, який працює над дисертацією про групу.

У виступі-лекції Андрій Дрозда схаактеризував загальні естетичні риси групи, структуру й непрості взаємини між учасниками; зіставив поетичні пошуки представників групи з творчістю англо-мовних поетів Нью-Йорка, зокрема з поколінням бітників; розглянув політичні та мистецькі впливи на поезію та молодих, простежив конфлікт поколінь в українській діаспорній літературі.

Нью-Йоркська група поетів розвиває лінію українського модернізму. Поети, що входили сюди, прагнули оновити мову української поезії, звідси походять численні експерименти з мовою, хоча їхня естетична платформа існувала лише умовно, жодних маніфестів нью-йорківці не видавали, поетична практика кожного з них була окремишим явищем.

Похмурий Нью-Йорк був чужим містом, що не одразу і неохоче пускало до себе. “Переміщені особи” з таборів Ді-Пі шукали себе та своє місце в новому світі, проте потрапляли у пастку: з одного боку, “залізна завіса” відділяла молодих поетів від світу, до якого вони не хотіли повертатися, але з яким зберігали зв’язок, з другого – світ діаспори не завжди їх сприймав і розумів.

Погляди на групу самих її учасників спочатку були сповнені ілюзій. Імпульс до об’єднання пішов від Богдана Бойчука, який разом із Юрієм Тарнавським почав гуртувати довкола себе однодумців. Юрій Тарнавський мав надію на розвиток української літератури в Америці, тому вважав за потрібне сформувати літературну школу, в якій представники Нью-Йоркської групи були б авторитетами та вчителями для молодших поколінь. Дискусія щодо нової української літератури та її розвитку в еміграції почалася ще в таборах Ді-Пі з організації МУР, у журналі “Арка”, пізніше це питання розвивала організація “Слово” вже в Нью-Йорку.

Ядром групи були: Богдан Бойчук, організатор та ідейний нахненник, Юрій Тарнавський, який вів естетично-ідеологічний век-

тор, та Богдан Рубчак. Важливими є особисті історії інших учасників, наприклад Емми Андіївської та Віри Вовк.

“Родзинкою” групи стала постать Патриції Нелл Воррен, яка була її учасницею від самого початку і до 1973 р. Її історія цікава та непересічна для української літератури загалом. Відома в колі поетів нью-йоркців групи як Патриція Килина, вона відрізняється від решти учасників тим, що зовсім не мала українського коріння, була американкою, але вирішила писати українську поезію. Патриція Нелл Воррен була дружиною Юрія Тарнавського, який, власне, і привів її до групи. У складі групи вона видала кілька збірок поезій, це міфологічні загадкові тексти, майже сновидні, онейричні, що зацікавило багатьох критиків, проте після виходу з групи про неї забули, навіть самі нью-йоркці й говорили про Патрицію Килину дуже мало. Ймовірно, не згадували через причину, з якої вона пішла від Ю. Тарнавського, а відтак і з української літератури – Патриція змінила сексуальну орієнтацію. За рік після цього вона опублікувала роман “Бігун на передовій” про атлета-марафонця, що має зв’язок із тренером, і це перешкоджає йому потрапити до Олімпійської збірної США, тож він змушений боротися за свої права. Це був роман-сенсація для Америки 70-х років, написаний у розпал боротьби за права меншин. У провідних англомовних виданнях вийшли схвальні рецензії, готувалась екранізація роману.

Ця історія дає ще один привід до роздумів над специфікою мови Нью-Йоркської групи. Ю. Тарнавський довгий час намагався стати успішним англомовним письменником, проте йому це не вдавалося. Після успіху колишньої дружини він втрачає надію здобути визнання англомовного читача. Видає збірку “Ось як я видужую”, яка має певну терапевтичну роль. У ній змінюється мова його поезій: тут він щирій і зрозумілій, короткі, прозорі верлібри, зовсім не подібні до попередніх експериментів.

Поети Нью-Йоркської групи, як і загалом діаспорні, великого значення надавали мові. Плекання традицій та збереження мови часто відбувалось у надто етнографічних, застарілих та нецікавих формах, молоді намагалися шукати свого голосу. Модернізуючи мову поезії, вони все ж залишалися в рамках умовностей і потреб свого середовища. Мова українського поета-емігранта була його домом-мушлею. Спроби писати іншими мовами нью-йоркці почали робити вже після формального розпаду групи.

Зрештою, ставало зрозуміло, що тягlostі поколінь у діаспорі не буде, що створити справжню школу не вдалося і проект Нью-



Йоркської групи доходить до свого логічного завершення, Богдан Бойчук та Богдан Рубчак намагаються законсервувати здобутки й беруться за видання антологій діаспорної літератури, створюючи невеликий материк української мови на еміграції.

Разом із *Олександром Фразе-Фразенком* Андрій Дрозда підготував фільм "Акваріум в морі. Історія Нью-Йоркської групи поетів". Він розповідає про середовище Нью-Йорка в 60-х роках, про те, як молоді поети шукали себе і як вписувались у світ великого міста.

Після доповіді відбулося обговорення цікавої та контрверсійної теми.

Ігор Котик розпочав із провокативного запитання про те, чому Нью-Йоркська група, що, за словами доповідача, мала амбіцію підкорити Олімп, була такою непопулярною?

Андрій Дрозда вважає, що їм усім просто дуже не пощастило, адже нью-йорківці видавали цікаві та сильні збірки, в них були поезії для різних читачів. Можливо, однією з причин був фактор часу. Молоді в діаспорі було не до поезії – вона шукала себе, влаштовувала своє життя: статечні люди, які вже мали тверду землю під ногами, не завжди сприймали новації, особливо в мові. Коли виходили експериментальні тексти, наприклад у "Сучасності", редакція отримувала листи з погрозами про відкликання передплати. Ігор Котик зауважив, що теза про прагнення підкорити Олімп дещо перебільшена. Із цим доповідач не зміг погодитись.

Ігор Медвідь частково підсумував думку про конфлікт поколінь між Нью-Йоркською групою та старшим поколінням у рецепції читачів: зрозуміло, що молодші читали мало, а старші не сприймали їхньої поезії. Нью-Йоркська група від початку мала сформоване коло читачів, але воно було замалим. Українці взагалі небагато читали, крім періодики. Тим часом приходило нове покоління, яке вже більше цікавилася Америкою і сприймало себе американцями.

Оксана Загороднюк запитала, чому учасники групи так сильно трималися за неї, якщо вже на початку з'явилася тенденція до індивідуалізації?

Доповідач зазначив, що не всі представники групи дотримувалися ідеї єдності. Богдан Бойчук був чудовим організатором, умів домовлятися і реалізовував ці якості: Юрій Тарнавський завжди був індивідуалістом, і якби одразу реалізував себе як американський автор, усе склалося зовсім інакше, про що він пише у спогадах. Нью-Йоркська група була проектом двох людей – Тарнавського та Бойчука, а загалом їх усіх, окрім Патриції Килини, об'єднувала травма війни, втрата рідних і дому, тому такий важливий для них екзистенціалізм та пошук сенсу життя.

Михайло Гнатюк запитав: “Як мова поетів Нью-Йоркської групи вплинула на розвиток української літературної мови в Україні та поза її межами”. Андрій Дрозда звернув увагу на те, що їхня творчість була важливою насамперед для них самих, вони хотіли мати багато читачів і поціновувачів своєї поезії, проте після розпаду групи ці автори зникли на десятки років презентація їхньої творчості на початку 90-х в Україні відновила інтерес до поезії, але та хвиля швидко спала. Творчість діаспорян це відрубана гілка, вони творили в умовах замкненого простору, де мова не може розвиватися, а розглядати вплив їхньої творчості на розвиток мови зараз уже запізно.

Наталя Колтакова запропонувала розглянути творчість Нью-Йоркської групи як національний варіант екзистенціалізму чи сюрреалізму, але застерегла від спокуси просто накладати її на загальносвітовий контекст. Набагато цікавіше, на її думку, спробувати простежити щось самобутнє, сприйняти українську літературу не як відставання, але й як творення свого та нового.

Андрій Дрозда відповів, що поети Нью-Йоркської групи не могли втекти від своєї ідентичності, це дуже різні поети, яких неможливо і не варто об'єднувати спільним знаменником. Вони цікаві як феномен, як конструкт, як група людей, що хотіла вирватись “за” і стати “кимось”.

Наталя Колтакова про Антонича та символістів

14 травня 2015 р. відбувся 15-й науковий семінар відділу української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Доповідь на тему: **“Від «Голови Орфея» до «Механічної голови»: Антонич і коло символізму”** виголосила кандидатка філологічних наук, старший викладач кафедри гуманітарних наук Академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного **Наталя Колтакова**.

Доповідь складалася з трьох частин-“дій” (за аналогією до дій у драматичному творі) в супроводі візуального компонента (текст символістського живопису), що мав значення не ілюстративне, а саме концептуальне. Шлях Антонича-поета, попри його коротке життя, дуже місткий і сконденсований. “Голова Орфея” (картина О. Редона) – перший концепт, своєрідне символічне ядро, що вміщує образи, які наснажують поетову творчість. Антоничів шлях – шлях не лише символістський, але й символічний. Звідси – прихід до “Механічної голови” (назва колажної роботи Р. Гаусмана). По суті, поет рухається від символізму до авангарду, від естетизованої дійсності до виходу за межі мистецтва. Запропонована концепція не претендує на універсальність, це – один із “ключів розуміння” Антоничевої творчості, її багатшаровості й багатовимірності. Водночас “коло”, заявлене в темі виступу, – не лише знаковий для Антонича образ, протиставлений лінійності, подібно як протиставляються міф та історія (М. Новикова), але й прийменник, що вказує на окремішність митця, який, проте, весь час рухається “довкола” символізму, відштовхується й наближається до нього.

Дія перша. Символізм. Поезія. Французькі паралелі

Поетичне мислення Антонича типологічно суголосне пошукам європейських символістів. Йдеться не стільки про прямі запозичення, цитування “заповідей” Брюсова, скільки про природне формування поетики. У цьому контексті “сучасниками” Антоничевого світу постають Ш. Бодлер, А. Рембо, Ж. Лафорг, Ж.-К. Гюїсманс зі своєю “біблією” декадансу – романом “À Rebours” (“Навпаки”). У контексті символізму доречним виявляється погляд на його поетику через жанр книги віршів, яка, на відміну від звичайної збірки, є цілим, що твориться не сумою, а гармонією частин. У книзі віршів об’єднавчою є домінанта особистості. Перед нами метаутворення, метажанр, який ґрунтується на двох основних категоріях – ліричному суб’єкті та ліричному сюжеті. Кожна Антоничева книга

віршів – естетично завершене ціле, де важить навіть обкладинки. Недаремно авторами обкладинок до першодруків поета були відомі художники (В. Ласовський, С. Гординський) – друзі митця, яким він “довіряв” передати настрій своєї поезики у формі живопису. Досить символістськими представлені в Антонича концепти висхідного й низхідного руху, коли ліричний суб’єкт рветься до небес, але наштовхується на перепону. У цьому ракурсі важливими образами постають ракета, метеор, божевільна риба. Останній образ складний за своєю природою – від символіки Христа як риби й середньовічного розуміння риби як втілення мовчання до бунту, виходу за межі свого середовища. Вказаний сонет живиться образністю, суголосною й А. Рембо з його “Le bateau ivre” (“П’яним кораблем”), який акцентує на прагненні до вивільнення, виходу за “межу”. Вельми символічним і символістським є Антоничів цикл “Зриви й крила”, який надається до порівняння з картиною О. Редона “L’homme ailé ou L’ange déchû” (“Крилата людина, або Впалий янгол”), де бачимо прагнення злетіти й водночас неможливість це зробити. Із Ж. Лафогром Антонича єднає відчуття вічності та дочасності, прагнення здолати небуття.

Ліричного суб’єкта Антонича можна прирівняти з Орфеем, який опиняється на межі світів, прагне здолати прірву між життям і смертю.

Дія друга. Символічність. Польський контекст

Органічним культурним контекстом для Антонича постає польський катастрофізм. Ідеться навіть не про безпосередній вплив, а про логічне вивершення символістської поезики, долання символізму як напряду й символічний вихід за межі естетичного й естетського до катастрофічної дійсності. Антоничів катастрофізм постає рельєфнішим у світлі категорій катастрофи, потрактованої відповідно до первинного етимологічного значення не лише як смерть, але й як зміна законів спадання та катарсису – очищення, руху вгору, піднесення. Якщо йдеться не про поезику “впливів”, то близькою до поетичного мислення Антоничевих “Ротацій” виявляється “Rozmât o czasie zastygłym” (“Поєма про застиглий час”) Ч. Мілоша. Ранній Мілош і пізній Антонич сходяться у вимірі катастрофи. Для Антонича це трагедія символічного вбивства звуку (“а сонце, мов павук, на мурих скісним луку / антен червоне павутиння розіп’явши, мов мертві мухи, ловить і вбиває звуки”). Своєрідна деестетизація закладена вже в самому образі ротацій як машинного друку, що слугує множенню,

а не творчості, індивідуальності. Мілошів ліричний герой – молодий “badacz kształtów” (“дослідник форм”), який не витримує зіткнення із соціумом.

Мистецький контекст Антоничевих “Ротацій” суголосний живопису М. Андрієнка. Близькість поета до цього художника відзначав і В. Ласовський. Та найбільш промовистим свідченням поетичного пророкування Антонича є зіставлення його “Мертвих авт” зі скульптурою франко-американського митця Армана “Вічна паркова”.

Дія третя. Символістський роман

Роман “На другому березі”. Лірика / епіка? Життєтворчість? Перед нами насправді твір не епічний – або принаймні не зовсім епічний, – а ліричний. Вихідним пунктом цієї “дії” можуть правити слова: “Яка хижа насолода бути тільки одним звуком незбагненно-го капричіо...”. Капричіо – музичний жанр, що залишає місце для певної грайливості, довільності. У цьому плані особливо цікаво читати рукописи роману, що перемежуються порожніми аркушами. Виникає своєрідний простір для співтворчості, але не в постмодерному, а в символічному й символістському дусі. Щодо означення твору в рукописах як “фрагментів із роману про життя залізничників”, то воно не лише актуалізує замкнений хронотоп маленького містечка, станції, але й дає поштовх до розімкнення простору через символіку подорожі – ще один із мотивів Антоничевої лірики загалом. Роман, що належить до царини ліропрози, містить чимало символічних “ключів”, смислових акцентів. У першодруку фрагментів уривок має назву “Гріх”, що акцентує мотиви гріховності й праведності, характерні й для поезії Антонича. Твір перегукується з образами поетової лірики, що разом творять єдиний текст, плетиво “книги” творчості митця. “На другому березі” – роман інтелектуальний і філософський, що не суперечить природі модерної лірики, яка вельми органічно мислить абстракціями. У творі з’являються рефлексії над мовою й мистецтвом. Подібні роздуми та авторська настанова на відчуття і переживання витворів мистецтва наявні в романі Ж.-К. Гюїсманса “À rebours”. “На другому березі”, як і твір Гюїсманса, – роман “про” мистецтво загалом і літературу зокрема, що, однак, не зменшує його естетичної вартості. Автор і герой надівають свої “окуляри” – в кантівському дусі – і філігранно рефлектують над життям та мистецтвом.

Без висновків

Не хотілося б ставити крапку в інтерпретації й наближенні до Антоничевої творчості. Запропонована концепція – один крок на шляху розуміння, простір, що закликає до співосмислення. Адже поетове коло – не замкнений світ, а динамічна метаморфоза, здатна варіюватися й розмикатися “без меж”.

Дискусія

Дискусію розпочав **Михайло Гнатюк**, попросивши уточнити висновки концепції, оскільки вона є досить авторською.

Наталя Колтакова відповіла, що, звісно, відсутність висновків – певною мірою загравання з аудиторією. Втім не хотілося б ставити крапку в розпочатому осмисленні. Концепція справді авторська, але ґрунтується на чіткій літературознавчій думці. Власне, дослідницька “кухня” (теоретичне осмислення ліропрози, естетичний антиномізм І. Канта, розуміння Антоничевої творчості у книзі Л. Стефановської “Антонич. Антиномії”, теорії ліричного суб’єкта й ліричного сюжету) опрацьована в тексті дисертаційного дослідження, але в доповіді сконцентровано увагу на тому, що в ньому сказано нового.

Микола Ільницький запитав про хронологічну доцільність зіставлення поетів XIX і XX ст. Адже символічність – це також універсальне мистецьке явище. Символізм “відшумів” як напрям. Науковець відзначив переконливий аналіз “На другому березі” як твору філософського.

Михайло Гнатюк порушив питання про український символізм (живопис, музика, поезія). Вказав на переконливість тез концепції, але попросив пояснити, чи зумисне не йшлося про українських символістів, і відкоментувати, як поезія Антонича співвідноситься з мистецькими напрямками.

Наталя Колтакова вказала на відому цитату Антонича: “Пікассо – знаменитий маляр... Вийміть його з шухляд ізмів!”. З одного боку, символізм – напрям, а з другого – стовідсотково Антонич у символістський контекст не вписується. Це методологія розуміння, осягнення одного з пластів його творчості. Щодо часу, то він у мистецтві – категорія доволі умовна, принаймні справжні витвори мистецтва вистрибують за межі часу, долають його. Модерна лірика в цій концепції – лірика доби помежів’я, яка починається від Бодлерових “Квітів зла” і сягає XX ст. Символізм започатковує поворот до інших механізмів поетики – розтягнутої кризи, але позитивної – приходу інших категорій, іншого типу мислення. Щодо

українських символістів, то залучення чи незалучення їхніх творів було дилемою. Це вибір інтерпретаційний. Адже “традиційні” українські символісти орієнтувалися на поетику попередників. Символізм Антонича, попри цитування В. Брюсова, питомий, такий, що зростає на національному ґрунті. Хотілося також розглянути Антонича в широкому контексті європейської літератури. Не ділити на європейське та українське, а працювати в межах єдиного поняття світової літератури, яке вводить Гете.

Микола Ільницький запитав, чи може символізм відродитися після авангардизму.

Роман Голик зауважив, що символізм – це своєрідний погляд на світ. Попросив пояснити, як із концепцією доповідачки співвідноситься те, що обкладинки першодруків Антоничевих збірок виконані у стилі не символізму, а сучасного авторові мистецтва.

Микола Ільницький вказав, що в цьому випадку йдеться радше про метасимволізм, у межах якого опиняються і середньовічний символізм, і розуміння символізму Гегеля.

Наталя Колтакова відзначила, що, справді, в концепції працює й символічна форма мистецтва в гегелівському розумінні. Та передусім згадується теорія зміни напрямів у культурно-історичних епохах Д. Чижевського, візуалізована у вигляді синусоїди.

Михайло Гнатюк запитав, де на цій синусоїді місце Антонича.

Наталя Колтакова відповіла, що Антонич перебуває у вимірі -ір, вимірі нескінченності. У концепції доповідачки термін “символістський” уживається там, де концептуалізовані поняття естетики символізму (наприклад, висхідний та низхідний рух тощо). “Символічний” стосується не напрямку, а мистецтва як такого. Втім, символізм як напрям парадоксальний за назвою. Мистецтво є символічним загалом, але в символізмі як напрямі категорія символу загострена, концептуалізована, постійно осмислюється. Існує також концепція “тяглості символізму”, яка пояснює пізніші рефлекси цього явища. Щодо обкладинок збірок, то вони є символічними, не символістськими, хоча обкладинки першодруків символістів теж досить прості. Символістський живопис у доповіді застосований передусім для висвітлення особливостей образності в поезіях Антонича. Втім можна назвати цю поетику й метасимволізмом.

Роман Голик порушив питання про порівняння поезії Антонича з роботою Армана. За словами науковця, це зовсім інша культура. Тож чи доцільно застосовувати до інтерпретації речі, які з’явилися після Антонича? Чи не краще звертатися до текстів його сучасників?

Наталя Колтакова відповіла, що вирішила акцентувати не на речах сучасників, а передусім на загальному мистецькому коді. Ішлося таки про розкриття загальних універсальних механізмів, як в Антонича здійснюється мистецтво. Водночас тут приваблює момент про рокування: Антоничева творчість – стрімкий провісницький шлях.

Микола Ільницький згадав про катастрофізм Празької школи та О. Стефановича зокрема, що репрезентує горизонтальний вимір катастрофізму поряд із вертикальним.

Роман Голик запитав, чи Антонич захоплювався символізмом.

Микола Ільницький зауважив, що доповідачка вказувала на цитування Антоничем Брюсова. Попри критику -ізмів у мистецтві, Антонич дав прекрасні характеристики напрямів (символізму, супрематизму тощо). На думку дослідника, це складна суперечність, яку доповідачка намагалася долати.

Наталя Колтакова навела приклад із синергетики, згідно з якою існує поняття точки вибору, точки біфуркації, тобто яким шляхом піти. У дослідженні був обраний шлях типологічного розгляду, типологічна парадигма. Осмислення контактів – це або наступне дослідження, або інакше, інший обшир його. Осмислення в обраній концепції, спиралось на герменевтичну настанову, за якою думка автора про твір і сенси самого твору можуть не збігатися: твір стає більшим за автора, повниться новими сенсами.

Катажина Гліняновіч. “Імагінарії польських жінок в українській літературі”

30 вересня – 1 жовтня 2015 р. відділ української літератури спільно із Радою молодих вчених провів дводенний науковий семінар. Гостею-прелегенткою була **Катажина Гліняновіч**, докторка філології, асистентка кафедри україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету (м. Краків, Польща).

У перший день літературознавчиня виступила з доповіддю **“Імагінарії польських жінок в українській літературі”**. Представлена тема є частиною більшого дослідження про українську галицьку прозу кінця XIX – початку XX ст. у світлі постколоніальних студій. Книга має назву **“Z cienia polskości. Ukraińska proza galicyjska przełomu XIX i XX wieku”** (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2015).



На початку доповідачка окреслила проблему дискурсу ідентичності та вказала на його контекст.

Створюваний культурою дискурс національної ідентичності завжди формується у контексті інших аналогічних дискурсів. Прикладом цього було паралельне переплетене існування української та польської культур у Галичині на зламі XIX–XX ст. Цей час для українців і поляків був періодом формування модерної національної тожності. Галичині випала непроста доля стати фундаментом не однієї, а щонайменше двох національних ідентичностей – української та польської. Маркером цих ідентичностей найчастіше виступала культура, однією з форм якої був наратив, покликаний витіснити конкурентну розповідь “іншого”. Тому літературні твори прозаїків Галичини, меншою мірою Буковини (Володимира Бірчака, Тимотея Бордуляка, Гната Хоткевича, Марка Черемшини, Євгенії Ярошинської, Сильвестра Яричевського, Ольги Кобилянської, Стефана Коваліва, Наталії Кобринської, Богдана Лепкого, Леся Мартовича, Осипа Маковея, Михайла Павлика, Василя Стефаника і, перш за все, Івана Франка) можна вважати дискурсом спротиву польській шляхті.

Зі свого боку, більшість польських письменників вважали національні прагнення українців непорозумінням, яке руйнує план відбудови Першої Речі Посполитої, нищить імперський міф польської шляхти про велич і неподільну перевагу польської культури на території від Балтійського до Чорного моря. Окреслений польський імперський дискурс та український контрдискурс заохочують

дослідника інтерпретувати їх у контексті постколоніальної методології (Ева Томпсон, Ганна Госк). Мета таких досліджень – виявити аналогічні універсальні мотиви у відносинах між домінуючими і підпорядкованими народами, культурами. З такого погляду цікавим є образ польки в українській галицькій прозі як репрезентантки північного дискурсу у відмінній від польської проекції.

Постать польки в українській і польській літературах – це два дисонансні образи. Польська література створила топос ідеалізованої одушевленої жінки з кресів (пограниччя), католички і патріотки. Цей образ репрезентує романтичну символіку жінки, що уособлює батьківщину та рідну землю. Міфічна мешканка кресів наділена патріархальними рисами воїна, що героїчно бореться за католицькі та національні цінності. Ця кресова амазонка не лякається страждань і готова жертвувати собою заради тривання польської тотожності, що на кресах набувала особливої ваги, оскільки існувала в умовах постійної конфронтації з “іншим”. Польському топосу кресов’янки “відповів” український образ розбещеної польської інтриганки, гетери або красуні-спокусниці, спроможної збити на манівці почуття її коханця.

Доповідачка простежує еволюцію різних образів польки в українській літературі, зупиняючись на найцікавіших. Прототип літературного уявлення про польку є героїня з давньоруської розповіді “Про преподобного Мойсея Угриня” з “Києво-Печерського Патерику”. Наративний образ польки, представлений у Патерику, є мандрівним і трапляється у романтичних та реалістичних творах пізнішого часу. Якщо в Патерику Мойсей Угрин морально та культурно перемагає “спокусницю”, то у пізніших творах русько-українські персонажі наділені щораз меншою волею. Промовистим є образ Андрія з “Тараса Бульби” Миколи Гоголя, який не може встояти перед чарівною вродою героїні-польки, в якій присутнє щось непереможне. Козак відчуває перед нею “побожний страх” і віддає їй свою душу й українську національну тотожність. У “Тарасі Бульбі” висміюється не лише індивідуальна мужність козака, але й всі маскулінні атрибути козацької культури.

Головний атрибут героїні-польки – належність до польської культури (автор часто не називає її імені й вона не існує як суб’єкт), яка відмовляється від діалогу з культурою іншого, прагнучи над ним панувати. Відсутність особистості в польській жінці фіксують також “Тайдаки” Тараса Шевченка. Тут полька – символ католицизації і колонізування місцевої української культури.

Еволюція топосу польки в українській літературі пов'язана з історичними змінами суспільно-національних відносин між Польщею та Україною. Відповідно, в літературі з'являються образи польки, яка втрачає свою еротичну й культурну енергію ("Петрії і Довбушки" Івана Франка, "Забобон" Леся Мартовича).

Цікавим є трактування образу польки у творі Івана Франка "Для домашнього вогнища". Наратор не прагне засудити поведінку головної героїні, а намагається додати проблему в галицькому шляхетському суспільному устрої. Полька у творі представлена як жертва польського патріархального виховання, що формує жінку як неповноправну і суспільно несамотійну, неспроможну забезпечити себе матеріально. У "Перехресних стежках" образ польки Регіни Твардовської відіграє функцію резонансу для постійного спротиву польській культурі. Герой, кохаючи польку, зіркається цієї любові, інтерпретуючи її як вияв слабкості та егоїзму, вибір особистого, а не суспільного, національного щастя.

Літературна репрезентація відносин між українцем та полькою – це символічне представлення конфлікту між приватною і публічною сферами. Герой-українець постає перед вибором, що випробовує його волю, відповідальність та послідовність. Без присутності "іншого", тобто польки, неможливо дійти своєї національно-суспільної зрілості.

Доповідь Катажини Глінянович викликала жваве обговорення, яке розпочав **Віктор Мартинюк**, молодший науковий співробітник відділу української літератури. Його запитання стосувалося дискурсу ідентичності в жінок-авторок. Доповідачка зауважила, що це тема для окремого дослідження, яке вона розгорнула у своїй монографії, але за браком часу оминула сьогодні. В одному з розділів книжки зроблено порівняння українських авторів та авторок і заакцентовано на тому, що проблема тотожності в жіночій прозі пов'язана з темою емансипації.

Олена Галета, доцент кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства ЛНУ ім. І. Франка, висловила думку, що в контексті аналізованих творів Івана Франка варто згадати роман Софії Андрухович "Фелікс Австрія". Цей текст пропонує з сучасної перспективи подивитися на життя Галичини та на жінку, тож цікаво, що при цьому змінюється у структурі роману? Катажина Глінянович відповіла, що Софія Андрухович повернула українську жінку до міста, а місто – українській жінці. У наративі ранніх модерністок (наприклад, в Ольги Кобилянської) ми не бачимо міста і суспільно-

го простору в сюжеті. Натомість героїня Софії Андрухович живе містом і місто є всередині неї.

Роман Голик, науковий співробітник відділу нової історії України, висловив два міркування. Перше стосувалося колоніального дискурсу та його розуміння з погляду української та польської спільнот. Помежів'я (крес), яке українці сприймають як колонізовану поляками землю, у поляків має інше значення і сприймається як споконвіку своя територія. Друга заувага – про твір Івана Франка “Для домашнього вогнища”, що його автор писав для польського читача, маючи на меті не так протиставити поляків та українців, як показати спільні риси побуту, те, що мало би об'єднувати українську й польську спільноти.

Данило Ільницький, молодший науковий співробітник відділу української літератури, запитав про текстологічну різницю між польським та українським варіантами повісті “Для домашнього вогнища”. Доповідачка зазначила, що при порівнянні оригіналу і перекладу можна помітити різні наголоси щодо національного протистояння: в польському варіанті він слабший, а в українському сильніший.

Розмова супроводилася репліками аудиторії.

Катажина Гліняновіч. “Чорнобриві та чорноземи. Про шляхетське колоніальне жадання України”

1 жовтня 2015 р. відбулася друга частина дводенного семінару, який спільно організували відділ української літератури і Рада молодих вчених Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Докторка філології, асистентка кафедри україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету (м. Краків, Польща) **Катажина Гліняновіч** виступила із доповіддю **“Чорнобриві та чорноземи. Про шляхетське колоніальне жадання України”**.

Представлена тема – це новий сюжет у наукових дослідженнях молодшої вченої, яка розглядає польсько-українські тексти кінця XIX – початку XX ст., спираючись на методологію компаративного постколоніалізму.

У виступі К. Гліняновіч запитала про те, чи і наскільки можливе перекладання польсько-українських літературних відносин

із позицій компаративного постколоніалізму на основі текстів про Галичину, які об'єднує спільна тематика та час написання.

На початку прелегентка запропонувала оглянути гравюру Теодора Галле “Відкриття Америки”, датовану зламом XVI–XVII ст. Це алегорія здобуття Америки Європою. Перша з них, Америка постає в образі пробудженої оголеної жінки, а другу уособлює розкішно вбраний Амеріго Веспуччі, який тримає в руках прапор із знаком хреста й астролябію, а за поясом у нього – меч та стилет. На другому плані видно екзотичних тварин і тубільців, які готують страви з людського м'яса. Отже, відкриття Америки представлене на гравюрі як виривання її з цивілізаційної летаргії. Веспуччі – силою європейської християнської культури – рятує диких дітей природи від забобонів, канібалізму й розпусти.

Постколоніальні критики інтерпретують цю ілюстрацію як опредметнення Америки, несприйняття її культури та трактування її як такої, що сама піддається європейській колонізації. Контраст між Європою та Америкою передано через статеву різницю, символічну маскулінізацію колоніального дискурсу та фемінізацію здобутого люду і їхньої землі. Чоловічість, за польською дослідницею Монікою Бобако, мала б означати “її силу, енергію, активність, раціональність, контроль, водночас жіночість Америки асоціювалася з натуральністю, тілесністю, пасивністю, відданістю на показ, очікування на того, хто її здобуде та нею заволодіє”. Постколоніальний дослідник Роберт Янг подібні еротично марковані описи імперських практик назвав “колоніальним жаданням”.

Через два століття від створення гравюри Т. Галле в центральній східній частині Європи з'явився інший характерний малюнок анонімного карикатуриста, опублікований 1925 р. в українському сатиричному часописі “Комар” під назвою “В арсеналі для відбудування Ойчизни”. Він зображає двох жінок. Перша – у традиційному українському одязі (підписано: “Русь-Україна”), молода та гарна. Друга – стара шляхтянка, одягнена в чоловічу рогативку й кунтуш (підписано: “Польща”). Материнським жестом, хоча з нещирою посмішкою, шляхтянка показує засоби відбудування вітчизни – папери, книги, сувої із заголовками: “Спорудження костелів на Русі”, “Проект порятунку 1 мільйона польського населення на Сході”, “Плани знищення Русі” тощо. Над цими окресленнями колонізаційних практик у Східній Галичині – опудало орла з надписом “Автономія Польська”. А під малюнком написано: “Бачиш, сестричко, як я стараюся задля твого добра – то все задля твого спасення”.

Цей малюнок – руйнування типово кресового міфу про гармонійне співіснування української та польської нації під дбайливим крилом поляків у Королівстві Галичини та Володимирії, а також про перейнятий шляхтою спадок по Королівстві Польському культурного місіанства серед українців у Польщі. Тобто карикатура вписувалася в конструйований на межі XIX–XX ст. контрдискурс тотожності українських еліт у Східній Галичині, які інтерпретували міф польської цивілізаційної місії як камуфляж жадання України, а присутність шляхти на українських землях – як колоніальну політику.

Аналогічні мотиви в українських репрезентаціях польської культури вказують на можливість використання постколоніальної теорії в дослідженні польсько-українського культурного простору. На думку дослідниці, специфіка польського сексуально маркованого колоніального дискурсу у т. зв. кресовій літературі є зображення польського шляхтича як суб'єкта жадання, а еротизованих, екзотичних, диких і пристрасних українок як об'єктів завоювання.

Катажина Глінянович посилається на німецького полоніста Германа Ріца, який вважає, що польська література ще задовго до Сенкевича встановила нішу сексуального жадання на польсько-українському літературному пограниччі та чітко виявила зв'язок між гендером і нацією. На підтвердження цієї думки доповідачка пропонує звернутися до польського літературного наративу про Україну. До прикладу, Генрик Сенкевич у романі “Вогнем і мечем” описує Гелену Курцевичівну як чорнобривку, красуню та вірну соколицю. Як висновок, польський колонізатор повинен заволодіти тими чорнобривками в ім'я вищої культури, подібно як має завойовувати чорноземи.

Польський антрополог Анджей Менцвель за допомогою антропологічного інструментарію простежив репрезентацію українців у творі Сенкевича. На думку дослідника, в цьому творі українці не дотримуються трьох універсальних правил людства: релігійності, табу інцесту й заборони канібалізму. Наділення чужих/ворогів канібалізмом, за антропологом Вільямом Яренсом, часто використовується як стратегія позбавлення людських рис і приниження “іншого”.

Відтак доповідачка розглянула твір польського письменника Станіслава Грудзінського “Півпанок” (1879) та своєрідну відповідь на нього – твір Івана Франка “Великий шум” (1907).

На думку дослідниці, постать жінки відіграє роль особливого то-тема, який охороняє націю та культуру. Наративи Франка й Грудзін-

ського – це символічна переоцінка двох патріархів – українського й домінуючого польського.

В образі Галі з “Великого шуму” Франка, яка стала дружиною українця Костя Дум’яка, своєрідно закодовано захисні знаки української культури. Сполонізована Євгенія з тієї ж повісті та Гандзя з твору Грудзінського стають об’єктом завоювання та асиміляції польським колонізатором. Обидва дискурси використовують тілесність жінки як символічну територію боротьби за збереження або нівелювання етнічних рис підпорядкованої культури.

До повісті польського письменника вірменського походження Кастана Абгаровича “Нема метрики” (1894) Катажина Глінянович застосувала тезу постколоніального критика Гаятрі Чакраворті Співак: “Білі чоловіки рятують темношкірих жінок від темношкірих чоловіків”, – перефразувавши її відповідно до сюжету: “Католицькі чоловіки рятують православних жінок від православних чоловіків”. Цей твір говорить також про ослаблення католицької традиції в Україні, з чого, за К. Абгаровичем, і виникають усі проблеми.

Іван Франко, який знав тексти Абгаровича, у творі “Основи суспільності” (1894) зображає одного з другорядних героїв – вірменина з походження, котрий розмірковує про “суспільну гармонію” та гвалтує українську селянку. У цьому тексті гвалт – метафора колоніальних відносин. Дослідниця, посилаючись на сформований стереотип, говорить, що жертва сама спровокувала гвалт близькістю з іншим польським колонізатором.

Як в українському, так і в інших світових антиколоніальних чоловічих дискурсах сюжету, що дискредитують жадання колонізатора, мають свої способи репрезентації жінки. Відтак і у творах Франка українка стала символічним місцем збереження етнічних рис і патріархальних цінностей та конкурування з домінуючою польською культурою. Тексти європейської культури, на думку доповідачки, показують спільний наративний простір колоніального дискурсу, який стосується як заморських країн, так і країн Центральної та Східної Європи. Частиною цього наративу є мандрівний сюжет колоніального жадання, присутній у західно-європейських наративах про Новий Світ і польських текстах на тему України. Західні імперії, які символізував Америкго Веспуччі, ждали пишної та дикої Америки в уособленні оголених автохтонок, подібно як кресовий шляхтич, який уособлював Річ Посполиту, жадав чорнобрових українок та українських чорноземів.

Дискусію розпочав завідувач відділу нової історії України **Остап Середа**, запитавши про доцільність використання постколоніальної методології до моделі “свій”–“інший” в системі “Польща–Русь–Литва” (поезія Платона Костецького), якщо той “інший” є “сестрою”. На думку дискуснтанта, в наведених цитатах ідеться не стільки про жадання “іншого”, скільки про дегуманізацію “іншого”.

Науковий співробітник відділу історії середніх віків **Юрій Зазuliaк** поставив риторичне запитання: що ми взагалі знаємо про дискурс “подібності” й “іншості” в латиноамериканських суспільствах ХІХ ст., де тубільці та креольська аристократія мають за плечима декілька століть співіснування? Дискуснтант зазначив, що цікаво було б порівняти ці літератури, а також дізнатися, чи окреслені мотиви були присутні в політичній полеміці та як змінюється колоніальний дискурс із часом.

Остап Середа, уточнюючи свою попередню думку, запитав, чи не переносимо ми на ХІХ ст. розуміння українсько-польської дистанційованості та відмінності, яке сформувалося на початку ХХ ст. – тоді, коли відбувалася обопільна дегуманізація. І чи “інший”, про якого йдеться, обов’язково етнічно “інший”, чи він радше соціально “інший”? Навівши як аргумент твір Ольги Кобилянської “Царівна”, Остап Середа зауважив, що тут “інший” не екзотизований – він соціально “інший”. Відтак дискуснтант, навертаючи до Львова як місця проведення семінару, запитав про Леопольда фон Захер-Мазоха і його місце в моделі доповідачки.

Провідний науковий співробітник відділу української літератури **Микола Ільницький** звернув увагу на багатошаровість інтерпретації та можливість застосування різних моделей до одного й того ж тексту.

Роксолана Жаркова про жіноче письмо українського модернізму

12 листопада 2015 р. відбулося 17-те засідання наукового семінару відділу української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Доповідь на тему: «**Про-кидання (і/чи) про-будження: жіноче письмо українського модернізму як стихійний бунт**» виголосила **Роксолана Жаркова**, літературознавиця, кандидат філологічних наук, випускниця аспірантури кафедри



теорії літератури та порівняльного літературознавства Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Доповідачка поділилася міркуваннями щодо ознак і означень жіночого дискурсу кінця XIX – початку XX ст., презентуючи свою монографію, що вийшла друком нещодавно (СТИХІЯ жіночого письма: саморепрезентація в українській модерністичній прозі кінця XIX – початку XX століття (Леся Українка, Ольга Кобилянська, Уляна Кравченко). – Львів : Норма 2015 – 208 с.).

Доповідь композиційно відображає горизонт проблематики “входження” жінки в літературу. Означуючи цей процес, авторка послуговується метафорами “про-кидання” і “про-будження”. Адже жіноче письмо як культурно-історичний феномен починається з “жіночого часу” в літературі, щоби згодом перетворитись у літературний “час жінок” (за Ю. Крістевою). Оприсутнення жінки на зламі століть як по-статі літератури змушує її саму про-живати і пере-живати свою стать як даність, водночас шукати спектр спроможностей розповісти про себе як про “множину історій”. Жіноче письмо виступає також як спромужність – спроба жіночої мужності “оголення” свого тіла і голосу.

Р. Жаркова використовує метафору “про-кидання” на позначення “кидання” виклику часові письмом жінки. Оскільки жінка у своїй

змушеності взаємодіяти з часом, конкурувати з часом і протидіяти часу, вербально перетворює час: із маскулінізованого векторного руху формує фемінізований циклічний плин – потік, текучість, течійність письма. В українському контексті – це бунт письмом проти народництва (С. Павличко) і колоніалізму (М. Шкандрій), це бунт жіночого письма проти догматизму традиційності.

Інша метафора – “про-будження”, на думку доповідачки, це ствердження жінкою своєї присутності в бутті, своєї культурно-історичної видимості (у дискурсах Лесі Українки, Ольги Кобилянської та Уляни Кравченко). Входження на територію мови з наміром тут-буття як оселення в її поетико-стильовому просторі спонукає жінку-творчиню долати критерії чужості й відчуження, о-своюватися у тексті, оселятися в ньому. Адже саморепрезентативне жіноче письмо модернізму – це своєрідне текстове та над-текстове балансування між публічним й інтимним, між промовлянням і тишею, між категоріями “мати” і “бути”. Відтак українські модерністки радикалізують цю бівалентність письма-буття: можна не мати (своєї мови, стилю, місця в каноні), але бути – проживати-ся у своєму письмі, яке виникає як щось бунтівливе, спонтанне, невмотивоване, з якого/у якому й народжується стихійна поетика: Вогню, Повітря, Води й Землі. Кожна з цих стихій реалізована – видимо чи приховано – у прозі трьох українських письменниць.

Дискусію розпочала **Олена Синчак** запитанням про метафору, адже, як відомо, американські лінгвістки, аналізуючи жіночий дискурс, використовують метафору “голосу”. Тому важливо з’ясувати, як співвідносяться поняття “обличчя” і “голос” у жіночому письмі, як про це пишуть французькі дослідниці.

Роксолана Жаркова відповіла, що англо-американська феміністична школа оперує поняттям “гендер” (тоді як французька використовує поняття “стать”), тому йдеться навіть не про голос, а про “голоси” у письмі, які можуть бути і жіночими, і чоловічими, залежно від того, про що говорить жінка і як вона відчуває. Коли ж говоримо про “голоси” і “обличчя” в письмі, то дослідники використовують обличчя презентанток виразної жіночої ізоляції (до прикладу, Антігона). У своєму дослідженні Р. Жаркова визначає “обличчя” образом Творчині – дикої, божевільної, взірцевої, самотворчині, яка має голос, відтак шукає власне обличчя.

Продовжив дискусію **Данило Ільницький** запитанням про те, чи можна вважати жіноче письмо і жіночу літературу виразником національних інтересів, чи видимі в жіночому письмі (як наявні у

жіночому русі, в діяльності Наталі Кобринської) ідеї української державності. Зі слів Роксолани Жаркової, українське жіноче письмо – це тип своєрідної боротьби за себе – себе-жінку і себе-людину. Цей незаперечний факт доводить, що в українській літературі кінця–початку XIX–XX ст. активно триває процес не лише фемінотворення, а й феміно-націю-творення: порушуючи питання жінки, письменниці порушують питання жінки-українки, яка бере активну участь у державотворенні.

Микола Ільницький запитав про літературознавчі й особисті враження Роксолани Жаркової від книги Ніли Зборовської, яка аналізує стосунки Лесі Українки з матір'ю із фрейдистських позицій. Доповідачка висловила власне бачення, наголосивши, що праці Н. Зборовської мали на неї надзвичайний вплив. Цікавою є думка Н. Зборовської про взаємини жінок у родині Косачів: про конкуренцію Лесі з матір'ю, про маскулінізацію Лесі братом Михайлом, внутрішній голод родинних почуттів у душі самої Лариси Косач. Конфлікт мати/дочка характеризує рівень не-наслідування, а бажання бути собою, саморозвиватися незалежно в текстобутті.

Наприкінці **Микола Ільницький** наголосив, що сильна сторона презентованої монографії – увага до Уляни Кравченко, спроба показати її як самобутню письменницю на авансцені української модерної літератури. А **Данило Ільницький** запитав про вплив жіночого письма модернізму на чоловіче письмо, на письмо майбутніх поколінь. Р. Жаркова зазначила, що існує певна співтематичність між письмом обох статей, однак різнить їх підхід до цих тем, спосіб себе-вияву в них. Можливо, відповіді на ці запитання будуть знайдені в наступних дослідженнях.

*За аудіозаписами та матеріалами доповідей підготували
О. Бєлявцева, Д. Ільницький, Л. Козак, В. Мартинюк, Х. Рутар*

“Життя у трьох вимірах – література, театр, бібліографія”: наукова конференція на пошану пам'яті Марії Вальо

16 червня 2015 р. в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України відбулася наукова конференція на пошану пам'яті відомого літературознавця, бібліографа, бібліотекознавця і книгознавця, дійсного члена НТШ **Марії Андріївни Вальо (16 червня 1925**

– 1 червня 2011 рр.). Приурочена до 90-ліття вченої, конференція мала назву “Життя у трьох вимірах – література, театр бібліографія”, а її головним організатором був відділ української літератури інституту. І це не випадково, адже з ним пов’язані початки інтелектуальної біографії Марії Вальо. Водночас, після розформування відділу в 1970-х роках, дослідниця продовжила наукову кар’єру у Львівській національній науковій бібліотеці України ім. В. Стефаника, працювала у відділі наукової бібліографії, який, закономірно, став співорганізатором цього річної конференції.

Відкрив конференцію модератор пленарного засідання *Данило Ільницький*, повідомивши, що ця подія продовжує заходи, пов’язані із вшануванням і дослідженням видатних постатей відділу. Зокрема, на початку 2013 р. відбулася наукова конференція “Світові виміри української культури” до 100-річчя від дня народження Григорія Нудьги¹, а наприкінці того ж року – вечір пам’яті Степана Трофимука з нагоди 90-річчя від дня його народження².

Пленарне засідання було суто науковим, доповідачі розкрили й охарактеризували різні грані наукової діяльності Марії Вальо, проаналізували окремі аспекти її дослідницьких сюжетів. Першим доповідав професор ЛНУ ім. І. Франка *Любомир Сеник*, який зробив синтетичний виступ про долю Марії Вальо в контексті складних ідеологічних обставин львівського наукового життя 1950–1970-х років. Професорка з Івано-Франківська, дослідниця української галицької прози міжвоєнного періоду *Наталія Мафтин* виголосила доповідь про Марію Вальо як дослідницю творчості Ірини Вільде. Її доповнила співробітниця ЛННБУ ім. В. Стефаника *Маріанна Мовна*, розповівши про спільну працю над укладанням біобібліографічного покажчика письменниці. Про Марію Вальо як театрального критика (ця діяльність вченої припала на 1965–1981 рр.) виступила *Мар’яна Станіславчук*. Її виступ ґрунтувався на магістерській праці, написаній та захищеній на факультеті культури і мистецтв ЛНУ ім. І. Франка.

Наступні п’ять доповідей, що їх виголосили наукові співробітники відділу наукової бібліографії ЛННБУ ім. В. Стефаника,

¹ “Світові виміри української культури”: наукова конференція до 100-річчя Григорія Нудьги / Д. Ільницький, В. Мартинюк // Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича Національної академії наук України в 2013 році: інформаційний бюлетень. – Львів, 2014. – С. 154–157.

² Вечір пам’яті Степана Трофимука / Д. Ільницький, В. Мартинюк // Там само. – Львів, 2014. – С. 193–197.



Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника

театр література

**ЖИТТЯ
У ТРЬОХ
ВИМІРАХ**

бібліографія

наукова конференція
на пошану пам'яті
Марії Вальо (1925-2011)

**6.06.2015
0:00**

Актова зала Інституту регіональних
досліджень НАН України
(Львів, вул. Козельницька 4, поверх 3)

утворили бібліографічно-книгознавчий блок. Його розпочала *Наталія Рибчинська*, окресливши бібліографічну діяльність Марії Вальо в академічній бібліотеці та Науковому товаристві ім. Шевченка. Відтак йшлося про слов'янознавчу бібліографію у науковій спадщині Марії Вальо (*Луїза Ільницька*), про Марію Вальо як дослідницю видавничої діяльності Якова Оренштайна (*Наталія Кошик*), про бібліографічну гакетіану вченої (*Софія Когут*). Наприкінці пленарного засідання *Тетяна Дубова* розповіла про останню книжку науковця Вальо – збірник праць і матеріалів “Іван Франко – бібліографічна спадщина” (Львів, 2008).

Після перерви на чай і каву розпочалася секція спогадів, яку модерував *Петро Шкраб'юк*. Першими виступили старші колеги Марії Андріївни. Це – провідний науковий співробітник Інституту народознавства НАН України *Роман Кирчів* (“Марія Вальо у відділі літератури Інституту суспільних наук”); старший науковий співробітник Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича *Феодосій Стеблій* (“Сторінки наукової співпраці з Марією Вальо”); близька колега Марії Андріївни у бібліотеці ім. В. Стефаника, почесний її директор *Лариса Крушельницька*, чий спогад (“Сонечко”) зачитала Богдана Криса. Спогади ж мовознавці *Уляни Єдлінської*, яка не змогла бути на конференції, озвучила Галина Сварник. З молодшого покоління колег виступили: *Маргарита Кривенко*, розповівши про бібліографічну співпрацю з ученою, *Петро Шкраб'юк* (“Марія Вальо: спомин при денному світлі”), мовознавці *Роман Остап* (“Марія Андріївна Вальо: людина світлої душі і щедрої доброти”), *Ганна Войтів* (“М'яка твердість галичанки”) та *Ольга Кровицька* (“Бібліотека – це сооблививий дух спілкування”). Письменниця *Надія Мориквас*, яка впродовж тривалого часу спілкувалася з Марією Вальо та консультувалася з нею, виступила зі спогадом під назвою “Марія Вальо на відстані стола”. Кожен із заздалегідь обдуманих чи зімпровізованих виступів був багатий не лише на факти з історії Інституту суспільних наук та загалом львівської гуманітаристики, але й на промовисті деталі особистого спілкування Марії Вальо з колегами в інституті та бібліотеці, її наукових принципів і методів наукової праці в умовах радянської системи.

Приємним та важливим аспектом конференції була присутність *Андрія Панасюка* й *Лариси Левицької* – сина та невістки Марії Вальо, які оживили заслухані доповіді й спогади візуальним рядом, розповівши про дарчі написи у книгах із бібліотеки Марії Андріївни та зпроектувавши на екран низку світлин.

Насамкінець своїми спогадами про Марію Вальо та рефлексіями про почуті виступи поділилися *Микола Ільницький*, дослідник історії Інституту українознавства *Олександр Луцький* та племінниця Марії Андріївни, педагог *Надія Котик*.

Д. Ільницький, В. Мартинюк

Академічний візит Данила Ільницького до Загреба

Упродовж 1–7 листопада 2015 р. молодший науковий співробітник відділу української літератури, голова Ради молодих учених Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, асистент кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства Львівського національного університету ім. Івана Франка Данило Ільницький здійснив академічний візит до Загребського університету (Хорватія). Поїздка відбулася в межах співпраці Львівського та Загребського університетів, що вже не один рік реалізовується у формі візитів львівських студентів-славістів до Хорватії і загребських студентів-україністів до Львова. Угода про співпрацю також передбачає викладацькі тижневі візити. Під час свого перебування в Загребі Данило Ільницький ознайомився з кафедрою української мови та літератури, налагодив співпрацю з її завідувачкою доктором Тетяною Фудерер та іншими викладачами (Раїса Тростинська, Міленко Поповіч, Оксана Тимко-Дітко, Дарія Павлешен, Ана Дуганджіч, Сільвія Іралюк); обговорив реалізовані й заплановані спільні проекти з професором Євгеном Пашенком, з ініціативи якого й відбувся цей візит; прочитав чотири лекції для студентів-україністів на такі теми:

Експериментальна поезія в Україні 1980–2000-х років: ЛуГосад, творчість Назара Гончара як вияв необароко на початку другого тисячоліття (2 листопада).

Lebenswelt Івана Франка: феноменологічний портрет письменника в суспільному й естетико-філософському контекстах (3 листопада).

Творчість Валерія Шевчука як актуалізація барокової культури (4 листопада).

Естетико-теоретичні ідеї і літературні дискусії в міжвоєнній Галичині (письменники та малярі). Творчість Богдана Ігоря Антонича: художні візії, естетичні ідеї (6 листопада).

“Історії, прожиті тричі” і написані Петром Шкраб'юком

Відомий поет, журналіст і науковець презентував у Пужниках книгу про село, Україну і свій рід

У сільському клубі с. Пужники знаний український письменник і журналіст, доктор історичних наук, старший науковий співробітник Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича, лауреат міжнародних і всеукраїнських конкурсів Петро Шкраб'юк, у дарунок якого близько 30-ти книг, презентував своїм землякам “Історії, прожиті тричі” – книгу, написану на основі подій, документів та спогадів.

Розповідаючи про свою книгу, в якій зібрано сотні різних історій про події та людей, Петро Шкраб'юк зауважив, що найголовніші з них три: історія України, історія роду та, власне, його біографія, яка теж подана під таким собі художнім “соусом”. Розповіді земляків, матері автор записував ще десятки років тому і робив це інтуїтивно, мабуть, підсвідомо розуміючи, що нотатки врешті знадобляться в майбутньому для книги.

Із великим пієтетом і щирістю відзивався поет про свою малу батьківщину, наголошуючи, що притягання й любов до рідної землі – це Божа загадка. Зауважимо, що історія села сягає ще Галицько-Волинської доби (засноване, згідно з джерелами, в 1380 р.), і автор з неприхованою гордістю розповідає про окремі пужниківські родини, які приносили славу селу, заявляли про себе на повен голос в еміграції. Перед земляками Петро Шкраб'юк ділився цікавими й неординарними фактами, зокрема він дізнався, що в Пужниках працювала (1823) перша цукроварня краю. До речі, якихось 100 років тому тут мешкало 1 618 жителів, нині – 720. Він віднайшов в архівних документах факт про те, що першим послом Райхстагу Австрійської імперії в 1848–1849 р. був війт Пужник Михайло Дзялошинський, а в 1867 – послом Галицького сейму. Автор резюмував, що Пужники не можна розглядати окремо, хоч вони і вирізняються своєю ідентичністю, а лише в контексті історії краю та України. Село делегувало свого часу односельчан для національно-визвольної боротьби в рядах галицьких стрільців, воїнів УПА, чимало мешканців були вивезені до Сибіру, тобто пужниківці пережили всі ті революційні моменти і потрясіння, що й інші села Галичини та держави загалом.

Презентація книги Петра Шкраб'юка "Історії, прожиті тричі", що тривала понад чотири години, цілком органічно моментами переходила у творчий вечір поета. Автор не тільки сам читав свої вірші (до слова, репрезентовані достатньо й у згаданій книзі), але вони лунали й зі сцени – з уст ведучих, працівників місцевої бібліотеки, учнів школи, друзів та шанувальників його поетичного слова. Того вечора Петра Шкраб'юка, крім рідних сестри Марії, брата Федора Ницака, онуків, вітали гості й односельці. Директор телебачення "Галичина" Ольга Бабій, говорячи про постать Петра Шкраб'юка, поставила його в один ряд із Михайлом Павликом, Іваном Франком, Василем Стефаником. Історичною подією сільського рівня назвав вихід книги голова села Михайло Кушнір. "Видання є, – сказав він, – прикладом того, як ми повинні знати і пам'ятати історію свого народу". А також зауважив, що стільки людей зала сільського клубу останніми роками ще не збирала. Він висловив сподівання, що Петро Васильович не забуватиме й надалі дороги до рідного села. Директор місцевої школи Мирослав Стецюк сказав, що нині представляють не просто чудову книгу, але насамперед автора, який на прикладах зі свого життя вчить... жити.

Подячні й теплі слова поету і публіцисту Петрові Шкраб'юку дарували педагог Івано-Франківського інституту менеджменту Надія Гаріджук, однокласник із Бортник Михайло Гаріджук, директори Гончарівської школи та районної бібліотечної системи Любов Ільків і Мар'яна Пісак, Христина Танюк зі Львова, Наталя Гринішак із Гончарева, колишній журналіст районної газети "Злагода" Іван Ясенчук, гуморист Василь Гуменюк та ін. Натомість автор окремо відзначив двох своїх земляків – Василя Литвинюка з Надвірної та депутата районної ради Василя Велигорського з Тлумача, які частково допомогли з коштами на видання книги.

Піснями вітали поета з непересічною подією – виходом у світ книги – ансамбль тлумачанок "Чисті джерела", солісти Дмитро Пилипонько і Роман Бойчук, а також місцеві аматори сцени.

"Яка моя місія? – запитує автор книги у самого себе і відповідає: Творити. Писати. Мої книги не виходять багатотисячними тиражами, їх не перекладають на іноземні мови, про них мало пишуть – і все ж я маю чимало прихильників, які мене знають, читають, слухають...". Із впевненістю можна сказати, що з виходом книги "Історії, прожиті тричі" (вона вийшла накладом 500 примірників) Петрові Шкраб'юку додасться немало вдячних читачів і не лише з рідних Пужник, але з Тлумаччини загалом.

У Петра Шкраб'юка є поетичні слова, якими він “до стіп вклоняється” Господеві за...

*За те, що з вірою встаю,
За дні, не впряжені в гонитву,
За всі пісні – і за мою
Цю невибагливу молитву.*

“Історії, прожиті тричі” – це теж свого роду молитва – молитва Україні та рідним Пужникам, своєму роду та конкретній людині.

*Михайло Батіг, с. Пужники
За матеріалами видання Злагода (Тлумач). – 2015. –
№ 50, 12 грудня. – С. 9.*

Іванна Черчович та Данило Ільницький – лауреати обласної премії

13 листопада 2015 року у Львівському Будинку вчених відбулося урочисте засідання з нагоди вручення премій працівникам наукових установ НАН України та вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Львівської області у 2015 році (відомим ученим і знаним фахівцям та талановитим молодим ученим і спеціалістам). Засідання відбувалося за участю керівників Львівської обласної державної адміністрації, Львівської обласної ради, Західного наукового центру НАН України і МОН України. Серед молодих науковців, які стали лауреатами – двоє представників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України: **Іванна Черчович**, кандидатка історичних наук, молодша наукова співробітниця відділу новітньої історії, секретарка Ради молодих учених та **Данило Ільницький**, кандидат філологічних наук, молодший науковий співробітник відділу української літератури, голова Ради молодих учених.

Від мені молодих науковців Львівщини виступив Данило Ільницький, наголосивши на потребі шукати спільні методологічні орієнтири у різних наукових галузях, підтримувати україністичні зацікавлення за кордоном, передусім у європейських університетах, відзначив результативність співпраці старшого та молодшого покоління науковців.

Шевченківський концерт на Козельницькій

25 березня 2015 р. в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича, в актовому залі, відбувся шевченківський концерт.

На початку літературознавець, поетка і перекладачка *Ірина Старовойт* прочитала лекцію “Робота пам’яті в Шевченка”.

Молодий львівський кобзар *Андрій Джурдж-Сілецький*, колишній актор Львівського академічного театру ім. Леся Курбаса, розповівши про особливості своєї творчої діяльності й окремо – про свій інструмент Вересаєву кобзу, виступив із музичною програмою. Театрально-музичну композицію за творами Тараса Шевченка запропонували *Марічка Кміть* і *Василь Сидорко* – студенти кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету ім. Івана Франка (майстерня Олега Стефана). Відтак на сцену повернувся *Андрій Джурдж-Сілецький* цього разу як учасник гурту “Миклухо Маклай” і разом з іншим учасником гурту, а zarazом актором театру ім. Леся Курбаса, *Ярославом Федорчуком* у дуєті заспівав українських народних козацьких пісень і пісень на слова Тараса Шевченка.



Опісля музичної відбулася наукова частина заходу. *Феодосій Стеблій* коротко розповів про два видання 2014 р., приурочені до 200-річчя Тараса Шевченка. Це збірник статей та матеріалів “Тарас Шевченко і Галичина”, виданий спільно з ЛНУ ім. І. Франка, який містить різножанрові та в різний час написані, виголошені чи в інший спосіб актуалізовані матеріали галицьких культурних діячів, письменників, гуманітаріїв про Тараса Шевченка як письменника й особистість. Друге видання – “Шевченкознавчі студії” самого Феодосія Стеблія, де зібрано низку цікавих довоколашевченківських сюжетів (здебільшого шевченкіана чи шевченкознавство галичан).

Наприкінці *Василь Горинь*, довголітній науковий працівник інституту, літературознавець, есеїст, культуролог, поділився спогадами про присутність творчості Тараса Шевченка у своєму житті: від дитинства і до сьогодні.

У перерві між музичною та науковою частинами можна було оглянути різні видання “Кобзарів” із приватних бібліотек львівських науковців, головню історика Богдана Якимовича.

Співорганізаторами концерту були *Ольга Кровицька* та *Данило Ільницький*, а модерував його *Петро Шкраб'юк*.

Д. Ільницький

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

У 2015 р. працівники Центру продовжили узагальнення євроінтеграційного досвіду сучасної Польщі. Особливу увагу звертали на проблеми функціонування історичної (національної) пам'яті в цій країні (А. Боляновський, Л. Хахула, Х. Чушак, Л. Зашкільняк), аналіз законодавства держави у сфері етнонаціональних відносин і місцевого самоврядування (О. Піх, Х. Чушак, Я. Кондрач). Вивчали також історію українсько-польських відносин у міждержавній сфері, в галузі освіти, науки та культури (М. Литвин, О. Піх, Л. Зашкільняк, О. Руда, М. Чебан). Реконструйовано етноконфесійні процеси на пограниччі у ХХ – на початку ХХІ ст. (Т. Горбачевський). Досліджено правно-політичний статус української меншини в Польщі після Другої світової війни та польської в Україні (Л. Хахула, Я. Кондрач). Упорядковано бібліографію сучасних українсько-польських відносин (О. Рак).

Дослідження підтвердило необхідність узагальнення досвіду і практичної діяльності Інституту національної пам'яті Республіки Польща, який є не лише історико-аналітичним, але й правно-політичним органом – видає археографічні та історико-аналітичні публікації, готує правові оцінки щодо історичних подій на українсько-польському пограниччі, дає рекомендації центральним і місцевим органам влади щодо проведення пам'яткоохоронної роботи, вшанування пам'яті загиблих поляків як на території Польщі, так і в сусідніх країнах. Потребують відновлення на міждержавному рівні дискусії щодо міжетнічних взаємин у Другій Речіпосполитій, українсько-польського військово-політичного протистояння на Волині, Холмщині та Галичині в роки Другої світової війни.

Науковці центру встановили, що характерною ознакою формування політико-правової бази регулювання етнонаціональних процесів як у Польщі, так і в Україні стало широке застосування у національному законодавстві міжнародних стандартів захисту прав

меншин, сформульованих в основних документах європейського співтовариства. Однак складнощі ратифікаційного процесу в Польщі показали суперечності у ставленні політичних сил до проблеми національних меншин, що відображало відповідні позиції різних кіл суспільства. Виявами цих процесів були намагання звести сферу функціонування національних меншин здебільшого до культурно-освітнього рівня, ігноруючи складне історичне минуле пограниччя, а також такі аспекти, як участь меншин у громадсько-політичній діяльності; зменшення інституційного рівня національних програм підтримки меншин; проблеми використання мов меншин у державних установах та судочинстві. У випадку України варто врахувати цей досвід при підготовці відповідних документів. Окрім того, треба бути готовим до подібних дискусій в українському суспільстві.

Незважаючи на те, що окремими нормами і положеннями політико-правових та юридичних актів України запроваджено чи не весь комплекс прав щодо поляків й інших національних меншин, можна стверджувати, що існують проблеми щодо механізмів їх практичної імплементації, зокрема пов'язані з повним або частковим невиконанням органами державної влади своїх зобов'язань, відсутністю бюджетного фінансування, бюрократизацією процесів на місцях тощо. Натомість польське законодавство визначає спеціальні заходи, які повинні здійснювати органи державної влади з метою захисту, підтримки і розвитку діяльності, збереження власної ідентичності меншин, зокрема чітко прописано напрями цільового фінансування українських шкіл та періодики. Водночас в Україні такі витрати покладено на державний бюджет, однак не конкретизовано, які саме види діяльності потрібно фінансувати. Відповідно, в українському випадку треба розробити чіткі механізми реалізації положень законодавства, створити прозорі правила для представників меншин, які би виконувалися незалежно від конфігурацій політичних сил в уряді та парламенті (необхідно зазначити, що в цьому питанні Польща – один із найкращих прикладів у регіоні; не лише Україна не має чітких і прозорих правил фінансування й підтримки національних меншин – навколо цього постійно тривають скандали, для прикладу, в Литві). Також потрібно врахувати можливість позовів до міжнародних судів, які можуть наступати у випадку недотримання зобов'язань, зафіксованих у підписаних міжнародних документах. Розробка подальших кроків у напрямі врегулювання міжнаціональних відносин в Україні не можлива без проведення всеукраїнського перепису населення, бажано – з урахуванням

нових способів збору даних про аспекти національної та(або) етнічної ідентичності кожного громадянина.

Для України важливим є досвід як Польщі, так і інших європейських країн у налагодженні співпраці державних органів та меншин на місцевому рівні, запровадження реальних механізмів самоорганізації. Проблеми захисту прав національних меншин на місцях, їх активне залучення до системи місцевого самоврядування мають бути обов'язково враховані при проведенні адміністративно-територіальної реформи в Україні.

Потрібна конкретизація чинного Закону України “Про національні меншини України”, зокрема, в частині, яка подає дефініції. Український закон їх узагалі не містить, тоді як польський чітко визначає національні й етнічні меншини, подаючи їх перелік. Момент, який заслуговує на увагу, – виділення двох різних категорій: “національна меншина” та “етнічна меншина”.

Доречним видається об'єднання законів про національні меншини й регіональні мови, як це зроблено в польському випадку. Це також дозволить уникнути проблем, пов'язаних із російською мовою як мовою не прив'язаною до конкретної меншини. Зазначено також, що у випадку Польщі було вирішено не розповсюджувати дію закону про національні та етнічні меншини на спільноти, чії представники емігрували на територію Польщі пізніше, ніж 100 років тому. Якщо зважити на те, що європейські норми в питанні політики щодо національних меншин спрямовані передовсім на їхню безперешкодну інтеграцію в суспільство, в якому вони проживають, ці норми можуть видатися безпідставними. Таке формулювання сприяє створенню геттоїзованих анклавів у суспільстві, які згодом буде важче інтегрувати. Це, з одного боку, можна зрозуміти, адже в часи побудови соціалізму державна політика і в Польщі, і в СРСР робила суспільство максимально гомогенним; національні й етнічні меншини стояли перед загрозою втрати окремішності, відмінності, національних Церков. Відтак, прийняті після падіння Берлінської стіни закони створюють можливість плекати певні відмінності в межах державного організму (себто, спрямовані на заборону примусової асиміляції). Водночас елемент інтеграції нових груп до суспільства, фактично, не прописаний ні в польському, ні в українському законодавстві. На сьогодні, коли до обох держав відбувається значна міграція з країн Азії та Африки, такий підхід видається короткозорим. Питання інтеграції нових членів суспільства, які належать до інших культур, потрібно розробляти вже тепер.

Водночас Україні необхідно перейняти досвід Польщі щодо підтримки своїх представників за межами країни (інституційна та матеріальна підтримка представників української меншини за межами України – це допомога зі створеннями певних осередків, де люди могли б гуртуватися; розробка й передача навчальних матеріалів з мови, історії, культури й географії України; заохочення до навчання чи стажування в Україні тощо). Надання голосу діаспорним осередкам з-поза меж держави може мати й негативні наслідки. Яскравим прикладом тут є роль польської меншини в польсько-литовських відносинах. Історично склалося так, що поляки на території Литви мали виразно антилитовські настрої, що спричинило їх зближення з росіянами в радянські часи. І хоча на офіційному рівні Польща і Литва не мають претензій, проте польська меншина через свою й надалі антилитовську й проросійську орієнтацію часто створює приводи для дипломатичних скандалів. Відповідно Україні треба вивчати ситуацію в діаспорних осередках освіти та культури, релігійних громадах і за допомогою зазначених позитивних заходів намагатися впливати на настрої українців за межами держави.

Встановлено також, що польський приклад не може допомогти Україні у вирішенні питання російської меншини. У Польщі не було чисельної, проте невизначеної та неорганізованої, слабо інституціоналізованої групи, подібної до російської меншини в Україні. У цьому випадку потрібно звернути увагу на досвід балтійських країн – задля уникнення їхніх помилок, адже політика щодо росіян у цих державах досить жорстка і нелояльна.

Необхідно враховувати, що у випадку України збільшиться значення міжнародного чинника, оскільки зараз Польща є членом ЄС, то тиск міжнародної спільноти на неї вже не матиме такого ефекту, як у випадку України, яка тільки вступає на довгий і складний шлях гомогенізації внутрішнього законодавства та європейських норм і приписів. Тому треба бути готовим до можливих рекомендацій та пропозицій щодо змін внутрішнього законодавства для наближення його до європейських стандартів. Дослідження встановило необхідність підготовки комплексної праці, присвяченої українсько-польським відносинам від найдавніших часів до сучасності, написання українськими авторами новітньої історії Польщі (українською та польською мовами), новітньої історії України (польською мовою). Тіснішою має бути співпраця не лише зі спеціалізованими кафедрами польських університетів, але й з установами Польської академії наук та Польської академії освіти та культури. Є потреба

також створити базу даних українознавчих осередків Республіки Польща та грантів Республіки Польща в гуманітарній сфері.

У 2015 р. працівники сектору наукових та інформативних видань (Б. Пікулик, Д. Савінов, Г. Леськів, С. Іваник, Н. Галевич, І. Романина) готували до друку та розробили оригінал-макети загальноінститутських планових видань “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” (Вип. 26 і 27) та “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень”, відділу історії середніх віків “Княжа доба: історія і культура” (Вип. 8), Центру досліджень українсько-польських відносин “Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість” (Вип. 8).

Також у секторі підготовлено видання: Чебан М. “Микола Андрусак: історія історика”, Колб Н. “З Богом за Церкву і Вітчизну: греко-католицьке парафіяльне духовенство в Галичині у 90-х роках ХІХ століття”, Руда О. “Історія як навчальний предмет у початкових школах Галичини (1867–1918)”; Горбачевський Т. “Римо-католицька церква у Львові в міжвоєнний період ХХ століття”, “Історичне краєзнавство (за матеріалами картотеки Мирона Кордуби). Ч. 1: Історичне краєзнавство, історична географія та картографія українських земель” (упоряд. О. Піх, О. Руда) та ін.

ПУБЛІКАЦІЇ

Литвин М. Р.

Галичина в Українській революції 1917–1921 рр. – Харків, 2015. – 380 с.

Мойсей українського народу. До 150-річчя від дня народження митрополита Андрея Шептицького. – Львів, 2015. – 32 с.

Буквар Івана Федоровича 1574 року. Путівник / [упоряд.: І. Жук, М. Литвин, А. Миронюк]. – Львів, 2015. – 116 с.

Андрей Шептицький: суспільно-культурні ініціативи, державно-політичний чин (До 150-річчя від дня народження) // Вісник НТШ. – Львів, 2015. – Ч. 53–54. – С. 37–43.

Війна в українській історії: російський чинник, західноукраїнський контекст // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – С. 379–389.

Мужиловичі: його будівничі та літописці // Цебенко А., Цебенко М. Мужилівичі в суспільно-культурних та релігійних процесах Галичини: історико-краєзнавче дослідження. – Львів, 2015. – С. 11–12.

Російська військова адміністрація та соціум Львова у 1914–1915 роках // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 26. – С. 202–210.

Українсько-польські наукові зв'язки у гуманітарній сфері. За матеріалами наукової доповіді на засіданні Бюро Відділення історії, філософії і права НАН України 27 листопада 2014 року // Вісник НАН України. – 2015. – № 3. – С. 73–83.

Українсько-польські зв'язки у гуманітарній сфері. Стан та перспективи розвитку // Spheres of culture. – Lublin, 2014. – Vol. 9. – S. 16–29.

1946 рік. Війна після війни // Лемківський календар на 2016 рік. – Львів, 2015. – С. 13–14.

“Як громадянин і фахівець з історії я – типовий соборник” // Слово “Просвіти”. – Київ, 2015. – 27 квітня (Інтерв'ю записав Б. Залізник).

[Рец. на]: Пасіцька Оксана. Львів і львів'яни: український соціум та промисел (20–30-ті рр. ХХ ст.). – Львів, 2014. – 400 с. // 3 історії західноукраїнських земель. – Львів, 2014–2015. – Вип. 10–11. – С. 300–303.

[Відп. ред.]: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – 240 с.

[Відп. ред.]: Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – 358 с.

[Відп. ред.]: Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 26. – 376 с.

[Відп. ред.]: Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – 446 с.

[Член ред. кол.]: Обвинувачується Михайло Сорока: слідчі справи 1940–1950-х років / [упоряд. Ю. Зайцев]. – Київ, 2014. – 271 с.

[Член ред. кол.]: Український історичний журнал. – 2015. – № 4. – 240 с.

[Член ред. кол.]: Вісник НТШ. – Львів, 2015. – Ч. 53–54. – 104 с.

Боляновський А. В.

“Чорна середа” села Кортеліси 23 вересня 1942 року // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2014. – Вип. 7. – С. 82–106.

Українське питання у планах кайзерівської Німеччини у роки Першої світової війни // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 26. – С. 21–48.

Горбачевський Т. С.

Римо-католицька церква у Львові в міжвоєнний період ХХ століття. – Львів, 2015. – 112 с.

Римо-католицька громада Львова міжвоєнного періоду ХХ ст. // Zagadnienia religijne i narodowościowe we współczesnych badaniach polskich, słowackich i ukraińskich na terenie euroregionu karpackiego. Aspekt historyczny, prawny, socjologiczny, filozoficzny i etyczny / [pod. red. W. Wierzbieniec]. – Jarosław, 2015. – S. 54–65.

[Рец. на]: Ormiański pasterz Lwowa ksiądz arcybiskup Józef Teodorowicz na tle dziejów ormiańskich / [під ред. В. Осадчого, М. Каліновського, М. Яціва]. – Lublin; Lwów, 2015. – 271 s. // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 288–291 (співавт. О. Руда).

Зашкільняк Л. О.

Українська історіографія у міжвоєнній Польщі: пошук методологічних моделей національної історії // Historia historiografii i metodologia historii w Polsce i na Ukrainie / [pod red. J. Maternickiego, J. Pisulińskiej, L. Zaszkiłniaka]. – Rzeszów: W-wo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2015. – S. 340–358.

Українсько-польські взаємини та історична наука в Галичині на початку ХХ століття // Scientia nihil est quam veritatis imago. Studia ofiarowane Profesorowi Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin / [pod red. A. Sochackiej, P. Jusiaka]. – Lublin: W-wo UMCS, 2014. – S. 1166–1183.

Піх О. М.

Історичне краєзнавство (за матеріалами картотеки Мирона Кордуби) / [упоряд.: О. Піх, О. Руда]. – Львів, 2015. – Ч. 1: Історичне краєзнавство, історична географія та картографія українських земель. – 316 с.

Дотримання міжнародних стандартів в етнонаціональній політиці України і Польщі // Україна: культурна спадщина, національна

свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – С. 390–399.

Становлення системи місцевого самоврядування в Польщі у 90-х роках ХХ ст. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Історія. – Тернопіль: В-во НПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 179–184.

Особливості формування східної політики Республіки Польща в кінці 80-х – першій половині 90-х років ХХ століття // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 224–243.

Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів у Центральній-Східній Європі (ХХ – початку ХХІ століття)” // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 321–322.

[Рец.]: Україна і Польща в історичній ретроспективі та перспективі майбутнього [на кн.]: Стрільчук Л. В. Україна – Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ століття): монографія. – Луцьк: Волинські старожитності, 2013. – 608 с. // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 293–298.

[Член редкол.]: Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – 358 с.

[Член редкол.]: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – 240 с.

[Член редкол.]: Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – 358 с.

Рак О. Р.

[Відп. секретар]: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2015. – 240 с.

Руда О. В.

Національна політика Другої Речі Посполитої в освітній сфері (на прикладі Галичини) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. – Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 142–147.

Освітня політика Другої Речі Посполитої у 1918–1924 роках // Проблеми гуманітарних наук: зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка / [голов. ред. Н. Скотна]. – Дрогобич, 2014. – Вип. 34: Історія. – С. 232–246.

Історія як навчальний предмет у початкових школах Галичини (1867–1918). – Львів, 2015. – 146 с.

Історичне краєзнавство (за матеріалами картотеки Мирона Кордуби) / [упоряд. О. Піх, О. Руда]. – Львів, 2015. – Ч. 1: Історичне краєзнавство, історична географія та картографія українських земель. – 316 с.

Культурно-освітнє життя Львова (1923–1939) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – С. 152–171.

Національна політика Другої Речі Посполитої в сфері початкової освіти (на прикладі міжвоєнного Львова) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія – Тернопіль: В-во НПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 112–117.

Правове становище населення Другої Речі Посполитої // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 125–139.

[Рец. на]: Ormiański pasterz Lwowa ksiądz arcybiskup Józef Teodorowicz na tle dziejów ormiańskich / [під ред. В. Осадчого, М. Каліновського, М. Яціва]. – Lublin; Lwów, 2015. – 271 s. // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 289–291 (співавт. Т. Горбачевський).

Хахула Л. І.

[Рец.]: Особливості еміграції та реєміграції в міжвоєнній Польщі [на кн.]: Шваб А. Еміграційна політика Польщі (1918–1939) / А. Шваб. – Луцьк, 2014. – 492 с. // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2014. – Вип. 7. – С. 227–233 (співавт. М. Литвин).

Державотворчі та національно-демократичні процеси в Україні 1991–2014 рр.: польський суспільно-політичний дискурс // Український історичний журнал. – 2015. – № 1. – С. 93–108.

У наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича // Український історичний журнал. – 2015. – № 4. – С. 225–229 (співавт. М. Литвин).

Чебан М. М.

Микола Андрусак. Історія історика. – Львів, 2015. – 356 с.

25 ювілейна Східна літня школа у Варшаві // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – С. 323–325.

Микола Андрусак та Львівський університет // Історія та історики у Львівському університеті: традиції та сучасність (до 75-ліття створення історичного факультету): колективна монографія / [за ред. Л. Зашкільняка, П. Серженги]. – Львів, 2015. – С. 295–301.

Юрій Сливка як історик та організатор історичної науки // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – С. 3–9 (співавт. І. Соляр).

[Відп. секретар]: Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 26. – 376 с.

[Відп. секретар]: Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2015. – Вип. 27: Ювілейний збірник на пошану Юрія Сливки. – 446 с.

[Відп. секретар]: Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2015. – Вип. 8. – 358 с.

Участь у конференціях, наукових семінарах, круглих столах

Литвин М. Р.

Суспільно-культурні ініціативи митрополита ГКЦ Андрея Шептицького // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24 лютого 2015 р.).

Українсько-польські наукові зв'язки в гуманітарній сфері: здобутки та перспективи дослідження // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів у Центрально-Східній Європі (XX – початок XXI ст.)” (Львів, 27 травня 2015 р.).

Українсько-польські наукові зв'язки: здобутки та перспективи дослідження // VIII українсько-польська зустріч (Яремче, 25 вересня 2015 р.).

Про організацію співпраці між НАН України і ПАН // Засідання Виконкому Ради Західного наукового центру (Львів, 23 жовтня 2015 р.).

Андрей Шептицький: суспільно-культурні ініціативи, державно-політичний чин (До 150-річчя від дня народження) // Загальні збори НТШ (Львів, 5 грудня 2015 р.).

Боляновський А. В.

Митрополит Андрей Шептицький і окупаційна влада Німецького Райху в Галичині у 1941–1944 рр. // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Між християнською мораллю і нелюдським злом // Митрополит Андрей Шептицький та єврейські громади в часи Другої світової війни. Друга світова війна та долі мирного населення у Східній Європі (Київ, 30 листопада – 1 грудня 2015 р.).

Горбачевський Т. С.

Міжцерковні взаємини РКЦ та ГКЦ в міжвоєнній Галичині ХХ століття // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Польські громадсько-літературні товариства в суспільно-культурному житті міжвоєнного Львова // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів у Центрально-Східній Європі (ХХ – початок ХХІ ст.)” (Львів, 27 травня 2015 р.).

Римо-католицька громада Львова міжвоєнного періоду ХХ ст. // Międzynarodowa konferencja naukowa “Zagadnienia religijne i narodowościowe we współczesnych badaniach polskich, słowackich i ukraińskich na terenie euroregionu karpackiego. Aspekt historyczny, prawny, sojologiczny, filozoficzny i etyczny” (Львів, 26–27 червня 2015 р.).

Зашкільняк Л. О.

Огляд проблем українсько-польських відносин у ХХ ст. // Українсько-польський форум істориків (Київ, 2–4 листопада 2015 р.).

Радянські міфи в сучасній українській історіографії // Міжнародна наукова конференція “Україна в ХХ–ХХІ століттях: на шляху гідності і свободи” (Київ, 11–12 грудня 2015 р.).

Кондрач Я. С.

Польські громадські організації в незалежній Україні // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів у Центрально-Східній Європі (ХХ – початок ХХІ ст.)” (Львів, 27 травня 2015 р.).

Піх О. М.

Етнонаціональна політика України і Польщі у контексті міжнародних зобов'язань // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів в Центрально-Східній Європі (XX – поч. XXI ст.)” (Львів, 27 травня 2015 р.).

Руда О. В.

Греко-Католицька Церква й освітні процеси в Галичині міжвоєнного періоду // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Національна політика Другої Речі Посполитої в освітній сфері // XXIV Міжнародний Славістичний колоквіум (Львів, 21–22 травня 2015 р.).

Освітні процеси в Галичині та Греко-Католицька Церква // XXV Міжнародна наукова конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 25–28 травня 2015 р.).

Правове становище населення Галичини в міжвоєнний період // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів у Центрально-Східній Європі (XX – початок XXI ст.)” (Львів, 27 травня 2015 р.).

Хахула Л. І.

Міжконфесійні відносини в Перемишльському воєводстві Республіки Польща наприкінці XX ст. // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни на сторінках “опініотворчої” преси сучасної Польщі // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів в Центрально-Східній Європі (XX – початку XXI століття)” (Львів, 27 травня 2015 р.).

Чебан М. М.

Церковно-релігійні відносини в науковому доробку Миколи Андрусіяка // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Współpraca naukowa oraz badania z Polonistyki na Ukrainie: na przykładzie Instytutu Ukrainosnawstwa im. I. Krypijewa Narodowej

Akademii Nauk Ukrainy // XXV Jubileuszową Wschodnią Szkoła Letnia w Warszawie (Warszawa, 1–21 lipca 2015 r.).

Чушак Х. Я.

Образ Митрополита Андрея Шептицького в публіцистиці польської антикомуністичної опозиції // П'яті наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 24–26 лютого 2015 р.).

Польсько-українське примирення і подолання історичних кривд: використання досвіду польсько-німецького примирення у 1990-х – початку 2000-х років // Міжнародна наукова конференція “Українсько-польські відносини в контексті суспільно-політичних і етнокультурних процесів у Центральній-Східній Європі (XX – початок XXI ст.)” (Львів, 27 травня 2015 р.).

БІБЛІОТЕКА

1. *Балух В. О., Коцур В. П.* Культура античності. – Чернівці: Наші книги, 2015. – 632 с.: іл.
2. *Бедрій М.* Копні суди на українських землях у XIV–XVIII ст.: історико-правове дослідження. – Львів: Галицький лицар, 2014. – 264 с.
3. *Белінська Л.* Національна пам'ять української діаспори США. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – 276 с.
4. *Борчук С.* Українська енциклопедична традиція XX ст.: проекти, виконавці, перспективи, дослідження. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2014. – 604 с.
5. *Веденеев Д. В., Будков Д. В.* Закулисный актер истории: очерки истории разведки и контрразведки. – Київ: К.И.С., 2015. – 392 с.
6. Військово-науковий вісник. – Львів: Академія сухопутних військ, 2015. – Вип. 23. – 305 с.
7. *Волощук Є., Бігун Б.* Доба “ізмів”: модернізм та авангардизм у західноєвропейській літературі першої половини XX століття. – Київ: Академперіодика, 2014. – 324 с.
8. *Гавриленко В.* Шлях до сфрагістики. – Київ; Львів, 2014. – 328 с.
9. *Горинь Б.* Любов і творчість Софії Караффи-Корбут: документальний роман-колаж: у 2 кн. – Львів: Апріорі, 2015. – Кн. 2. – 704 с.: іл.
10. *Добрянська-Попович Г., Попович О.* Опарівка. Енергетика прадідівської землі. Із циклу “Замішанці”. – Львів: Коло, 2015. – 448 с., іл.
11. Дрогобицька українська гімназія імені Івана Франка. 1918–1944 рр. – Дрогобич: Посвіт, 2014. – 416 с.
12. *Дубас М.* На зламі століть: про побачене, почуте, прочитане... – Львів: Українські технології, 2015. – 280 с.
13. Енциклопедія міжнародного права: у 3 т. – Київ: Академперіодика, 2014. – Т. 1: А–Д. – 920 с.

14. *Єсипенко Д.* Повісті Бориса Грінченка “Серед темної ночі” та “Під тихими вербами”: історія текстів і тексти в історії. – Київ: Наукова думка, 2015. – 159 с.

15. Ілюстрований бібліографічний покажчик з української сфрагістики. – Київ: ВД “Антиквар”, 2015. – 232 с. + 40 с., іл.

16. Історія Криму в запитаннях та відповідях. – Київ: Наукова думка, 2015. – 526 с.

17. Історія української літератури. – Київ: Наукова думка, 2014. – Т. 2: Давня література (друга половина XVI–XVIII ст.). – 840 с.

18. *Кальченко С.* Історія тексту. Джерелознавчі і текстологічні аспекти творчості В. М. Сосюри, П. Г. Тичини та Остапа Вишні. – Київ: Наукова думка, 2014. – 687 с.

19. *Кармазіна М.* Між історією і політикою. – Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2015. – 560 с.

20. *Кожолянюк О.* Календарні свята та обряди українців Буковини: семантика і символіка. – Чернівці: Друк Арт, 2014. – 384 с.

21. Літопис Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. – Львів, 2014. – № 10(15). – 192 с.

22. *Мирошніченко І. М.* Фразеологічне поле “працьовитість/неробство” в польській мові. – Київ: Наукова думка, 2014. – 247 с.

23. *Мірущенко О.* Економічний розвиток запорозьких вольностей періоду Нової Січі. – Київ, 2015. – 216 с.

24. *Нахлік Є.* Перелицьований світ Івана Котляревського: текст–інтертекст–контекст. – Львів, 2015. – 543 с.

25. Перемиські архиспархіальні відомості. – Перемишль, 2015. – Ч. 17. – 139 с.

26. *Півторак Г.* Історико-лінгвістична славістика. Вибрані праці. – Київ: Наукова думка, 2015. – 511 с.

27. *Плецький С.* Поїздки, подорожі та походи в Гетьманщині XVIII століття. – Київ, 2015. – 112 с.

28. По той бік Дніпра: вплив контраверсійних образів “іншого українця” на формування ментальних кордонів. – Запоріжжя: Інтер-М, 2015. – 362 с.

29. Політичні механізми формування громадянської ідентичності в сучасному українському суспільстві. – Київ: ІПіЕНД ім. І. Кураса, 2014. – 296 с.

30. *Рафальський І.* Феномен українського національного самовизначення. – Київ: ІПіЕНД ім. І. Кураса, 2014. – 240 с.

31. *Різників О.* Українські словогрупа. – Одеса: Симекс-Принт, 2015. – Вип. 2: Словогрупа духу. – 440 с.

32. *Салагуб І.* З прожитого. Спомини, нариси, особистості. – Львів: Ліга Прес, 2015. – 60 с.

33. *Скочиляс І.* Печатки деканатів Перемишльської греко-католицької єпархії кінця XVIII – початку XX ст. – Львів, 2014. – 184 с., іл.

34. Солдат своєї батьківщини. Спогади Івана Марусенка. – Київ, 2015. – 72 с.

35. *Старченко Н.* Честь, кров і риторика. Конфлікт у шляхетському середовищі Волині. Друга половина XVI–XVII століття. – Київ: LAURUS, 2014. – 510 с., іл.; покажч. імен С. 481–499.

36. *Стецишин Ю.* Бандерівський інтернаціонал. Грузини, росіяни, євреї... – Львів: Часопис, 2015. – 328 с., іл.

37. *Терлюк І.* Сталінський тоталітаризм в Україні: історико-правовий нарис (1930-ті – початок 1950-х рр.). – Львів: Нац. музей-меморіал “Тюрма на Лонцького”, 2015. – 180 с.

38. Українська літературна критика XX століття: антологія: у 2 т. – Київ: Наукова думка, 2015. – Т. 1. – 717 с.

39. *Фоменко Д., Цинковська І., Юхимець Г.* Мідні гравірувальні дошки українських друкарень XVII–XIX ст. у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: каталог. – Київ: Академперіодика, 2014. – 359 с., 208 с. іл.

40. Хроніка парохії Бортятин деканату Судово-Вишнянського від 1785 до 1901 р. Б. о. Григорієм Левом укладена. – Львів: Друкарські куншти, 2015. – 32 с.

41. *Чорний М.* Вибрані праці. – Львів, 2014. – 273 с.

42. *Яременко М.* “Академіки” та академія. Соціальна історія освіти й освіченості в Україні XVIII ст. – Харків: Акта, 2014. – 534 с.

43. *Яций В. О.* Ойконімія Івано-Франківської області: історико-етимологічний словник. – Київ: Наукова думка, 2015. – 387 с.

44. *Яцків Я. С., Железняк М. Г., Изотова І. Ю.* Наука і культура України: долаючи кордони. – Київ: Академперіодика, 2014. – 176 с., 72 с. іл.

45. *Darian S., Ilchenko O.* Technique in Creative Writing. – 2nd edition. – Kijiv: Akademperiodyka, 2015. – 102 p.

ЮВІЛЯРИ

“Клониться дерево, плодом обтяжене...”

(До 70-річчя Івана Паславського)



Іван Паславський належить до когорти співробітників інституту, що визначає наукову сутність нашої академічної установи. Відомий учений-медієвіст, історик української філософії та Церкви, знаний громадський діяч.

Гете якось сказав, що для того, щоб пізнати поета, треба побувати на його батьківщині. Я ніколи не був у селі філософа Івана, не чув дзюркотіння р. Волосяночки, що впадає в Дністер; ані не бачив тих, за Іваном Франком, верб головатих, що “з поміж груш та яворини і корчів калини..., довгі віти в воду похилили”; не бачив хат смерекових, ні тих гір Кичери і Верху Зеленого, які оточують з двох сторін його рідне село. Тому пізнаватиму ювіляра через його наукові тексти, вкраплюючи певні сегменти аналітики, побіжно кинувши погляд на окремі сторінки життєвого шляху.

Народився І. Паславський 8 лютого 1945 р. в с. Волосянці Великій Старосамбірського р-ну Львівської обл. Батько Василь Миколайович на Покрову 1944 р. був відправлений на фронт, де загинув на початку січня 1945 р. Мати Юстина Іванівна, з дому Волосянська, прожила довге багатотрудне життя, самотужки виростила і виховала двох синів, давши обом вищу освіту. Померла 2002 р. Старший син Богдан, на жаль, також вже покійний.

Восьмирічну школу майбутній вчений закінчив у рідному селі. Середню освіту здобув у Стрілківській школі-інтернаті, що на Старосамбірщині (1964).

З 1964 р. по 1969 р. – Іван Паславський студент факультету іноземних мов Львівського державного університету ім. І. Франка, який закінчив із відзнакою. Профільна спеціальність – класична філологія (латинська, старогрецька і німецька мови, антична історія та література). Його дипломна робота (науковий керівник – Віталій Маслюк) опублікована в київському журналі “Філософська думка” (1971, № 1). До речі, вступне слово до публікації написала сама Олена Компан – опальний історик-медієвіст радянської доби. Після закінчення університету перебував два роки в армії, зокрема служив військовим перекладачем у Групі советських військ у Німеччині.

Із вересня 1971 р. І. Паславський на науковій роботі у відділі філософії Інституту суспільних наук АН УРСР (нині – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). Тут потрапив до кола “латиністів” (В. Кондзьолка, І. Захара), які займалися дешифруванням і перекладом рукописів філософських курсів професорів Києво-Могилянської академії. Так був започаткований львівський осередок “могилянців”, до якого згодом приєдналися Я. Стратій, М. Кашуба, М. Рогович. Київську групу “латиністів-могилянців” очолювала В. Нічик. Ініціював дослідження цієї унікальної спадщини тодішній директор Інституту філософії УРСР академік П. Копнін, якого як росіянина, за словами В. Лісового, важко було запідозрити в симпатіях до “українського буржуазного націоналізму”.

В інституті І. Паславський пройшов усі щаблі наукового зростання: від молодшого до провідного наукового співробітника. Кандидатську дисертацію, присвячену філософським аспектам полеміки між православними і католиками в XVII ст., захистив 1979 р. у київському академічному Інституті філософії. З 2000 р. – провідний науковий співробітник відділу історії середніх віків.

Наукові інтереси вченого зосереджені на таких проблемах: історія української філософії, специфіка релігійно-церковного життя України в епоху середніх віків і ранньомодерного часу (XIII–XVII ст.). У дослідженні цієї проблематики досягнув помітних успіхів. Наукове визнання йому принесли публікації з історії української філософської думки та духовності найменш вивченого і “темного” періоду культурної історії України – XIII–XV ст. Йому належить науково обґрунтоване уведення в український історико-філософський контекст київської природничо-наукової та філософської літератури другої половини XV ст. Одну з найяскравіших пам’яток цієї літератури – т. зв. “Логіку Авіасафа” (1462) – він відчитав, окремі її

фрагменти в перекладі на сучасну українську мову опублікував у журналі “Філософська думка” (1986, № 6). На основі ґрунтовного вивчення духовної культури Києва за правління князів Олельковичів (1440–1470), І. Паславський висунув й узаasadнив тезу про період, який він назвав “Олельковицьким ренесансом”, як якісно новий етап у розвитку духовної культури України другої половини XV ст., що характеризувався появою проторенесансних явищ.

Значний внесок зробив І. Паславський у дослідження філософських аспектів першого українського національно-культурного відродження. Цій проблематиці він присвятив монографію “З історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI – першій третині XVII ст.” (Київ, 1984). У цій праці, а також у низці статей дослідник розкрив чимало філософських рефлексій, що супроводжували культурне піднесення в Україні напередодні національно-визвольного зриву часів Хмельниччини.

Також чи не вперше в українській історико-філософській науці вчений визначив візантійський гисихазм і західноєвропейський раціоналізм як два річища українського філософського дискурсу, як своєрідну філософську дихотомію духовного світу середньовічного українця. Цю ідею він збагачує новими аргументами в низці розділів таких фундаментальних видань, як “Історія філософії на Україні” (1987. – Т. 1), “Філософія відродження на Україні” (1990) та “Історія української культури” (2001. – Т. 2).

Керуючи сектором релігієзнавства (1991–1994), учений підготував і опублікував низку праць з історії релігійно-церковного життя України минулого. Зокрема в 1994 р. вийшла його книга “Між Сходом і Заходом. Нариси з культурно-політичної історії української церкви”. До історико-церковного циклу робіт автора також належить широка розвідка “Берестейська унія і українська християнська традиція” (1997). Тоді ж під його керівництвом підготував й успішно захистив кандидатську дисертацію аспірант О. Старовойт.

У працях на історико-церковну тематику І. Паславський висуває і обґрунтовує концепцію про історичні типи українського християнства, до яких відносить: раннє київське (святоволодимирське), могилянство і греко-католицизм. Він доводить, що всі ці форми українського християнства пронизує широка відкритість як на християнський Схід, так і на християнський Захід. Сутнісний вияв українського християнства у всіх його історичних формах учений сформулював у своєрідній тріаді: *Рим – теза, Константинополь – антитеза, Київ – синтеза*.

Із переходом у відділ історії середніх віків розширив спектр наукових зацікавлень І. Паславського. У творчій атмосфері колективу відділу ювіляр публікує одну за одною праці з політичної та церковної історії Галицько-Волинської держави. У 2003 р. виходить книга “Коронація Данила Галицького в контексті політичних і церковних відносин XIII ст.”. Коронацію на короля князя Данила Романовича 1253 р. автор висвітлює на тлі політичних відносин Галицько-Волинської держави з Римською курією, Священною Римською імперією та Золотою Ордою. Церковну політику короля Данила вперше розглянуто в контексті унійних переговорів, що велися між Римом і Нікеєю в середині XIII ст.

2006 р. світ побачив обширну розвідку “Антоній Ангелович. Його епоха і діяльність” (спільно з Михайлом Гайковським). Далі виходять: “Галицька митрополія. Історичний нарис” (2007), “Український епізод Першого Ліонського собору (1245 р.). Дослідження з історії європейської політики Романовичів” (2009). Окремою брошурою появилася розвідка про початки Львова “Хто і коли заснував місто Львів? Вірогідні й невірогідні дати заснування столиці Галичини” (2010). Отож, І. Паславському пощастило натрапити на незнану досі історикам Львова дату заснування нашого міста під 1240 р., яку подав видатний французький сходознавець і візантолог Мішель ле Кієн у фундаментальній праці “Християнський Схід” (Париж, 1740). Цю дату львівський учений вважає вірогідною, хоч наголошує, що вона потребує додаткового наукового обґрунтування або ж аргументованого спростування.

Важливий результат дослідницьких пошуків І. Паславського – віднайдення низки джерельних матеріалів, які стосуються культурно-політичної історії України. Зокрема, дослідник вперше звернув увагу і текстуально довів, що одна з латиномовних астрологічних статей відомого українського вченого XV ст. Юрія Котермака з Дрогобича була перекладена українською наприкінці XVI ст. у вченому середовищі, пов’язаному з Острогом (Жовтень. – 1983. – № 8).

Особливо цінна знахідка І. Паславського – відкриття римської писемної пам’ятки середини XIII ст., яка недвозначно підтверджує факт коронації Данила Романовича. Йдеться про “Житіє” папи Інокентія IV, написане його сучасником і сповідником Николаєм де Курбіо (де Кальві). Уведення цього документа в науковий обіг спростовує домінуючі донедавна в історіографії твердження про відсутність римських джерел, які б засвідчували факт коронації галицько-волинського володаря.

Помітний доробок має І. Паславський і в науково-організаційній сфері. Зокрема він був співорганізатором та членом наукової ради періодичного журналу “Київська Церква”, що виходив у Львові в 1998–2001 рр. під егідою отців василіян (вийшло 15 випусків). У кожному числі цього видання є його статті, розвідки, рецензії. З 1996 р. І. Паславський – член редакційної колегії тематичних наукових збірників, які видає Львівський музей історії релігії з нагоди різних дат церковної історії (10 випусків).

Наприкінці 80-х років І. Паславський активно долучився до процесів національно-державного відродження. Зокрема в 1989 р., після ближчого знайомства з відомим політичним діячем Іваном Гелем розпочав тісну співпрацю з “Комітетом захисту УГКЦ” як його науковий консультант з історико-церковних питань. Водночас у напівлегальній рухівській пресі друкує низку статей, присвячених актуальній церковній ситуації та реабілітації Греко-Католицької Церкви. Із виходом Церкви з підпілля долучається до мирянського руху, стає співзасновником львівського Клубу греко-католицької інтелігенції. Від 2000 р. очолює Світовий християнський конгрес мирян УГКЦ в Україні.

Очевидно, Іван Паславський нині вдячний інституту, відділу україніки Національної наукової академічної бібліотеки ім. В. Стефаника, а понад усе незабутньому Євгенові Наконечному, де працювавши 44 роки, пізнав себе, сформувався, зумів самоздійснитися як учений, увібравши світ любовидрія, духовності. Дякую тобі, друже, що Ти такий є, що десь ми були разом. Як співає Тарас Чубай: “Буде нам з тобою що згадати...”. Епоха 60–70-х, часи шістдесятництва, наукові студії, тексти самвидаву привели нас через усвідомлення національно-культурної ідентичності до досягнення ідентичності особи, до формування національної свідомості. На тих підвалинах стоїмо і будемо стояти.

Життєвий і творчий шлях Іван Паславський пройшов чесно. Проводили його пам’ять про батька, якого не бачив (а той – сина), ласкава опіка і супровід мами, напоумлення учителів, злагода в родині, підтримка справжніх друзів. Гідна життєва дорога нашого Ювіляра, вагомі його творчі осяги, змістовні наукові плоди. Бо й справді, як писав І. Франко, “клониться дерево, плодом обтяжене”. Тому, ступивши на берег Ріки часу, може сказати тим, що на тому березі: “До храму людських змагань, праць і трудів, чень і моя доложиться цеглина” (І. Франко).

В. Горинь

Ювілей Віталія Коноплі



Віталій Михайлович Конопля народився 3 березня 1945 р. у с. Виповзів Козелецького району Чернігівської області у родині службовців. За кілька років мати, Олімпіада Миколаївна, переїздить у містечко Млинів, що на Рівненщині. Тут майбутній археолог навчається у Млинівській середній школі, і відразу після її закінчення, у 1962 р. йде працювати вчителем історії у Московщинську, а згодом у Пітушківську восьмирічну школу, де проявив себе з найкращого боку. Викладав не лише уроки

історії, а й фізкультури та географії. У 1963 р. вступає до Львівського університету на історичний факультет. У 1973 р. В. Конопля прийнятий в аспірантуру у відділ археології Інституту суспільних наук НАН УРСР. Юний здобувач, практично, відразу визначився з майбутньою проблематикою кам'яної доби. Керівником призначено доктора історичних наук Ігоря Кириловича Свешнікова і визначено тему дисертаційної роботи: "Кам'яні вироби населення Прикарпаття і Волині в добу міді-бронзи, як історичне джерело". Після закінчення аспірантури у 1976 р. перспективний археолог прийнятий у відділ археології на посаду молодшого наукового співробітника, де пропрацює до 1994 р. За цей час Віталій Михайлович провів десятки археологічних експедицій, брав участь в багатьох конференціях, як місцевого, так і міжнародного рівня, публікує низку статей.

У 1994 р. В. Конопля переходить на роботу у Львівський історичний музей, де очолює сектор охорони пам'яток археології, а з 1998 р. стає завідуючим відділу археологічної інспекції.

З реорганізацією цього відділу Віталій Михайлович у 2003 р. знову переходить на роботу в інститут, але вже під новою назвою Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, де працює і до сьогодні.

Ось так приблизно виглядає офіційна сторінка біографії ювіляра. Тепер спробуємо висвітлити інші моменти життя та наукової діяльності В. Коноплі.

Віталій Михайлович дуже весела і товариська людина, любить жартувати. Попри те, досить строгий, а часто різкий, коли йдеться про професійну сторону, до прикладу на засіданнях відділу при обговоренні монографій чи дисертаційних робіт. Якщо вважати археологію професією, то хобі у В. Коноплі – це кулінарія.

Надзвичайно полюбає ходити в розвідки. Тут він мабуть рекордсмен серед археологів України, на його рахунку сотні ново-відкритих пам'яток минулого. В. Конопля особисто обійшов практично усю Рівненську, Волинську, Львівську, Тернопільську та Івано-Франківську області. Він один з небагатьох, який не побоявся здійснити планові розвідкові роботи відділу після вибуху Чорнобильської АЕС у 1986 р. на Рівненщині.

Віталій Конопля відзначається феноменальною пам'яттю. Завдяки любові до поля він може вважатись “археологом-енциклопедистом”. Визначить період та культурну приналежність чи не кожної знахідки, яка потрапить йому до рук. Зрештою й теоретична ерудованість не поступається. У нього є статті, хронологія яких відноситься від доби палеоліту до середньовіччя.

Окрім розвідкових робіт, В. Конопля проводив стаціонарні розкопки. Серед найбільш відомих пам'яток можна назвати такі: Блищанка, Вікторів, Коржова, Малі Дорогостаї, Мединя, Острів, Раделичі, Рудники, Хом'яківка, Ярославичі та ін.

Ювіляру також можна дати визначення як друг археологів. Він досить відкритий і завжди готовий до співпраці. Серед колег у нього чи не найбільше статей у співавторстві. Напевно немає на Львівщині та найближчих областях археолога, який би не публікувався з В. Коноплею. Тут легше назвати тих, хто не є у співавторстві. Список його публікацій нараховує біля двохсот позицій. Серед них такі, що є й будуть актуальними ще довгий час, особливо, що стосується доби енеоліту-бронзи. Нерідко друкується в закордонних виданнях. Має ряд монографічних робіт.

Крім теоретичної й практичної археології, В. Конопля має великий досвід музейної роботи. Зокрема виступає автором концепцій

археологічних експозицій. Нерідко бере участь у спільних закордонних виставках. Створив не один музей-кімнату при школах у віддалених селах.

Віталій Михайлович є справжнім “Туру” для юних археологів, передає свій неоціненний досвід студентам, аспірантам, молодим науковцям, надає консультації та корисні поради. Нерідко ділиться власними матеріалами. Постійно наголошує, аби щось досягти, потрібно багато працювати і читати.

Отож, щиро вітаємо друга, колегу, вченого Віталія Михайловича Коноплю з ювілеєм, бажаємо здоров’я, сімейної радості і плідної праці на користь науки археології.

А. Гавінський, В. Оприск

Олександр Іванович Луцькому – 60



27 травня 2015 р. колектив Інституту відзначив 60-річчя відомого дослідника соціальних груп, суспільно-культурних процесів в Україні ХХ ст., історії Інституту, старшого наукового співробітника відділу новітньої історії, кандидата історичних наук Олександра Івановича Луцького. Цього ж дня відбулося урочисте засідання Вченої ради Інституту, де уродивець виголосив наукову доповідь про історію Інституту.

Відсвіжимо в пам'яті етапи життєвого і наукового зростання Олександра Івановича. Народився 27 травня 1955 р. у Вінниці в сім'ї службовців. У 1962–1972 рр. навчався у Вінницькій середній школі № 3. У 1972–1976 рр. – на історичному факультеті Вінницького педагогічного інституту ім. М. Островського. Отримав диплом з відзнакою і спеціальність учителя історії та суспільствознавства, з 15 серпня 1976 р. по 5 жовтня 1977 р. працював у Вороновицькій середній школі Вінницького району Вінницької області.

В Інституті Олександр Іванович працює з 1977 року. Саме тоді він вступив у заочну аспірантуру Інституту суспільних наук АН УРСР. З 12 жовтня по 9 вересня 1978 р. працював на посаді старшого лаборанта відділу історії України; з 9 вересня 1978 р. по грудень 1978 р. – молодшим науковим співробітником відділу історії України, з січня 1978 р. по червень 1986 р. – молодшим науковим співробітником відділу історії соціалістичного будівництва; з 1986 р. по травень 1991 р. – науковим співробітником відділу історії соціалістичного будівництва. З травня 1991 р. Олександр Іванович працює старшим науковим співробітником відділу новітньої історії.

Рішенням Ради у Львівському університеті ім. І. Франка (спеціалізованої вченої ради) від 8 лютого 1984 р. (протокол № 24) О. І. Луцькому присуджено науковий ступінь кандидата історичних наук.

При всіх атестаціях Олександр Іванович отримував позитивні характеристики: “зарекомендував себе сумлінним працівником, своєчасно і на належному рівні виконує завдання”. Цю колективну думку керівництва відділів підтримав директор Інституту історії АН УРСР, академік АН УРСР Ю. Ю. Кондуфор, який видав позитивний відгук-рекомендацію О. І. Луцькому після його стажування в секторі історії інтелігенції Інституту історії АН УРСР з 4 січня по 31 грудня 1987 р. Академік підкреслював високоерудованість і працелюбність тоді молодого дослідника. За один рік (1987) О. І. Луцький підготував два параграфи (один у співавторстві) до 6 тому “Історії класів і соціальних груп Української РСР”, чотири наукові статті, брав участь у підготовці і редагуванні колективної монографії “Соціальна активність робітничого класу Української РСР в 70–80-ті рр.” Протягом 1987 р. він опрацював більше трьох тисяч справ 25 фондів 11 державних і відомчих архівів УРСР.

Після відновлення незалежності України Олександр Іванович змінив свої наукові уподобання на дослідження суспільно-культурних процесів в Україні ХХ століття. У науковому доробку, передусім, виділяється трьохтомне видання “Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали”, підготовлене до друку видання “Берія і Західна Україна”, рекомендований до друку рукопис “Історії Інституту”.

Олександра Івановича характеризують внутрішня культура, працелюбність, працьовитість. Ці якості його поважають друзі і колеги з академічних установ і вищих навчальних закладів України, а саме В. Баран, М. Кугутяк, В. Конопля, В. Оприск, М. Литвин, М. Сеньків, В. Даниленко, С. Юркова та інші.

РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Упродовж 2015 р. діяльність Ради молодих вчених Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича була зосереджена на організації та співорганізації різних за форматом наукових заходів, яких загалом відбулося чотири.

Центральним заходом став круглий стіл “Історія ↔ філологія: міждисциплінарний погляд на жінку”. Його концепція була сформована ще 2014 р., тож підготовка тривала майже півтора року. Круглий стіл відбувся 24 листопада і став помітною подією серед львівських гуманітаріїв.

Із запланованих семінарів, на яких молоді науковці інституту представляють проміжні результати своїх досліджень, у 2015 р. відбувся один: 16 березня аспірант відділу нової історії України *Ігор Медвідь* виголосив доповідь на тему: “«Франко наш»: дискусії щодо культу Франка в міжвоєнній Галичині”.

Рада молодих вчених стала співорганізатором двох наукових подій з відділом української літератури. Перша з них – це 16-й дводенний семінар відділу, на якому асистентка кафедри україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету (м. Краків, Польща), д-р Катажина Гліняновіч виступила з темами: “Імагінарій польських жінок в українській літературі” (30 вересня) і “Чорнобриві та чорноземи. Про шляхетське колоніальне жадання України” (1 жовтня).

Друга подія – наукова конференція “Життя у трьох вимірах – література, театр, бібліографія” на пошану пам'яті відомого літературознавця, бібліографа, бібліотекознавця і книгознавця Марії Вальо (1925–2011). Співорганізатором заходу стала Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, зокрема відділ наукової бібліографії.

Наприкінці року на останньому засіданні Вченої ради (протокол № 11 від 22 грудня 2015 р.) було перезатверджено “Положення про Раду молодих вчених Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України”. Нова редакція “Положення”, обговорена в робочому порядку та представлена Вченій раді, відображає специфіку інституту та його належність до Національної академії наук України.

Д. Ільницький

Ігор Медвідь про дискусії щодо культу Франка в міжвоєнній Галичині

Доповідачем семінару Ради молодих вчених, який відбувся 16 березня, став аспірант відділу нової історії України Ігор Медвідь. Запропонована тема – “«Франко наш»: дискусії щодо культу Франка в міжвоєнній Галичині” – зібрала чимало слухачів і спричинила цікаву наукову розмову. Її актуальність, як зауважив модератор зустрічі Данило Ільницький, не втрачається до сьогодні, а відтак дає багато можливостей для ретроспектив.

У 50-хвилинній доповіді І. Медвідь розглянув чотири аспекти міжвоєнної полеміки навколо постаті Івана Франка: дискусії про те, чи варто вшановувати його як національного героя; про те, якого саме Франка треба шанувати; використання Франкових творів в аргументації кожної зі сторін полеміки; характеру ведених дискусій. Піковими точками зацікавлення постаттю І. Франка в галицькому суспільстві того часу ставали, зазвичай, роковини його смерті (травень), а не народження (серпень). Таким своїм спостереженням доповідач поділився в контексті визначення трьох найбільш обговорюваних дат, пов'язаних із постаттю письменника в міжвоєнний період: 10-х роковин смерті у 1926 р., відкриття пам'ятного надгробка на Личаківському кладовищі в 1933 р. і 20-х роковин смерті у 1936 р.

Наріжним каменем проваджених дискусій навколо культу Франка було питання його релігійності. Кожна зі сторін полеміки – клерикально-консервативна течія (латинники), прихильники орієнталістського напрямку (візантиністи), націонал-демократи, представники лівого соціалістичного табору, менше правих націоналістичних кіл – експлуатувала цю тему, шукаючи і – що найцікавіше – знаходячи серед багатоманіття Франкового творчого спадку аргументи на свою користь. Для критиків пошанування Франка він був насамперед атеїстом, матеріалістом і радикалом, тобто ніяк не “зразком” із пантеону для наслідування, для прихильників – людиною, схильною все ставити під сумнів, однак “глибоко всередині віруючою”, або ж прогресивним представником модерності, чий переконання не завжди збігалися з настановами офіційної Церкви.

Після виступу прелегента слово взяв його науковий керівник, професор Українського католицького університету Ярослав Грицак. Відзначивши новизну й аргументованість наведених фактів, особливу актуальність теми і старанність доповідача як дослідника, він розпочав дискусію. Говорячи про творення культу Франка, на думку

Я. Грицака, варто враховувати особливості міжвоєнного галицького контексту. Відновлена Польща постає як держава, що націоналізує. Бажання націоналізувати історичну пам'ять, реалізоване через звеличення польських національних героїв, спричинило зворотну реакцію галицьких українців, що ставили запитання: “Де, власне, наші (українські) герої?”. Іншим важливим каталізатором такого пошуку була поразка Української революції і дискусії про те, хто в ній винен. Найочевиднішою була відповідь про невідповідність її творців, яку взяли на озброєння головно представники націоналістичного табору.

Потреба у Франкові як національному герої з'являється разом з “українізацією”. Безпосередній вплив на неї мали відвідини Кирила Студинського в 1926 р. Східної України. У серії його репортажів на сторінках газети “Діло” йдеться про те, що на відміну від Галичини у “Великій Україні” існує культ Франка: починаючи від дитячих садків, закінчуючи робітниками підприємств. Позиція Церкви щодо вшанування Франка, на думку Я. Грицака, загалом не була унікальною. Розмови про необхідність цензурувати його творчість, на чому наполягала клерикальна більшість, повторювали дискурс кількох попередніх десятиліть, коли аналогічну полеміку вели й щодо Т. Шевченка. Культ Франка не був загальним. Його творила інтелігенція, натомість селяни довгий час письменника категорично не приймали, трактуючи як безбожника.

Відповідь на дискусійне питання доповідача про те, чому річниці Франкової смерті породжували жвавіші обговорення, ніж уродини, за Я. Грицаком, може полягати в тому, що в культурі поета обов'язковим є елемент мучеництва, тому смерть важливіша для творення культу. На думку Наталії Хобзей, завідувача відділу української мови інституту, не останню роль у таких полеміках у річниці смерті Франка відіграли й обставини його похорону.

Запитання аудиторії стосувались екстраполяцій культу Франка в сучасності (наскільки вони повторюють минулий досвід і що додають нового), різниці між образами Франка – суспільно-політичного діяча та Франка-письменника (Данило Ільницький); чому існує культ Франка саме як літератора, а не політика чи науковця, яким було співвідношення в міжвоєнній пресі між редакторськими (топ-) статтями про Франка і розміщеними дописами на цю тему (Євген Поляков); чи зовнішні ознаки Франкового культу були новотворами, а чи запозиченнями (Володимир Конопка); яким було трактування Франка у стосунку до інших релігій, як творилися штампи “Франка-каменяра”, “Франка – вічного революціонера” (Наталія Колтакова) й ін.

Побажання “зберігати спокій і лупати сю скалу”, що ним закінчувалась презентація Ігоря Медведя, загалом характеризувало й атмосферу проведеного семінару.

І. Черчович, Д. Ільницький, В. Мартинюк

“Історія ↔ філологія: міждисциплінарний погляд на жінку”

24 листопада 2015 р. в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України відбулася подія, ініціатором та організатором якої стала Рада молодих вчених, – круглий стіл під назвою: “Історія ↔ філологія: міждисциплінарний погляд на жінку”. Акцію було задумано у форматі розширеної наукової робітні для молодих дослідників. Чотири доповідачки, кожна в царині своїх дослідницьких зацікавлень, запропонували актуальні теми, які стосувалися жіночого письма та історії жінок, філологічного та історичного дискурсу проблеми. Такий формат зустрічі її модератор, голова Ради молодих вчених *Данило Ільницький* аргументував необхідністю формувати точки дотику в історичних і філологічних студіях, передусім у методологічному плані. Власне, ідея круглого столу й виникла з потреби шукати методологічне порозуміння між обома гуманітарними галузями (пі)знання, зрозуміти потребу спільного міждисциплінарного поля.

Формат наукової акції передбачав можливість молодим науковцям почути авторитетні судження про їхні дослідження від запрошених експертів, що й задавало тон загальній дискусії. Цими експертками були: *Оксана Кісь*, історикиня, антропологиня, кандидат історичних наук, старша наукова співробітниця, докторантка відділу соціальної антропології Інституту народознавства НАН України, президент Української асоціації дослідниць жіночої історії; *Оксана Маланчук-Рибак*, історикиня, докторка історичних наук, професорка кафедри історії і теорії мистецтва Львівської національної академії мистецтв; *Наталія Тихолоз*, літературознавець, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу франкознавства Інституту Івана Франка НАН України, доцент кафедри української преси Львівського національного університету ім. Івана Франка. У письмовій формі до дискусії долучилася четверта експертка, яка не змогла особисто бути присутньою на круглому столі. Це – *Алла Швець*, літературознавець, кандидат філологічних наук, старший

науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту Івана Франка НАН України.

У першій частині круглого столу слово мали *Іванна Черчович* – історикиня, кандидатка історичних наук, молодша наукова співробітниця відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, секретарка Ради молодих учених, та *Марта Госовська* – літературознавець, критик, есеїст, випускниця аспірантури кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства ЛНУ ім. І. Франка.

Доповідь першої дослідниці мала назву: *“«Життя мужчии має так довго реальну вартість, як довга мала хвилька в товаристстві гарної жєницини»: уявлення про жіночність у галицькому суспільстві другої половини XIX – початку XX століття”*. Прелегентка взялася реконструювати тогочасний збірний образ жінки (в уявленнях, з огляду на специфіку проаналізованих джерел, здебільшого, чоловіків) та показати жіночність як дискурс, конструйований в межах активного розвитку національних рухів, ідей жіночої емансипації та модернізаційних процесів, що відбувалися на теренах Галичини. Погляд на жінок у тогочасному українському суспільстві, на переконання І. Черчович, формувався на контрастах: з одного боку – традиція, з її уявленнями про непорушність і незмінність суспільних ролей, закріплених окремо за чоловіком і жінкою, а з іншого – на вимогах нового часу, і викликах, які він диктував. Модераторами таких викликів стали ідеї національного самовизначення та розвитку, в яких за жінками була закріплена окрема патріотична місія.

Доповідь Марти Госовської під назвою: *“У дружньому колі чи у строгих рамках: Іван Франко та жіночий дискурс”* стосувалася ролі Франка у феміністичній риторичній його епохи. На думку дослідниці, у феміністичному літературознавчому дискурсі письменника часто несправедливо критиковано за нерозуміння суті жіночого руху чи за використання емансипаційних ідей лише як аргументації власних соціально-політичних поглядів. При цьому критики “забувають” про його переклад знакової свого часу статті швейцарської феміністки Кеті Шірмахер, про його концепцію періодизації літератури згідно з критерієм гендеру, про концепцію жіночого письма та критичне осмислення літературного твору згідно з категоріями чоловічого та жіночого. Простеживши еволюцію Франкової концепції українського фемінізму, вважає доповідачка, ми зауважимо, що він був далеким від біологічно детермінованого

визначення статі та накидання незмінних критеріїв маскулінності і фемінності.

Після доповідей розпочались обговорення та дискусія. Слово дістали експертки. *О. Маланчук-Рибак* наголосила, що попри акцентовану консервативність галицького суспільства другої половини ХІХ ст. у ньому побутували ідеї ліберального фемінізму, які загалом відповідали європейській практиці того часу. Експертка наголосила, що, проводячи паралелі між емансипаційним досвідом галичанок і наддніпрянок, потрібно враховувати різницю між західноєвропейським розумінням фемінізму (вплив якого на галицький контекст був очевидним) та практикою російського імперського емансипаційного проекту, де через обмеження ліберальних течій більше розвивалися радикальні (ліві) феміністичні гасла.

На думку *О. Кісь*, приватні досвіди залучення жінок у національний проект, про які говорили доповідачки, добре ілюструють те, як суспільство формувало “національні контракти” з жінками, визначало міру їх ангажування в національному русі. Приклад Франка, на переконання *О. Кісь*, важливий для розуміння складних початків жіночої самоорганізації, що без допомоги чи модерування з боку чоловіків, свідомих необхідності підтримувати такі ініціативи, мала невеликі шанси на успіх. Незвиклі до громадських амбіцій жінки ще не володіли достатнім досвідом.

Н. Тихолоз відзначила прогностичну функцію літератури для історії. Емансипаційні ідеї, що їх вкладав І. Франко в уста героїнь своїх творів, часто випереджали актуальний суспільний дискурс і ставали основою для майбутніх, цілком реальних, синтезій. Розпочата після виступів експерток дискусія стосувалася життєвого досвіду письменників (передусім І. Франка), його трансформації в сюжеті літературних творів, а також ширших емансипаційних контекстів означеного доповідями часу.

Після перерви розпочався другий блок доповідей. У ньому присутні почули виступи *Марти Гавришко* (історикині, кандидатки історичних наук, молодшої наукової співробітниці відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, наукової співробітниці Центру досліджень визвольного руху) та мовознавця, культуролога, есеїста, кандидатки філологічних наук, старшої викладачки Українського католицького університету *Олеми Синчак*.

У доповіді під назвою: “*Мемуарна версія інтимності в підпіллі ОУН та УПА 1940–1950-х рр.: особливості жіночого наративу*”

М. Гавришко виділила в мемуарах такі тематичні блоки: дружба і кохання, сімейно-шлюбні відносини, тілесні аспекти інтимності. Жіночі наративи, на переконання доповідачки, є важливим джерелом у вивченні особистих відносин у підпіллі. Вони допомагають простежити стосунки людини і влади на прикладі контролю за інтимною сферою життя оунівців та повстанців; дослідити морально-ціннісні настанови при конструюванні інтимних відносин, сприйняття й репрезентацію гендерних аспектів сексуальної активності; виявити табуйовані або приховані аспекти наративу інтимності. Втім, інформацію зі спогадів, зазначила М. Гавришко, слід сприймати критично, звіряючи з багатьма іншими джерелами. Замовчування багатьох аспектів інтимного життя жінок, їхніх бойових побратимів і посестер – це не лише бажання зберегти світлу пам'ять про себе чи своїх близьких. Велике значення в репрезентації інтимності мають уявлення нараторок про справедливість/легітимність/нормальність гендерного режиму в ОУН і УПА.

Виступ Олени Синчак стосувався *порівняльного аналізу мовленнєвої поведінки жінок-оповідачок, здійсненого на прикладі творів “Польові дослідження з українського сексу” Оксани Забужко, “Польки” Мануели Гретковської та “Я знаю, чому співає пташка у клітці” Майї Ангелу*. Дослідниця вважає, що “жіночу” і “чоловічу” риторика можна трактувати як засяг рухливих ознак, які можуть змінюватися під дією інших чинників (етнічних, релігійних, соціальних, владних). При цьому, на думку О. Синчак, важливо враховувати: хто говорить і до кого; яку позицію займають мовчині чи мовці на вертикалі влади. Зважаючи на це, гендер і риторика пов'язуються не тільки статевою належністю мовчині чи мовця. Жіноче авторство тексту не гарантує переважання в ньому “жіночої” риторики. Тому не так жінки і чоловіки конструюють стилі спілкування чи різні варіанти риторики, як самі гендерні ідентичності формуються за посередництвом соціальних структур (зокрема мови й риторики). Особи можуть послуговуватися стилем спілкування іншої статі, вибудовуючи завдяки цьому своєрідному стилю мовленнєвої поведінки власну гендерну тожсамість (фемінна жінка і маскулінна жінка, маскулінний чоловік і фемінний чоловік тощо).

Відкрила обговорення виголошених доповідей *О. Маланчук-Рибак*. На її переконання, досвід військових конфліктів ХХ ст. мав чи не найбільший вплив на те, якими темпами змінювалося суспільне становище жінок. Наведені у виступі М. Гавришко факти, на думку експертки, ще раз переконують, що про війну необхідно писати

як про страждання, як про мільйони людських драм і трагедій, на томість варто відмовлятися від поширеного досі в українській історіографії наративу героїзації. На думку *О. Кісь*, історикам необхідно показувати всю складність воєнного досвіду, те, які непрості моральні дилеми переживали його учасники й учасниці, якими неоднозначними могли бути відповіді на принесені війною виклики. Антропологізована історія, за *О. Кісь*, дозволить позбутися штучного ореолу героїчності, який часто виглядає несправжнім. *Н. Тихолоз* відзначила багатоаспектність проблематики, відображеної в доповіді про жіночий наратив інтимності у підпіллі, необхідність осмислювати такі проблеми, особливо в контексті подій на Сході України, говорити про екзистенційні виклики, що приносить війна.

Доповідь *О. Синчак*, на думку експертки, показала, як ефективні комунікативні стратегії жінок виявляються через текст і знову повертаються в суспільство, стають вживаними й актуальними. У цьому контексті для української науки, на переконання *О. Кісь*, показовими будуть праці західних науковців, зокрема про медіатизацію історії, про те, якими інструментами історичні знання транслюються в суспільстві.

Виступи доповідачок викликали жваве обговорення. У дискусії взяли участь культуролог *Роман Голик*, історик *Руслан Забілий*, мовознавець *Наталія Хобзей* та інші науковці. Круглий стіл завершився підсумковим словом модератора, взаємною подякою від організаторів та учасниць, сподіваннями продовжити практику таких наукових заходів на нові, не менш цікаві, теми.

І. Черчович, Д. Ільницький, В. Мартинюк

З ХРОНІКИ

Роман Горак, Ярослав Гнатів

Заява з приводу мирової угоди з І. П. Чорноволом¹

На виконання мирової угоди від 3 червня 2015 р. по цивільній справі №2-1694/11 за позовом Чорновола Ігоря Павловича до Горак Роман Дмитрович та Гнатів Миколи-Ярослава Миколайовича про стягнення компенсації за порушення авторського права, відшкодування моральної шкоди та зобов'язання вчинення дій, визнаної ухвалою Галицького районного суду м. Львова від 5 червня 2015 р., Горак Р. Д. та Гнатів М.-Я. М. повідомляють наступне.

Під час створення тому шостого “В поті чола” десяти томної біографії Івана Франка Горак Р. Д. та Гнатів М.-Я. М. опрацьовувалися газети “Діло”, “Правда”, “Галицкая Русь”, “Народна часопись” (за 1891–1892 роки), праці інших авторів, в тому числі, монографія “Польсько-українська угода 1890–1894 рр.” авторства Чорновола І. П. Описуючи події укладення польсько-української угоди 1890–1894 років, в розділі “Угода” тому шостого “В поті чола” Горак Р. Д. та Гнатів М.-Я. М. використовували вказану монографію авторства Чорновола І. П., в зв’язку з чим мають місце збіги 26 фрагментів. Відсутність посилань в кожному з відповідних фрагментів на монографію “Польсько-українська угода 1890–1894 рр.” авторства Чорновола І. П. чи зазначення його імені як автора в інший спосіб було зумовлено тим, що твір “В поті чола” – не наукова праця, а твір есеїстично-просвітянського характеру, який за своїм жанром не потребує строгих правил цитування. Під час перевидання тому шостого “В поті чола” Горак Р. Д. та Гнатів М.-Я. М. будуть здійснені відповідні посилання на вищевказану монографію.

¹ Друкується згідно з ухвалою Галицького районного суду міста Львова 5 червня 2015 р.

В процесі розгляду вищевказаної цивільної справи сторони досягли примирення та не мають один до одного жодних претензій майнового чи немайнового характеру, пов'язаних із порушенням авторського права.

Наукова конференція “Український політикум Галичини 1920–1930-х років ХХ ст.: до 90-річчя утворення Українського національно-демократичного об'єднання”

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України спільно з Львівським національним медичним університетом ім. Данила Галицького та Львівським історичним музеєм 6 листопада провели наукову конференцію “Український політикум Галичини 20–30-х років ХХ ст.: до 90-річчя утворення Українського національно-демократичного об'єднання”. Учасників привітали директор Інституту українознавства Микола Литвин і завідувач кафедри філософії та економіки ЛНМУ ім. Данила Галицького Ігор Держко, які наголосили на необхідності врахування уроків тогочасного партійно-політичного життя для становлення громадянського суспільства.

На двох засіданнях конференції обговорено широкий спектр питань щодо структурування українського політикуму Галичини та



визначення його місця в системі міжнародних відносин Центрально-Східної Європи; проаналізовано основні напрями діяльності українських політичних партій і їх польських опонентів; висвітлено маловідомі факти з життя та діяльності лідерів визвольного руху; наведено історичні паралелі проведення виборчих компаній західноукраїнського політикуму в дорадянський період. Зокрема були озвучені наукові доповіді про місце УНДО в політичній системі Другої Речіпосполитої (д-р іст. наук *Ігор Соляр*), про українське питання в контексті європейської соціологічної та політологічної думки (д-р філософ. наук *Ігор Держко*), про роль українських політичних партій у розвитку української правової думки (канд. юрид. наук *Тарас Андрусак*), про політичні впливи та співпрацю українських політичних партій із громадськими організаціями Галичини (канд. іст. наук *Оксана Пасіцька*), про особливості українського політичного процесу в умовах Другої Речіпосполитої (канд. іст. наук *Ігор Марков*), про політичну дійсність у текстах й уявленнях галицьких українців (канд. іст. наук *Роман Голик*), про особливості відносин Українського національно-демократичного об'єднання з Українською соціал-демократичною партією (д-р іст. наук *Ігор Райківський*), про економічний аспект українського політикуму (канд. іст. наук *Віталій Виздрик*).

У межах конференції відбулася презентація монографії Оксани Пасіцької “Львів і львів'яни: український соціум та промисел (20–30-ті роки XX століття)”, відзначеної на Львівському міжнародному літературному фестивалі “Форум видавців” у конкурсі “Найкраща книга XX Форуму видавців” (увійшла в 20-ку найкращих). Книга міждисциплінарна, оскільки розповідає про формування українського соціуму Львова в контексті соціально-економічних, політичних, правових та культурно-освітніх процесів на західноукраїнських землях першої третини XX ст. У монографії досліджено європейський досвід формування громадянського суспільства і розвитку економіки на вказаних теренах.

Захід відбувся в Королівських залах Львівського історичного музею – пам'ятки ренесансної архітектури XVI ст., де для учасників організували тематичну екскурсію експозицією “Історія західноукраїнських земель другої половини XIX–XX ст.”. Доповіді конференції будуть опубліковані в наукових збірниках Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

О. Пасіцька

Веб-сайт Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2015 р.

У 2015 році продовжувалась робота із наповнення та оновлення інформації веб-сайту Інституту українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України – www.inst-ukr.lviv.ua.

Основну увагу в цьому році приділено розміщенню новин про діяльність Інституту та його працівників, інформації про монографії та наукові збірники, які вийшли друком в Інституті в різні роки. Особливістю цього року стала поява повідомлень про захисти дисертацій на веб-сайті з можливістю перегляду авторефератів та відгуків. Продовжилася добра традиція публікувати розгорнуті звіти, з фотографіями та подекуди аудіо записом, наукових семінарів відділу української літератури.

Завдяки підтримці сторінки Інституту в Facebook упродовж 2015 року більше 1300 користувачів відстежують інформацію з життя Інституту в цій соціальній мережі.

У 2015 році на веб-сайті завантажено 43 новини, 18 оголошень. Оновлено чи доповнено інформацію про працівників Інституту.

На окремій сторінці – Онлайн публікації у 2015 році розміщено 6 монографій.

Динаміка користування веб-сайтом Інституту з року в рік збільшується:

	2013	2014	2015
К-сть відвідувань	15 400	21 988	27 995
К-сть переглядів сторінок	87 061	60 458	82 478

Основними напрямками роботи над веб-сайтом у 2016 році стануть розміщення інформації про наукові збірники та монографії працівників Інституту, а також оновлення даних про наукові доробки працівників Інституту.

С. Терещенко

IN MEMORIAM

Роман Осташ – талановитий учений-ономаст

Із Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, зокрема відділом української мови тісно пов'язане життя та наукова діяльність кандидата філологічних наук Романа Івановича Осташа.

Роман Іванович Осташ народився 7 серпня 1947 року в с. Стриганці Івано-Франківської області. Навчався на філологічному факультеті Львівського державного університету ім. І. Франка, який закінчив 1969 р.

Трудову діяльність в нашому Інституті Р. Осташ розпочав у 1971 р., наукову кар'єру – з посади молодшого наукового співробітника, згодом став старшим науковим співробітником відділу української мови. Серед наукових інтересів Романа Івановича – історична лексикографія та лексикологія, історична та сучасна антропонімія, діалектологія.

Варто відзначити, що Роман Іванович Осташ став працівником відділу української мови в період, коли львівські історики мови вели активну роботу створенням фундаментальної праці – Словника української мови XVI – першої половини XVII ст. Він брав участь у створенні картотеки історичного словника. Зокрема, у 1984 р. розписав унікальне джерело з історії українського козацтва й державності України, пам'ятку української мови першої половини XVII ст. – “Реєстръ запорожскому воску 1649 г., съ гербом Хмельницкаго и подписями Богдана Хмельницкаго и Ивана Выговскаго” і вибрав понад 4000 цитат, які містять прізвища та прізвиська українських козаків.

У 1986 р. Роман Іванович захистив кандидатську дисертацію “Українська антропонімія першої половини XVII ст. Чоловічі імена (на матеріалі Реєстру Війська Запорозького 1649 р.)”. Його керівником був відомий український ономаст, доктор філологічних наук, професор Михайло Худаш.

Згодом Романа Осташа запросили як співупорядника та автора статей до підготовки транслітерованого тексту цієї пам'ятки, яка вийшла друком в Києві 1995 р. у видавництві “Наукова думка”.

Р. Осташ не тільки брав участь у створенні Картотеки історичного словника, а й активно укладав словникові статті до різних випусків. Наприклад: боклага–боачися, в-весьной (Вип. 3), ж–жовоть, з–закрите (Вип. 9), загонь–замылати, закрашати–заслонатисѧ, затврьдильй–затрачаючйй (Вип. 10), затраченс–заѡорати (Вип. 11), зъєдноченс–зать (Вип. 12) та ін.

Важливе значення у творчій долі Романа Осташа займають власне ономастичні студії, зроблені на матеріалі історичних та сучасних джерел. Найбільше зацікавлення дослідника викликали власні особові імена. Серед наукових розвідок назвемо такі: «Власні особові імена у функції прізвищевих назв» (1991 р.), «Суфікс -к-о в українській антропонімії першої половини XVII ст.: лінгвогеографічний погляд» (2003 р.), «Корінні і некорінні прізвища» (2003 р.), «Із життя сучасних українських прізвищ» (2006 р.), «Механізми взаємодії індивідуальних, родових і родинних прізвищ» (2006 р.), «Українці XVI–XVII ст. крізь призму власних особових імен» (2006 р.), «Українські прізвища у світлі історичної та діалектної антропонімії» (2007 р.), «Українські особові імена середини XVII ст.» (2007 р.) та ін.

Упродовж життя Роман Іванович виношував ідею створення та укладання лексикографічної праці, в якій би були опрацьовані давні українські антропоніми. Тому в багатьох наукових виданнях з'являлися публікації фрагментів майбутнього словника. Наприклад: «Українські особові імена середини XVII ст. як об'єкт лексикографії» (2004 р.), «Українські особові імена середини XVII ст. як об'єкт лексикографії. 2» (2005 р.), «Українські особові імена середини XVII ст. як об'єкт лексикографії. 7» (2007 р.), «Українські особові імена середини XVII ст. як об'єкт лексикографії. 20» (2013 р.) (співавтор к. ф. н. Л.Р. Осташ) та ін.

Оскільки наукова діяльність у відділі української мови проходила у двох руслах – історія мови та діалектологія, тому Роман Осташ цікавився й питаннями української діалектології, готував статті, виступав на наукових конференціях, наприклад: «Антропонімія наддністрянського села Стриганці» (1996 р.), (співавтор к. ф. н. Л.Р. Осташ), «Варіантність у діалектному мовленні» (2008 р.) (співавтор к. ф. н. Н. Л. Осташ), «Словник говірки села Стриганці Тисменицького району Івано-Франківської області» (2010 р.) (співавтор к. ф. н. Л. Р. Осташ), «Внесок Андрія Вінченза у дослідженнях гуцульських власних особових імен» (доповідь на Всеукраїнській науковій конференції «Гуцульський діалект у писемних пам'ятках та художній літературі» – Коломия, 2008 р.), «Гуцульські прізвища у

світлі історичної антропонімії (на матеріалі книги Андрія Вінченза “Трактат про гуцульську антропонімію»”) (доповідь на Міжнародній науковій конференції, присвяченій 120-річчю від дня народження Станіслава Вінченза – Івано-Франківськ; Коломия; Слобода Рунгурська, 2008 р.) (співдоп. к.ф.н. Н. Осташ) та ін.

Любов до філології завжди супроводжувала Романа Івановича та його дружину Надію Лаврентіївну, які в такому ж дусі виховали доньку Любов, яка займається науковою і викладацькою діяльністю у Львівському національному університеті ім. І. Франка.

Роман Осташ завжди відвідував книжковий ярмарок на Форумі видавців у Львові. Цікавився книжковими новинками, купував їх. Деякі з них рецензував. Він неодноразово також консультував молодих науковців, допомагав у підборі фахової літератури.

Мовознавець часто результати своїх досліджень оприлюднював на міжнародних, всеукраїнських наукових конференціях, нарадах, конгресах, які відбувалися і в Україні й поза її межами. Варто наголосити на активну участь Р. Осташа в інститутських заходах, конференціях, семінарах. Зокрема, хочемо нагадати про цікавий виступ на вечорі пам’яті літературознавця Стефана Трофимука з нагоди 90-річчя від дня народження (2013 р.), в якому він висловив міркування, що працівникам сучасного відділу української літератури варто системно і ґрунтовно досліджувати праці попередників, щоб дати їм належну оцінку й повернути в актуальний науковий контекст.

На жаль, останнім виступом Романа Івановича в стінах рідного інституту стали спогади “Марія Андріївна Вальо: людина світлої душі і щедрої доброти” під час конференції “Життя у трьох вимірах – література, театр, бібліографія: наукова конференція на пошану пам’яті Марії Вальо (1925–2011)” (16 червня 2015 р.).

Роман Іванович Осташ був талановитим ученим-ономастом, наполегливим працівником на ниві української філології, хорошим сім’янином, патріотом своєї малої батьківщини.

Серце Романа Івановича зупинилося 12 вересня 2015 р. Пам’ять про нього завжди залишиться у його науковій спадщині.

О. Кровицька, Ю. Осінчук.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE

**ІНСТИТУТ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

01001, м. Київ, вул. М. Грушевського, 4,
тел.: (+38044) 279-1885, факс: (+38044) 279-5619,
e-mail: ukrmov@gmail.com

**INSTITUTE
OF THE UKRAINIAN LANGUAGE**

4, Hrushevsky Str., Kyiv, 01001, Ukraine,
tel.: (+38044) 279-1885, fax: (+38044) 279-5619,
e-mail: ukrmov@gmail.com

№ 307/566

«14 вересня» 2015 р.

Інститут української мови Національної академії наук України глибоко сумує в зв'язку з передчасним відходом у засвіти відомого українського ономаста, історика мови, діалектолога старшого наукового співробітника Відділу української мови Інституту українознавства ім. І.П. Крип'якевича НАН України кандидата філологічних наук Романа Івановича Осташа.

Упродовж кількох десятиліть ми мали високу нагороду Долі – знати Романа Івановича, співпрацювати з ним, користатися його моделлю справжнього ставлення до науки, рідної мови, України.

Наукова діяльність Романа Івановича – це дзеркало розв'язання складних наукових проблем історії української ономастики, історичної лексикографії, діалектології.

Роман Іванович упродовж десятиліть наполегливо і скрупульозно працював над “Реєстром Війська Запорозького”, демонструючи високий рівень української ономастики як науки.

З великим ентузіазмом, глибоко відповідально і з несприхованим пієтетом працював Роман Іванович над словником окремої говірки, віддаючи шану мовотворчому генію українського народу.

У фундаментальному доробку української лінгвістики залишаються численні праці Романа Івановича, індивідуальні й колективні, залишається палаюча ватра його наукової мислі, а в калейдоскопі Вічної Пам'яті – лагідне обличчя щирого інтелігента, напрочуд працюютого й відповідального, справжнього патріота-оборонця цінностей України!

Світлий образ Романа Івановича залишається з нами.

Низький уклін і співчуття родині, колегам, близьким.

Сумно...

Тамара Галайчак – дослідник історії соціально-культурних процесів в Україні

Тамара Галайчак народилася у с. Новофедірівці Поголівського р-ну Запорізької обл. Навчалася в Новосілівській семирічній школі, а згодом із відзнакою закінчила Гуляйпільське педучилище. Вищу освіту здобула на історичному факультеті Київського державного університету та Львівського державного університету ім. І. Франка. Після отримання диплому вчителювала в Миколаївській обл.

Повернувшись до Львова 1967 р., працювала на різних посадах, а в 1973–1980 рр. – відповідальним секретарем районної організації товариства “Знання”. 11 лютого 1980 р. була прийнята на роботу в Інститут суспільних наук АН УРСР (нині – Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України), де до 2007 р. обіймала посади старшого лаборанта, молодшого, наукового та старшого наукового співробітника відділу новітньої історії. Під керівництвом д-ра іст. наук, проф. Юрія Сливки досліджувала соціально-економічну історію та культурне життя України другої половини ХХ ст., історію Інституту суспільних наук АН УРСР. 1986 р. успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Співавтор колективних монографій: “Історія Львова” (Київ, 1984); “Соціальна активність робітничого класу Української РСР (70–80-ті роки)” (Київ, 1988); “Українські Карпати” (Київ, 1989). Тамара Галайчак була головним організатором і рушієм роботи над збірниками “Культурне життя в Україні. Західні землі” (Т. 1: 1939–1953); (Т. 2: 1953–1966); (Т. 3: 1966–1971). Брала участь у підготовці третього тому “Історії Львова” (2007).

В останні роки, перед виходом на пенсію і по залишенні інституту в розквіті творчих сил і нових планів, активно працювала над гаслами для “Енциклопедії історії України”, паралельно упорядковувала архівні документи для четвертого тому збірника “Культурне життя в Україні. Західні землі” (1972–1976).

Фахівець рідкісної працелюбності, скромна, тихоголоса жінка, вона була людиною вільного, критичного мислення. Її завжди відзначало об’єктивне й толерантне ставлення до діяльності кожного науковця, смілива і зважена громадянська позиція, уміння протистояти адміністративному диктату та всездозволеності. Намагалася підтримати і відстояти людину, якщо бачила необ’єктивність у ставленні до неї або її праці. Усе це формувало суспільне визнання та глибоку повагу до Тамари Галайчак серед колег.

Померла Тамара Юхимівна 21 липня 2015 р. Похована в с. Жорніська Яворівського р-ну.

Друзі та колеги

У СЕРЦЯХ І ПАМ'ЯТІ ВИ З НАМИ

Майже півстоліття Богдан Микитів працював у нашому інституті на багатьох посадах (від лаборанта відділу до завідувача архіву) при різних директорах і колективах, та всі досі згадують його як щирю, чуйну й цікаву людину, якій було не байдуже, що відбувається в житті кожного співробітника чи аспіранта й на все у нього була своя порада-відрада. Товаришував Б. Микитів з усіма. Керівництво установи завжди прислухалося до його міркувань. Доволі часто, як згадував він сам, доводилось йому вирішувати й адміністративні питання, бо, крім наукової роботи, працював у відділі кадрів, виконував обов'язки вченого секретаря, згодом впорядковував точну документацію інституту в архіві.

А почалося життя Богдана Микитіва 12 липня 1949 р. у містечку Винники, поблизу Львова, в родині робітників. Батько Степан Микитів працював на відомій тютюновій фабриці, де після закінчення школи вчився на слюсаря і Богдан. У Винниківській школі він зарекомендував себе старанним учнем, про нього завжди привітно відгукувалися педагоги й однокласники. За рекомендацією вчителя праці Петра Осадціва старанного випускника Богдана взяли на роботу в інститут.

З 7 квітня 1967 р. Богдан Микитів працює старшим лаборантом новоутвореного відділу конкретно-соціологічних досліджень, яким у той час завідував Григорій Ковальчак. Спершу він впорядкував бібліотеку й опрацьовував інформаційне наповнення газет із метою підбору населених пунктів – територіальних складових вибірки запланованих соціологічних досліджень, розробляв анкети й питальники. Старанність і наполегливість молодого співробітника посприяла його участі в соціологічних експедиціях співробітників відділу в села Львівської (Дорожів, Стенятин, Журавлине), Волинської (Колоднівка, Мирне), Тернопільської (Нижній Березів) та Івано-Франківської обл. Зібрані в польових умовах дані він опрацьовував вручну спільно з молодшими науковими співробітниками Петром Зубовичем і Миколою Рудиком та лаборантами Марією Лютою й Дарією Тибель. У той же

час навчався на філологічному факультеті за спеціальністю “Філолог. Вчитель української мови та літератури”.

Подальшу науково-організаційну роботу Богдан Микитів продовжив на посаді молодшого наукового співробітника відділу історії соціалістичного будівництва під керівництвом Юрія Сливки. Він надалі працював із соціологічними опитуваннями, зосередженими вже на вивченні культурного розвитку регіонів Західної України у другій половині ХХ ст. Разом з Олександром Луцьким, Тамарою Галайчак, Наталею Антонюк, Петром Максимуком, Людмилою Батрак брав участь у підготовці праці “Борці за возз’єднання” (Львів, 1989), збірника документів і матеріалів “Культурне життя в Україні. Західні землі” (Т. 1–2; Київ, 1995, 1996).

Протягом грудня 1991 р. – вересня 2004 р. Б. Микитів працював завідувачем відділу кадрів інституту. При ньому в 1993 р. інституція змінила назву з Інституту суспільних наук на Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Робота на цій посаді дала можливість йому познайомитися з усіма працівниками установи та їхніми персональними даними. Як згадував він сам: “Я пам’ятаю дні народження кожного, а також з якого часу і при яких обставинах прийшов до нас, он дівчат наших ще аспірантками пам’ятаю, а тепер вони – солідні дами, а хлопці молодими були й моторними, а зараз вже у віці, відділами завідують, професорами стали, а всі ж вони приходили до мене в кадри й влаштовувались на роботу до нашого інституту, переходили на вищі посади чи звільнялись”.

Із 2005 р. Б. Микитів порядкував в архіві інституту, жартуючи “все, в мене вже поважний вік і мене списали в архів”. За його ініціативи було зібрано й описано практично всю поточну документацію інституції за 60 років існування, впорядковано звіти наукових співробітників усіх відділів, документи Вченої і Спеціалізованої вченої рад. До речі, в архіві можна було знайти кілька монографій співробітників інституту, адже стало доброю традицією серед науковців, які перебували у приятельських відносинах із Б. Микитівом, принести й подарувати примірник книги.

15 грудня 2015 р. серце Богдана Микитіва перестало битися і його не стало посеред нас. На чині похорону були присутні дуже багато працівників інституту старшої й молодшої генерації, які вважали своїм обов’язком провести його в останню путь.

У наших серцях і пам’яті він залишився уважним, чуйним, порядним, працьовитим та відповідальним за доручену справу чоловіком.

Сумуємо, друзі й колеги

**Спеціалізована вчена рада Д 35.222.01
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича
НАН України
та Інституту народознавства НАН України
в 2015 р.**

Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 30 листопада 2012 р. № 1351 створено спеціалізовану вчену раду Д 35.222.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) історичних наук за спеціальностями 07.00.01 “Історія України”, 07.00.02 “Всесвітня історія”, 07.00.05 “Етнологія” терміном на три роки.

Голова ради – Литвин М. Р., д-р іст. наук, проф., директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, спеціальність 07.00.01.

Заступник голови – Соляр І. Я., д-р іст. наук, заступник директора з наукової роботи Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, спеціальність 07.00.02.

Вчений секретар – Муравський О. І., канд. іст. наук, вчений секретар Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, спеціальність 07.00.01.

За 2015 р. захищено 27 дисертацій: 10 докторських (2 – спеціальність 07.00.01 “Історія України”; 3 – спеціальність 07.00.02 “Всесвітня історія”; 3 – спеціальність 07.00.04 “Археологія”; 2 – спеціальність 07.00.05 “Етнологія”) та 17 кандидатських (6 – спеціальність 07.00.01 “Історія”; 3 – спеціальність 07.00.02 “Всесвітня історія”, 8 – спеціальність 07.00.05 “Етнологія”).

Докторські дисертації за спеціальністю 07.00.01 “Історія України”

Старченко Наталія Петрівна – науковий співробітник відділу теорії та методики археографії та джерелознавчих наук Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН

України. 28 квітня 2015 р. захистила дисертацію “Конфлікт у шляхетському середовищі Волині (друга половина XVI – початок XVII ст.)”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф. Яковенко Н. М., професор кафедри історії Національного університету “Києво-Могилянська академія”. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Кулаковський П. М., завідувач кафедри країнознавства Національного університету “Острозька академія”; д-р іст. наук, доц. Михайловський В. М., доцент кафедри історії України Київського університету ім. Бориса Грінченка; д-р іст. наук, ст. наук. сп. Скочиляс І. Я., декан гуманітарного факультету Українського католицького університету.

Яременко Максим Васильович – доцент кафедри історії факультету гуманітарних наук Національного університету “Києво-Могилянська академія”. 12 травня 2015 р. захистив дисертацію “Студенти Києво-Могилянської академії XVIII ст.: характеристика складу та стимули до навчання”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф. Яковенко Н. М., професор кафедри історії Національного університету “Києво-Могилянська академія”. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Волошин Ю. В., професор кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка; д-р іст. наук, доц. Михайловський В. М., професор кафедри історії України Київського університету ім. Бориса Грінченка; д-р іст. наук, ст. наук. сп. Скочиляс І. Я., декан гуманітарного факультету Українського католицького університету.

Докторські дисертації за спеціальністю 07.00.02 “Всесвітня історія”

Корсак Роман Володимирович – доцент кафедри туристичної інфраструктури і сервісу Ужгородського національного університету. 27 січня 2015 р. захистив дисертацію “Українсько-чеські відносини в трансформаційних процесах Центрально-Східної Європи: торговельно-економічний контекст співпраці (2000–2012 рр.)”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф. Литвин М. Р., директор Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Гудь Б. В., директор Інституту європейської інтеграції Львівського національного університету ім. Івана Франка; д-р іст. наук, проф. Кудряченко В. І., директор Інституту всесвітньої історії НАН України; д-р іст. наук, проф. Троян С. С.,

професор кафедри зовнішньої політики і дипломатії Дипломатичної академії України при МЗС України.

Саган Галина Василівна – заступник директора з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної роботи Інституту суспільства Київського університету ім. Бориса Грінченка. 24 березня 2015 р. захистила дисертацію “Суспільно-культурні зв’язки Югославії та України (1918–1991 рр.)”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф. Даниленко В. М., провідний науковий співробітник відділу вивчення та публікації зарубіжних джерел з історії України Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Віднянський С. В., завідувач відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України; д-р іст. наук, проф. Качараба С. П., завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету ім. Івана Франка; д-р іст. наук, проф. Яровий В. І., завідувач кафедри історії слов’ян Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Волощук Мирослав Михайлович – доцент кафедри всесвітньої історії Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. 26 травня 2015 р. захистив дисертацію “«Русь» в Угорському королівстві (XI – друга половина XIV ст.): суспільно-політична роль, майнові стосунки, міграції” (опублікована монографія). Науковий консультант – д-р іст. наук, проф. Войтович Л. В., завідувач кафедри історії середніх віків та візантиністики Львівського національного університету ім. Івана Франка. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, доц. Боднарюк Б. М., доцент кафедри етнології, античної і середньовічної історії Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича; д-р іст. наук, проф. Бубенок О. Б., завідувач відділу Євразійського степу Інституту сходознавства ім. Агатангела Кримського НАН України; д-р іст. наук, ст. наук. сп. Головка О. Б., пенсіонер.

Докторські дисертації за спеціальністю 07.00.04 “Археологія”

Войнаровський Віктор Миколайович – ст. наук. сп. відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. 2 червня 2015 р. захистив дисертацію “Промисли та допоміжні ремесла в соціально-економічному розвитку населення півдня

Східної Європи I–XIII ст.”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф., академік НАН України Павлюк С. П., директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Возний І. П., професор кафедри релігієзнавства і теології Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича; д-р іст. наук, проф. Михайлина Л. П., генеральний директор Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника; д-р іст. наук, проф. Терпиловський Р. В., завідувач кафедри археології та музеєзнавства Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Бандрівський Микола Стефанович – ст. наук. сп. відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. 23 червня 2015 р. захистив дисертацію “Культурно-історичні процеси на Прикарпатті і Західному Поділлі в пізній період епохи бронзи – на початку доби раннього заліза”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф. Крушельницька Л. І., ст. наук. сп. відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Литвиненко Р. О., в. о. завідувача кафедри всесвітньої історії Донецького національного університету; д-р іст. наук, проф. Отрошенко В. В., завідувач відділу археології енеоліту – бронзової доби; д-р іст. наук Ромашко В. А., професор кафедри історіографії, джерелознавства та архівознавства Дніпропетровського національного університету ім. Олеса Гончара.

Гупало Віра Деонізівна – ст. наук. сп. відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. 2 липня 2015 р. захистила дисертацію “Звенигород і Звенигородська земля у XI–XIII століттях (соціоісторична реконструкція)”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф. Войтович Л. В., ст. наук. сп. відділу історії середніх віків Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф., член-кореспондент НАН України Моця О. П., завідувач відділу давньоруської та середньовічної археології; д-р іст. наук, проф. Кучинко М. М., завідувач кафедри археології, давньої та середньовічної історії України Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки; д-р іст. наук, проф. Парчевський М. Я., завідувач відділу археології Середньовіччя Інституту археології Жешівського університету.

Докторські дисертації за спеціальністю 07.00.05 “Етнологія”

Кожолянко Олександр Георгійович – тимчасово безробітний. 27 жовтня 2015 р. захистив дисертацію “Календарні свята та обряди українців Буковини: семантика і символіка”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф., академік НАН України Павлюк С. П., директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Кушнір В. Г., декан історичного факультету Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова; д-р іст. наук, проф. Тиводар М. П., професор кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Ужгородського національного університету; д-р іст. наук, проф. Франко О. О., професор кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Рахно Костянтин Юрійович – ст. наук. сп. Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. 26 листопада 2015 р. захистив дисертацію “Глиняні вироби в календарній обрядовості слов'янських етносів (на прикладі Свистопляски та Ренкавки)”. Науковий консультант – д-р іст. наук, проф., академік НАН України Павлюк С. П., директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Курочкін О. В., головний науковий співробітник відділу “Український етнологічний центр” Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України; д-р іст. наук, проф. Красівський О. Я., завідувач кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України; д-р іст. наук Мойсей А. А., завідувач кафедри суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету.

Кандидатські дисертації за спеціальністю 07.00.01 “Історія України”

Гончаренко Дмитро Володимирович – заступник начальника факультету з підготовки фахівців для підрозділів слідства з навчально-методичної роботи Львівського державного університету внутрішніх справ МВС України. 23 червня 2015 р. захистив дисертацію

“Громадсько-політична діяльність Юліана Павликовського”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Патер І. Г., головний науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Кондратюк К. К., професор кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук, доц. Шептицька Л. Б., доцент кафедри історії України, політології та права Національного лісотехнічного університету України.

Котов Сергій Миколайович – начальник кафедри фізичної підготовки Львівського державного університету внутрішніх справ МВС України. 2 липня 2015 р. захистив дисертацію “Український соціальний рух у 1923–1939 рр.”. Науковий керівник – д-р іст. наук Соляр І. Я., заступник директора з наукової роботи Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Голубко В. Є., завідувач кафедри історичного краєзнавства Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук, доц. Виздрик В. С., професор кафедри гуманітарних наук Академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного.

Забілий Руслан Володимирович – молодший науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. 29 вересня 2015 р. захистив дисертацію “Особливості збройної боротьби Української Повстанської Армії і 1942–1949 рр.”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Патер І. Г., головний науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Патриляк І. К., декан історичного факультету Київського національного університету ім. Тараса Шевченка; канд. іст. наук Ільницький В. І., доцент кафедри нової та новітньої історії України Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

Романюк Михайло Васильович – молодший науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. 29 вересня 2015 р. захистив дисертацію “Золочівська округа ОУН у національно-визвольному русі (1937–1953)”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Патер І. Г., головний науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Офіційні

опоненти: д-р іст. наук, проф. Стародубець Г. М., завідувач кафедри всесвітньої історії Житомирського державного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук Ільницький В. І., доцент кафедри нової та новітньої історії України Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

Труба Руслана Іванівна – викладач кафедри гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури. 6 жовтня 2015 р. захистила дисертацію “Громадсько-педагогічна та наукова діяльність Омеляна Терлецького (1873–1958)”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Литвин М. Р., директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Кондратюк К. К., професор кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук, доц. Василик І. Б., молодший науковий співробітник Центру українознавства філософського факультету Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Дем'янюк Віталія Андріївна – викладач загальноосвітніх дисциплін Рівненського економіко-гуманітарного коледжу МОН України, 6 жовтня 2015 р. захистила дисертацію “Громадсько-політична діяльність Івана Геля (1987–1991 рр.)”. Науковий керівник – канд. філос. наук Паславський І. В., провідний науковий співробітник відділу історії середніх віків Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, доц. Чура В. І., доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін Львівської державної фінансової академії; канд. іст. наук, доц. Кобута С. Й., доцент кафедри історії України Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

Горда-Цибко Ольга Миколаївна – художник-реставратор творів темперного живопису науково-дослідного реставраційного відділу Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького. 27 жовтня 2015 р. захистила дисертацію “Археологічно-бібліографічна виставка Ставропігійського інституту у Львові 1888–1889 років і створення Музею Ставропігійського інституту”. Науковий керівник – д-р іст. наук Александрович В. С., завідувач відділу історії середніх віків Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Сухий О. М., завідувач кафедри новітньої історії України Львівського національного

університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук., доц. Киричук О. С., вчений секретар Інституту релігієзнавства Львівського музею історії релігій.

Кандидатські дисертації за спеціальністю 07.00.02 “Всесвітня історія”

Мосорко Мар’яна Іванівна – аспірантка кафедри історії слов’ян Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника”. 3 березня 2015 р. захистила дисертацію “Повсякденне життя польського населення Галичини в 1939–1944 рр.”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Комар В. Л., завідувач кафедри історії слов’ян Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника”. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Качараба С. П., завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук, доц. Крамар Ю. В., доцент кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.

Лук’янченко Світлана Василівна – викладач кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного. 27 серпня 2015 р. захистила дисертацію “Український комбатантський рух у Канаді (50–80-ті рр. XX ст.)”. Науковий керівник – д-р іст. наук проф. Литвин М. Р., директор Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Качараба С. П., завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук Банах В. М., асистент кафедри історії України та етнокомунікацій Національного університету “Львівська політехніка”.

Шолота Христина Василівна – асистент кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин Львівського національного університету ім. Івана Франка. 27 серпня 2015 р. захистила дисертацію “Український жіночий рух у Канаді (50–80-ті рр. XX ст.)”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Литвин М. Р., директор Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Офіційні

опоненти: д-р іст. наук, проф. Комар В. Л., завідувач кафедри історії слов'ян Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника; канд. іст. наук, ст. наук. сп. Лакішик Д. М., старший науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту всесвітньої історії НАН України.

Кандидатські дисертації за спеціальністю 07.00.05 “Етнологія”

Конопка Володимир Михайлович – молодший науковий співробітник відділу історичної етнології Інституту народознавства НАН України. 3 березня 2015 р. захистив дисертацію “Хліборобські мотиви в календарній обрядовості українців Південно-Західного історико-етнографічного регіону України”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф., академік НАН України Павлюк С. П., директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Кожолянюк Г. К., професор кафедри етнології, античної та середньовічної історії Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича; канд. іст. наук, доц. Дуда Н. М., доцент кафедри соціології та культурології Національного лісотехнічного університету України.

Біляковський Петро Володимирович – молодший науковий співробітник відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України. 12 травня 2015 р. захистив дисертацію “Традиційна метеорологія українців Карпат”. Науковий керівник – д-р філол. наук, проф. Кирчів Р. Ф., провідний науковий співробітник відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Глушко М. С., професор кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук., доц. Гладкий М. І., доцент кафедри культурології та українознавства Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

Серебрякова Олена Георгіївна – молодший науковий співробітник відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України. 26 травня 2015 р. захистила дисертацію “Шлюбна мантика в календарній обрядовості українців: типологія і семантика”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Тарас Я. М., завідувач відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України. Офіційні

опоненти: д-р іст. наук Сілецький Р. Б., завідувач кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук., доц. Петрова Н. О., доцент кафедри археології та етнології України Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова.

Зюбровський Андрій Вікторович – молодший науковий співробітник відділу історичної етнології Інституту народознавства НАН України. 2 червня 2015 р. захистив дисертацію “Народні традиції випікання хліба українців Південно-Західного історико-етнографічного регіону наприкінці XIX – на початку XXI ст.”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Франко О. О., професор кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Гримич М. В., професор кафедри загальних дисциплін факультету навчання іноземних громадян Київського національного університету ім. Тараса Шевченка; канд. іст. наук, доц. Дмитренко А. А., доцент кафедри документознавства і музейної справи Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.

Замостяник Ірина Володимирівна – молодший науковий співробітник відділу історичної етнології Інституту народознавства НАН України, 8 вересня 2015 р. захистила дисертацію “Побутова культура львівського міщанства кінця XVI – початку XVII ст.”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф., академік НАН України Павлюк С. П., директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, доц. Сілецький Р. Б., завідувач кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук. Войтович Н. М., старший викладач кафедри історії України та економічної теорії Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького.

Филипчук Галина Василівна – аспірантка відділу історичної етнології Інституту народознавства НАН України. 8 вересня 2015 р. захистила дисертацію “Культові пам’ятки VIII–XII ст. в духовній культурі населення українського Прикарпаття”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф., академік НАН України Павлюк С. П., директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Кожоляно Г. К., голова Буковинського етнографічного товариства; канд. іст. наук, доц. Онищук Я. І., доцент

кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Цуркан Мар'яна Михайлівна – молодший науковий співробітник відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України. 26 листопада 2015 р. захистила дисертацію “Етнографічні дослідження у Львові кінця 30–50-х років XX ст.”. Науковий керівник – д-р іст. наук, проф. Тарас Я. М., завідувач відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р іст. наук, проф. Франко О. О., професор кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук, доц. Дрогобицька О. Я., доцент кафедри етнології та археології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

ЗМІСТ

ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ У 2015 РОЦІ.	3
--	----------

НОВІ ВИДАННЯ	8
---------------------	----------

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	24
---------------------------	-----------

ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ	24
--------------------------	-----------

Стоянка Пронятин: нові відкриття 2015 р.	49
--	----

Розкопки енеолітичного поселення Ставчани Х	52
---	----

Розкопки у Винниках на "Стежці митрополита Андрея Шептицького"	54
---	----

Археологічні розвідки у Винниках та на Пустомитівщині.	57
--	----

Загадки кургану "Могила Святослава"	59
-------------------------------------	----

III Міжнародна наукова конференція з історії археології: вияв співпраці і взаємодії.	64
---	----

ВІДДІЛ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ.	66
---------------------------------------	-----------

VII наукова конференція "Культурна спадщина західноукраїнських земель 2015".	
---	--

Пам'яті Володимира Вуйцика	78
----------------------------	----

ВІДДІЛ НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.	80
--------------------------------------	-----------

ВІДДІЛ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ	91
---------------------------------	-----------

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.	110
---------------------------------	------------

Із наукових заходів відділу української мови (семінар "Актуальні проблеми діалектології 15", Тимченківські читання 4: "Пам'ятки української мови: стилі та жанри")	123
---	-----

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.	126
---------------------------------------	------------

Наукові семінари.	146
-------------------	-----

Софія Когут про Михайла Рудницького і його стосунки з польською культурою.	146
---	-----

Оксана Загороднюк про Львів Грицька Чубая	148
Андрій Дрозда. “Поезія Нью-Йоркської групи: модернізм в епоху американської контр-культури”	151
Наталя Колтакова про Антонича та символістів	155
Катажина Гліняновіч. “Імагінарій польських жінок в українській літературі”	160
Катажина Гліняновіч. “Чорнобриві та чорноземи.	164
Про шляхетське колоніальне жадання України”	164
Роксолана Жаркова про жіноче письмо українського модернізму.	168
“Життя у трьох вимірах – література, театр, бібліографія”: наукова конференція на пошану пам’яті Марії Вальо.	171
Академічний візит Данила Ільницького до Загреба	175
“Історії, прожиті тричі” і написані Петром Шкраб’юком.	176
Іванна Черчович та Данило Ільницький – лауреати обласної премії	178
Шевченківський концерт на Козельницькій.	179
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН	181
Участь у конференціях, наукових семінарах, круглих столах.	190
БІБЛІОТЕКА	194
ЮВІЛЯРИ.	197
“Клониться дерево, плодом обтяжене...”	197
Ювілей Віталія Коноплі.	202
Олександру Івановичу Луцькому – 60	205
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ	207
Ігор Медвідь про дискусії щодо культу Франка в міжвоєнній Галичині	208
“Історія ↔ філологія: міждисциплінарний погляд на жінку”	210
З ХРОНІКИ	215
Заява з приводу мирової угоди з І. П. Чорноволом	215

Наукова конференція “Український політикум Галичини 1920–1930-х років XX ст.: до 90-річчя утворення Українського національно-демократичного об’єднання”	216
Веб-сайт Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України в 2015 р.	218
IN MEMORIAM	219
Роман Остап – талановитий учений-ономаст	219
Тамара Галайчак – дослідник історії соціально-культурних процесів в Україні.	223
У серцях і пам’яті ви з нами	224
СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА Д 35.222.01 ІНСТИТУТУ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП’ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ ТА ІНСТИТУТУ НАРОДОЗНАВСТВА НАН УКРАЇНИ В 2015 Р.	226

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2014 р. Інформаційний бюлетень / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2015. – 240 с.

Художньо-технічний редактор *Дмитро Савінов*
Обкладинка *Федір Лукавий*
Літературний редактор *Наталія Галевич*
Коректор *Світлана Іваник*

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
79026, Львів, вул. Козельницька, 4; тел 270-14-18
підписано до друку 12.04.2016
Обл.-вид. арк. 11.98